

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Özge ACAR

‘STADIASMUS MARIS MAGNI’ ADLI ESERİN
ÇEVİRİSİ VE YORUMLANMASI

Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Özge ACAR

‘STADIASMUS MARIS MAGNI’ ADLI ESERİN
ÇEVİRİSİ VE YORUMLANMASI

Danışman

Prof. Dr. Murat ARSLAN

Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Özge ACAR'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :
Üye (Danışmanı) : PROF. DR. MURAT ARSLAN
Üye : Doç. Dr. Nihal Tuncer Öner

Tez Başlığı: 'STADIASMUS MARIS MAGNI' ADLI ESERİN
GEVİNSİ VE YORUMLANMASI

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Tez Savunma Tarihi : 22 / 12 / 2016

Mezuniyet Tarihi : 22 / 12 / 2016

Prof. Dr. Tuncer DEMİR

Müdür

ETİK BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı beyan ederim.

Özge ACAR

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	i
ÖZET.....	ii
SUMMARY.....	iii
TEKNİK NOKTALAR.....	iv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTİKÇAĞDA TERİTORYAL GENİŞLEME HAREKETLERİ

1.1 Arkaik Dönemdeki Hellen Kolonizasyonu (Büyük Kolonizasyon MÖ VIII-VI. yüzyıl, MÖ 750-550).....	3
1.2 Büyük İskender'in Doğu Seferi ve Hellen Dünyası'nın Doğuya Doğru Genişlemesi (MÖ IV. yüzyıl).....	7
1.3 Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk Dönemi Emperyal düşüncesi	11

İKİNCİ BÖLÜM

ANTİKÇAĞ COĞRAFYA METİNLERİNE GENEL BAKIŞ

2.1 İlk Örnekler (MÖ XVII-XIII. yüzyıl) ve Arkaik Dönem.....	15
2.2 Klasik ve Hellenistik Dönemler	17
2.3 Roma Dönemi	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

STADIASMUS MARIS MAGNI

3.1 Esere Genel Bakış ve Tarihlemeye İlişkin Notlar	20
3.2 Hellence Aslından Çeviri	22
3.3 Eserin İçeriğine İlişkin Değerlendirme	62
3.3.1 ΠΠΟΟΙΜΙΟΝ (= GİRİŞ) Bölümünün Yorumlanması	62
3.3.2 Eserin Kapsadığı Coğrafyaya İlişkin Değerlendirme	63
3.4 Eserin Antikçağ Coğrafya Yazımındaki Yeri ve Bir Karşılaştırma.....	105

3.4.1	Strabon ve ‘Geographika’ Adlı Eserinin XV. Kitabına Genel Bakış	105
3.4.2	<i>Geographika</i> XV. Kitabın Hellenice Aslından Çevirisi	110
	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	224
	BİBLİYOGRAFYA	226

KISALTMALAR LİSTESİ

bk. = *bakınız*

böl. = bölüm

ca. = *circa*/yaklaşık

Çev. = Çeviren

dn. = dipnot

Ed. = Editör

Eds. = Editörler

et al. = *et alii*/ve diğerleri

etc. = *et cetera*/ve ötekileri

Fig. = Figür

km = kilometre

krş. = karşılaştırınız

m = metre

mad. = madde

mod. = modern

MÖ = Milattan Önce

MS = Milattan Sonra

sf. = sayfa

s.v. = *sub vocet*/adı altında

Trans. = Translator

vd. = ve devamı

vdd. = ve devamının devamı

vol. = *volumen*/cilt

vols. = *volumina*/ciltler

ÖZET

Bu çalışmada antikçağa ait bir coğrafya metni olan ‘Stadiasmus Maris Magni’ adlı eserin Hellence aslından bir çevirisi ve içeriğine ilişkin genel bir yorumlama sunulmuştur. Bu bağlamda ilk olarak coğrafya metinlerinin yazım formatlarındaki değişimleri izlemek adına bu değişimlere neden olarak antikçağda teritoryal genişleme hareketleri üç alt başlıkta ana hatlarıyla ele alınmıştır. İlk aşama olarak Arkaik dönemde gerçekleşmiş olan Büyük Kolonizasyon dönemi, ikinci aşama olarak MÖ IV. yüzyıl Makedon egemenliği akabinde gerçekleşen Büyük İskender’in Doğu Seferi, son aşama olarak ise Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerinde görülen eyaletleşme süreci ele alınmıştır. Ana hatlarıyla aktarılan bu tarihsel sürecin devamında ise antikçağ coğrafya yazımının önemli örnekleri kronolojik bir sıra içerisinde tanıtılmaya çalışılmıştır. Bunu takiben bu çalışmanın odak noktasını oluşturan ‘Stadiasmus Maris Magni’ adlı *periplous* formatında yazılmış coğrafya metninin Hellence aslından bir çevirisi ve içeriğe ilişkin bir yorumlama yapılmıştır. Söz konusu metnin antikçağa ait coğrafya metinleri ve coğrafya yazımında kullanılan diğer formatlar arasındaki yerinin net olarak anlaşılabilmesi için *chorographia* formatında yazılmış başka bir coğrafya metni olan Strabon’un *Geographika* adlı eserinin XV. kitabı ele alınmıştır. Bu kitabın da Hellence aslından bir çevirisi ile genel bir değerlendirme sunulmuştur. Ardından her iki formata ilişkin bir karşılaştırma yapılmış ve son olarak bir genel değerlendirme ve sonuç bölümüyle çalışma son bulmuştur.

SUMMARY

In this study has been presented an ancient geographical text entitled ‘Stadiasmus Maris Magni’, along with the ancient Greek original and Turkish translation of the text; and a general overview. In this context first, the outlines of the territorial expansion activities in antiquity have been examined under three subtitles, in order to see the changes within the writing formats of the geographical texts. The first phase is the Archaic Colonization, the second is the Eastern Expedition of Alexander the Great and the third is Roman provinces of the republican and imperial era. Following the outlines of this historical background is examples from the ancient geographical literature in a chronological perspective. Afterwards is presented the ancient Greek original and Turkish translation; and a commentary of the geographical text entitled ‘Stadiasmus Maris Magni’ written in the *periplous* format. In order to clarify its position within the ancient geographical texts and geographical writing formats, this study examines another geographical text belonging to Strabo, entitled ‘*Geographika*, Book XV’ written in the *chorographia* format. There is also presented the ancient Greek original and Turkish translation of the text. Lastly, both texts and formats have been compared and the study ends with a conclusion.

TEKNİK NOKTALAR

Metinde kullanılan yer ve kişi adları Latince ve Hellenice asıllarına uygun olarak verilmiştir. Standart, süreli yayınlar ve terimlere ilişkin kısaltmalar çalışmanın sonundaki kaynakçaya dâhil edilirken, Hellenice kelimelerin transkripsiyon listeleriye tezin başına eklenmiştir; antik kaynaklara ilişkin kısaltmalar listesi ile bibliyografya ise çalışmanın sonunda verilmiştir. Süreli yayınlarda, *L'année Philologique (Revue des Publications épigraphiques Relatives a l'antiquité romaine)*'in LXIV. cildinin (1996) 17-39. sayfalarındaki kısaltmalar kullanılmış; ancak burada bulunmayan bazı periyodikler için farklı kaynaklardaki kısaltmalardan yararlanılmıştır. Alıntı ya da gönderme yoluyla doğrudan doğruya kullanılan antik yazarlar ve eserlerinin kısaltmalarında Türkçe ortografyadaki farklılıkları da göz önünde tutularak, H. G. Liddle-R. Scott (1968⁹, *A Greek-English Lexicon*) adlı sözlüğün XVI-XXXVIII ve *Das Grosse Lexikon der Antike* adlı eserin I. cildinin (1971) 20-41. sayfalarındaki ilgili kısaltmalar esas alınmış ve eserlerin değerlendirilmesinde kullanılan metin ve çeviriler ayrıca gösterilmiştir. Metin genelinde coğrafi ögelerin antik isimleri kullanılmış olup bugünkü yerleri metin içerisinde açıklanmasının yanı sıra (*mod.*) şeklinde belirtilmiştir. Bibliyografya kısmında, metinde geçen tüm monografya ve makaleler yazarın soyadı + yayın yılı biçiminde kısaltılmış olup, bir yazarın aynı yıl içinde çıkmış birden fazla eseri söz konusu olduğunda, eserlerin adları alfabetik sıraya konularak, bunlar (a), (b) *etc.* şeklinde ifade edilmiştir. Metin içinde geçen yer adlarının (kent, liman, burun, demirleme yeri *etc.*) yanında parantez içinde verilen referanslar *Barrington Atlas of the Greek and Roman World* eseri içerisindeki haritalar baz alınarak hazırlanmıştır.

Metinde Kullanılan Hellenice Harflere İlişkin Transkripsiyon Listesi

α = a	δ = d	ι = i	οι = oi	φ = ph
αι = ai	ε = e	κ = k	ου = u	χ = kh
αυ = au	ει = ei	λ = l	π = p	ψ = ps
β = b	ευ = eu	μ = m	ρ, ρ̇ = r, rh	ω = o
γγ = ng	ζ = z	ν = n	σ, ζ = s	' = h
γκ = nk	η = e	ξ = ks	τ = t	
γχ = nkh	θ = th	ο = o	υ = y	

GİRİŞ

Bilimin insanın kendisini, çevresini, evreni bilme ve anlamlandırma ihtiyacından doğması gibi, her bir bilim dalı da ayrı ayrı yine insanın gündelik hayattaki ihtiyaçlarından doğmuştur. Uygulamalı bilim dallarından coğrafyaya bakıldığında da durum böyledir. *Yeryüzü bilgisi (bilimi)* anlamına gelen coğrafya biliminin kökleri de diğer pek çok disiplin gibi, insanın yeryüzünü anlama arayışının sonuç vermeye başladığı ilk dönemlere yani antikçağa dayanmaktadır.

Bu bağlamda bu bilim dalının kâğıt üzerindeki kanıtları olan coğrafi içerikli metinler antikçağ yazınında önemli bir yer tutmaktadır. Bunun nedeni salt *yeryüzü bilgisinin* temel alındığı bir yazın türünün ürünleri olmalarından ziyade söz konusu metinlerin yazıldıkları dönemlerdeki politik ve sosyo-kültürel yapı ekseninde içeriklerinin yanında yazım formatlarının da değişkenlik göstermesi dolayısıyla pek çoğu günümüze kadar hayatta kalabilmiş olan çeşitli formatlarda yazılmış zengin içerikli eserlerde aranmalıdır.

Antikçağda Akdeniz ve Karadeniz havzasında yaşayan Hellenler savaş ve ticaret gibi konular için deniz ulaşımına ve dolayısıyla deniz güzergâhları ve yabancı ülkeler hakkında bilgi sahibi olmaya ihtiyaç duymaktaydılar. Benzer şekilde Romalılarda da askeri ve idari amaçlarla coğrafya bilgisine yönelik ciddi bir gereksinim vardır. Erken dönemlerde orduların sefer düzenledikleri bölgelere ilişkin pratik amaçlar doğrultusunda kayıt altına aldıkları sefer tutanaklarından, takip eden dönemlerde coğrafyacı kimlikleri ile tanınan birtakım yazarların kaleme aldıkları, artık dar alanlardan ziyade büyük çaplı ülkelere ilişkin tarihsel coğrafik düzlemde yapılan tasvirlerle kadar sayısız metin, önemli tarihsel süreçler içerisinde şekil alarak antikçağın bu zengin coğrafya metinleri arşivini oluşturmuşlardır.

Bu noktada antikçağda coğrafya metinlerinin yazım formatlarını etkileyen üç önemli tarihsel süreç yaşanmıştır: (1) Arkaik Dönem'deki Hellen Kolonizasyonu (MÖ VIII-VI. yüzyıl); (2) Büyük İskender'in seferleri ve Hellen dünyasının doğuya doğru genişlemesi (MÖ IV. yüzyıl); (3) Roma İmparatorluğu'nun özellikle Augustus (MS I. yüzyıl) döneminde ve sonrasında Claudius ve Traianus dönemlerinde görülen teritoryal genişleme. Her üç süreç de dünyanın önceden bilinmeyen uzak diyarlarına yönelik bir farkındalık yaratarak ve daha yakındaki bölgelere ilişkin mevcut bilgileri artırarak teritoryal genişleme fikrine önemli ölçüde katkıda bulunmuş; ufkun fiziksel anlamda genişlemesi bilinen ve bilinmeyen dünyanın algılanışında doğrudan etkili olmuştur. Bunun sonucu olarak da hâkim güçlerin *emperyal ihtiyaçlarıyla* orantılı bir şekilde coğrafya metinlerinin yazım formatları da değişkenlik

göstermiştir. Bu durum elbette ki bir dönemde belli bir yönetim altında kullanılan metin türünün başka bir dönemde kullanılmadığı anlamına gelmez.

Bu çalışma işte bu doğrultuda kaleme alınmıştır. Çalışmanın odak noktasını MS III. yüzyıla ait olduğu düşünülen, *periplous* formatında yazılmış bir coğrafya metni olan ‘Stadiasmus Maris Magni’ adlı eser oluşturmaktadır. İlk olarak yukarıda bahsedilmiş olan, antikçağda coğrafya yazımını etkileyen üç önemli teritoryal genişleme hareketi üzerinde durulmuştur. Bundan sonra söz konusu eserin içeriğine ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır. Hem farklı bir yazım formatı *periplous* yazım türünü daha anlaşılır kılacağı için hem de antikçağ coğrafya yazımından bir örneğin daha Türkçeye kazandırılmasıyla ülkemizdeki antikçağ çalışmalarına bir parça katkı sunabilmek amacıyla, söz konusu eser incelemesinden sonra, antikçağın önemli coğrafyacılarından Strabon’un MS I. yüzyıla ait *chorographia* formatında yazılmış *Geographika* adlı eserinin Hint ve Pers ülkelerini ele alan XV. kitabının Hellence aslından bir Türkçe çevirisi ile metne ilişkin genel bir değerlendirme sunulmuştur. Bu yapılırken de her iki yazım formatına yönelik bir karşılaştırma yapma amacı güdülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTİKÇAĞDA TERİTORYAL GENİŞLEME HAREKETLERİ

1.1 Arkaik Dönemdeki Hellen Kolonizasyonu (Büyük Kolonizasyon MÖ VIII-VI. yüzyıl, MÖ 750-550)

‘Kolonizasyon’ kelimesi Latince *colo-colere*¹ (= iskân etmek) fiilinden türetilmiştir. Modern anlamda ‘kolonizasyon’, “*temel olarak bir kavmin ya da bir kent halkının tarımsal veya ticari faaliyetlerde bulunmak için kendi sınırları dışında elverişli topraklarda üsler kurup, orayı yurt edinme süreci*” anlamına gelmektedir². Akademik literatürde ise ‘kolonizasyon’, Akdeniz dünyasında, bölgenin yerleşim coğrafyasını kapsamlı bir şekilde değişikliğe uğratarak antikçağ tarihine yön vermiş olan, MÖ XI. yüzyıldan Roma dönemine kadar çok dalgalı olarak gerçekleşen yerleşim hareketlerini ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Diğer yandan, bu bölümün konusunu oluşturan ‘Hellen Kolonizasyonu’ veya ‘Büyük Kolonizasyon’ ise Arkaik Dönem’de Ege, Marmara, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında kurulan çok sayıda koloniyle; Hellen, Roma ve Yakın Doğu tarihlerinin hemen her döneminde gözlemlenen diğer göçlerden, kapsamı ve boyutları bakımından ayrılan büyük Hellen yayılımına karşılık gelmektedir³.

Kolonizasyon hareketleri hiçbir zaman tek bir nedene bağlı olarak ortaya çıkmamıştır. Hellenlerin MÖ VIII. yüzyılın ortalarında giriştikleri bu denizaşırı iskân hareketlerinin toplumsal nedenleri konusunda genel kabul gören faktörler, Hellen toplumundaki hızlı nüfus artışı ve kıta Hellas’ın darlığı dolayısıyla ortaya çıkan yiyecek kıtlığı, geçim zorlukları ve hammadde arayışıdır. Pek çok yazar modern deneyimlerin etkisi altında böylesi bir perspektifi benimsemiştir⁴. Ancak yoğun olarak kolonist gönderen Megaris, Korinthia, Akhaia veya Euboia gibi bölgelerde yapılan arkeolojik araştırmalarda aşırı nüfus artışına ilişkin kesin bir kanıt rastlanmadığı gibi, Attika ve Argolis gibi MÖ VIII. yüzyılda nüfus artışının yoğun olarak gözlemlendiği bölgelerden ise beklenen oranda kolonist gönderilmemiştir⁵. Dolayısıyla

¹ Greco 2006, 169. *colo-colere* fiili ve türevleri için bk. Vaan 2008, 125.

² Tekin 2003⁵, 50; ayrıca bk. 51-55; Rockman 2003, 3-24; de Angelis 2008, 19.

³ Tsetschladze 2006, xxiii. ‘Hellen Kolonizasyonu’nun çeşitli tanımları ve ilgili tartışmalar için ayrıca bk. Tsetschladze 2006, xxv-xxviii; Eder *et al.* 2006

⁴ Tsetschladze 2006, xxviii.

⁵ Whitley 2007⁶, 125-126.

nüfus artışının söz konusu iskân hareketlerinde doğrudan, anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilmektedir.

Antik yazarlar söz konusu kolonizasyon hareketlerine ilişkin önemli bilgiler sunmaktadırlar⁶. İlk olarak Homeros ideal koloni hakkında ve bilgi vermekte⁷ ve bir kent kurucusunun yaptığı işleri kısaca açıklamaktadır⁸. Hesiodos ise doğrudan kolonizasyona değinirse de dönemin ekonomik, sosyal ve politik şartlarına ilişkin değerli bilgiler vermektedir⁹. Hellen kolonizasyonunun tarihsel süreciyle doğrudan ve dolaylı olarak ilgili bilgi veren çok sayıda Hellen ve Romalı yazar arasında en fazla önem arz eden isimler ise tarihçilerden Herodotos ve Thukydides¹⁰; coğrafyacılarından Strabon ve Pseudo-Skymnos¹¹; kronograflardan ise Eusebios'tur. Herodotos batıda Phokialılar¹², Hellenlerin Mısır'daki faaliyetleri¹³, Karadeniz'de kurulan Hellen kentleri¹⁴, Kyrene'nin tarihi¹⁵, Dorieus'in Afrika ve Sicilya'daki koloni kurma girişimleri¹⁶ hakkında önemli bilgiler vermektedir. Thukydides'in eserinde ise Sicilya'daki Hellen kolonizasyonu¹⁷ ve kolonyal alandaki kurumları ve ilişkileri¹⁸ gösteren önemli pasajlar yer almaktadır. Strabon, eserinde benimsediği metot ve

⁶ Antik kaynaklarda kolonizasyon değinilerine ilişkin genel bir tartışma için bk. Graham 2006⁷, 83-92.

⁷ Hom. *Od.* IX. 116-141.

⁸ Hom. *Od.* VI. 7-11.

⁹ Bk. Hes. *Op.* Hesiodos'un MÖ 700 civarında kaleme aldığı *Erga Kai Hemera* (= İşler ve Günler) adlı eseri, kolonizasyon hareketlerinin nedenlerinden biri olarak görülen kıta Hellas'taki toprak sorununa ilişkin önemli bir kaynak olarak görülmektedir.

¹⁰ Herodotos veya Thukydides doğrudan bir kolonizasyon tarihi yazmamışlardır, ancak yaşadıkları dönemin Arkaik Hellen kolonizasyon hareketlerini takip eden periyot olması dolayısıyla bu döneme, anılan diğer yazarlardan daha yakındırlar (Graham 2006⁷, 85).

¹¹ MÖ ca. 135 civarı yaşadığı düşünülen Pseudo-Skymnos, *iambik trimeter* vezniyle kaleme aldığı *Periegesis* adlı eserini Bithynia krallarından Nikomedes'e atfetmiştir. Söz konusu kralın *epitheton*'u eserde geçmediği için onun Nikomedes II Epiphanes (MÖ 149-127) veya Nikomedes III Euergetes (MÖ 127-94) olduğu yönünde tartışmalar mevcuttur. Bk. Gärtner 2006.

¹² Hdt. I. 163-167.

¹³ Hdt. II. 154, 178-179.

¹⁴ Hdt. II. 33; IV. 17-18, 24, 51-54, 78-79.

¹⁵ Hdt. IV. 150-167.

¹⁶ Hdt. V. 42-46.

¹⁷ Thuk. VI. 3-5.

¹⁸ Thuk. I. 24 vdd. Atina ile Sparta arasında gerçekleşen Peloponnesos Savaşları'nın (MÖ 431-404) öncül olayları olarak aktardığı, Korkyralı kolonistler ile Korinthos ırkından olan Herakles'in soyundan gelen Eratokleides oğlu Phalios'un kurduğu Epidamnos kentinin yaşadığı iç ayaklanmalar sonucunda, Korkyralılardan ve onlar tarafından reddedilince Korinthoslulardan yardım istemesi ile Korkyra ile Korinthos kentleri arasında

amaçları itibarıyla çok sayıda Hellen kolonisinden bahsetmekle kalmamış, ek olarak bunların ana kentlerini, kurucularını ve kuruluş tarihlerini de bildirmiştir. Pseudo-Skymnos ise eserinin ilk kısımlarında çalışmasının amacını ve içeriğini *bilinen dünyayı, özellikle de kolonileri ve kentlerin kuruluşunu anlatmak* olarak belirtmiştir¹⁹.

Hellenler kendi denizaşırı yerleşimlerini *apoikia* (= evden uzakta olan) ve *emporion* olmak üzere iki şekilde tanımlamışlardır²⁰. *Apoikia*'lar, kendi teritoryumu, kent merkezi, vatandaşları ve kanunları bulunan ve dolayısıyla bir *polis* (= kent devleti) statüsünde olan yerleşimler olmakla birlikte²¹, kurucularının (= *oikistes*) çıktığı ana kentlerine (= *metropolis*) sıkı bir şekilde bağlı olup, birtakım kriz dönemlerinde, bu kurucu kentlerden yardım isteminde bulunabilmişlerdir²². Ticaretle uğraşan kimseler tarafından iskân edilen *emporion*'lar ise tamamen ticari amaçlarla kurulmuş, *apoikia*'lardan gerek hacim gerekse yönetim şekli bakımından aşağıda olan, küçük ölçekli yerleşimlerdi ve bunların otonom bir yapıları olmadığı gibi her zaman yakından bağlı buldukları bir ana kentleri de olmazdı. Bu yerler ayrıca modern anlamda bir tür ticaret limanıdır²³ ve bu şekilde kurulan bir yerleşim zaman içinde gelişerek bir *polis*'e evrilebilmektedir²⁴. Ancak antikçağda *emporion* kavramı mevcut bir yerleşime bağlı olanlar ve başlı başına bir ticaret merkezi olarak kurulanlar olmak üzere iki şekilde görülmektedir²⁵. İlkinde *emporion* bir liman veya limana bağlı bir bölümken ikincisinde ise bu şekilde bağlı bir organ olmaktan ziyade bir yerleşim alanıdır. Antik

---

yaşanan çatışmalar üzerine detaylı bilgi vermektedir. Korkyra (= Korfu Adası) geleneğe göre MÖ 734 yılında Korinthoslu kolonistlerce kurulmuş olup zaman içinde Korinthos'un bölgede bunun gibi başka koloniler kurmasına yardımcı olmuştur, ancak söz konusu koloni kenti Korkyra ile *metropolis*'i Korinthos arasındaki ilişkiler başından beri gergindir (Hdt. III. 49). Ayrıca Thukydides söz konusu iki kent arasındaki bu savaşı *bilinen en eski deniz savaşı* olarak tanımlamaktadır (Thuk. I. 13).

¹⁹ Ps.-Skym. *periegesis*. str. 65-68; 75-97. Eserin Avrupa bölümü tam haldedir, ancak Asia bölümü ise Pontos'un Asia kıyıları hariç kayıptır. Eser, erken dönem kaynakların yoğun olarak ele almadığı bölgeleri işlemesi bakımından önem arz etmektedir. Olasılıkla MÖ 138-75 yılları arasında yazılmıştır (Graham 2006⁷, 87). Pseudo-Skymnos ve eseri üzerine detaylı bir inceleme için bk. Kileci 2016; Mullerus 1990², lxxiv-lxxx.

²⁰ Whitley 2007⁶, 124.

²¹ Hellas anakarası içindeki *polis*'lere ve dışında kurulan *polis* statüsündeki *apoikia*'lara ilişkin bir kıyaslama ve çeşitli tartışmalar için bk. Hansen 2004, 150-153.

²² Örnek olarak Korinthos ve kolonisi Syrakusai arasındaki ilişki üzerine kapsamlı bir değerlendirme için bk. Scott 2013, 110-136. Bir diğer örnek olarak yine Korinthos ve bir başka kolonisi Korkyra arasındaki ilişki ve koloni kentlerinin ana kentlerine karşı olan sorumlulukları için bk. Thuk. I. 24vd.

²³ Hansen 2006, 1.

²⁴ Whitley 2007⁶, 124.

²⁵ Hansen 2006, 3.

kaynaklarda ikinci türdeki bu *emporion*'lara ilişkin çok sayıda örneğin yer alması *emporion*'ların, aynı zamanda bir *polis* olan *apoikia*'lardan, bir yerleşim yeri olmamaları bakımından ayrıştığı yönündeki geleneksel görüşe ters düşmektedir²⁶.

Bir bölgeyi kolonize etme sürecinin güç merkezinde, Delphoi'daki kehanet merkezine danıştıktan sonra söz konusu sefere liderlik eden kişi, yani kurucu (= *oikistes*) ile beraberindeki yoldaşları (= *hetairoi*) yer almakta ve bu kişiler aynı zamanda kurulan koloninin sosyal yapısı içerisindeki aristokrat çekirdeği de teşkil etmektedirler²⁷.

Sonunda Hellenlerin *ca.* MÖ 750-550 yılları arasında, genel kabul gördüğü şekliyle iki aşamalı olarak Akdeniz ve Karadeniz havzasında yoğun bir iskan faaliyetine girdikleri görülmektedir. MÖ *ca.* 750-550 yılları arasında, sınırlı sayıda kentin rol oynadığı birinci evrede Euboia Adası'ndaki Eretria ve Khalkis ile Megara ve Korinthos'tan giden kolonistler Sicilya²⁸ ve Güney İtalya²⁹ ile Khalkidike Yarımadası'na³⁰ yerleşmişlerdir. MÖ *ca.* 650-550 yılları arasında, kolonizasyon hareketlerinin yoğun şekilde gerçekleştiği ikinci evrede ise bu kez Ege'nin kuzeyinde³¹ Trakya, Çanakkale, Marmara ve Karadeniz Bölgesi³² yoğun iskân hareketlerine sahne olmuştur. Güney İtalya ve Sicilya'nın yanı sıra, Kuzey Afrika, Fransa ve İspanya'da³³ da koloniler kurulmuştur.

---

²⁶ Salt ticaret merkezi olan *emporion*'lar ile aynı zamanda bir yerleşim alanı olan *emporion*'lara ilişkin örnekler ve antik kaynak değerlendirmeleri için bk. Hansen 2006, 5-14; 23-27.

²⁷ Bu bağlamda Hellenler ile koloni kurmak üzere gittikleri İtalya'da yaşayan yerli halk arasındaki ilişki ve etkileşimler önemli bir husus teşkil eder (Greco 2006, 170). Greco ayrıca, Hellen kolonizasyonunun başlangıcı olan MÖ VIII. yüzyılın ikinci yarısında Delphoi'daki kehanet merkezinin rolüne ilişkin problemlerden de bahseder. Ayrıca bk. Malkin 2009 373-394.

²⁸ Fischer-Hansen *et al.* 2004a, 172-248.

²⁹ Fischer-Hansen *et al.* 2004b, 249-320; Wilkes – Fischer-Hansen 2004, 321-337.

³⁰ Gehrke – Wirbelauer 2004, 351-378.

³¹ Tiverios 2008.

³² Avram *et al.* 2004, 924-973.

³³ Dominguez 2004, 157-172.

1.2 Büyük İskender'in Doğu Seferi ve Hellen Dünyası'nın Doğuya Doğru Genişlemesi (MÖ IV. yüzyıl)

Makedonya kralı II. Philippos ve Olympias'ın³⁴ oğlu olarak MÖ 356 yılında krallığın başkenti Pella'da dünyaya gelen³⁵ Büyük İskender (Aleksandros III Megas) ilk gençlik yıllarında oldukça iyi bir eğitim almıştır³⁶. On altı yaşından sonra orduda görev almaya başladığı³⁷ ve Khaironeia Savaşı'nda Makedon süvarilerine komuta etmesiyle önemli ölçüde katkıda bulunduğu³⁸ bilinmektedir. Babası II. Philippos'un MÖ 336 yılının Ekim ayında uğradığı bir suikast sonucu ölmesinden³⁹ sonra aynı yıl tahta çıkan yirmi yaşındaki İskender çok geçmeden ortaya çıkan birtakım problemlerle ilgilenmek zorunda kalmıştır. Saltanatının ilk aylarında, ilk olarak, Attalos'un⁴⁰ elimine edilmesiyle ilgilenmiş; sonra Thessalia'yı ele geçirmiş⁴¹; kış geldiğinde Makedonya'ya geri dönmüş ve MÖ 335 yılının baharında babasının yarım bıraktığı işleri tamamlamak üzere kuzeye yönelerek bölgede huzursuzluk yaratan Trak kavimleri etkisiz hale getirmiştir⁴². Aynı yıl bu kez yönünü güneye çevirerek, Eylül ayının sonlarına doğru Thebai kentini yerle bir etmiş⁴³ ve Demosthenes'in teşvikiyle Makedon hegemonyasından kurtulmak isteyen Hellenleri yeniden kontrol altına aldıktan sonra MÖ 335 yılının sonbaharında hızlı bir şekilde Makedonya'ya geri dönmüştür.

³⁴ II. Philippos'un Samothrake'de Olympias ile tanışıp evlenme hikâyesi için bk. Plut. *Alex.* 2.

³⁵ Plutarkhos (*Alex.* 3.3) İskender'in Ephesos'taki Artemis Tapınağı'nın yandığı gün olan Hekatombaion ayının altıncı gününde doğduğunu aktarmaktadır.

³⁶ Plutarkhos'un aktarımına göre (*Alex.* 5.4-8.4) genç İskender'in eğitimini üstlenen dönemin ünlü eğitimcileri, annesi Olympias'ın bir akrabası olan Leonidas ve Akarnanalı Lysimakhos'tur. Yine aynı anlatıya göre, bu kişiler dışında, II. Philippos oğlunun eğitimine fazlasıyla değer verdiğinden, belirli bir ücret karşılığında ünlü filozof Aristoteles'i de getirtmiştir. İskender'in eğitimine ve Aristoteles ile arasındaki ilişkiye ilişkin çeşitli yorumları için bk. Ball 2015, 143.

³⁷ Plutarkhos (*Alex.* 9.1-2) MÖ 340 yılında İskender on altı yaşındayken babası II. Philippos'un Byzantion üzerine sefere çıktığını ve İskender'in, babasının yokluğundan istifade ederek ayaklanan Trakyalı Maidililer üzerine yürüdüğünü aktarmaktadır.

³⁸ Bosworth 2005, 23; 31; Droysen 2007, 61.

³⁹ Plut. *Alex.* 10.4; Bosworth 2005, 38; Droysen 2007, 114 vd.

⁴⁰ II. Philippos'un son karısı olan Kleopatra'nın amcasıdır. Attalos ilk olarak Philippos ile Kleopatra'nın düğünündeki hadsiz konuşmalarıyla İskender'in dikkatini üzerinde toplamıştır (Plut. *Alex.* 9.4-5); ayrıca bk. Heckel 2006, s. v. <Attalus>; Bosworth 2005, 43; Droysen 2007, 114; 119-123; 127.

⁴¹ Droysen 2007, 123-127.

⁴² Bosworth 2005, 44-48; Droysen 2007; 129-144.

⁴³ Bosworth 2005, 48-51; 238-240; Droysen 2007, 144-152.

Babasının, kendi önderliğinde Korinthos Birliğini⁴⁴ kurmasından bir yıl sonra ölmesi üzerine, onun yerine birliğin *arkhon*'u ve ortak barışın *hegemon*'u seçilen Büyük İskender, II. Philippos'un ölmeden önce Perslere⁴⁵ karşı giriştiği sefer hazırlıklarını⁴⁶ devam ettirerek geçmiş yüzyıllarda Hellen halklarına büyük tehdit oluşturmuş olan Persler üzerine bir intikam seferine çıkmaya karar vermiştir⁴⁷. 32000 piyade ve 5000 süvariden oluşan bir istila ordusuyla⁴⁸ MÖ 334 yılının baharında, Kserkses'in Hellas'ı istila ederken izlediği aynı güzergâh üzerinden⁴⁹ Sestos'a (= Akbaş Kalesi) gelmiştir. Kalabalık ordusu, savaş gemileri ve kargo filosunun buradan karşı kıyıdaki Abydos'a (= Nara Burnu?) geçmesi uzun zaman alacağından, bu süreyi yarımadanın güney ucunda bulunan Elaios'a gelip buradan karşı kıyıdaki Troia kentine geçmekle değerlendirmiştir⁵⁰. Burada Akhilleus'un mezarını ve Athena tapınağını ziyaret ettikten sonra geri dönmüş ve Abydos'a geçerek Mysia'daki Arisbe Ovasında (= Özbek Ovası) konuşlanmış olan, II. Philippos ölmeden önce Korinthos Birliği tarafından gönderilen, ancak pek başarılı olamayan Parmenion komutasındaki orduyla buluşmuştur. İskender bir an önce savaşa başlamak isterken Persler Zeleia'da (= Sarıköy) toplanan bir savaş meclisinde ne şekilde savaşılacağını tartışmışlardır⁵¹. Sonunda her iki

⁴⁴ Khaironeia Savaşı'nın ardından MÖ 337 yılında Philippos'un önderliğinde Korinthos'ta bir müttefikler meclisi (= Korinthos Birliği) kurulmuştur. Bk. Bosworth 2005, 31; Droysen 2007, 63-67.

⁴⁵ Pers-Hellen savaşlarına ilişkin birincil kaynak Herodotos'un *Historiai* adlı eseridir.

⁴⁶ MÖ 337 yılında, Khaironeia Savaşı'nın ardından kurulan Korinthos Birliğinin attığı önemli adımlardan bir tanesi, söz konusu dönemde hanedan içindeki taht kavgalarıyla güçsüz düştüğü ve saldırılara açık olduğu görülen Pers İmparatorluğuna karşı bir savaş açma kararı olmuştur. Philippos'un bu istila planlarını tam olarak ne zaman yaptığı bilinmemekle birlikte, kendisi MÖ 336 yılının Ekim ayında ölmeden önce, aynı yılın bahar aylarında 10.000 kişilik bir Makedon birliğinin Hellespontos'u geçmesiyle sefer resmen başlamıştır (Bosworth 2005, 31-34). Parmenion ve Attalos'un komutaları altında gönderilen bu öncü kuvvetin esas amacı yakında hareket edecek olan büyük ordu için yolu açmak ve bölgedeki Hellen kentlerini kurtararak korunaklı bölgeleri ele geçirmektir (Droysen 2007, 113). Ancak Philippos'un öldüğü sırada tahta geçen III. Dareios'un, Anadolu içlerine ilerleyen Makedon birliklerine karşı tedbir olarak görevlendirdiği bir Hellen ücretli asker olan Rhodoslu Memnon komutasındaki bir Pers ordusu tarafından bozguna uğratılmış ve Hellespontos'a kadar geri çekilmişlerdir (Bosworth 2005, 52; Droysen 2007, 181-183).

⁴⁷ Squillace 2010, 69-80.

⁴⁸ Söz konusu istila ordusunun niteliği ve asker sayısına ilişkin tartışmalar için bk. Bosworth 2005, 53; 316-325; Droysen 2007, 167-177.

⁴⁹ Bosworth 2005, 53; Droysen 2007, 183-184.

⁵⁰ Bosworth 2005, 56-57; Droysen 2007, 184-185.

⁵¹ Droysen 2007, 186.

tarafın da ordusu Granikos Çayı'nın (= Kocabaş Çayı) iki yakasında karşı karşıya gelmiş ve Büyük İskender Pers İmparatorluğuna karşı ilk zaferini elde etmiştir.

MÖ 333 yılında Güney Anadolu'da gerçekleşen Issos Muharebesi'nde ise III. Dareios komutasındaki Pers ordusunu ikinci kez mağlup etmiştir⁵². Savaşın sonunda Pers kralı savaş yerinde kaçmış, ancak karısı ve çocukları tutsak düşmüştür. MÖ 331 yılında Kuzey Irak'ta Arbela'nın doğusunda gerçekleşen Gaugamela Muharebesi ile de Perslere son büyük hezimetlerini yaşattırıştır⁵³.

Seferin sonunda artık doğunun ve batının fatihi olarak o güne kadar bilinen dünyanın büyük bir bölümünü tebaası haline getirmiş olan Büyük İskender'in, MÖ 323 yılında Babil'de beklenmedik şekilde ölmesinin ardından⁵⁴, sınırları Makedonya'dan Hindistan'a ulaşmış bu imparatorluk, kendisinin generalleri (= *diadokhoi*) arasında paylaşılmış bunun sonucunda uzun yıllar süren şiddetli üstünlük mücadelelerine sahne olmuştur. Geleneğe göre Büyük İskender'in tahta çıkışı ile başlayan ve antikçağın en önemli dönüşüm evrelerinden biri olan Hellenistik Dönem ise, Octavianus'un MÖ 31 yılında gerçekleşen Actium Savaşı ile son Hellenistik krallık olan Mısır'daki Ptolemaios Hanedanlığı'nı⁵⁵ yıkmasıyla sona ermiştir.

Büyük İskender söz konusu süre zarfında çeşitli sebeplerle çok sayıda kent kurmuştur⁵⁶. Her büyük kral ve diğer hâkim güçlerin beklenir bir faaliyeti olan bu durum elbette ki temel anlamda genişleme politikaları ve emperyal istemler ile açıklanabilir. Bu noktada bu şekilde kurulan sayısız kentin kurucusunun adıyla anılıyor olması şaşırtıcı bir durum değildir. Bu Makedon kralın da ismiyle anılan en önemli kent MÖ 332/331 yılında kurduğu İskenderiye (= <Alexandreia ad Aegyptum = Mısır yakınındaki İskenderiye>) kentidir.

Büyük İskender, MÖ 332 yılının Aralık ayında büyük kral III. Dareios'un Akdeniz'deki son eyaletini de ele geçirmek üzere Mısır'a doğru yola çıkmış, Gaza'dan (= Gazze) yedi günlük⁵⁷ bir yürüyüşten sonra binlerce Mısırlı tarafından kurtarıcı olarak selamlandığı Pelusion'a vardığında ise Mısır Satrapı Mazakes en ufak bir direniş göstermeden Mısır'ı ve kent hazinesini kendisine teslim etmiştir⁵⁸. Küçük bir hafif piyade birliği ve kraliyet

⁵² Nawotka 2010, 158-176.

⁵³ Nawotka 2010, 225-236.

⁵⁴ Barletta 2010, 33-78.

⁵⁵ Hanedanlığın kuruluşuna ilişkin olarak bk. Ellis 2005, 42 vd.

⁵⁶ İskender'in kurduğu kentler üzerine kapsamlı bir değerlendirme için bk. Fraser 2003, 102-170.

⁵⁷ Bosworth 2005, 91; Curt. IV. 7. 1-2; Arr. *Anab.* III. 1; Diod. 49. 1.

⁵⁸ Droysen 2007, 285-286; Bosworth 2005, 91 vd.

ile'si eşliğinde Memphis'ten Kanopos'a inen Büyük İskender buradan, eski bir sınır karakolu olan Rhakotis'e gitmiş ve Mareotis Gölü ile deniz arasındaki bu dar kıstağın coğrafi özelliklerinin bir liman kenti kurmak için fazlasıyla elverişli oluşundan etkilenecek burada İskenderiye kentini kurmaya karar vermiştir⁵⁹. Plutarkhos'a (*Alex.* 26) göre, Büyük İskender Mısır'ı ele geçirince burada kendi adını taşıyacak bir Hellen kenti kurmak istemiş ve bu görkemli kent için uygun bir arazi ararken eserlerine saptığı derecesinde ilgi duyduğu Homeros'un *Odyseia* adlı eserinden Pharos Adası'na ilişkin pasajın alıntılandığı bir rüya görmüştür⁶⁰. Uyanır uyanmaz Pharos'a gitmiş ve buradan oldukça etkilenecek Homeros'a övgüler dizmiştir. Hemen orada kentin planını toprağa çizmek isteyen Büyük İskender yeterli miktarda beyaz toprak bulamadığından arpa unu kullanmış, ancak etraftaki kuş sürüsü sınırların çizildiği bu unu yemeye başlamıştır. Bu durum kâhinlerce iyiye yorumluşturmuş; Arrianos'a (*Anab.* III. 2.) göre ise özellikle, daha önce pek çok kez Büyük İskender'e doğru kehanetlerde bulunmuş olan Telmessoslu Aristandros bu olayın ardından, kurulacak olan kentin bilhassa toprağının bol ürün vereceği sonucuna varmıştır. Sonrasında, her iki kaynağın hemfikir olduğu nokta, Büyük İskender'in beraberindeki mimarlara kenti istediği şekilde kurmaları için talimat vererek Siwa'daki Ammon Tapınağı'na doğru yola çıktığı yönündedir⁶¹. Bosworth ise, Büyük İskender'in Mareotis Gölü kıyılarını incelemesi sırasında yalnızca yeni bir kent kurmaya karar verdiği; bu bölgenin resmen seçilip kent sınırlarının belirlenmesi olayının ise onun Siwa ziyaretinden döndükten sonra gerçekleştiği görüşündedir⁶². Buna ek olarak, antik kaynaklarda aktarıldığı gibi kentin bir tekne gezintisi sırasında rastlantısal olarak keşfedilmesinin akla yatkın olmadığını ve Rhakotis'i kendisine olasılıkla, kurulacak olan bu yeni kentte etkin rol oynamak isteyen, Mısır'da yaşayan Hellen toplulukların gösterdiğini savunur⁶³. Sonuç olarak yalnızca Hellenistik Dönemde değil antikçağın tüm dönemlerinde adı anılan bir kent ortaya çıkmış ve bu kent kurucusunun emellerinin belki de çok ötesinde yalnızca onun adını yaşatmakla kalmayıp antikçağa çok büyük bir entelektüel katkı sunan İskenderiye akımının da başkenti olması sebebiyle teritoryal değil ancak kültürel boyutta bir emperyal yayılımın önünü açmıştır.

---

⁵⁹ Droysen 2007, 288.

⁶⁰ Pharos Adası'na ilişkin söz konusu pasaj için bk. Hom. *Od.* IV. 351-364.

⁶¹ Plutarkhos ve Arrianos kentin kuruluşunun İskender'in Siwa ziyaretinin öncesinde gerçekleştiğini aktarırken, Curtius, Diodorus ve Iustinianus ise ziyaretin sonrasında gerçekleştiği görüşündedirler.

⁶² Bosworth 2005, 94.

⁶³ Bosworth 2005, 301.

1.3 Roma Cumhuriyet ve İmparatorluk Dönemi Emperyal düşüncesi

Bu bölüm *emperyalizm* kelimesinin Latince kökleri ve bu fikrin Roma'daki kökenlerinin etkilerinden hareketle kaleme alınmıştır. Roma döneminde artık yukarıda bu döneme kadarki birkaç örneği tanıtılmaya çalışılan yayılmacı politikaların olağanüstü bir dönüşüm yaşadığı görülmektedir.

Provincia (= eyalet) kelimesi esasen, *imperium* yetkisine sahip bir *magistratus*'un (= yüksek memur) etkinlik alanını ifade etmekle birlikte Cumhuriyet Dönemi sonlarında 'Roma *populus*'una bağımlı, vergi ödemekle yükümlü ve görev yerinde ikamet eden Romalı bir *magistratus*'un İtalya dışında yönettiği bir bölge' anlamını kazanmıştır. Genel olarak Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemlerine bakıldığında bu sistemin Roma'nın '*divide et impera*' (= böl ve yönet) prensibi üzerine temellendirdiği egemenlik politikası⁶⁴ ile örtüştüğü görülmektedir. Devletin zaman içinde benimsemiş olduğu *amicii* (= dostlar) ve *socii* (= müttefikler) edinme, onları himaye etme amacıyla yeni koloniler kurarak bunları yollarla Roma'ya bağlama yönündeki geleneksel hâkimiyet politikası esası hiçbir zaman terk edilmemiş, İtalya dışında ise bu politikaya, bağımlı krallar tayin etme, eyaletler ve yeni kentler kurma gibi yeni unsurlar dâhil edilerek bu şekilde Italia dışında da büyük ölçüde bir teritoryal genişleme gerçekleşmiştir⁶⁵.

Denizaşırı ilk eyaletlerini elde ettiğinde Roma bir süredir Italia'daki öncü devlet olarak tanınmakla birlikte bir dünya gücü olma aşamasında büyük çapta kendisini bekleyen muhtemel problemlere karşı çözümünü de bulmuştur⁶⁶. Sicilya (MÖ 241), Sardinia ve Corsica Adaları (MÖ 238) ilk Roma eyaletleri olup, Birinci Kartaca Savaşı'nda Kartaca'ya karşı elde edilen zafer sonucunda Roma'ya katılmışlardır⁶⁷. Bu ilk eyaletler, Kartaca karşısında Italia'nın güvenliğini sağlamak için Italia kıyılarına çok yakında konumlanan bu adaların alınması gerektiği düşüncesinin bir sonucudur, ancak yine de Hannibal ile yapılacak olan İkinci Kartaca Savaşı'nın kaçınılmaz olduğu görülmüştür⁶⁸. Söz konusu ilk eyaletler Roma'da ikamet eden *magistratus*'lar tarafından yönetilmekteyken bunun yetersiz kaldığı ortaya çıkınca MÖ 227 yılında buralara Romalı valiler gönderilmiştir. Bunun sonucunda Roma *praetor*'larının sayısı dörde çıkarılmış ve böylece bunlardan iki tanesinin Roma dışına çıkması mümkün hale gelmiştir.

⁶⁴ Kaya 2009, 195.

⁶⁵ Kaya 2009, 196.

⁶⁶ Stevenson 1975, 13.

⁶⁷ Stevenson 1975, 14.

⁶⁸ Stevenson 1975, 16.

MÖ 197 yılında Hispania Citerior ve Hispania Ulterior bölgelerinin de eyalet haline getirilerek Roma'ya katılması yine yukarıda bahsedilen güvenlik düşüncesiyle ilintilidir. Bu iki yeni eyalete de vali atamak gerektiğinden Roma'da *praetor* sayısı altıya çıkarılmıştır. Daha sonra ele geçirilen eyaletler için praetor sayısı artırılmamış, bunun yerine MÖ 146'dan itibaren eski *consul*'leri (*proconsul* olarak) veya eski *praetor*'ları (*propraetor* olarak) eyaletlere vali atama geleneği yerleşmiştir. Bu bağlamda hangi eyaletlerin *proconsul*'ler, hangilerinin *propraetor*'lar tarafından yönetileceğine, Augustus'un MÖ 27 yılındaki revizyonlarına kadar, Roma *senatus*'u karar vermiştir. Ancak esasında eyaletlerin belirli kişilere nasıl dağıtılacağı söz konusu süre zarfında kurayla belirlenmekteydi. Her eyaletin nasıl örgütleneceği, bölgeyi fetheden komutan ile on üyeli bir *senatus* kurulu tarafından hazırlanan bir *lex provinciae* (= eyalet yasası) kapsamında belirlenmekteydi. Valiler tarafından denetlenen bu eyaletlerdeki mevcut kentler ve otokton halklar bir ölçüde özerkti ve genellikle kendi yasalarını korumalarına izin verilmekteydi. Ancak bunun yanında Roma'ya vergi vermeleri gerekmekteydi ve bu vergiler çoğu zaman bir vergilendirme yöntemine göre toplanmaktaydı.

Hispania'daki iki eyaletten sonra Roma oldukça uzun bir süre sınırlarına yeni eyaletler katmamıştır⁶⁹. Sonraki dönemlerde Roma eyaletleri arasına giren yerler Macedonia (MÖ 146), Africa (MÖ 146), Asia (Pergamon Kralı Attalos'un vasiyeti ile Roma'ya bırakılması MÖ 133; bir eyalet olarak yapılandırılması MÖ 129), Gallia Narbonensis'tir (Transalpina?) (MÖ 121). MÖ I. yüzyılın ikinci yarısında Roma Anadolu'nun güney kıyısındaki Cilicia'yı ele geçirmiş, MÖ 102/101 yılı dolaylarında ise bölgede büyük sorun teşkil eden korsan faaliyetleri ile ilgilenebilmek için Cilicia'yı eyalet olarak kendine bağlamıştır. Anadolu'nun kuzeybatısındaki Hellenistik krallık olan Bithynia'nın kralı Nikomedes IV MÖ 74 yılında ölmeden evvel krallığını miras yoluyla Roma'ya bırakmıştır. Pompeius ise Pontos Krallığı'nın batı kesimini Bithynia'ya ekleyerek MÖ 65 yılında *Pontus et Bithynia* eyaletini kurmuştur. Yine MÖ I. yüzyılın ikinci yarısında Kyrene (MÖ 74), Syria (MÖ 64) ve Cyprus Roma eyaleti olmuştur. MÖ 67 yılında ise Krete Kyrene'ye, MÖ 58 yılında ise Cyprus Cilicia'ya bağlanmıştır. Bu arada Caesar MÖ 58-50 yılları arasında çıktığı seferlerle Gallia'yı (Gallia Comata) fethetmiştir.

Cumhuriyet döneminde bu şekilde yönetilen eyaletlerde ciddi boyutlarda birtakım yolsuzluklar olabilmekteydi. Vali burada *imperium*'u elinde tutan tek kişi olduğundan ve görevini paylaştığı bir başkası olmadığından hiçbir devlet görevlisi onun kararlarını

---

⁶⁹ Stevenson 1975, 17.

sorgulama hakkına sahip değildi. Diğer yandan ise söz konusu valiler İtalya dışındaki halkları yönetme konusunda tecrübeli olmadıkları gibi görev süreleri bir yıl ile sınırlı olduğundan bu süre onların tecrübe kazanmaları için yeterli olmamaktaydı. Sonuçta, bu yeni eyaletlere atanan valilerin genelde büyük servetler elde etmeye hevesli kişiler olmalarından ötürü, Roma'da göreve aday olma sürecinde rüşvetçilik ve diğer pek çok usulsüzlük kaçınılmaz olduğundan Pompeius bu durumların önüne geçmek için MÖ 52 yılında bir kararname yürürlüğe koymuştur (*lex Pompeia*). Bu kararnameye göre Roma'da bir göreve adaylığını koyan kişinin kazanması halinde buradaki görev süresini doldurup eyalete vali olarak atanmasından önce beş yıl geçmesi gerekmektedir.

İmparatorluk döneminde ise koşullar değişmiştir. MÖ 27 yılına gelindiğinde imparator Augustus eyalet örgütlenmesine ilişkin yeni düzenlemelerde bulunmuş ve eyaletleri *Provinciae Senatus (et Populi)* (= senatus eyaletleri) ve *Provinciae Caesaris* (= imparator eyaletleri) olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Bir *legio* konuşlandırmayı gerektirmeyen Sicilya, Africa gibi düzenli ve zengin eyaletler birinci gruba dâhil edilmişti ve *senatus*'un yönetimi altında bulunmaktaydılar. Bu eyaletlerin valileri praetor aşamasında olsalar bile *proconsul* olarak adlandırılmaktaydılar. İkinci grupta ise *legio*'ların konuşlandırıldığı Syria gibi sınır eyaletleri yer almakta ve bunlar doğrudan imparatorun denetimi altında bulunmaktaydılar. İmparator büyük önem arz eden eyaletlerin başına senatör sınıfına mensup *legatus Augusti*'leri (= imparator temsilcisi), daha az önem taşıyan eyaletlerin başına ise atlı sınıfına mensup kişileri *praefectus*, daha sonra *procurator* olarak atamaktaydı. Bu noktada Mısır eyaleti farklı bir konuma sahip olup atlı sınıftan bir *praefectus* tarafından yönetilmekteydi. Mısır'daki bu valiler eyalet yönetiminde uzmanlaşabilmekte ve imparatora başarılarını kanıtladıkça yükselebilmekteydiler. Özellikle MÖ 23 yılında Augustus'a *maius imperium* yetkisinin verilmesiyle diğer bütün *proconsul*'lerden daha güçlü bir konuma gelmişlerdir.

Augustus eyalet yapılanmalarındaki bu yeni düzenlemeler sonrasında, ilk olarak Gallia'yı üçe bölmüştür. Achaea'yı Macedonia'dan, Lusitania'yı ise Hispania Ulterior'dan ayırmış, aynı yıl buraları farklı eyaletler olarak Roma'ya dâhil etmiştir. Antonius ve Kleopatra'nın MÖ 31'de gerçekleşen Actium Deniz Muharebesi'nde mağlup edilip intihar etmeleri üzerine MÖ 30 yılında Mısır'ı, MÖ 25 yılında Orta Anadolu'daki Galatia'yı, MÖ 15 yılında İsviçre'nin kuzeyinde yer alan Raetia'yı, aynı yıl Noricum'u, MS 9 yılından sonra ise Tuna Nehri'nin güneyine ve batısına düşen Moesia ve Pannonia'yı eyalet haline getirmiştir.

Augustus'tan sonraki imparatorlar bu listeyi genişletmişler; Tiberius MS 17 yılında Cappadoia'yı, Claudius MS 44-42 yıllarında Mauretania Tingitana ve Mauretania Caesariensis'i, MS 43 yılında Britannia'yı, aynı yıl Lycia-Pamphylia'yı, MS 46 yılında ise

Thracia'yı Roma İmparatorluğu'na katmıştır. Traianus MS 106 yılında Arabia'yı ve MS 107 yılında Dacia'yı; Septimius Severus ise MS 199 yılında Mesopotamia'yı eyalet haline getirmiştir.

Yukarıda özetlenmeye çalışılan tabloya bakıldığında Roma'nın kendi iç karışıklıklarının çözüm süreçlerine nazaran kısa sürede oldukça büyük bir coğrafyaya egemen olduğu anlaşılmaktadır. Antikçağın ilk teritoryal hareketlerinden bu yana katedilen uzun yol bizi bu süreçteki coğrafya metinlerine yönlendirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ANTİKÇAĞ COĞRAFYA METİNLERİNE GENEL BAKIŞ

2.1 İlk Örnekler (MÖ XVII-XIII. yüzyıl) ve Arkaik Dönem

Mykenai kökenli en eski Hellen diyalekti olan Linear B metinleri⁷⁰ içeriği bakımından ilk coğrafik belgeler arasında kabul edilmektedir. Söz konusu prehistorik kil tabletler, Mykenailuların bir grup basit mekânsal kavram kullanarak buldukları çevrenin algılanışına dair sistematik bir kavramlar dizisi geliştirdiklerini göstermesi bakımından Mykenai kültüründe coğrafya algısına ilişkin önemli bir kanıt teşkil etmektedir⁷¹.

Arkaik Döneme gelindiğinde ise sözlü geleneğin ürünleri olarak ortaya çıkan, Homeros'un⁷² *İlyada* ve *Odyseia* adlı eserleri antikçağ coğrafya tarihi açısından Linear B yazılı tabletlerden daha somut bir başlangıç noktası olarak görülmektedir. Her iki eser içerisinde de yer bulan mekânsal oryantasyon düşüncesi, kara ve deniz yolculuklarına ve erken *toponymos*'lara ilişkin detaylı anlatımlar ve birtakım etnografik bilgiler⁷³ dolayısıyla ozan Homeros, Amaseia'lı coğrafyacı Strabon (*ca.* MÖ 64-MS 24) tarafından 'coğrafyanın kurucusu olarak nitelendirilmiştir⁷⁴. Bu yüzyılda yaşadığı kabul edilen bir diğer erken dönem

⁷⁰ Söz konusu metinlerin deşifreyonu 1952 yılında M. Ventris ve J. Chadwick tarafından yapılmıştır (Plath 2006).

⁷¹ Dueck 2012, 20.

⁷² Yaşadığı döneme ilişkin öne sürülen tarihlerin tartışmalı olmasının yanında, Rhodos, Kolophon, Salamis, Khios, Argos, Athenai birçok kent Homeros'un kendi şehirlerinde doğduğunu ileri sürmüştür. Fakat genel görüş Smyrnalı olduğu yönündedir. Kendisine atfedilmiş olan, Troia Savaşı'nı konu edinen *İlyada* ile bu savaşın kahramanlarından bir Akha komutanı olan Odysseus'un, yurdu Ithake'ye dönüş yolculuğunu anlatan *Odyseia* adlı iki *epos*'u (= kahramanlık destanı) vardır. Destanlar Hellenistik Dönem'de, dilbilgisi uzmanı Ephesos'lu Zenodotos (MÖ 283-245); dilbilgisi uzmanı ve İskenderiye Kütüphanesi'nin Eratosthenes'ten sonraki müdürü olan Byzantion'lu Aristophanes (*ca.* MÖ 257-180) ve ondan sonra kayıtlara geçen son kütüphaneci olan Samothrake'li Aristarkhos tarafından düzenlenerek 24 kitaba ayrılmıştır. Diğer yandan, her ne kadar antikçağda Homeros'un *İlyada* ve *Odyseia* adlı destanların yaratıcısı olduğuna dair bir şüphe yoktuysa da temelleri Hellenistik Dönem'deki araştırmalarla atılan, zamanla unutilan, fakat 17. yüzyılda tekrar canlanıp günümüze kadar süregelen, *Homeros diye bir yazarın gerçekte var olup olmadığı, söz konusu destanların aynı kişi tarafından yazılıp yazılmadığı, bütün destanların aslında aynı Epik Kyklos'un uzantıları olup olmadığına* dair kuşkular vardır (Çelgin 1990; Erhat-Kadir 2004¹⁸, 14-16; de Romilly 2007, 18-25; ayrıca bk. Friedell 2004², 60-67).

⁷³ Her iki eserdeki coğrafi değinilerin genel bir görünümü için bk. Dueck 2012, 21-22.

⁷⁴ Strab. I. 1. 2.

Hellen epik şiiri temsilcisi Hesiodos⁷⁵ da bu gibi temalara doğrudan eğilme amacı gütmemekle birlikte dolaylı olarak coğrafya bilgisine yer vermiştir.

MÖ VII. yüzyılda Prokonnesos’lu Aristeas’ın (MÖ ca. 675) Karadeniz’in kuzeyine seyahati ve Azov Denizi’ne ulaşmasını anlatan *Arimaspea* adlı eseri ortaya çıkmıştır. MÖ VI. yüzyılda ise, MÖ ca. 600 yılında Mısır kralı Nekhos’un Nil Nehrinden Arabia Körfezine bir kanal açtırması ve Afrika’nın çevresinde seyrüsefer düzenlemesi için Fenikeli bir keşif ekibi göndermesi; Euthymenes’in Afrika’nın batı kıyılarını araştırması sonucunda *Massaliote Periplus* ortaya çıkmıştır. I. Dareios’un Indos Nehri’nde bir deniz seferi düzenlemesi ve Arabistan kıyılarını dolaşması için MÖ ca. 515 yılında Karyanda’lı Skylaks’ı göndermesi sonucunda ise Karyanda’lı Skylaks *Periplus*’unu yazmıştır. Kartacalı Hannon’un MÖ ca. 500 yılında Afrika’nın Atlantik kıyılarına bir sefer düzenlemesi; Kartacalı Himilko’nun MÖ ca. 500 dolaylarında Avrupa’nın Atlantik kıyılarına bir sefer düzenlemesi sonucunda ise Kartacalı Hannon’un Herakles Sütunlarının ötesindeki yerlere ilişkin *periplus*’u gibi ilk *periplus*⁷⁶ örnekleri bunlardan başka Miletos’lu Hekataios’un (MÖ ca. 550-490) *periodos ges* (veya *periegesis*) eserleri ortaya çıkmıştır.

⁷⁵ Hesiodos MÖ VIII. yüzyılda Boiotia’da doğmuştur. Eserlerinden kendi hayatı hakkında pek çok bilgi elde edilmektedir. Aiolia’daki Kyme şehrinden olan ailesi daha sonra gelip Boiotia’ya yerleşmiş ve çiftçilik yaparak hayatını burada sürdürmüştür. Babasının ölümünden sonra mirasın paylaşılmasında kardeşiyle anlaşamayınca mahkemeye başvurmuşlar, kardeşi Perses hâkimlere para yedirerek mirasın büyük kısmını ele geçirmiştir. Fakat tembelliği yüzünden bir süre sonra sefaletе düşmüş ve Hesiodos’a başvurmak zorunda kalmıştır. Hesiodos, kardeşiyle arasında geçen bu olay üzerine yazdığı *Erga Kai Hemerai* (= İşler ve Günler) adlı eserinde kardeşine öğütler vermektedir. Ayrıca evrenin oluşumu sorununu açıklamaya çalıştığı, 1022 dizeden oluşan ve önce tanrıların sonra da insanların soyunu sistematik bir şekilde anlattığı *Theogonia* (= Tanrıların Doğuşu) adlı bir eseri vardır (bk. Çelgin 1990).

⁷⁶ Hellence kökenli bir terim olan *periplous* (pl. *periploi*) ‘çevresinde seyretme, gemi ile etrafında dolaşma’ anlamlarına gelmektedir. Özellikle Hellen uygarlığının merkezi Ege Bölgesi olduğundan en başta deniz, deniz güzergâhları ve denizcilik gibi kavramlar sosyal ve ekonomik yaşamın merkezinde bulunup gerek ticaret gerekse de keşif seferleri açısından büyük önem arz etmekteydiler. *Periplous* tarzındaki seyahat raporları ise güvenlik dolayısıyla genellikle kıyılarla sınırlı kalan bu deniz yolculukları için, güzergâh üzerinde konumlanan yerleşim alanları, uygun demirleme yerleri, limanlar ve su temin edilebilecek yerler hakkında pratik bilgiler içermekteydiler. Bunlar kimi zaman güzergâha göre kıyı boyunca yer alan liman ve demirleme yerleri gibi denizciler için önem arz eden noktalar konusunda *stadia* veya gün bazında mesafe bildirerek detaylandırılabilirler gibi, kimi zaman da anılan bölgelerin yerel topografyası, tarihçesi ve etnografyasına ilişkin bilgiler sunarak oldukça kapsamlı metinler de olabilmekteydiler. Bu veriler ilk olarak deneyimli denizciler arasında sözlü olarak yayılmakta ve sonraki dönemlerin kolonistleri ve tüccarları tarafından yazılı hale getirilmekteydi (Dueck 2012, 6-7).

2.2 Klasik ve Hellenistik Dönemler

Bu dönemde Kserkses Afrika çevresinde bir seyrüsefer düzenlemesi için Sataspes'i göndermiştir. Attika-Delos Deniz Birliği'nin Ege Denizi'nde yayılması ve Hellenlerin Perslerle karşı karşıya kalmaları sonucunda vuku bulan Pers Savaşları'ndan sonra ise Halikarnassos'lu Herodotos (MÖ ca. 484-428) temelde bu savaşları konu edinen *Historiai* adlı eserini kaleme almıştır⁷⁷. Yine bu yüzyılda Hippokrates (MÖ 469-399) *Hava, Su ve Yerler Üzerine* adlı bir eser; Knidos'lu Ktesias ise (MÖ V. yüzyıl sonları) *Persika*, *Indika* ve *Periplus* adlı eserler vermişlerdir.

Takip eden dönemde Ksenophon (MÖ ca. 428-354) MÖ ca. 401 yılında Hellen paralı askerlerin Asia içlerinden kıta Hellas'a yaptıkları yolculuğu konu edinen *Anabasis* adlı eserini kaleme almıştır. Büyük İskender'in Doğu Seferi sırasında ise Krete'li Nearchos (MÖ ca. 360-295) Hint ülkesinden Persia Körfezine gerçekleştirdiği deniz seferini ele aldığı bir *periplus* ve *India'nın Tasviri* konulu bir çalışma ortaya koymuştur. Yine bu sefere ilişkin olarak Astypalaia'lı Onesikritos'un (MÖ ca. 360-290) *India'nın Tasviri* konulu bir çalışması; Megasthenes'in (MÖ ca. 350-290) *Indika* adlı eseri bulunmaktadır. Massalia'lı Pytheas'ın (ünlendiği tarih MÖ ca. 310-306) Kuzey Atlantik'e yaptığı yolculuğunu paylaştığı *Okyanus Üzerine* adlı eseri vardır. Kyme'li Ephoros (MÖ ca. 405-330) *Historiai* adlı bir eser, Kyrene'li Ophelas (ünlendiği tarih MÖ ca. 320-310) *Afrika'nın Atlantik Kıyılarının Periplus'u* adlı bir çalışma, Pseudo-Skylaks ise *Akdeniz ve Karadeniz Periplus'u* adlı bir çalışma kaleme almışlardır. Bu dönemde ayrıca Kartacalı Hannon'un *Periplus'u* kısmen Helleneye tercüme edilerek coğrafya yazımı çalışmalarına katkıda bulunulmuştur.

MÖ III. yüzyıla gelindiğinde ise, MÖ ca. 284 yılında I. Seleukos'un amirali olan Patrokles Kaspia Denizi'ni incelemiştir. Seleukos ve Antiokhos'un komutanlarından biri olan Demodamas Iaksartes'i geçmiştir. MÖ 241'de Birinci Kartaca Savaşı'nın sona ermesi ile Roma Sicilya'yı ele geçirerek İtalya dışında bir bölgeyi eyalet haline getirmiştir. Bu gelişmeler sonucunda Messana'lı Dikaiarkhos⁷⁸ (MÖ 340-290) *Periodos Ges* adlı eserini, Abdera'lı Hekataios (MÖ ca. 323-290) *Aigyptiaka* adlı eserini, Rhodos'lu Apollonios (MÖ ca. 295-246) *Argonautika* adlı eserini, Kyrene'li Eratosthenes⁷⁹ (MÖ ca. 276-195) *Geographika* (*Geographikos* sıfatı ilk olarak Eratosthenes tarafından bu çalışmada kullanılmıştır) ve

⁷⁷ Bichler 2015, 3-20.

⁷⁸ Cataudella 2015, 115-131.

⁷⁹ Bianchetti 2015, 132-149.

Yeryüzünün Ölçümü Üzerine adlı eserlerini, Polybios ise (MÖ ca. 200-118) *Historiai* adlı eserini ve ekvator bölgesinde yaşam koşulları üzerine bir çalışmasını ortaya koymuştur.

Sonraki yüzyılın önemli gelişmeleri MÖ ca. 150 yılında Mallos'lu Krates'in Pergamon'da üzerinde dört *oikoumene* ile birlikte küresini takdim etmesi ve Ptolemaios VIII'in Mısır ile Hint ülkesi arasındaki güzergâhı incelemesi için Kyzikos'lu Eudoksos'u görevlendirmesidir. Bu dönemde Knidos'lu Agatharkhides⁸⁰ (ca. MÖ 200-140) *Erythrai Denizi Periplous'u*, Nikaia'lı Hipparkhos⁸¹ (ca. MÖ 190-126) ise *Eratosthenes'in Geographia'sına Karşı* adlı bir çalışma kaleme almıştır.

2.3 Roma Dönemi

Roma Dönemi'nden ilk örnekler MÖ I. yüzyılda Mısır eyaleti valisi Aelius Gallus'un MÖ 26-24 yıllarında Arabia ve Ethiopia'yı incelemesi ile ortaya çıkmıştır. MÖ 19 yılında ise L. Cornelius Balbus Garamantes kabilesini yenilgiye uğratmıştır. Bu dönemin önemli coğrafya çalışmaları ise Pseudo-Skymnos'un MÖ ca. 100 dolaylarında Bithynia kralı Nikomedes'e ithaf ettiği, *iambik trimeter* ile yazılan *Periegesis'i*, Apamea'lı Posidonius'un (MÖ ca. 135-50) *Okyanus Üzerine* adlı çalışması, Kalliphon'lu Dionysios'un (ca. MÖ 100-87) *Hellas'ın Tasviri* adlı çalışması, Lampsakos'lu Ksenophon'un (MÖ 100-60) Avrupa'nın Kuzey ve Batı Kıyılarına İlişkin *Periplous'u*, Roma'da Iulius Caesar'ın (MÖ 100-44) *Bellum Gallicum* adlı eseri, Varro Atacinus'un (MÖ 82-30) *Argonautica* ve *Chorographia* adlı eserleri, Ephesos'lu Aleksandros Lykhnos'un (MÖ 75-45) coğrafya üzerine yazdığı *epos'ları*, M. Vipsanius Agrippa'nın⁸² (MÖ ca. 64-12) coğrafik *commentarius'u*, Pergamon'lu Menippos'un (ünlendiği dönem MÖ ca. 20 civarı) Akdeniz *Periplous'u*, Kharaks'lı Isidorus'un (MÖ ca. 40-1) *Stathmoi Parthikoi* adlı eseridir.

Takip eden yüzyılda özellikle Augustus döneminde Roma İmparatorluğu bir yayılma sürecine girmiş, MS 43 yılında imparator Claudius Britannia'ya bir sefer düzenlemiştir. Bu döneme damgasını vuran coğrafyacılar ise Amaselia'lı Strabon (MÖ 64-MS 23/24) ile *Geographika* adlı eseri; Pomponius Mela ile *de Chorographia* adlı eseri ve Yaşlı Plinius'un (MS 23-79) *Naturalis Historia* adlı eseridir. Bunlar dışında C. Valerius Flaccus'un *Argonautica*, anonim birine ait *Periplus Maris Erythraei* (MS ca. I. yüzyıl ortaları) adlı metinler de bu yüzyılın önemli örnekleri arasındadır. MS II. yüzyıla gelindiğinde ise Roma

⁸⁰ Marcotte 2015, 163-173.

⁸¹ Geus 2015, 150-160.

⁸² Arnaud 2015, 205-222.

yazınında Coğrafyacı Claudius Ptolemaeus (*ca.* MS 90-168), Arrianus (MS 120-170), Magnesia'lı Pausanias ve eserleri coğrafya alanına büyük katkı sunmuşlardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

STADIASMUS MARIS MAGNI

3.1 Esere Genel Bakış ve Tarihlemeye İlişkin Notlar

‘*Stadiasmus Maris Magni* veya Büyük Deniz (=Akdeniz) Seyrüseferi’ adlı metin günümüze Hippolytus Romanus’un *Chronicon*’unun Madrid manuskrisi aracılığıyla ulaşmıştır⁸³. Apostoller zamanının altıncı kuşağından Romalı Hippolytus (MS 170-235) Roma’daki Hristiyan Kilisesi’nin en önemli üçüncü yüzyıl teologlarından biridir. Olasılıkla Roma’da doğmuştur. Photius *Bibliotheca* cod. 121’de Hippolytus’un Irenaeus’un öğrencisi olduğundan bahsetmiştir. Hippolytus *Chronicon*’unu MS 234/235 tarihinde yazmıştır. Eseri temelde üç başlıkta incelenebilir: başlangıçtan kendi yaşadığı döneme kadar dünyada gerçekleşen olayların bir kronolojisini çıkarmak, insanoğlunun soyağacını çıkarmak ve insanoğlunun yeryüzünde iskân ettiği yerlere ilişkin coğrafik bir döküm ortaya koymak. Hippolytus’un *Chronicon*’u birden çok versiyona bölünmüştür. Hippolytus’un yazdığı orijinal metne yakın görünen H₁ redaksiyonu Cod. Matr. 4701’de (Madrid) Hellenice olarak günümüze ulaşmış, Scaliger’s Barbarus tarafından MS V. yüzyılda Latinceye çevrilmiştir⁸⁴. Hippolytus’un ölümünden sonra ortaya çıkan ikinci redaksiyon (H₂) ise pek çok yerde H₁’e ilişkin düzeltmeler yapmış, ancak *Periplous*’u dâhil etmemiştir. H₂’nin temel tanığı *Liber Generationis*’in iki versiyonu (MS 334 yılına ait *Liber II* ve MS 460 yılına ait ve daha eksiksiz olan *Liber I*) ile MS 685 yılına ait bir *Armenia Chronicon*’udur. Bunlardan ayrı olarak H₂, fragmanlar halinde birçok papirüs ve manuskriye dâhil edilmiştir. *Periplus*’un Hippolytus’un kendi çalışması olmadığı genel kabul görmektedir, zira *Chronicon*’un bu bölümü yalnızca Madrid manuskrisinde bulunmaktadır. Söz konusu *periplus Chronicon*’dan ayrı olarak C. Muller tarafından *Anonymi Stadiasmus sive Periplus Maris Magni* Latince adıyla yayımlanmıştır. *Periplus* kendi içinde düzensiz bir yapıya sahiptir, zira çalışmanın Kuzey Afrika’yı betimleyen bölümleri oldukça detaylıken, diğer kısımlar ise daha ziyade bir genel bakış, özet görünümüne sahiptir. *Stadiasmus Maris Magni*’nin Hippolytus *Chronicon*’unun diğer bölümlerinden orantısız bir şekilde daha geniş bir yer kapladığı Bauer tarafından ortaya konmuştur. Bu bölüm, daha önce belirtildiği gibi yalnızca tek bir manuskride, *Matritensis Graecus* 4701’de, *Chronicon*’un diğer etnoğrafik ve coğrafik

⁸³ Bauer 1905; Cuntz 1905, 243.

⁸⁴ Medas 2009, 338.

bölümlerinin yanına eklenmiş olması dolayısıyla *Chronicon*'un sözde bir parçası olarak görünmektedir. “Δεδειγμένων οὖν τούτων” ifadesinden eserin önceki bölümlerine bir atıfta bulunulduğu anlaşılmaktadır. *Chronicon* MS 234 yılında yazılmış iken bu bölümün son edisyonunun sahibi olan Mullerus bunu MS 250-300 yılları arasına tarihlemektedir. Bu yaklaşımın üzerinde düşünülmesi gerekir. Mullerus'un en büyük kanıtı eserde yer alan Leptis Magna kentine ilişkin bilgileridir: Metinde limansız olarak anılan söz konusu kentin imparatorluk döneminde canlanıp geliştiği bilinmektedir. Leptis Magna kökenli Roma imparatoru Septimius Severus (MS 193-211) bu kente özel ayrıcalık tanımış ve burayı yapılarla donatmıştır. Bu durumda, bu kente bir liman inşa etmeyi de ihmal etmemiş olacağı ileri sürülebilmektedir. Dolayısıyla söz konusu *periplus* açık bir şekilde MS 200'den sonra yazılmış olmalıdır. Septimius Severus'un Leptis Magna'daki çalışmalarını ne kadar zaman sürdürdüğü bilinmemekle birlikte kullanışlı bir limanın yapımı, büyük miktarda toprak açmak gerektiği düşünüldüğünde, bu inşaatın imkânsız veya büyük maliyetli olacağı öngörülebilmektedir. Ancak Severuslar dönemi limanları düşünüldüğünde, *periplus*'ta öne sürülen bu ifadenin ya Septimius Severus'tan önce ya da ondan çok sonra yazılmış olduğu sonucuna varılabilir, zira Leptis Magna limanı MS IV. yüzyıl civarında yıkılmıştır⁸⁵.

---

⁸⁵ Medas 2009, 340-341.

3.2 Hellenic Aslindan Çeviri

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΣ ΗΤΟΙ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Δεδειγμένων οὖν τούτων, τὸ φιλομαθὲς καὶ σπουδαῖον ἀγαμένω τῆς σῆς ἀγάπης, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ἔδοξέ μοι καὶ τὸν τῆς μεγάλης θαλάσσης σταδιασμὸν ἦτοι περίπλου δηλωσαί σοι ἀκριβέστατα, ὅπως καὶ τούτων ἀναγνοὺς ἔμπειρος ἔση. Ἀρξάμενος [οὖν] ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τῆς Φαρίτιδος [τὰ τῆς Λιβύης διηγῆσομαι ἕως τῶν Ἡρακλεωτικῶν Σητῶν, εἶτα τὰ τῆς Ἀσίας, πάλιν ἀρξάμενος ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τῆς Φαρίτιδος] ἕως Διοσκουρίδος, τῆς ἐν τῷ Πόντῳ κειμένης, καὶ [τὰ] τῆς Εὐρώπης ἀπὸ Ἱεροῦ, τῆς πρὸς τῇ Χαλκηδονίῃ κειμένης, μέχρι Ἡρακλεωτικῶν Σητῶν καὶ Γαδείρων, θέλων πάντας ἀνθρώπους ὠφελεῖν. Ἐμφανῶ δὲ καὶ τὰς διαιρέσεις ἀπὸ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην, γράψω δὲ καὶ τῶν νήσων τὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα, πόσαι τέ εἰσι, καὶ τίνες φαίνονται ἐν τῷ πλέειν αὐτάς, καὶ ὀπηλίκαι εἰσι, καὶ τίσιν ἀνέμοις χρῶνται, καὶ ποῖος ὁ πλοῦς δείξω σοὶ κατὰ ἀλήθειαν.

ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

- 1 – 2. Ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς δυσμὰς εἰς Χερσονήσον – λιμὴν ἐστὶ (φορτηγοῖς ἀγωγῆς χιλίων οὐ μείζονος) – στάδιοι ο'.
3. Ἀπὸ Χερσονήσου εἰς Πλινθίνην – σάλος ἐστίν· ὁ τόπος ἀλίμενος – στάδιοι ρ'.
4. Ἀπὸ Πλινθίνης ἐπὶ Ταπόσιριν – πόλις ἐστὶν ἀλίμενος· ἱερὸν τοῦ Ὀσίριδος – στάδιοι ρ'.
5. Ἀπὸ Ταποσίρεως ἐπὶ τὸ Χιμῶ – κώμη ἐστὶ· βράχη ἐπιφαινόμενα – στάδιοι ρ'.
6. Ἀπὸ τοῦ Χιμῶ ἐπὶ τὸν Γλαῦκον στάδιοι π'.
7. Ἀπὸ τοῦ Γλαύκου εἰς Ἀντίφρας – σάλος ἐστὶν ὁ τόπος – στάδιοι π'.
8. Ἀπὸ τῶν Ἀντιφρῶν ἐπὶ τὴν Δέρραν – ὕφορμος ἐστὶ θερινός, καὶ ὕδωρ ἔχει – στάδιοι ρ'.
9. Ἀπὸ τῆς Δέρρας ἐπὶ τὸ Ζεφύριον – λιμὴν ἐστὶ καὶ σάλον ἔχει – στάδιοι ρο'.
10. Ἀπὸ τοῦ Ζεφυρίου εἰς Πεδώνην στάδιοι ρι'. Ἀπὸ σταδίων [ς'?] ταύτης σκόπελός ἐστὶ, καὶ καλεῖται Μύρμηξ· καὶ ἀκρωτήριον, καὶ καλεῖται Τραχεῖα.
11. Ἀπὸ Πεδώνης εἰς Πνιγέα στάδιοι ρ'· ἀκρωτήριόν ἐστὶ ταπεινόν· εἰσάγου δεξιῶς εἰς τὸν πλαταμῶνα.
12. Ἀπὸ τοῦ Πνιγέως εἰς τὸν Φοινικοῦντα στάδιοι ρμ'. [Ἀπὸ στάδιοι β'] νησία εἰσι Δίδυμα· ὕφορμος ὑπ' αὐτά· βάθος φορτηγοῖς· ὕδωρ ἔχει λακκαῖον ἐν τῇ φάραγγι.

ANONİM BİRİNE AİT BÜYÜK DENİZ STADIASMOS'U VEYA SEYRÜSEFERİ GİRİŞ

Bunları ortaya koyduktan sonra ise, ey değerli kardeşim, öğrenme aşkına ve mükemmeliyete olan düşkünlüğüne hayran kaldığım için, bu konular hakkında okuyarak tecrübe sahibi olası diye, büyük deniz *stadiasmos*'unu veya seyrüseferini mümkün olduğunca doğru bir şekilde ortaya koymaya karar verdim. [O halde] tüm insanlara yararlı olmak istediğim için Aleksandreia Pharitis'ten başlayarak [Herakles Sütunları'na kadar Libya sahillerini, ardından tekrar Aleksandreia Pharitis'ten başlayarak] Pontos'taki Dioskuras'a kadar [Asia sahilini] ve Khalkedon yakınlarına düşen Hieron'dan Herakles Sütunları'na ve Gadeira'ya kadar Avrupa [sahilini] anlatacağım. Asya'dan Avrupa'ya kadar olan bölümleri de göstereceğim, adaların birbirlerine olan uzaklıklarını da yazacağım, bunlar kaç tanedirler, oralarda seyrederken hangileri görülür, ne büyüklüktedirler, hangi rüzgârlara ihtiyaç duyulur ve bu nasıl bir deniz yolculuğudur sana gerçeğine uygun bir şekilde açıklayacağım.

DENİZ SEYRÜSEFERİ

- 1 – 2. Alexandria'dan batıya yönünde, Khersonesos'a 70 *stadia* vardır, burası en fazla bin balya taşıyan yük gemileri için uygun bir limandır.
3. Khersonesos'tan Plinthine 90 *stadia* vardır. Burada dalgalanma olur. Bölge limansızdır.
4. Plinthine'den Taposiris'e 90 *stadia* vardır. Kent limansızdır. Burada bir Osiris Tapınağı vardır.
5. Taposiris'ten Khimo'ya 90 *stadia* vardır. Burası bir köydür; kıyıları sığ görünür.
6. Khimo'dan Glaukon'a 80 *stadia* vardır.
7. Glaukon'dan Antiphrai'a 80 *stadia* vardır. Bu bölgede dalgalanma olur.
8. Antiphrai'dan Derras'a 90 *stadia* vardır. Burası yazlık bir demirleme yeridir. Su bulunur.
9. Derras'tan Zephyrion'a 170 *stadia* vardır. Burası bir limandır ve dalgalanma olur.
10. Zephyrion'dan Pedone'ye 110 *stadia* vardır. Buradan [6?] *stadia* uzaklıkta Myrmeks olarak anılan bir gözcü kulesi ile Trakheia olarak anılan bir de burun vardır.
11. Pedone'den Pnigeus'e 90 *stadia* vardır. Burada sığ bir burun yer alır. Sağa doğru düzlüğe gir.
12. Pnigeus'ten Phoinikous'a 140 *stadia* vardır. [Buradan 2 *stadia* uzaklıkta] Didyma adacıkları yer alır, bunların önünde demirleme yeri vardır. Derinlik yük gemileri için uygundur. Dağ geçidinde sarnıç suyu bulunur.

13. Ἀπὸ Φοινικοῦντος ἐπὶ τὰ Ἑρμαῖα στάδιοι ρ´· ἐκ δεξιῶν τὴν ἄκραν ἔχων ὀρμίζου· ὕδωρ ἔχει ἐπὶ τοῦ πύργου.

14. Ἀπὸ Ἑρμαίων ἐπὶ Λευκὴν ἀκτὴν στάδιοι κ´· νησίον παράκειται ἐκεῖ ταπεινὸν, ἀπέχον ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους β´· ὕψορμός ἐστι φορτηγοῖς, τοῖς ἀφ´ ἐσπέρας ἀνέμοις· ἐν δὲ τῇ γῆ ὑπὸ τὸ ἀκρωτήριον ὄρμος ἐστὶ μακρὸς παντοίαις ναυσίν· ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ἐπίσημον χρηστήριον· καὶ ὕδωρ ἔχει παρὰ τὸ ἱερόν.

15. Ἀπὸ Λευκῆς Ἀκτῆς ἐπὶ Ζύγριν στάδιοι ρ´· νησίον ἐστὶ· [τοῦτο ἔχων] εὐώνυμον προσορμίζου· ὕδωρ ἔχει ἐν τῇ ἄμμῳ.

16. Ἀπὸ Ζύγρεως εἰς Λαδαμαντίαν στάδιοι κ´· νῆσος ἰκανὴ παράκειται (μεγάλῃ)· αὐτὴν ἔχων δεξιᾶν, κατάγου· λιμὴν ἐστὶ παντὶ ἀνέμῳ· ὕδωρ ἔχει.

17. Ἀπὸ Λαδαμαντίας ἐπὶ τὰ Καλαμαίου στάδιοι μ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ἔχων σκόπελον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ὕψορμον.

18. Ἀπὸ τῶν Καλαμαίου ἐπὶ Γραίας γόνυ στάδιοι ο´· ἄκρα ἐστὶ τραχεῖα, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ σκόπελον· ἐπὶ δὲ τῆς γῆς δένδρον· ὄρμος ἐστὶ, καὶ ὕδωρ ἔχει ὑπὸ [τὸ] δένδρον· φυλάσσου νότον.

19. Ἀπὸ Γραίας γόνατος ἐπὶ τὸν Ἄρτον στάδιοι ρκ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶ τραχὺ, οὐκ ἔχων ὕψορμον, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ταῦροι δύο ὡς νῆσοι ἀνατείνοντες εἰς τὸ πέλαγος· ταύτην κάμψας, ὄψει τὴν πόλιν Παραιτόνιον.

Γίνονται ὁμοῦ οἱ πάντες ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Παραιτόνιον στάδιοι ,αφν´.

20. Ἀπὸ Παραιτονίου εἰς Δελφῖνας [καὶ] ἐπὶ τὸ Ζεφυρίον στάδιοι ρ´· νησοὶ εἰσι δύο καὶ ἀκρωτήριον· λιμὴν ἐστὶ παντὶ ἀνέμῳ· καὶ ὕδωρ ἔχει.

21. Ἀπὸ τοῦ Ζεφυρίου καὶ τῶν Δελφίνων ἐπὶ τὸν Ἄπιν στάδιοι λ´· κόμη ἐστὶ· [κατὰ ταύτην πλοίοις σάλος καὶ?] ὄρμος ἐστίν· ὕδωρ ἔχει ἐν τῇ κόμῃ.

22. Ἀπὸ τοῦ Ἄπιος εἰς Νήσους στάδιοι ρ´.

23. Ἀπὸ τῶν Νήσων εἰς Σεληνίδα στάδιοι ο´· ἄκρα ἐστίν, ἔχουσα ὕψορμον· ἔχει δὲ ἐκ δεξιῶν βράχη· καθορῶν τὸ βράχος κατάγου.

24. Ἀπὸ Σεληνίδος ἐπὶ Ἄζυ στάδιοι ν´.

25. Ἀπὸ τῆς Ἄζυ ἐπὶ Τυνδαρείους στάδιοι ρκ´· σκόπελοί εἰσιν· ὑπὸ τούτους ἐστὶ φορτηγοῖς ἀγκυροβολία.

26. Ἀπὸ [τῶν Τυνδαρείων] σκοπέλων ἐπὶ τὸ Χαυταῖον στάδιοι ρμ´· ὕψορμός ἐστὶ πλοίοις μικροῖς· ὕδωρ ἔχει πηγαῖον ἀνακτὸν ἐν τοῖς ἀγροῖς.

27. Ἀπὸ τοῦ Χαυταίου ἐπὶ Ζυγρὰς στάδιοι ρμ´.

28. Ἀπὸ Ζυγρῶν εἰς Ἐνησύφοραν στάδιοι σι´· ὕψορμός ἐστὶ θερινός· ὕδωρ ἔχει ἐν τῇ ἄμμῳ, καὶ ἐπὶ θαλάσσης σκόπελον.

13. Phoinikioustan Hermaia'ya 90 *stadia* vardır. Burnu sağına alarak demirle. Kulenin üst tarafında su bulunur.
14. Hermaia'dan Leuke Kumsalına 20 *stadia* vardır. Orada, ön tarafta sığ bir adacık uzanır ve karadan 2 *stadia* uzaklıktadır. Batı rüzgârları estiği zaman yük gemileri buraya demir atabilir. Kara tarafında burnun önüne doğru her çeşit gemiye uygun ve geniş bir demirleme yeri bulunur. Burada Apollon Tapınağı ve ünlü bir kehanet merkezi vardır. Tapınağın yakınında ise su bulunur.
15. Leuke Kumsalından Zygris'e 90 *stadia* vardır. Burada bir adacık yer alır. [Bunu] soluna [alıp] yakına demirle. Kumsalda su bulunur.
16. Zygris'ten Ladamantia'ya 20 *stadia* vardır. Önünde oldukça (büyük) bir ada uzanır. Bu adayı sağına alarak kıyıya yanaş. Liman her çeşit rüzgâr durumuna uygundur. Su bulunur.
17. Ladamantia'dan Kalamaion'a 40 *stadia* vardır. Burada gözcü kulesi olan bir burun yer alır, onun sağında bir demirleme yeri vardır.
18. Kalamaion'tan Graias Gony'ye 70 *stadia* vardır. Burası tepesinde bir gözcü kulesi bulunan engebeli bir burundur. Arazi ağaçlıktır. Demirleme yeri vardır. Su ise ağaçların altında bulunur. Güney rüzgârından sakın.
19. Graias Gony'den Artos'a 120 *stadia* vardır. Burası engebeli bir burundur. Demirleme yeri yoktur. Burunda, denize doğru tıpkı ada gibi uzanmış iki boynuz vardır. Burayı dönünce Paraitonion kentini göreceksin.
- Alexandreia'dan Paraitonion'a toplamda 1550 *stadia* vardır.
20. Paraitonion'dan Delphines ve Zephyrion'a 90 *stadia* vardır. Burada iki ada ve bir burun yer alır. Liman her çeşit rüzgâr durumunda uygundur. Su bulunur.
21. Zephyrion ve Delphines'ten Apis köyüne 30 *stadia* vardır. [Bu köy boyunca 20 *stadia* seyredersen, burada gemiler için dalgalanma ve] bir demirleme yeri vardır. Köyde su bulunur.
22. Apis'ten Nesoi'a 90 *stadia* vardır.
23. Nesoi'dan Selenis'e 70 *stadia* vardır. Burası demir atılabilen bir burundur. Sağ tarafı sığıktır, kıyığı karşıdan hizalayıp kıyıya yanaş.
24. Selenis'ten Azy'ye 50 *stadia* vardır.
25. Azy'den Tyndareioi'a 120 *stadia* vardır. Bunlar gözcü kuleleridir; bunların önlerine doğru yük gemileri için uygun bir demirleme yeri vardır.
26. [Tyndareioi] gözcü kulelerinden Khautaion'a 140 *stadia* vardır. Demirleme yeri küçük gemiler için uygundur. Tarlalarda kaynak suyu bulunur.
27. Khautaion'dan Zygrai'a 140 *stadia* vardır.
28. Zygrai'dan Ennesyphora'ya 210 *stadia* vardır. Buradaki demirleme yeri yazlıktır. Kumsalda su bulunur ve denize karşı bir gözcü kulesi vardır.

29. Από Ἐννησυφόρας εἰς Καταβαθμὸν στάδιοι σν´· χώρα ἐστὶν ὑψηλὴ· λιμὴν ἐστὶ παντὶ ἀνέμῳ· ὕδωρ ἔχει ἐν [τῇ] πρώτη νάπη εἰς τὸ πρὸς νότον μέρος [καί?] ἐν τῷ φρουρίῳ, ὄμβριον.

30. Από Καταβαθμοῦ εἰς Πετράντα [Μέγαν] στάδιοι ρν´. Παραπλεύσας ὡς σταδίους λ´ ὄψει παρεμφαίνουσιν ἄκραν ὑψηλὴν καὶ μεγάλην· κατ' αὐτὴν ὄψει εἰς σάλον καὶ λίμνην μεγάλην· ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων χειροποίητος ὄρμος ἐστίν· ἔχει δὲ ὕδωρ ὑπὸ τὴν συκῆν· διὸ καὶ ὁ τόπος Συκῆ καλεῖται.

31. Από Συκῆς εἰς Πάνορμον στάδιοι λ´· νάπη ἐστὶ βαθεῖα· ὕδωρ ἔχει ὑπὸ τὰς συκᾶς πάνυ καλόν.

32. Από Πανόρμου ἐπὶ τὴν Εὐρεΐαν στάδιοι ν´· φάραγξ ἐστίν, ἔσω δὲ αἰγιαλὸς καὶ ἐπ' αὐτοῦ συκαῖ· ὄρμος ἐστὶ καλός· ὕδωρ ἔχει γλυκύ.

33. Από Εὐρείας ἐπὶ τὸν Πετράντα [Μέγαν στάδιοι μ´]· ὕδωρ ἔχει πολὺ ἐν ἑκατέροις τοῖς μέρεσιν.

Γίνονται ὁμοῦ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἕως Πετράντος [Μεγάλου] στάδιοι ,βμφ´.

ΛΟΙΠΟΝ ΜΑΡΜΑΡΙΚΗ

34. Από Πετράντος [Μεγάλου] ἐπὶ τὴν Κάρδαμιν στάδιοι ρν´· ὄρμος ἐστίν· ἄκρα ἀπολήγουσα, σκοπὰς ἔχουσα· ὀρμίζου ἐπ' αὐτὴν τοῖς ἄνωθεν ἀνέμοις· ὕδωρ ἔχει ἐν ταῖς ἠπείροις.

35. Από τῆς Καρδάμεως ἕως εἰς Μενέλαον στάδιοι ρ´· λιμὴν ἐστίν· ὕδωρ ἔχει πλατὺ ἐν τῇ ἄμμῳ.

36. [Ἀπὸ Μενελάου εἰς Κάτανιν (?) στάδιοι π´.]

37. Από Κατάνεως εἰς Κυρθάνιον στάδιοι ρν´· ἀπὸ σταδίων ὀκτὼ παράπλεε (ἔχει γὰρ βράχη ὑψηλά)· ἔχει ὕδωρ.

38. Από Κυρθανίου εἰς Ἀντίπυργον στάδιοι σκ´· ὄρμος ἐστὶ θερινός· νῆσος δὲ ἐστὶ, καὶ κατ' αὐτὴν πύργος· ἱερὸν τοῦ Ἄμμωνος· ὕδωρ ἔχει ἐν τῷ αἰγιαλῷ τῷ ἐξ ἐναντίας.

39. [Ἀπὸ Ἀντιπύργου εἰς τὸν Μικρὸν Πετράντα στάδιοι τπ´.]

40. Από τοῦ Μικροῦ Πετράντος εἰς τὸν Βάτραχον στάδιοι λ´· ὕφορμός ἐστὶ θερινός· ἄκρα ἐστὶ σκοπὰς ἔχουσα· ἔχει ὕδωρ πολὺ ἐν τῇ νάπη.

41. Από τοῦ Βατράχου εἰς Πλατεῖαν στάδιοι ρν´· πρὸς τῷ πελάγει κεῖται νῆσος καλουμένη Ἀηδονία (ἔχει ὕφορμον θερινὸν φορτηγοῖς) ἀπὸ σταδίων λ´· ἔχει δὲ ὕδωρ πρὸς τῇ γῆ ἐν τῷ πύργῳ.

42. Από Πλατείας εἰς τὸν Παλίουρον [στάδιοι λ´]· ὕδωρ ἔχει πλατύ.

43. Από τοῦ Παλιούρου εἰς τὴν Φαίαν στάδιοι ρ´· ὕδωρ ἔχει συνακτὸν ἀπὸ σταδίων ιε´.

44. Από τῆς Φαίας εἰς τὸν Διονύσιον στάδιοι ρ´· ἐντεῦθεν [ἐν] ἀριστερᾷ κατάγου.

29. Ennesyphora'dan Katabathmos'a 250 *stadia* vardır. Bölge engebeleridir. Her çeşit rüzgâr durumuna uygun bir liman vardır. Güney kısma doğru olan ilk vadide kaynak suyu [ve] hisarda ise sarnıç suyu bulunur.

30. Katabathmos'tan Petras [Megas'a] 150 *stadia* vardır. Kıyı boyunca 30 *stadia* seyreden kişi kıyı tarafında engebeli ve büyükçe bir burun ortaya çıktığını görecektir. Burundan biraz daha aşağıya doğru ilerleyince dalgalanma ve büyük bir göl görecektir. Bunların solunda yapay bir demirleme yeri daha bulunur. Su incir ağaçlarının altındadır, bu yüzden bu bölge Syke olarak da anılır.

31. Syke'den Panormos'a 30 *stadia* vardır. Burası derin bir yarıktır. İncir ağaçlarının altında güzel su bulunur.

32. Panormos'tan Eureia'ya 50 *stadia* vardır. arası bir dağ geçididir. Kıyı içe doğrudur ve burada incir ağaçları vardır. Demirleme yeri uygundur, tatlı su bulunur.

33. Eureia'dan Petras [Megas'a 40 *stadia* vardır]. Her iki bölümde bol miktarda su bulunur.

Alexandreia'dan Petras [Megas'a] kadar toplamda 2890 *stadia* vardır.

MARMARIKE

34. Petras [Megas'tan] Kardamis'e 150 *stadia* vardır. Burası bir demirleme yeridir. Burnun sivri olduğu yerde gözcü kuleleri vardır. Buraya üst rüzgârlarla demirle. Anakarada su bulunur.

35. Kardamis'ten Menelaos'a 100 *stadia* vardır. Burası bir limandır. Kumsalda tuzlu su bulunur.

36. [Menelaos'tan Katanis'e 80 *stadia* vardır].

37. Katanis'ten Kyrthanion'a 150 *stadia* vardır. Kıyından 8 *stadia* uzakta seyret (zira kıyı kesimi sığlıktır). Su bulunur.

38. Kyrthanion'dan Antipyrgos'a 220 *stadia* vardır. Yazlık demirleme yeri vardır. Bir de ada vardır. Karşısında bir kule bulunur. Burada Ammon Tapınağı vardır. Karşı kıyıda ise su bulunur.

39. [Antipyrgos'tan Mikros Petras'a 380 *stadia* vardır].

40. Mikros Petras'tan Batrakhos'a 30 *stadia* vardır. Buradaki demirleme yeri yazlıktır. Gözcü kuleleri olan bir burun vardır. Vadide bol su bulunur.

41. Batrakhos'tan Plateia'ya 150 *stadia* vardır. 30 *stadia* uzaklıkta denize doğru Aedonia olarak anılan bir ada uzanır. (Buradaki yazlık demirleme yeri yük gemileri için uygundur.) Karaya doğru ise kulede su bulunur.

42. Plateia'dan Paliouros'a [30 *stadia* vardır]. Tuzlu su bulunur.

43. Paliouros'tan Phaia'ya 90 *stadia* vardır. Buradan 15 *stadia* uzaklıkta birikmiş su vardır.

44. Phaia'dan Dionysion'a 90 *stadia* vardır. Oradan sola doğru kıyıya yanaş.

45. Ἀπὸ τοῦ Διονυσίου εἰς Χερσόνησον στάδιοι ρ´.
46. Ἀπὸ Χερσονήσου ἐπὶ τὴν Ἄζαριν στάδιοι ρ´· ἐντεῦθεν ἀναχθεὶς παράπλευ· πέτραι εἰσὶν ὑψηλαί· ὕδωρ ἔχει καὶ ποταμὸν μέγαν.
47. Ἀπὸ τῆς Ἀζάριδος παραπλεύσαντι τὰ παράγαια εἰς Δάρνην στάδιοι ρν´.
48. Ἀπὸ Δάρνης ἐπὶ τὸ Ζεφύριον στάδιοι ρν´· ἄκρα ἐστὶ δασεῖα· ὕφορμός ἐστι θερινός.
49. Ἀπὸ τοῦ Ζεφυρίου εἰς Χέρσιν στάδιοι ο´· ἀναμέσον τοῦ Ζεφυρίου καὶ τῆς Χέρσιος, ἀπέχων σταδίους ι´, ἔστιν ὄρμος Ἀφροδισιάς καλούμενος· ἔστι δ' ἐπ' αὐτῷ ἱερὸν Ἀφροδίτης.
50. Ἀπὸ τῆς Χέρσιος ἐπὶ τὸ Ἐρυθρὸν στάδιοι ρ´· κόμη ἐστίν.
51. Ἀπὸ τοῦ Ἐρυθροῦ εἰς Ναύσταθμον στάδιοι ο´· σάλος ἐστὶν ἀνατεινῶν· ὕδωρ ἔχει ἐν τῇ ἄμμῳ.
52. Ἀπὸ Ναυστάθμου εἰς Ἀπολλωνίαν στάδιοι ρκ´.
- Πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Παραιτονίου εἰς Ἀπολλωνιάδα στάδιοι ,γφν´.

ΛΟΙΠΟΝ [ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΣ] ΚΥΡΗΝΗΣ

53. Ἀπὸ Ἀπολλωνιάδος εἰς Φυκοῦντα στάδιοι ρξ´· κόμην ἔχει· ὀρμίζιοι ἂν ὑπ' αὐτὸν τοῖς ἄφ' ἐσπέρας ἀνέμοις· ὄρμος ἐστὶ θερινός· ἔχει ὕδωρ.
54. Ἀπὸ Φυκοῦντος εἰς Αὐσίγδα στάδιοι ρρ´· κόμη ἐστίν· ἔχει ὕδωρ ἐν τῷ αἰγιαλῷ.
55. Ἀπὸ Αὐσίγδων εἰς Πτολεμαΐδα στάδιοι σν´· πόλις ἐστὶ μεγίστη· ἐπίσαλός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ νῆσον ἔχει· Ἴλος καλεῖται· ἀσφαλίζου.
56. Ἀπὸ Πτολεμαΐδος εἰς Τεύχειρα στάδιοι σ´· πόλις ἐστὶ Πενταπόλεως ἀρχαία. Αὕτη καλεῖται Ἀρσινόη.
57. Ἀπὸ Τευχείρων εἰς Βερνικίδα στάδιοι τν´.
- Ὁ πλοῦς κάμπτεται· πλεύσας ἐς σταδίους ζ´ ὄψει ἀκρωτήριον προτεινὸν πρὸς ἐσπέραν· παράκειται δὲ βράχη μετέωρα· φυλάσσου παραπλέων· ὄψει δὲ νησίον ταπεινὸν μελανόν· Βραχέα καλεῖται τὸ ἀκρωτήριον· εἰς τὰ εὐώνυμα ἔχει ὄρμον πλοιαρίοις μικροῖς.
- Οἱ πάντες ὁμοῦ ἐξ Ἀπολλωνιάδος εἰς Βερνικίδα στάδιοι ,αρν´.

ΛΟΙΠΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ

58. Ἀπὸ Βερνικίδος εἰς τὰ Ῥίνια στάδιοι ξ´.
59. Ἀπὸ Ῥίνων ἐπὶ τὸν Πίθον στάδιοι ι´.
60. Ἀπὸ τοῦ Πίθου ἐπὶ Θεοτιμαῖον στάδ. α´· ὄρμος ἐστὶ θερινός· αἰγιαλὸς βαθύς.
61. Ἀπὸ Θεοτιμαίου ἐπὶ τὰς Ἀλάς στάδιοι ι´· αἰγιαλός ἐστίν.
62. Ἀπὸ τῶν Ἀλῶν ἐπὶ τὸ Βόρειον στάδιοι ν´· ἀκρωτήριόν ἐστιν ἔχον ὕφορμον.

(Σύρτις Κυρήνης)

63. Ἀπὸ τοῦ Βορείου εἰς Χέρσιν στάδιοι ρμ´· ὄρμος ἐστὶ τοῖς ἐτησίοις· ὕδωρ ἔχει ἐπὶ τοῦ φρουρίου.

45. Dionysos'tan Khersonesos'a 90 *stadia* vardır.
46. Khersonesos'tan Azaris'e 100 *stadia* vardır. Oradan kıyı boyunca açılarak seyret, yüksek kayalıklar vardır. Su ve büyük bir nehir vardır.
47. Kıyı boyunca seyreden biri için Azaris'ten Darne'ye 150 *stadia* vardır.
48. Darne'den Zephyrion'a 150 *stadia* vardır. Burun çalılıktır. Yazlık demirleme yeri vardır.
49. Zephyrion'dan Khersis'e 70 *stadia* vardır. Zephyrion ve Khersis'in ortasında, ikisinden 10 *stadia* uzaklıkta Aphrodisias adlı demirleme yeri vardır. Yakınında Aphrodite Tapınağı yer alır.
50. Khersis'ten Erythron'a 90 *stadia* vardır. Burası bir köydür.
51. Erythron'dan Naustathmos'a 70 *stadia* vardır. Burada büyük dalgalanmalar olur. Kum-salda su bulunur.
52. Naustathmos'tan Apollonia'ya 120 *stadia* vardır.
- Paraitonion'dan Apollonia'ya toplamda 3550 *stadia* vardır.

KYRENE [PENTAPOLIS'İ]

53. Apollonia'dan Phykous'a 160 *stadia* vardır. Burada bir köy vardır. Rüzgârlar batıdan estiğinde buranın önüne demirleyebilirsiniz. Buradaki demirleme yeri yazlıktır. Su bulunur.
54. Phykous'tan Ausigda'ya 190 *stadia* vardır. Burası bir köydür. Kıyısında su bulunur.
55. Ausigda'dan Ptolemais'e 250 *stadia* vardır. Burası en büyük kenttir. Bölge dalgalanmalardan dolayı oldukça hoyrattır; Ilos olarak adlandırılan bir ada bulunur, burada dikkatli ol.
56. Ptolemais'ten Teukheira'ya 200 *stadia* vardır. Pentapolis'in başkenti buradadır. Bu kent Arsinoe olarak da anılır.
57. Teukheira'dan Bernikis'e 350 *stadia* vardır.
- Seyir yön değiştirir. Yaklaşık 6 *stadia* seyrettikten sonra batı yönüne doğru çıkıntı yapmış bir burun göreceksin. Ancak burada yüksek kıyıları uzanır; kıyıda seyrederken dikkat et. Siyah, sığ bir adacık göreceksin. Burun Brakhea olarak anılır. Küçük sandallar sola doğru demir atabilir.
- Apollonia'dan Bernikis'e toplamda 1150 *stadia* vardır.

KYRENAIA'LILARIN SYRTIS'İ

58. Bernikis'ten Rhinia'ya 60 *stadia* vardır.
59. Rhinia'dan Pithos'a 10 *stadia* vardır.
60. Pithos'tan Theotimaion'a 1 stadion vardır. Buradaki demirleme yeri yazlıktır. Kıyı derindir.
61. Theotimaion'dan Halai'a 10 *stadia* vardır. Burası kıyıdır.
62. Halai'dan Boreion'a 50 *stadia* vardır. Burnun ön tarafına demir atılabilir.

(Kyrene Syrtis'i)

63. Boreion'dan Khersis'e 140 *stadia* vardır. Buradaki demirleme yeri her mevsim rüzgârları için uygundur. Hisarda su bulunur.

64. Ἀπὸ τοῦ Χέρσιος ἐπὶ τὴν Ἀμάστορος στάδιοι ρί´.
65. Ἀπὸ τῆς Ἀμάστορος ἐπὶ τὸ Ἡράκλειον στάδιοι π´.
66. Ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὸ Δρέπανον στάδιοι ζ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ὑψηλὸν τοῦ Ἡρακλείου, ἔχον θίνα ἄμμου λευκῆς· ὕδωρ ἔχει.
67. Ἀπὸ τοῦ Δρεπάνου ἐπὶ τὸ Σεραπεῖον στάδιοι ρ´· παράδρομον ὄψει θίνα λευκὴν μεγίστην, ἀφ´ ἧς, ἂν ὀρύξης, ἔξεις ὕδωρ γλυκύ.
68. Ἀπὸ τοῦ Σεραπεῖου εἰς Διαρροιάδα στάδιοι ν´.
69. Ἀπὸ Διαρροιάδος ἐπὶ τὸν Ἄπιν στάδ. α´· ὕφορμός ἐστὶν.
70. Ἀπὸ δὲ τοῦ Σεραπεῖου ἐπὶ τὸν Καινὸν στάδιοι ρν´· φρούριόν ἐστὶν ἔρημον· ὕδωρ ἔχει· ἔστι δὲ ἀλίμενος.
71. Ἀπὸ τοῦ Καινοῦ ἐπὶ τὸν Εὔσχοινον στάδιοι ο´· (ὁ) αἰγιαλὸς ἐστὶ βαθύς· βουνὸς δὲ ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ περιφερής· ὕδωρ ἔχει.
72. Ἀπὸ τοῦ Εὔσχοίνου ἐπὶ τοὺς Ὑφάλους στάδιοι ο´· νησίον ἐστὶν ὑπόσαλον· ἔχει δὲ καὶ αἰγιαλὸν βαθύν.
73. Ἀπὸ τῶν Ὑφάλων ἐπὶ τὸν Σκοπελίτην στάδιοι μ´· σκόπελός ἐστὶν, ἀπὸ τῆς γῆς σταδίοις ιε´, ὑψηλὸς, ὅμοιος ἐλέφαντι.
74. Ἀπὸ τοῦ σκοπέλου πρὸς λίβα [ἐν] σταδίοις κ´ νῆσός ἐστὶν ὑψηλή· Ποντία καλεῖται.
75. Ἀπὸ Ποντίας πρὸς μεσημβρίαν [ἐν] σταδίοις ρ´ νῆσός ἐστὶ καλουμένη Μαία, καὶ ὑπ´ αὐτὴν ὕφορμος· ὕδωρ ἔχει ἀνακτόν.
76. Ἀπὸ τῆς Μαίας ἐπὶ τὸν Ἀστροχόνδα στάδιοι ν´.
77. Ἀπὸ τοῦ Ἀστροχόνδα ἐπὶ τὸν Κροκόδειλον στάδιοι π´· ὄρμος ἐστὶ θερινὸς καὶ ὕδωρ ἔχει ρεύματα ἔχον.
78. Ἀπὸ τοῦ Κροκοδείλου ἐπὶ τὸ Βόρειον στάδιοι πδ´· κόμη ἐστὶ· φρούριον ἔρημον· ὄρμος καλὸς ἀπὸ λιβός· ὕδωρ ἔχει.
79. Ἀπὸ τοῦ Βορείου εἰς τὸ Ἀντιδρέπανον στάδιοι κ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ὕδωρ ἔχον.
80. Ἀπὸ τοῦ Ἀντιδρεπάνου ἐπὶ τὸ Μένδριον στάδιοι ν´· ἄνυδρος [ὄρμος].
81. Ἀπὸ τοῦ Μενδρίου ἐπὶ τὸ Κοζύνθιον στάδιοι κ´· ἄκρα ἐστὶ τραχεῖα· ὄρμος καλὸς, ἄνυδρος δέ.
82. Ἀπὸ τοῦ Κοζυνθίου ἐπὶ Ἀμμωνίου Πηγὰς στάδιοι ρί´· αἰγιαλὸς ἐστὶν.
83. Ἀπὸ Ἀμμωνίου Πηγῶν εἰς Αὐτομάλακα στάδιοι ρπ´.
84. Ἀπὸ Αὐτομαλάκων ἐπὶ Φιλαίνων βωμοὺς στάδιοι ,ρπε´· ὄρμος ἐστὶ θερινὸς καλὸς, καὶ ὕδωρ ἔχει. Ἔως τούτου τοῦ ἀκρωτηρίου εἰσι Κυρηναίων ὄρη καὶ χώρα.
- Οἱ πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Βερνικίδος ἕως Φιλαίνων βωμῶν στάδιοι ,β.

64. Khersis'ten Amastor'a 110 *stadia* vardır.
65. Amastor'dan Herakleion'a 80 *stadia* vardır.
66. Herakleion'dan Drepanon'a 7 *stadia* vardır. Herakleion Burnu dağlık bir yapıdadır. Beyaz kum tepeciği vardır. Su bulunur.
67. Drepanon'dan Serapeion'a 100 *stadia* vardır. Yanında büyük beyaz kum tepeciği göreceksin ki bunun altını kazarsan tatlı su bulursun.
68. Serapeion'dan Diarrhoias'a 50 *stadia* vardır.
69. Diarrhoias'tan Apis'e 1 stadion vardır. Burası bir demirleme yeridir.
70. Serapeion'dan Kainos'a 150 *stadia* vardır. Burası terk edilmiş bir kaledir. Su bulunur. Limanı yoktur.
71. Kainos'tan Euskhoinos'a 70 *stadia* vardır. Kıyı derindir. Kırsal kesimde daire şeklinde bir höyük vardır. Su bulunur.
72. Euskhoinos'tan Hyphaloi'a 70 *stadia* vardır. Adacığın altında dalgalanma olur. Kıyı derindir.
73. Hyphaloi'dan Skopelites'e 40 *stadia* vardır. Burası karadan 15 *stadia* uzaklıkta bir gözcü kulesidir. Dağlık bir arazidir, tıpkı file benzer.
74. Gözcü kulesinden güneydoğu yönünde 20 *stadia* uzaklıkta Pontia adlı dağlık bir ada vardır.
75. Pontia'dan güneye doğru 90 *stadia* uzaklıkta Maia olarak anılan bir ada vardır. Bunun önüne demir atılabilir. Kaynaktan su çekilir.
76. Maia'dan Astrokhonda'ya 50 *stadia* vardır.
77. Astrokhonda'dan Krokodeilos'a 80 *stadia* vardır. Demirleme yeri yazlıktır. Ayrıca akıntıları olan su bulunur.
78. Krokodeilos'tan Boreion'a 84 *stadia* vardır. Burası bir köydür. Hisar terk edilmiştir. Güneydoğu yönünden uygun şekilde demir atılabilir. Su bulunur.
79. Boreion'dan Antidrepanon'a 20 *stadia* vardır. Burunda su bulunur.
80. Antidrepanon'dan Mendrion'a 50 *stadia* vardır. Demirleme yerinde su yoktur.
81. Mendrion'dan Kozynthion'a 20 *stadia* vardır. Burun sarptır. Demirleme yeri uygundur, ancak su yoktur.
82. Kozynthion'dan Ammon Kaynakları'na 110 *stadia* vardır. Burası kıyıdır.
83. Ammon Kaynakları'ndan Automalaks'a 180 *stadia* vardır.
84. Automalaks'tan Philainos Sunakları'na 185 *stadia* vardır. Yazlık demirleme yeri uygundur ve su bulunur. Bu burna kadar olan yerler Kyrenaia bölgesi ve kırsalıdır. Bernikis'ten Philainos Sunakları'na kadar toplamda 2000 *stadia* vardır.

ΛΟΙΠΙΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΕΓΑΛΗ

85. Ἀπὸ Φιλαίνων βωμῶν ἕως Ἴππου ἄκρας στάδιοι υ´· ἀκρωτήριόν ἐστι τραχύ· ἔχει ὕφορμον καὶ ὕδωρ.
86. Ἀπὸ Ἴππου ἄκρας ἐπὶ τὸν Ἐπηρον στάδιοι τν´· λιμὴν ἐστὶ πλοίοις μικροῖς· ἔχει ὕδωρ· τοῦτο ἐστὶ φρούριον βαρβάρων.
87. Ἀπὸ Ἐπήρου ἐπὶ Κόρακα στάδιοι ρν´.
88. Ἀπὸ Κόρακος εἰς Εὐφραντὰς στάδιοι σφ´· λιμὴν ἐστὶ, καὶ ὕδωρ ἔχει.
89. Ἀπὸ Εὐφραντῶν ἐπὶ τὸν Δυσωπὸν στάδιοι ρν´.
90. Ἀπὸ Δυσωποῦ ἐπὶ Ἀσπίδα στάδιοι τν´.
91. Ἀπὸ Ἀσπίδος εἰς Ταριχείας στάδιοι τν´.
92. Ἀπὸ Ταριχειῶν ἐπὶ Κεφαλὰς στάδιοι υ´· [ἀκρωτήριόν ἐστίν.]
93. [Ἀπὸ Κεφαλῶν εἰς Νεάπολιν στάδιοι φν´.] Προσφερόμενος ἐκ τοῦ πελάγους ὄψει χώραν ταπεινὴν, νησιά ἔχουσαν· ὅταν δὲ αὐτοῖς ἐγγίσης, ὄψει τὴν πόλιν παραθαλάσσιον καὶ θῖνα λευκὸν καὶ αἰγιαλόν· ἢ δὲ πόλις ἐστὶ λευκὴ ὅλη· λιμένα δὲ οὐκ ἔχει· ἀσφαλῶς ὀρμίζου ἐπὶ τοῦ Ἑρμαίου. Αὕτη καλεῖται Λέπτισ.
- Οἱ πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Φιλαίνων βωμῶν εἰς Λέπτιν τὴν Μεγάλην στάδιοι ,γρ´.
94. Ἀπὸ Λέπτεως ἐπὶ Ἑρμαῖον στάδιοι ιε´· ὄρμος ἐστὶ πλοίοις μικροῖς.
95. Ἀπὸ Ἑρμαίου ἐπὶ Γάφαρα στάδιοι σ´· ἄκρα ἐστὶν ἔχουσα ὄρμον ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν· ἔχει ὕδωρ· [καὶ] καλεῖται [Αἰ]νεόσπορα· ἔστι γὰρ ὁμοία νήσῳ.
96. Ἀπὸ τῶν Γαφάρων ἐπὶ τὸν Ἀμαραίαν στάδιοι μ´· πύργος ἐστὶ ὕφορμος· ὕδωρ ἔχει ποτάμιον· ἔστι δὲ γεώργιον πλησίον τοῦ ποταμοῦ. Οἰνολάδων ὁ ποταμὸς καλεῖται.
97. Ἀπὸ τοῦ Ἀμαραία ἐπὶ Μεγέρθιν στάδιοι μ´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει καὶ ὕδωρ.
98. Ἀπὸ Μεγέρθεως εἰς Μακαραίαν στάδιοι υ´.
99. Ἀπὸ Μακαραίας εἰς Σαβράθαν στάδιοι υ´· πόλις ἐστὶν ἀλίμενος· σάλον ἔχει.

ΛΟΙΠΙΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΙΚΡΑ

100. Ἀπὸ Σαβράθης ἐπὶ Λοκροὺς στάδιοι τ´· κόμη ἐστὶ, καὶ ὑπεράνω τῆς κόμης πύργος ὑψηλός.
101. Ἀπὸ Λοκρῶν ἐπὶ Ζεύχαριν στάδιοι τ´· φρούριον ἔχον πύργον· [ὑπὸ δὲ τὸν πύργον] λιμὴν ἐστὶ ἐπίσημος.
102. Ἀπὸ Ζευχάριος ἐπὶ Γέργιν στάδιοι τν´· πύργος ἐστὶ, καὶ φρούριον ἔχει καὶ λιμένα καὶ ὕδωρ.

SYRTIS MEGALE [KARKHEDONION]

85. Philainos Sunakları'ndan Hippos Burnuna kadar 400 *stadia* vardır. Burası sarp bir burundur. Buraya demir atılabilir ve su bulunur.
86. Hippos Burnundan Eperos'a 350 *stadia* vardır. Buradaki liman küçük gemiler için uygundur. Su bulunur. Burası barbarların hisarıdır.
87. Eperos'tan Koraks'a 150 *stadia* vardır.
88. Koraks'tan Euphrantai'a 290 *stadia* vardır. Burada bir liman vardır ve su bulunur.
89. Euphrantai'dan Dysopon'a 150 *stadia* vardır.
90. Dysopon'dan Aspis'e 350 *stadia* vardır.
91. Aspis'ten Tarikheiai'a 350 *stadia* vardır.
92. Tarikheiai'dan Kephalai'a 400 *stadia* vardır. [Burası bir burundur.]
93. [Kephalai'dan Neapolis'e 550 *stadia* vardır.] Buraya denizden yaklaştığında sığ bir kırsal alan göreceksin, burada adacıklar vardır. Onlara yakınlaştığın zaman deniz kenarında bir kent, beyaz kum yığını ve kıyuyu göreceksin. Kent ise tamamen beyazdır. Ancak limanı yoktur. Hermaion'a dikkatli bir şekilde demirle. Bu kent Leptis olarak anılır.
- Philainos Sunakları'ndan Leptis Magna'ya toplamda 3090 *stadia* vardır.
94. Leptis Magna'dan Hermaion'a 15 *stadia* vardır. Demirleme yeri küçük gemiler için uygundur.
95. Hermaion'dan Gaphara'ya 200 *stadia* vardır. Burnun her iki tarafına da demir atılabilir. Su bulunur. [Ai]neospora olarak [da] anılır. Zira adaya benzer.
96. Gaphara'dan Amaraia'ya 40 *stadia* vardır. Kulenin önüne demir atılabilir. Nehir suyu bulunur. Bu nehre yakın bir de tarla vardır. Nehir Oinoladon olarak anılır.
97. Amaraia'dan Megerthis'e 40 *stadia* vardır. Burası bir kenttir, limanı vardır ve su bulunur.
98. Megerthis'ten Makaraia'ya 400 *stadia* vardır.
99. Makaraia'dan Sabratha'ya 400 *stadia* vardır. Kent limansızdır. Dalgalanma olur.

SYRTIS MIKRA

100. Sabartha'dan Lokroi'a 300 *stadia* vardır. Burası bir köydür. Köyün üzerinde yüksek bir kule vardır.
101. Lokroi'dan Zeukharis'e 300 *stadia* vardır. Hisarda bir kule vardır; [kulenin alt kısmına doğru ise] ünlü liman yer alır.
102. Zeukharis'ten Gergis'e 350 *stadia* vardır. Burası bir kuledir. Burada bir hisar ve liman yer alır. Su bulunur.

103. Ἀπὸ Γέργεως εἰς Μήνιγγα στάδιοι ρν´· πόλις ἐστὶν ἐπὶ νήσῳ· ἡ δὲ νῆσος ἀπέχει τῆς γῆς σταδίου ἡ´· ἔχει δὲ πόλεις ἱκανὰς, μητρόπολις δὲ ἐστὶν [αὕτη]. Αὕτη οὖν ἐστὶν ἡ τῶν Λωτοφάγων νῆσος. Ἔστιν ἐν αὐτῇ βωμὸς Ἡρακλέους· μέγιστος καλεῖται. Ἔστι δὲ λιμὴν καὶ ὕδωρ ἔχει.

Οἱ πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Λέπτεως εἰς Μήνιγγα στάδιοι βτ´.

104. Ἀπὸ Μήνιγγος εἰς τὴν ἠπειρον [ἐπὶ Γιχθίν] στάδιοι σ´· πόλις ἐστὶ, ἔχει δὲ καλὸν λιμένα καὶ ὕδωρ.

105. Ἀπὸ Γιχθέως εἰς Κιδιφθὰν στάδιοι ρπ´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει.

106. [Ἀπὸ Κιδιφθῆς εἰς Τακάπην στάδιοι σ´.]

107. Ἀπὸ Τακάπης εἰς Νεάπολιν στάδιοι υ´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει.

108. [Ἀπὸ Νεαπόλεως εἰς Θέναν στάδιοι σκ´.]

109. [Ἀπὸ Θένης εἰς Ἄχολλαν στάδιοι φ´].

110. Ἀπὸ Ἀχόλλης εἰς Σαλιπόταν στάδιοι ρκ´.

111. [Ἀπὸ Σαλιπότης εἰς Θάψον στάδιοι ρκ´].

112. Αὗται αἱ πόλεις λιμένας ἔχουσι, διὰ [δὲ] τὸ ἐπικεῖσθαι αὐταῖς βράχη εἰς ταύτας πλέουσι σύμμετρα πλοῖα. Τῇ δὲ Ἀχόλλῃ καὶ τῇ Σαλιπότῃ καὶ τῇ Κιδιφθῇ ἐπίκειται Κέρκινα ἡ νῆσος, ἀπέχουσα σταδίου ρκ´. Ἀπὸ δὲ τῆς Λωτοφάγων, ἥπερ ἐστὶ Μήνιγξ, ἐπὶ τὴν Κέρκιναν νῆσον διὰ πόρου στάδιοι ψν´. Ἀπὸ Θένης εἰς Κέρκιναν [στάδιοι ...]. κατὰ [τὴν] πόλιν βράχη ἐστὶ φερόμενα πρὸς τὴν πόλιν. Ἀπὸ Κερκίνης εἰς Θάψον στάδιοι ψ´· ἔχει δὲ νῆσον καλὴν, πελαγίαν, κειμένην κατὰ Θάψον πρὸς βορρᾶν, ἀπέχουσαν σταδίου π´· ἔχει δὲ λιμένα καὶ ὕδωρ. Αὗται αἱ νῆσοι περιέχουσι τὸ [Κερκιναῖον] πέλαγος.

ΛΟΙΠΟΝ ΦΟΙΝΙΚΗ

113. Ἀπὸ Θάψου εἰς Λέπτιν τὴν μικρὰν στάδιοι ρο´· πόλις μικρά ἐστὶ· καταφανῆ ἔχει βράχη· καὶ ἡ καταγωγὴ ἐστὶν ἐπὶ τῇ πόλει δύσκολος πάνυ.

114. Ἀπὸ Λέπτεως εἰς Θερμᾶς στάδιοι ξ´· κόμη ἐστὶ· τὸν δ' αὐτὸν τρόπον καὶ ὧδε βράχη ἐστὶ δυσκατάγωγα.

115. Ἀπὸ Θερμῶν πλευσας σταδίου μ´ ὄψει ἀκρωτήριον ἐπ' αὐτῷ ἔχον δύο νησία ἐσκολοπισμένα· ὕφορμός ἐστὶν.

116. Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου ὄψει Ἀδρυμητὸν τὴν πόλιν ἀπὸ σταδίων μ´· ἀλίμενος.

117. Ἀπὸ Ἀδρυμητοῦ ἐπὶ τὴν Ἀσπίδα στάδιοι φ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ὑψηλὸν καὶ περιφανές, οἶον ἀσπίς. Ἐπ' αὐτὴν πλέε τὴν ἄρκτον [ὠς] παραφαίνειν ἐξ εὐωνύμων· εἰσὶ γὰρ εἰς τὸ πέλαγος ἐκεῖνο βράχη πολλὰ καὶ τραχέα· εἶτα ἐκφανήσεται σοι (ἡ Ἀσπίς καὶ ἐπ' αὐτῇ) Νεάπολις. Ἀπὸ τοῦ κόλπου Νεαπόλεως ἐπὶ τὴν Ἀσπίδα στάδιοι σ´· ὑψηλός ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἐπ' αὐτῷ ἡ πόλις· ἔχει λιμένα πρὸς ζέφυρον ἀπὸ σταδίων ι´ ἀνώτερον τῆς πόλεως.

103. Gergis'ten Meninks'e 150 *stadia* vardır. Burası ada üzerinde bir kenttir. Ada ise karadan 8 *stadia* uzaklıktadır, burada oldukça büyük kentler vardır, bizzat bu kent ise bir metropolistir. Ayrıca burası Lotus yiyenlerin adasıdır. Burada bir Herakles Sunağı vardır, büyük olduğu bilinir. Burada bir liman yer alır ve su bulunur.

Leptis'ten (Leptis Magna'dan) Meninks'e toplamda 2300 *stadia* vardır.

104. Meninks'ten anakaraya doğru Gikhtis'e 200 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Buradaki liman iyidir ve su bulunur.

105. Gergis'ten Kidiphthe'ye 180 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve limanı vardır.

106. [Kidiphthe'den Takape'ye 200 *stadia* vardır].

107. Takape'den Neapolis'e 400 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve limanı bulunur.

108. [Neapolis'ten Thena'ya 220 *stadia* vardır].

109. [Thena'dan Akholla'ya 500 *stadia* vardır].

110. Akholla'dan Salipota'ya 120 *stadia* vardır.

111. [Salipota'dan Thapsos'a 120 *stadia* vardır].

112. Bu kentlerin limanları vardır ancak bunlar sığ yerlere yakın konumda olduklarından buraya uygun ölçülerdeki gemiler yanaşır. Akholla, Salipota ve Kidiphthe önlerinde Kerkina Adası uzanır. Karadan 120 *stadia* uzaklıktadır. Lotus-yiyenler'in, diğer adıyla Meninks Adası'ndan Kerkina Adası'na kadar ise boğaz yoluyla 750 *stadia* vardır. Thene'den Kerkina'ya [... *stadia* vardır]. Kent boyunca kıyılar sığdır ve kente doğru uzanırlar. Kerkina'dan Thapsos'a 700 *stadia* vardır; burada Thapsos boyunca kuzey yönünde uzanan ve karadan 80 *stadia* uzaklıkta olan elverişli ve etrafı açık bir ada. Burada bir liman bulunur ve su vardır. Bu adalar Kerkinaion Denizi'ni çevreler.

PHOINIKE

113. Thapsos'tan küçük Leptis'e (Leptis Mikra) 170 *stadia* vardır. Burası küçük bir kenttir. Kıyıları oldukça net görülür. Bu kentte kıyıya yanaşmak oldukça zordur.

114. Leptis'ten Thermai'a 60 *stadia* vardır. Burası bir köydür. Ancak aynı şekilde sığlık olduğundan kıyıya yanaşmak zordur.

115. Thermai'dan 40 *stadia* boyunca seyredersen ardında etrafı kazıklarla çevrili iki adacık bulunan bir burun göreceksin. Burnun ön kısmına doğru demir atmak mümkündür.

116. Bu burundan 40 *stadia* uzaklıkta Adrymeton kentini göreceksin. Kent limansızdır.

117. Adrymeton'dan Aspis'e 500 *stadia* vardır. Burun dağlık yapıdadır. Bu burun her yönden görülebilir ve bir kalkana benzer. Burnu solda görene kadar kuzeye doğru seyret. Zira denize doğru çıkıntı yapan bu burun son derece sığ ve sarpıtır. Ardından (Aspis ve onun ardında) Neapolis sana görünecektir. Neapolis Körfezi'nden Aspis'e 200 *stadia* vardır. Bölge dağlık yapıdadır ve ardında bir kent vardır. Kentten 10 *stadia* uzaklıkta yukarıya doğru batı yönünde bir liman yer alır.

118. Ἀπὸ Ἀσπίδος [ἐπὶ τὴν Ἑρμαίαν ἄκραν στάδιοι σ´].
119. [Ἀπὸ τῆς Ἑρμαίας ἄκρας ἐπὶ Μισούαν λιμένα στάδιοι ρκ´].
120. [Ἀπὸ Μισούας λιμένος] ἐπὶ Θερμὰ στάδιοι ξ´· κόμη ἐστὶ καὶ ἐπάνω τὰ θερμά.
121. Ἀπὸ τῶν Θερμῶν εἰς Κάρπην στάδιοι ρξ´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει.
122. Ἀπὸ Κάρπης εἰς Μάξυλαν στάδιοι κ´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει.
123. Ἀπὸ Μαξύλων ἐπὶ τὸν Γαλάβραντα στάδιοι ν´· ὄρμος ἐστὶν ἕως [τῆς τῶν] ἀμμώδων ἀγωγῆς.
124. Ἀπὸ τοῦ Γαλάβραντος εἰς Καρχηδόνα στάδιοι ρκ´· πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ λιμένα ἔχει, ἐν δὲ τῇ πόλει πύργος ἐστίν· [ἐπὶ] δεξιὰν ὀρμίζου ὑπὸ τὸ χῶμα.
- Οἱ πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Μήνιγγος τῆς τῶν Λωτοφάγων νήσου ἕως εἰς Καρχηδόνα στάδιοι ,γφν´.
125. Ἀπὸ δὲ Καρχηδόνας εἰς Κάστρα Κορνηλίου στάδιοι τγ´· λιμὴν ἐστὶ παραχειμαστικός· ἐν τούτῳ παραχειμάζει μεγάλα πλοῖα.
126. Ἀπὸ Κάστρων Κορνηλίου εἰς Οὔτικα στάδιοι κδ´· πόλις ἐστὶ· λιμένα οὐκ ἔχει, ἀλλὰ σάλον ἔχει· ἀσφαλίζου.
127. Ἀπὸ Οὔτικων [...]
- [Λεῖπει τὰ ἀπὸ Οὔτικων ἕως τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ τὰ ἀπ’ Ἀλεξανδρείας ἕως Καρνῶν.]
128. [Ἀπὸ Ἀραδοῦ] εἰς Κάρνας στάδιοι κδ´· σάλος ἐστὶ· κοιτῶνας δὲ ἔχει πλοίοις μικροῖς· ἀσφαλῶς κατάγου.
129. Ἀπὸ Καρνῶν ἐπ’ ἀκρωτήριον καλούμενον Βαλανέας στάδιοι σ´. [ἐπὶ χωρίον Βαλανέας στάδιοι μ´.]
130. Ἀπὸ ἀκρωτηρίου Βαλανεῶν ἐπ’ ἀκρωτήριον Πάλτον στάδιοι ρ´.
131. Ἀπὸ ἀκρωτηρίου Πάλτου κάμψαντος ἐπ’ ἀκρωτήριον [βράχεια] σταδ. ι´.
132. Ἀπὸ δὲ Βαλανεῶν ἄκρας ἐπ’ εὐθείας εἰς Πάλτον στάδιοι ο´.
- Οἱ πάντες ἐκ Πτολεμαίδος, παρὰ γῆν παραπλέοντος, (εἰσελθεῖν) εἰς Πάλτον στάδιοι ,β.

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ΚΟΙΛΗ ΣΥΡΙΑ

133. Ἀπὸ Πάλτου ἐπὶ χωρίον Παλτηνῶν στάδιοι λ´.
134. Ἀπὸ Παλτηνῶν ἐπὶ λιμένα κείμενον ἐπ’ αἰγιαλῷ, ἔχοντα καθ’ αὐτὸν φάραγγα, στάδιοι κ´.
135. Ἀπὸ Παλτηνῶν εἰς Γάβαλα στάδιοι λ´.
136. Ἀπὸ Γαβάλων εἰς ποταμὸν πλωτὸν καλούμενον [...] στάδιοι π´.
137. Ἀπὸ πλωτοῦ ποταμοῦ εἰς ἄκραν, ἐφ’ ἧς κεῖται πόλις Λαοδίκεια, στάδιοι ο´· ἀπὸ δὲ τοῦ ποταμοῦ εἰς Βαλανέας στάδιοι ρο´· ἀπὸ Βαλανεῶν εἰς Λαοδίκειαν εὐθυδρομοῦντι λευκονότῳ ἐπὶ τὰ πρὸς ἠῶ [μέρη] τῆς ἄρκτου, στάδιοι σ´.
138. Ἀπὸ Λαοδικείας εἰς Ἡράκλειαν στάδιοι ρκ´.

118. Aspis'ten [Hermaia Burnuna 200 *stadia* vardır].
119. [Hermaia Burnundan Misoua limanına 120 *stadia* vardır].
120. [Misoua limanından] Therma'ya 60 *stadia* vardır. Burası bir köydür; tepede termal su vardır.
121. Therma'dan Karpe'ye 160 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve bir liman bulunur.
122. Karpe'den Maksyla'ya 20 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve bir liman bulunur.
123. Maksyla'dan Galabras'a 50 *stadia* vardır. Kumsalın uzandığı yere kadar demir atılabilir.
124. Galabras'tan Karkhedon'a 120 *stadia* vardır. Burası son derece büyük bir kenttir ve bir limanı vardır. Kentte ise bir kule vardır. Sağ tarafa doğru, büyük tepenin önüne demirle.
- Lotus-yiyenler'in Adası Meninks'ten Karkhedon'a kadar toplamda 3550 *stadia* vardır.
125. Karkhedon'dan Kornelios kalesine 303 *stadia* vardır. Buradaki liman kış mevsimi için uygundur. Büyük gemiler kışı burada geçirir.
126. Kornelios kalesinden Utika'ya 24 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Bir limanı yoktur ancak dalgalanma olur. Dikkatli ol.
127. Utika'dan [...]
- [Burada yol Utika'dan Herakles Sütunları'na ve İskenderiye'den Karnai'a olmak üzere ikiye ayrılır].
128. Arados'tan Karnai'a 24 *stadia* vardır. Burada dalgalanma olur. Küçük gemiler için iskelesi vardır. Kıyıya dikkatli yanaş.
129. Karnai'dan Balaneai olarak anılan burna 200 *stadia* vardır. [Balaneai kasabasına 40 *stadia* vardır].
130. Balaneai Burnundan Palton Burnuna 90 *stadia* vardır.
131. Palton Burnundan kıvrıldıktan sonra burna kadar 10 *stadia* boyunca sığılıktır.
132. Balaneai Burnundan direkt Palton'a 70 *stadia* vardır.
- Ptolemis'ten, kıyıdan seyrederek Palton'a (gitmek) 2000 *stadia*'dır.

KOILE SYRIA

133. Palton'dan Paltenai kasabasına 30 *stadia* vardır.
134. Paltenai'dan kıyının arkasında uzanan limana doğru 20 *stadia* vardır. Bu liman boyunca bir dağ geçidi vardır.
135. Paltenai'dan Gabala'ya 30 *stadia* vardır.
136. Gabala'dan gemi seferine uygun olan [...] olarak anılan nehre 80 *stadia* vardır.
137. Gemi seferine uygun [...] nehrinden, Laodikeia kentinin üzerinde bulunduğu burna 70 *stadia* vardır. Bu nehirden Balaneai'a ise 170 *stadia* vardır. Balaneai'dan kuzey yönündeki doğu bölgelere karşı güney rüzgârına doğru düz bir rota izlendiğinde, Laodikeia'ya 200 *stadia* vardır.
138. Laodikeia Burnundan Herakleia'ya 120 *stadia* vardır.

139. Κάμψαντι δὲ τὸ ἀκρωτήριον λιμὴν ἔστι καλούμενος Λευκός· στάδιοι λ´.
140. Ἀπὸ Λευκοῦ λιμένος ἐπὶ κόμην καλουμένην Πασιερίαν στάδιοι λ´.
141. Ἀπὸ τῆς κόμης ἐπ’ ἄκραν Πολιὰν καλουμένην στάδιοι ρκ´.
142. Ἀπὸ Ἡρακλείας ἐπὶ Ποσειδίων τὸν ἐπίτομον στάδιοι ρ´.
143. Ἀπὸ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ ἐπὶ Ποσειδίου εἰς πόλιν Σιδώνιαν στάδιοι π´· ὑπὲρ ἧς ἔστιν ὄρος ὑψηλὸν, καλούμενον Θρόνος.
144. Ἀπὸ Σιδωνίας πόλεως εἰς τόπον ὀρίζοντα τὸ Κάσιον, καλούμενον δὲ Χαλαδρόπολιν στάδιοι ξ´.
145. [Ἀπὸ Σιδωνίας] ἐπὶ νῆσον καλουμένην Μακρὰν στάδιοι ι´.
146. Ἀπὸ Μακρᾶς νήσου ἐπὶ τὸ Νυμφαῖον στάδιοι ν´. Ὁ δὲ ὅλος περίπλους τραχύς ἔστιν ἀπὸ τοῦ Κασίου. Τοῦτον τὸν τόπον παράπλεε ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους κ´.
147. Ἀπὸ Νυμφαίου ἐπὶ πόλιν Ἀντιόχειαν, ἔχουσαν ἐμπόριον καὶ παρ’ αὐτὴν ποταμὸν Ὀρόντην καλούμενον, στάδιοι υ´· ἔστι δὲ ὁ ποταμὸς ἀπὸ σταδίων ιε´.
148. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς Σελεύκειαν στάδιοι μ´. ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδίου τὸν ἐπίτομον εἰς Σελεύκειαν πεσόντι ζεφύρω στάδιοι ρο´.
149. Ἀπὸ Σελευκείας ἐπὶ τὰ Γεώργια στάδιοι μ´.
150. Ἀπὸ τῶν Γεωργίων ἐπὶ τὸν Ῥωσαῖον [σκόπελον] στάδιοι π´· ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδίου ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸν [σκόπελον] οὐριώτατα στάδιοι σο´.
151. Ἀπὸ Ῥωσοῦ Τερδνίας εἰς πόλιν Μυριάνδρον στάδιοι ρ´.
152. Ἀπὸ τοῦ Μυριάνδρου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατ’ Ἴσσον στάδιοι π´.
153. Ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς τὰς Κιλικίας πύλας στάδιοι με´.
- Ὅμοῦ οἱ πάντες ἀπὸ Πάλτου ἕως τῶν Κιλικίων πυλῶν στάδιοι ,αρ´.

ΛΟΙΠΟΝ ΚΙΛΙΚΙΑ

154. Ἀπὸ τῶν Κιλικίων πυλῶν εἰς τὸ Ἱερὸν στάδιοι ρκ´· [ἀπὸ] τούτου ἔστιν ὑπερβῆναι εἰς (τὸν τόπον) εἰς [Νικό]πολιν.
155. Ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ εἰς πόλιν Ἴσσον στάδιοι λ´.
156. Ἀπὸ Ἴσσοῦ εἰς τὰς Ἀμανικὰς πύλας ἐν τῷ κοιλοτάτῳ τοῦ κόλπου στάδιοι ρ´.
157. Ἀπὸ τῶν Πυλῶν εἰς κόμην Ἀλὰς στάδιοι ν´· ἀπὸ τοῦ Μυριάνδρου, οὐριοδρομοῦντος, στάδιοι ρ´.
158. Ἀπὸ τῶν Ἀλῶν εἰς πόλιν Αἰγαίας στάδιοι ρ´· ἀπὸ δὲ τοῦ Μυριάνδρου εἰς Αἰγαίας εὐθυδρομοῦντος ἐπὶ τὸν πόλον νότῳ στάδιοι ρ´.

139. Laodikeia Burnunu dönünce Leukos olarak anılan korunaklı dış limana 30 *stadia* vardır.
140. Leukos korunaklı dış limanından Pasieria olarak anılan köye 30 *stadia* vardır.
141. Bu köyden Polia olarak anılan burna 120 *stadia* vardır.
142. Herakleia'dan Poseidion kestirmesine 100 *stadia* vardır.
143. Poseidion'a doğru uzanan burundan Sidonia kentine 80 *stadia* vardır. Bu kentin üzerinde Thronos olarak anılan yüksek bir dağ vardır.
144. Sidonia kentinden Kasion'u ikiye ayıran (bölen) ve Khaladropolis olarak anılan bölgeye 60 *stadia* vardır.
145. Sidonia'dan Makra olarak anılan adaya 10 *stadia* vardır.
146. Makra Adası'ndan Nymphaion'a 50 *stadia* vardır. Ancak Kasion'dan itibaren tüm seyir güç olur. Bu bölgeyi karadan 20 *stadia* uzaklıktan seyret.
147. Nymphaion'dan Antiokheia kentine 400 *stadia* vardır. Bu kentin bir ticaret merkezi vardır ve kentin yanından Orontes olarak anılan bir nehir akar. Bu nehir ise kentten 15 *stadia* uzaklıktadır.
148. Bu nehirden Seleukeia'ya 40 *stadia* vardır. Poseidion kestirmesinden Seleukeia'ya ise batıyı takip edersen 170 *stadia* vardır.
149. Seleukeia'dan Georgia'ya 40 *stadia* vardır.
150. Georgia'dan Rhosaion gözcü kulesine 80 *stadia* vardır. Poseidion burnundan ise bu gözcü kulesine en iyi rüzgârla 270 *stadia* vardır. [Gözcü kulesinden Rhosos kentine 80 *stadia* vardır].
151. Rhosos Terdniai'dan Myriandros kentine 90 *stadia* vardır.
152. Myriandros'tan Issos yakınındaki Aleksandreia'ya 80 *stadia* vardır.
153. Aleksandreia'dan Kilikia Kapıları'na 45 *stadia* vardır.
- Palton'dan Kilikia Kapıları'na toplamda 1100 *stadia* vardır.

KILIKIA

154. Kilikia Kapılarından Hieron'a 120 *stadia* vardır. Buradan Nikopolis yöresine geçiş yapmak mümkündür.
155. Hieron'dan Issos kentine 30 *stadia* vardır.
156. Issos'tan körfezin en çukur noktasındaki Amanika Kapıları'na 90 *stadia* vardır.
157. [Amanika] Kapıları'ndan Alai köyüne 50 *stadia* vardır. Myriandros'tan ise buraya kadar iyi bir rüzgârla 100 *stadia* sürer.
158. Alai'dan Aigaii kentine 100 *stadia* vardır. Myriandros'tan güney rüzgârına doğru düz bir rota izlendiğinde, Aigaii'a 100 *stadia* vardır.

159. Από Αίγαιῶν ὁ παράπλους κρημνώδης ἐπὶ κόμην Σερρέτιλλιν σταδίων ρν'. Ἀπὸ δὲ Ῥωσοῦ εὐθυδρομοῦντι ἐπὶ τὴν Σερρέτιλλιν ἐπὶ τὸν πόλον νότῳ στάδιοι σν'. Κατὰ δὲ τὴν Σερρέτιλλιν κόμην ἐπάνω Πύραμος καλεῖται, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ὄρος καλούμενον Πάριον ἀπὸ σταδίων ξ'.

160. Ἀπὸ τῆς Σερρετίλλεως κόμης ἐπ' ἄκραν Ἰανουαρίαν στάδ. α'.

161. Ἀπὸ τῆς Ἰανουαρίας ἄκρας ἐπὶ τὰς Διδύμους νήσους στάδιοι λ'.

162. Ἀπὸ τῶν Διδύμων νήσων εἰς πόλιν καλουμένην Μαλλὸν στάδιοι ρ'.

163. Ἀπὸ Μαλλοῦ εἰς Ἀντιόχειαν ἐπὶ Πυράμου ποταμοῦ στάδιοι ρν'.

164. Ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν, ἣν νῦν Κεφαλὴν καλοῦσι, στάδιοι ο'. Παρὰ τὸ ἀκρωτήριο ποταμὸς ἐστὶ πλωτὸς, [ὄς] Πύραμος καλεῖται.

Ἀπὸ τοῦ [Ῥωσαίου] σκοπέλου δὲ μὴ κατακολπίζοντι, ἀλλ' ἐπ' εὐθείας πλέοντι εἰς Ἀντιόχειαν ἐπὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν [τῆς ἄρκτου μέρη] νότῳ, [κατὰ] τὰ εὐώνυμα τῆς ἠπείρου μακρὸν διαφαλλομένῳ, στάδιοι τν'.

165. Ἀπὸ τοῦ Πυράμου ποταμοῦ εὐθυδρομοῦντι εἰς Σόλους ἐπὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν μέρη τῆς ἄρκτου [ἀπηλιώτη] νότου μικρόν[τι] παρέλκοντι στάδιοι φ'.

166. Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Πυράμου ἐπὶ τὸν ποταμὸν Σάρον στάδιοι ρκ'.

167. Ἀπὸ Σάρου ποταμοῦ ἐπὶ [τὸ] στόμα τῆς λίμνης, ὃ καλεῖται Ῥηγμοί, στάδιοι ο'.

168. Ἀπὸ Ῥηγμῶν εἰς Ταρσὸν στάδιοι ο'. Ῥέει διὰ μέσης τῆς πόλεως ποταμὸς Κύδνος.

169. Ἀπὸ Ῥηγμῶν ἐπὶ χωρίον Ζεφύριον στάδιοι ρκ'.

170. [Ἀπὸ Ζεφυρίου εἰς Σόλους στάδιοι ν'].

171. Ἀπὸ δὲ Σόλων ἐπὶ κόμην Καλανθίαν στάδιοι ρν'.

172. Ἀπὸ Καλανθίας κόμης εἰς Ἐλαιοῦντα στάδιοι ρ'.

173. Ἀπὸ Ἐλαιούσσης εἰς κόμην καλουμένην Κώρυκον στάδιοι κ'. ἀπὸ δὲ Σόλων εἰς Κώρυκον στάδιοι σπ'. ὑπὲρ ὧν ἀπέχον ἐστὶν ἄντρον Κωρύκιον καλούμενον σταδίου ρ'.

174. Ἀπὸ τοῦ Κωρύκου ἐπὶ λιμένα καλούμενον Καλὸν Κορακήσιον στάδιοι κε'.

175. Ἀπὸ τοῦ Κορακησίου ἐστὶν ἡ Ποικίλη πέτρα, ἣτις ἔχει κλίμακα, δι' ἧς ἐστὶν ὁδὸς εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ Καλυκάδνου σταδίων ο'.

176. Ἀπὸ τοῦ Κορακησίου ἐπὶ τὸν ποταμὸν Καλυδνὸν στάδιοι μ'.

177. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ ἄκραν ἀμμώδη, στενὴν, Σαρπηδονίαν καλουμένην, στάδιοι π'. Ἀπ' αὐτῆς ἀνατείνοντα βράχεια ὡς σταδίους κ'.

178. Ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς Σαρπηδονίας, ἔγγιστα [κειμένης] πρὸς τὴν Κύπρον, εἰς πόλιν Καρπάσειαν οὐριώτατα στάδιοι υ'.

179. Ἀπὸ Σαρπηδονίας ἄκρας εἰς Σελεύκειαν στάδιοι ρκ'.

159. Aigaii'dan Serretillis köyüne, kıyı seyri 150 *stadia* boyunca sarptır. Rhosos'tan ise güney rüzgârına doğru düz bir rota izlendiğinde Serretillis'e 250 *stadia* vardır. Serretillis köyü boyunca üst kısım Pyramos olarak adlandırılır ve onun da üstünde 60 *stadia* uzaklıkta Pariaon olarak anılan bir dağ vardır.
160. Serretillis köyünden Ianuaria Burnuna 1 stadion vardır.
161. Ianuaria Burnundan Didyma Adalarına 30 *stadia* vardır.
162. Didyma Adaları'ndan Mallos olarak anılan kente 100 *stadia* vardır.
163. Mallos'tan Pyramos Nehri kenarındaki Antiokheia'ya 150 *stadia* vardır.
164. Antiokheia'dan, şu an Kephale olarak anılan Ionia'ya 70 *stadia* vardır. Burun tarafında, gemi seferine uygun bir nehir vardır ve bu nehir Pyramos olarak anılır.
- [Rhosaiion] gözcü kulesinden sonra, bir koya girilmeyip, kuzeybatı kısmına doğru, anakaranın batısı boyunca doğrudan Antiokheia'ya güney rüzgârıyla seyredildiğinde 350 *stadia* vardır.
165. Pyramos Nehri'nden Soloi'a, kuzeybatı kısmına doğru hafif bir güneydoğu rüzgârıyla düz bir rota izlendiğinde 500 *stadia* vardır.
166. Pyramos Nehri'nin kaynağından Saros Nehri'ne 120 *stadia* vardır.
167. Saros Nehri'nden Rhegmoi limanının ağzına kadar 70 *stadia* vardır.
168. Rhegmoi'dan Tarsos'a 70 *stadia* vardır. Bu kentin ortasından Kydnos Nehri akar.
169. Rhegmoi'dan Zephyrion kasabasına 120 *stadia* vardır.
170. [Zephyrion'dan Soloi'a 50 *stadia* vardır].
171. Soloi'dan Kalanthia köyüne 150 *stadia* vardır.
172. Kalanthia köyünden Elaioussa'ya 100 *stadia* vardır.
173. Elaioussa'dan Korykos olarak anılan köye 20 *stadia* vardır. Soloi'dan Korykos'a 280 *stadia* vardır. Bunun yukarısında 100 *stadia* uzaklıkta Korykion olarak anılan bir mağara vardır.
174. Korykos'tan Kalos Korakesion limanına kadar 25 *stadia* vardır.
175. Korakesion'dan sonra Poikile adında bir kayalık gelir. Bunun basamakları vardır ve buradan Kalykadnos yakınındaki Seleukeia'ya 70 *stadia*'lık bir yol vardır.
176. Korakesion'dan Kalydros Nehri'ne 40 *stadia* vardır.
177. Nehirden dar ve kumlu yapıda olan ve Sarpedonia olarak anılan burna 80 *stadia* vardır. Kıyılar buradan yaklaşık 20 *stadia* boyunca uzanır.
178. Kypros'a doğru uzanan en yakın nokta olan Sarpedonia Burnundan Karpaseia kentine en iyi şartlarda 120 *stadia* vardır.
179. Sarpedonia Burnundan Seleukeia'ya 120 *stadia* vardır.

180. Ὅμοίως καὶ εἰς Ὀλμούς στάδιοι ρκ'.
181. Ἀπὸ δὲ τῶν Ὀλμῶν ἐπ' ἄκραν καὶ κόμην καλουμένην Μύλας στάδιοι μ'.
182. Ἀπὸ τῆς ἄκρας εἰς λιμένα Νησούλιον καὶ ἄκραν ἐπινησίαν στάδιοι ξ'.
183. Ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐπὶ χωρίον Φιλαίαν στάδιοι κ'.
- Οἱ πάντες ἀπὸ Μυλαίων εἰς Φιλαίαν τὸν ἐπίτομον στάδιοι ν'.
184. Ἀπὸ τῆς Φιλαίας ἐπὶ νῆσον Πιτυοῦσσαν στάδιοι λ'. Ἀπέχει ἡ Πιτυοῦσσα ἀπὸ χερρονήσου τῆς πρὸς τῇ Μύλῃ σταδίου π'. Ἀπὸ τῶν ἀκρῶν τῆς Πιτυοῦσσης πρὸς τὴν Ἀφροδισιάδα στάδιοι με'.
185. Ἀπὸ Ἀφροδισιάδος, ἐκ τῶν εὐώνυμων ἔχοντι τὴν Πιτυοῦσσαν, ἐπὶ πύργον κείμενον πρὸς ἄκραν, ἣ προσονομάζεται Ζεφύριον, στάδιοι μ'. ἀπὸ δὲ τῆς Σαρπηδονίας ἄκρας εἰς Ἀφροδισιάδα ὁ πλοῦς σταδίων ρπ'.
186. Ἡ δὲ Ἀφροδισιάς κεῖται ἔγγιστα τῆς Κύπρου πρὸς Ἀχαιῶν ἀκτὴν, [ἐφ' ἦν] κατὰ πρύμναν ἔχοντι τὰ μέρη τῆς ἄρκτου στάδιοι φ'.
187. Ἀπὸ Ἀφροδισιάδος ἐπὶ χωρίον καλούμενον Κίφισον στάδιοι λε'.
188. Ἀπὸ Μέλανος ποταμοῦ ἐπὶ ἄκραν Κραυνοῦς στάδιοι μ'.
189. Ἀπὸ τῶν Κραυνῶν ἐπὶ τὰ Πισούργια, εὐώνυμον ἔχοντι τὴν Κράμβουσαν, στάδιοι με'. Ἀπὸ τῆς Ἀφροδισιάδος ἐπὶ τὰ Πισούργια στάδιοι ρκ'.
190. Ἀπὸ τῶν Πισουργίων εἰς κόλπον Βερνίκην στάδιοι ν'.
191. [Ἀπὸ Βερνίκης ἐπὶ Κελένδεριν στάδιοι ν'].
192. Ἀπὸ Κελενδέρεως εἰς Μανδάνην στάδιοι ρ'.
193. Ἀπὸ Μανδάνης ἐπ' ἀκρωτήριον Ποσείδιον καλούμενον στάδιοι ξ'.
194. Ἀπὸ Μανδάνης ἐπὶ τὰ Διονυσοφάνους στάδιοι λ'.
195. Ἀπὸ [τῶν] Διονυσοφάνους εἰς Ῥυγμανοῦς στάδιοι ν'.
196. Ἀπὸ Ῥυγμανῶν εἰς Ἄνεμούριον στάδιοι ν'.
197. Ἀπὸ Ἄνεμουρίου ἐπὶ τὰ τῆς Κύπρου ἔγγιστα, ἐπὶ Κρομμύου ἄκραν, στάδιοι τ'.
198. Ἀπὸ δὲ Ἄνεμουρίου εἰς Πλατανοῦντα στάδιοι π'.
199. Ἀπὸ Πλατανοῦντος ἐπὶ χωρίον Χάραδρον στάδιοι π'. Ὑπὲρ δὲ Χαράδρου κεῖται ὄρος μέγα, Ἄνδροκος καλούμενον, ἀπὸ σταδίων λ'.
200. Ἀπὸ τοῦ Χαράδρου ἐπὶ χωρίον Κράγον καλούμενον στάδιοι ο'.
201. Ἀπὸ τοῦ Κράγου ἐπὶ χωρίον ἐπὶ θαλάσσης Νεφέλιον στάδιοι κε'.
202. Ἀπὸ τοῦ Νεφελίου ἐπὶ ἄκραν νησιάζουσαν στάδιοι π'.
203. Ἀπὸ νησιαζούσης ἄκρας εἰς Σελινοῦντα στάδιοι ρ'.
204. Ἀπὸ Σελινοῦντος ἐπὶ τὸν Ἀκάμαντα τῆς Κύπρου στάδιοι ,ας'.
205. Ἀπὸ δὲ Σελινοῦντος εἰς Ναύλους στάδιοι ρκ'.

180. Aynı şekilde Seleukeia'dan Holmoi'a da 120 *stadia* vardır.
181. Holmoi'dan Mylai olarak anılan köye ve burna 40 *stadia* vardır.
182. Mylai Burnundan Nesoulion limanına ve adaya yakın burna 60 *stadia* vardır.
183. Nesoulion Burnundan Philaia kasabasına 20 *stadia* vardır.
Mylai'dan Philaia kestirmesine 50 *stadia* vardır.
184. Philaia'dan Pityoussa Adası'na 30 *stadia* vardır. Pityoussa Adası, Myle'ye doğru uzanan yarımadadan 80 *stadia* uzaklıkta yer alır. Pityoussa Adası'nın sınırlarından Aphrodisias'a 45 *stadia* vardır.
185. Aphrodisias'tan sonra Pityoussa'yı sola alarak, burna doğru uzanan ve Zephyrion olarak anılan kuleye kadar 40 *stadia* vardır. Sarpedonia Burnundan Aphrodisias'a ise seyir 180 *stadia* sürer.
186. Aphrodisias ise Kypros'un Akhaia Burnuna doğru en yakın konumda uzanan yerdir. Burnun uç tarafını kuzeyine alırsan buraya uzaklık 500 *stadia*'dır.
187. Aphrodisias'tan Kiphisos veya Melan olarak anılan nehir ve kasabaya 35 *stadia* vardır.
188. Melan Nehri'nden Kraunoi Burnuna 40 *stadia* vardır.
189. Kraunoi'dan Pisourgia'ya, Krambousa'yı soluna alırsan 45 *stadia* vardır. Aphrodisias'tan Pisourgia'ya 120 *stadia* vardır.
190. Pisourgia'dan Bernike Körfezi'ne 50 *stadia* vardır.
191. [Bernike'den Kelenderis'e 50 *stadia* vardır].
192. Kelenderis'ten Mandane'ye 100 *stadia* vardır.
193. Mandane'den Poseidion olarak anılan burna 60 *stadia* vardır.
194. Mandane'den Dionysophanoi'a 30 *stadia* vardır.
195. Dionysophanoi'dan Rhygmanoi'a 50 *stadia* vardır.
196. Rhygmanoi'dan Anemourion'a 50 *stadia* vardır.
197. Anemourion'dan Kıbrıs'ın en yakın noktasındaki Krommyos Burnuna 300 *stadia* vardır.
198. Anemourion'dan ise Platanous'a 80 *stadia* vardır.
199. Platanous'tan Kharadros kasabasına 80 *stadia* vardır. Kharadros'un üst kısmında, 30 *stadia* uzaklıkta, Androkos olarak anılan büyük bir dağ uzanır.
200. Kharadros'tan Kragos olarak anılan kasabaya 70 *stadia* vardır.
201. Kragos'tan bir deniz kasabası olan Nephelion'a 25 *stadia* vardır.
202. Nephelion'dan yarımada şeklindeki burna 80 *stadia* vardır.
203. Yarımada şeklindeki bu burundan Selinous'a 100 *stadia* vardır.
204. Selinous'tan Kypros'taki Akamas'a 1006 *stadia* vardır.
205. Selinous'tan Nauloi'a 120 *stadia* vardır.

206. Ἀπὸ τῶν Ναύλων ἐπὶ χωρίον λεγόμενον Λαέρτην ἐπὶ θαλάσσης στάδιοι κ΄.
207. Ἀπὸ Λαέρτου εἰς Κορακήσιον στάδιοι ρ΄.
208. Ἀπὸ Κορακησίου εἰς Αὔνησιν (στάδιοι μ΄ ἐπὶ χωρίον Ἀμαξίαν) στάδιοι π΄.
209. Ἀπὸ Αὐνήσεως εἰς χωρίον καλούμενον Αὐγάς στάδιοι ο΄.
210. Ἀπὸ Αὐγῶν ἐπ’ ἀκρωτήριον Λευκόθειον στάδιοι ν΄.
211. Ἀπὸ Λευκοθείου εἰς Κίβυραν στάδιοι ν΄.
212. Ἀπὸ Κιβύρας ἐπὶ Ἀρτέμιδος ναὸν στάδιοι ν΄.
213. Ἀπὸ Ἀρτέμιδος ναοῦ ἐπὶ ποταμὸν πλωτὸν Μέλανα στάδιοι θ΄.
- Γίνονται οὖν οἱ πάντες ὁμοῦ ἀπὸ Κιλικίων πυλῶν ἕως τοῦ Μέλανος ποταμοῦ στάδιοι ,δν΄.

ΛΟΙΠΟΝ ΠΑΜΦΥΛΙΑ

214. Ἀπὸ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ εἰς Σίδην στάδιοι ν΄.
215. Ἀπὸ Σίδης εἰς Ἀττάλειαν στάδιοι τν΄· ἀπὸ Ἀτταλείας εἰς τὸ [Κωρύκιον] ἐμπόριον στάδιοι τ΄, ἀπὸ δὲ [τοῦ] Κωρυκίου [ἐμπορίου] εἰς Σίδην στάδιοι υν΄. Ἀπὸ Σίδης εἰς τὸν Ἀκάμαντα στάδιοι ,ας΄.
216. Ἀπὸ Σίδης εἰς Σελεύκειαν στάδιοι π΄.
217. Ἀπὸ Σελευκείας εἰς ποταμὸν πλωτὸν καλούμενον Εὐρυμέδοντα στάδιοι ρ΄.
218. [Ἀπ’ Εὐρυμέδοντος εἰς Κυνοσάριον ... στάδιοι].
219. Ἀπὸ Κυνοσαρίου ἐπὶ ποταμὸν καλούμενον Κέστρον στάδιοι ξ΄. Ἀναπλεύσαντι τὸν ποταμὸν πόλις ἐστὶ Πέργη.
220. [ἀπὸ] τοῦ Κέστρου ἐπὶ Ῥουσκόποδα [στάδιοι λε΄].
221. Ἀπὸ Ῥουσκόποδος ἐπὶ Μάσουραν καὶ τοὺς Καταράκτας στάδιοι ν΄.
222. Ἀπὸ Μασούρας εἰς Μυγδάλην στάδιοι ιε΄.
223. Ἀπὸ Μυγδάλων εἰς Ἀττάλειαν στάδιοι ι΄.
224. Ἀπὸ Ἀτταλείας ἐπὶ χωρίον Τένεδον στάδιοι κ΄.
225. Ἀπὸ Τενέδου εἰς Λύρναντα χωρίον στάδιοι ξ΄.
226. [Ἀπὸ Λύρναντος εἰς Φάσηλιν στάδιοι ρο΄·] ὑπὲρ τῆς πόλεως ὄρος μέγα ὑπέγκειται (Φάσηλις).
227. Ἐκ δὲ Φασήλιδος εἰς Κώρυκον στάδιοι [π΄].
228. Ἀπὸ Κωρύκου ἐπὶ τὸν Φοινικοῦντα στάδιοι λ΄. ὑπὲρ [αὐτοῦ] μέγα ὄρος ὑψηλὸν κεῖται Ὀλυμπος καλούμενον.
229. [Ἀπὸ Φοινικοῦντος εἰς Κράμβουσαν στάδιοι ν΄·] ἐκ δὲ Φασήλιδος ἐπ’ εὐθείας εἰς Κράμβουσαν στάδιοι ρ΄.
230. Ἀπὸ Κραμβούσης ἐπὶ χώραν Ποσιδαρισοῦντα στάδιοι λ΄.
231. Ἀπὸ Ποσιδαρισοῦντος ἐπὶ Μωρὸν ὕδωρ καλούμενον στάδιοι λ΄.

206. Nauloi'dan Laertes adındaki bir deniz kasabasına 20 *stadia* vardır.
207. Laertes'ten Korakeseion'a 100 *stadia* vardır.
208. Korakesion'dan Aunesis'e 80 *stadia* (buradan Hamaksia kasabasına 40 *stadia*) vardır.
209. Aunesis'ten Augai olarak anılan kasabaya 70 *stadia* vardır.
210. Augai'dan Leukotheion Burnuna 50 *stadia* vardır.
211. Leukotheion'dan Kibyra'ya 50 *stadia* vardır.
212. Kibyra'dan Artemis Tapınağı'na 50 *stadia* vardır.
213. Artemis Tapınağı'ndan gemi seyrine uygun Melan Nehri'ne 9 *stadia* vardır.
- Kilikia Kapıları'ndan Melan Nehri'ne 4050 *stadia* vardır.

PAMPHYLIA

214. Melan Nehri'nden Side'ye 50 *stadia* vardır.
215. Side'den Attaleia'ya 350 *stadia* vardır. Attaleia'dan [Korykion] ticaret limanına 300 *stadia*; Korykion [ticaret limanından] Side'ye ise 450 *stadia* vardır. Side'den Akamas'a 1006 *stadia* vardır.
216. Side'den Seleukeia'ya 80 *stadia* vardır.
217. Seleukeia'dan Eurymedon olarak anılan gemi seferine uygun nehre 100 *stadia* vardır.
218. [Eurymedon'dan Kynosarion'a ... *stadia* vardır].
219. Kynosarion'dan Kestros olarak anılan nehre 60 *stadia* vardır. Bu nehirden yukarı doğru seyredildiğinde ise burada Perge kenti yer alır.
220. Kestros'tan Rhouskopous'a [35 *stadia* vardır].
221. Rhouskopous'tan Masoura'ya ve Kataraktai'a 50 *stadia* vardır.
222. Masoura'dan Mygdale'ye 15 *stadia* vardır.
223. Mygdale'den Atteleia'ya 10 *stadia* vardır.
224. Atteleia'dan Tenedos kasabasına 20 *stadia* vardır.
225. Tenedos'tan Lyrnas kasabasına 60 *stadia* vardır.
226. [Lyrnas'tan Phaselis'e 170 *stadia* vardır]. Phaselis kentinin üzerinde büyük bir dağ uzanır.
227. Phaselis'ten Korykos'a [80] *stadia* vardır.
228. Korykos'tan Phoinikous'a 30 *stadia* vardır. Bunun üzerinde Olympos olarak adlandırılan büyük, yüksek bir dağ uzanır.
229. [Phoinikous'tan Krambousa'ya 50 *stadia* vardır]. Phaselis'ten direkt olarak Krambousa'ya 100 *stadia* vardır.
230. Krambousa'dan Posidarisous kırsalına 30 *stadia* vardır.
231. Posidarisous'tan Moron olarak anılan çaya 30 *stadia* vardır.

232. Ἀπὸ Μωροῦ ὕδατος ἐπὶ ἄκραν Ἱερὰν καὶ νῆσον Χελιδονίαν στάδιοι ν΄.

Ὅμοῦ οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ ἕως Χελιδονίων τῷ παρὰ γῆν πλέοντι στάδιοι ρ΄· τὸν δὲ ἐπίτομον διὰ πόρου εἰς τὰς Χελιδονίας στάδιοι χ΄.

233. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῶν Χελιδονίων [ἐπὶ] Μάριον καὶ τὸ τῆς Κύπρου ἀκρωτήριο, τὸν Ἀκάμαντα, ἐπ’ ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου οὐριώτατα ζεφύρω στάδιοι ,αω΄· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀνεμουρίου ἐπὶ τὰς Χελιδονίας νήσους στάδιοι ,αζ΄.

ΛΟΙΠΟΝ ΛΥΚΙΑ

234. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἱερᾶς ἄκρας ἐπὶ Μελανίπτην στάδιοι λ΄.

235. Ἀπὸ δὲ Μελανίπτης εἰς Γάγας στάδιοι ξ΄.

236. Ἀπὸ δὲ Γαγῶν ἐπὶ ποταμὸν Λάμυρον στάδιοι ξ΄· ὑπὲρ σταδίους ξ΄ κεῖται πόλις Λάμυρα καλουμένη.

237. Ἀπὸ Λαμύρου ποταμοῦ εἰς πύργον τὸ Ἴσιον καλούμενον στάδιοι ξ΄.

238. Ἀπὸ τοῦ Ἰσίου πύργου εἰς Ἀνδριακὴν στάδιοι ξ΄.

239. Ἀπὸ Ἀνδριακῆς εἰς Σόμηνα στάδιοι π΄.

240. Ἀπὸ Σομήνων εἰς Ἀπέρλας στάδιοι ξ΄.

241. [Ἀπὸ Ἀπερλῶν ἐπὶ ... ἀκρωτήριον στάδιον ν΄.]

242. Ἀπὸ ... ἀκρωτηρίου εἰς Ἀντίφελλον στάδιοι ν΄.

243. Ἀπὸ Ἀντιφέλλου εἰς νῆσον Μεγίστην στάδιοι ν΄.

244. Ἀπὸ Μεγίστης εἰς νῆσον Ῥώγην στάδιοι ν΄.

245. Ἀπὸ Ῥώγης ἐπὶ τὰς Ξεναγόρου νήσους στάδιοι π΄.

246. Ἀπὸ τῶν Ξεναγόρου νήσων εἰς Πάταρα στάδιοι ξ΄.

247. Ἀπὸ Πατάρων ἐπὶ ποταμὸν πλωτὸν [Ξάνθον] (ὑπέρκειται πόλις Ξάνθος) στάδιοι ξ΄.

248. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ξάνθου εἰς Πύδνας ἐπ’ εὐθείας στάδιοι ξ΄.

249. Ἀπὸ Πυδνῶν ἕως τῆς Ἱερᾶς ἄκρας στάδιοι π΄.

250. Ἀπὸ Ἱερᾶς ἄκρας εἰς Καλαβαντίαν στάδιοι λ΄.

251. Ἀπὸ Καλαβαντίων εἰς Περδικίας στάδιοι ν΄.

252. Ἀπὸ Περδικιῶν εἰς Κισσίδας στάδιοι ν΄.

253. Ἀπὸ Κισσίδων ἐπὶ νῆσον Λάγουςαν στάδιοι π΄.

254. Ἀπὸ Λαγούσης ἐπὶ Τελμησσὸν στάδιοι ιε΄. Γίνονται ὁμοῦ οἱ πάντες [ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ἄκρας] ἕως Τελμησσοῦ στάδιοι ,αρ΄.

ΛΟΙΠΟΝ ΚΑΡΙΑ

255. Ἀπὸ Τελμησσοῦ ἐπὶ Πηδάλιον κατὰ τὴν Ῥόπισαν στάδιοι σ΄.

256. Ἐκ Τελμησσοῦ εἰς Δαίδαλα στάδιοι ν΄.

232. Moron Çayı'ndan Hiera Burnu ve Khelidonia Adası'na 50 *stadia* vardır.
Melas Nehri'nden Khelidonia'ya kadar kıyı boyunca seyredildiğinde toplamda 900 *stadia* sürer. Khelidonia'ya boğazdan kestirmeyle ise seyir 600 *stadia* sürer.
233. Khelidonia'dan Marion'a ve Kypros'taki Akamas Burnuna doğuya doğru batı rüzgârıyla seyir en iyi şartlarda 1800 *stadia* sürer. Anemourion'dan Khelidonia Adası'na ise seyir 1900 *stadia* sürer.

LYKIA

234. Hiera Burnundan Melanippe'ye 30 *stadia* vardır.
235. Melanippe'den Gagai'a 60 *stadia* vardır.
236. Gagai'dan Lamyros Nehri'ne 60 *stadia* vardır. 60 *stadia*'nın ötesinde Lamyra olarak adlandırılan kent uzanır.
237. Lamyros Nehri'nden Isios olarak anılan kuleye 60 *stadia* vardır.
238. Isios kulesinden Andriake'ye 60 *stadia* vardır.
239. Andriake'den Somena'ya 80 *stadia* vardır.
240. Somena'dan Aperlai'a 60 *stadia* vardır.
241. [Aperlai'dan ... burnuna 50 *stadia* vardır.]
242. ... burnundan Antiphellos'a 50 *stadia* vardır.
243. Antiphellos'tan Megiste Adası'na 50 *stadia* vardır.
244. Megiste'den Rhoge Adası'na 50 *stadia* vardır.
245. Rhoge'den Ksenagoras Adaları'na 80 *stadia* vardır.
246. Ksenagoras Adaları'ndan Patara'ya 60 *stadia* vardır.
247. Patara'dan gemi seferine uygun [Ksanthos] Nehri'ne 60 *stadia* vardır (yukarıda Ksanthos kenti uzanır).
248. Ksanthos Nehri'nden direkt olarak Pydnai'a 60 *stadia* vardır.
249. Pydnai'dan Hiera Burnuna 80 *stadia* vardır.
250. Hiera Burnundan Kalabantiai'a 30 *stadia* vardır.
251. Kalabantia'dan Perdikiiai'a 50 *stadia* vardır.
252. Perdikiiai'dan Kissidai'a 50 *stadia* vardır.
253. Kissidai'dan Lagousa Adası'na 80 *stadia* vardır.
254. Lagousa'dan Telmessos'a 15 *stadia* vardır. [Hiera Burnundan] Telmessos'a kadar toplamda 1100 *stadia* vardır.

ARDINDAN KARIA

255. Rhopisa içinden Telmessos'tan Pedalion'a 200 *stadia* vardır.
256. Telmessos'tan Daidala'ya 50 *stadia* vardır.

257. Ἐκ Δαιδάλων εἰς Καλλιμάχην στάδιοι ν΄.
258. Ἐκ Καλλιμάχης εἰς Κρύα στάδιοι ξ΄.
259. Ἐκ Κρύων εἰς τὰς Κλύδας, στάδιοι ν΄.
260. Ἐκ Κλυδῶν ἐπὶ τὸ Πηδάλιον ἀκρωτήριον στάδιοι λ΄.
261. Ἀπὸ τοῦ Πηδαλίου ἐπὶ τὸν Ἀγκῶνα τὸν ἐπὶ τοῦ Γλαύκου στάδιοι π΄.
262. Ἀπὸ τοῦ ἄγκωνος ἐπὶ τὸν Καυνίων Πάνορμον στάδιοι ρκ΄.
263. Ἀπὸ τοῦ Πανόρμου ἐπὶ τὴν Κυμαρίαν καλουμένην στάδιοι ν΄.
264. Ἀπὸ Κυμαρίας εἰς Πασάδαν στάδιοι ξ΄.
265. Ἀπὸ Πασάδης εἰς Καῦνον στάδιοι λ΄.
266. Ἀπὸ Καύνου εἰς τὴν Ῥόπουσαν στάδιοι ιε΄.
267. Ἀπὸ τῆς Ῥοπούσης εἰς τὸ ἀπέναντι, εἰς Λευκόπαγον, στάδιοι μ΄· ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοπούσης εἰς Σάμον στάδιοι ρ΄.
268. Ἀπὸ τῆς Σάμου ἐπὶ [τὸ] Ποσειδίων στάδιοι ξ΄.
269. Ἀπὸ τοῦ Ποσειδίου ἐπὶ τὸν Φάλαρον στάδιοι ν΄.
270. Ἀπὸ τοῦ Φαλάρου εἰς νῆσον Ἐλαιούσσαν καλουμένην στάδιοι ν΄.
271. Ἀπὸ τῆς Ἐλαιούσσης εἰς Ῥόδον στάδιοι ρν΄· ἥτις ποιεῖ ἐπὶ Μαλλὸν μὲν σταδ. ,δχ΄, καὶ ἐπὶ τὸ Ἱερὸν τῶν Βυζαντίων σταδ. ,δχ΄.
272. Ἐκ Ῥόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν στάδιοι δφ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Ἀσκάλωνα στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Καισάρειαν στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Βηρυτὸν στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Σιδόνα στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Βύβλον στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Τρίπολιν στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Σελεύκειαν στάδιοι ,γχ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Κιλικίαν στάδιοι ,αφ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Κώρυκον στάδιοι ,α.
- Ἐκ Ῥόδου δὲ ἐπὶ τὴν Κύπρον τὴν ἑσπερίαν ἐπ’ ἀνατολᾶς τοῦ ἡλίου οὐριώτατα ζεφύρω στάδιοι ,βω΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Πάταρα στάδιοι χ΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Καῦνον στάδιοι υν΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς νῆσον Ῥόπουσαν στάδιοι τν΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Φύσκον στάδιοι υν΄.
- Ἐκ Ῥόδου εἰς Ἄγνην στάδιοι τν΄.

257. Daidala'dan Kallimakhe'ye 50 *stadia* vardır.
258. Kallimakhe'den Krya'ya 60 *stadia* vardır.
259. Krya'dan Klydai'a 50 *stadia* vardır.
260. Klydai'dan Pedalion Burnuna 30 *stadia* vardır.
261. Pedalion'dan Glaukos yakınındaki Ankon'a 80 *stadia* vardır.
262. Ankon'dan Panormos Kaunios'a 120 *stadia* vardır.
263. Panormos'tan Kymaria olarak adlandırılan yere 50 *stadia* vardır.
264. Kymaria'dan Pasada'ya 60 *stadia* vardır.
265. Pasada'dan Kaunos'a 30 *stadia* vardır.
266. Kaunos'tan Rhopousa'ya 15 *stadia* vardır.
267. Rhopousa'dan tam karşı hizasındaki Leukopagos'a 40 *stadia* vardır. Rhopousa'dan Samos'a 100 *stadia* vardır.
268. Samos'tan Poseidion'a 60 *stadia* vardır.
269. Poseidion'dan Phalaros'a 50 *stadia* vardır.
270. Phalaros'tan Elaioussa olarak anılan adaya 50 *stadia* vardır.
271. Elaioussa'dan Rhodos'a 150 *stadia* vardır. Bu da Mallon'a 4600 *stadia*, Byzantion'daki Hieron'a da 4600 *stadia* yapar.
272. Rhodos'tan İskenderiye'ye 4500 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Askalon'a 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Kaisareia'ya 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Beryton'a 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Sidon'a 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Byblos'a 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Tripolis'e 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Seleukeia'ya 3600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Kilikia'ya 1500 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Korykos'a 1000 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan doğu istikametindeki Kypros'un doğusuna batı rüzgârıyla seyir en iyi şartlarda 2800 *stadia* sürer.
- Rhodos'tan Patara'ya 600 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Kaunos'a 450 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Rhopousa Adası'na 350 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Physkon'a 450 *stadia* vardır.
- Rhodos'tan Agne'ye 350 *stadia* vardır.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Κνίδον στάδιοι ψν'.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Νίσυρον στάδιοι ωκ'.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Τῆλον στάδιοι φν'.

Ἀπὸ Λεπαταλέων ἐπὶ τὸ Ποσείδιον τὸ Καρπάθου στάδιοι υκ'.

Ἐκ Ῥόδου εἰς τὴν Κῶ στάδιοι ων'.

Ἐκ Ῥόδου εἰς τὴν Χίον στάδιοι ,γ.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Μύνδον στάδιοι ,α.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Σάμον στάδιοι ,αω'.

Ἐκ Ῥόδου εἰς Τένεδον στάδιοι ,γψ'.

273. [Ἔστι δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς τὸ Σκύλλαιον τῆς Ἀργολίδος πλέειν ἐπὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οὐριώτατα ἀπηλιώτη σταδίοις ...]· πλευσεῖς δὲ ἔχων ἐκ τῶν εὐωνύμων νήσους [τὴν] Νίσυρον καὶ τὴν Ἀστυπάλειαν, ἐκ δὲ τῶν δεξιῶν τὴν Κῶ καὶ τὴν Λέρον [καὶ τὴν Κίναραν καὶ τὴν Ἄμοργον, καὶ πλευσεῖς ἐπὶ τὴν Δόνουσαν σταδίους ν']· τὸ λοιπὸν ἀπὸ τῆς Δονούσης λαβὲ εὐωνύμους καὶ Ἴον καὶ Σίκινον καὶ τὴν Σίφνον (καὶ τὴν Θήραν) καὶ τὴν Σέριφον καὶ τὴν Κύθνον, ὅθεν ὁρᾶται τὸ Σκύλλαιον.

274. Ἀπὸ Κνίδου εἰς τὴν Κῶ στάδιοι ρπ'.

275. Ἀπὸ Κῶ εἰς Ἀλικαρνασὸν στάδιοι ρπ'.

276. Ἀπὸ Ἀλικαρνασοῦ εἰς Μύνδον στάδιοι σκ'.

277. Ἀπὸ Μύνδου εἰς Λέρον στάδιοι τν'.

278. Ἀπὸ Μύνδου εἰς τὴν Κῶ στάδιοι ρμ'.

279. Ἀπὸ δὲ Κῶ εἰς Λέρον στάδιοι τν'.

Ἀπὸ Κῶ εἰς Δῆλον στάδιοι ,ατ'.

Ἀπὸ Κῶ εἰς Σάμον στάδιοι ,α.

280. Ἔστι δὲ ἀπὸ Κῶ εἰς τὴν Δῆλον πλέειν [ἐπὶ τὴν δύσιν] τοῦ ἡλίου οὐριώτατα ἀπηλιώτη σταδίοις ,ατ'. Πλευσεῖς δὲ εἰς Καλύδναν· καταπλευσεῖς δὲ ἐκ δεξιῶν ἔχων τὸ Ὑψίρισμα· καὶ τὰς Καλύδνας καὶ (τὴν Κέλεριν καὶ) τὴν Λέρον καὶ τὴν Πάτμον δεξιάς λαβὼν, τοὺς δὲ Μελαντεῖους καὶ τὴν Μύκονον ἐκ τῶν εὐωνύμων καὶ Τῆνον [ἐκ δεξιῶν ἔχων] καταχθῆς εἰς Δῆλον.

281. Ἀπὸ Μύνδου ἦτις ἐστὶ διὰ τῆς Ἀττικῆς στάδ. ,αφ'. πλευσεῖς δὲ διὰ τῶν Κορσικῶν καὶ τῆς τε Λέρου καὶ τῆς Καλύδνης· καὶ τὴν Ὀροβίδα λαβὼν [δεξιάν] πλέε ἐπὶ τὰς Ἄμοργίας· τὴν τε Δόνουσαν καὶ τὴν Νάξον καὶ τὴν Κύθνον ἔχε δεξιάν.

282. Ἐὰν δὲ θέλῃς διὰ νήσων πλέειν, οὕτως πλέεις·

Ἀπὸ Κῶ εἰς Λέρον σταδίους τν'.

Ἐκ Λέρου εἰς Λέβινθον σταδίους σν'.

Ἐκ Λεβίνθου εἰς Κίναρον σταδίους ν'.

Rhodos'tan Knidos'a 750 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Nisyros'a 820 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Telos'a 550 *stadia* vardır.

Lepataleis'ten Poseidion Karpathos'a 420 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Kos'a 850 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Khios'a 3000 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Myndos'a 1000 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Samos'a 1800 *stadia* vardır.

Rhodos'tan Tenedos'a 3700 *stadia* vardır.

273. [Rhodos'tan Argolis Skyllaion (burnuna) batı rüzgârıyla batı yönünde seyretmek ise en iyi güneş koşulları altında ... *stadia* sürer.] Ancak Nisyros ve Astypalaia Adaları'nı soluna; Kos'u, Leros'u, [Kinara'yı ve Amorgos'u ise sağına alarak Donousa istikametinde seyredersen seyir 50 *stadia* sürer]. Donousa'dan itibaren ise Ios'u, Sikininos'u, Siphnos'u, (Thera'yı), Seriphos'u ve Kythnos'u soluna al, oradan Skyllaion (burnu) görünür.

274. Knidos'tan Kos'a 180 *stadia* vardır.

275. Kos'tan Halikarnassos'a 180 *stadia* vardır.

276. Halikarnassos'tan Myndos'a 220 *stadia* vardır.

277. Myndos'tan Leros'a 350 *stadia* vardır.

278. Myndos'tan Kos'a 140 *stadia* vardır.

279. Kos'tan Leros'a 350 *stadia* vardır.

Kos'tan Delos'a 1300 *stadia* vardır.

Kos'tan Samos'a 1000 *stadia* vardır.

280. Kos'tan Delos'a, batı yönünde seyir batı rüzgârıyla en iyi şartlarda 1300 *stadia* sürer. Kalydna'ya doğru ilerlersin. Hypsirisma'yı sağına alarak kıyıya doğru seyredersin. Kalydna'yı, (Keleris'i), Leros'u ve Patmos'u sağına, Melanteios'u ve Mykonos'u ise soluna alarak Tenos'u sağına alarak Delos'a varırsın.

281. Myndos'tan Attika'ya seyir 1500 *stadia* sürer. Korsika Adaları, Leros ve Kalydna arasından geçersin. Orobis'i sağına alarak Amorgia'ya doğru seyret. Donousa, Naksos ve Kythnos'u sağına al.

282. Şayet adaların arasından seyretmek istersen, şu şekilde seyredersin:

Kos'tan Leros'a 350 *stadia* vardır.

Leros'tan Lebinthos'a 250 *stadia* vardır.

Lebinthos'tan Kinaros'a 50 *stadia* vardır.

Ἐκ Κινάρου ἐπὶ τὰ ἔγγιστα τῆς Ἀμοργίας (ἐπὶ τὰ πέρατα) σταδίου πε΄.

Καὶ ὁ παράπλους τῆς Ἀμοργίας εἰς Μινώαν σταδίων πε΄.

[Ἀπὸ Μινώας ἐπὶ τὴν Κέρειαν πλεύσεις σταδίου πε΄].

Ἐκ τῆς Κερείας, εὐώνυμον ἔχων τὴν Κέρειαν, εἰς τὸν Ναξίων Πάνορμον σταδίου ξε΄.

Ἀπὸ τοῦ Πανόρμου εἰς Δῆλον σταδίου υκ΄.

283. Ἀπὸ Κῶ εἰς Λέρον σταδίου τκ΄.

Ἀπὸ Λέρου ἐπὶ τὸ Παρθένιον σταδίου ξ΄.

Ἀπὸ [τοῦ Παρθενίου τῆς] Λέρου ἐπὶ τὸ τῆς Πάτμου Ἀμαζόνιον σταδίου σ΄.

Ἀπὸ τοῦ Ἀμαζονίου ἐπὶ τὴν Κορσίαν σταδίου ρ΄.

[Ἀπὸ τῆς Κορσίας] εἰς Δῆλον σταδίου ψν΄.

Ἀπὸ Δήλου εἰς Σῦρον σταδίου ρν΄.

[Ἀπὸ Σύρου εἰς Ἄνδρον σταδίου ρν΄].

Ἀπὸ Ἄνδρου εἰς λιμένα Γαυρίου σταδίου π΄.

Ἀπὸ Γαυρίου ἐπὶ [τὸ Παιώνιον] ἀκρωτήριον σταδίου ν΄.

Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου εἰς [Γεραιστὸν] ἔγγιστα ἄκρας σταδίου ρν΄.

Ἀπὸ τῆς Γεραιστοῦ εἰς Κάρυστον σταδίου ρκ΄.

Ἐκ Καρύστου εἰς Πεταλίας σταδίου ρ΄.

284. Ἐπάνειμι πάλιν ἐπὶ τὰ ἐκ Δήλου διαστήματα πρὸς νήσους τάσδε·

Ἐκ Δήλου εἰς Θήραν στάδιοι φν΄.

Ἐκ Δήλου ἐπὶ τὴν Ἀμοργίαν (εἰς τὴν Μινώαν) στάδιοι χν΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Ἀνάφην στάδιοι ψ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Ἴον στάδιοι υν΄.

Ἐκ Δήλου εἰς τὰς Κορσίας στάδιοι ψν΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Κίμωλον στάδιοι ω΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Σίφνον στάδιοι τμ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Κύθνον στάδιοι τν΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Τῆνον στάδιοι ρν΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Νάξον στάδιοι ρν΄.

Ἐκ Δήλου ἐπὶ τὴν Δόνουσαν στάδιοι τκ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Πάτμον στάδιοι ων΄.

Ἐκ Δήλου ἐπὶ τὸν Μελάντειον σκόπελον στάδιοι ρπ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Κέων στάδιοι τ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Ἄνδρον στάδιοι υ΄.

Ἐκ Δήλου εἰς Πάρον στάδιοι σ΄.

Kinaros'tan Amorgia sınırlarına 85 *stadia* vardır.

Amorgia'dan Minos'a kadar kıyı şeridinde yolculuk ise 85 *stadia* sürer.

[Minos'tan Kereia'ya 85 *stadia* boyunca seyrederisin].

Kereia'dan, bu yeri soluna alırsan, Naksos'taki Panormos'a 65 *stadia* vardır.

Panormos'tan Delos'a 420 *stadia* vardır.

283. Kos'tan Leros'a 320 *stadia* vardır.

Leros'tan Parthenion'a 60 *stadia* vardır.

Leros [Parthenion'undan] Amazonios Patmos'a 200 *stadia* vardır.

Amazonios'tan Korsia'ya 100 *stadia* vardır.

Korsia'dan Delos'a 750 *stadia* vardır.

Delos'tan Syros'a 150 *stadia* vardır.

[Syros'tan Andros'a 150 *stadia* vardır].

Andros'tan Gaurios korunaklı dış limanına 80 *stadia* vardır.

Gaurios'tan [Paionios] Burnuna 50 *stadia* vardır.

Bu burundan en yakındaki burun olan [Geraistos'a] 150 *stadia* vardır.

Geraistos'tan Karystos'a 120 *stadia* vardır.

Karystos'tan Petalia'ya 100 *stadia* vardır.

284. Delos'un açıklarındaki şu adalara tekrar geri dönüyorum:

Delos'tan Thera'ya 550 *stadia* vardır.

Delos'tan (Minos kenti olan) Amargia'ya 650 *stadia* vardır.

Delos'tan Anaphe'ye 700 *stadia* vardır.

Delos'tan Ios'a 450 *stadia* vardır.

Delos'tan Korsia Adaları'na 750 *stadia* vardır.

Delos'tan Kimolos'a 800 *stadia* vardır.

Delos'tan Siphnos'a 340 *stadia* vardır.

Delos'tan Kythnos'a 350 *stadia* vardır.

Delos'tan Tenos'a 150 *stadia* vardır.

Delos'tan Naksos'a 150 *stadia* vardır.

Delos'tan Danousa'ya 320 *stadia* vardır.

Delos'tan Patmos'a 850 *stadia* vardır.

Delos'tan Melanteion gözcü kulesine 180 *stadia* vardır.

Delos'tan Keon'a 300 *stadia* vardır.

Delos'tan Andros'a 400 *stadia* vardır.

Delos'tan Paros'a 200 *stadia* vardır.

285. Ἐπάνειμι πάλιν εἰς Μύνδον, ἀφ' ἧς κατέλιπον.

Ἐκ Μύνδου εἰς Πάνορμον στάδιοι π'.

286. Ἐκ Μύνδου εἰς Βαργύλια στάδιοι σν'.

287. Ἀπὸ Πανόρμου εἰς Ποσειδίων [τὸ] καὶ Ἄγκιστρον στάδιοι σν'.

288. Ἀπὸ Βαργυλίων εἰς Ἴασον στάδιοι μ'.

289. Ἀπὸ Ἴασου ἐπ' ἀκρωτήριον Ποσειδίων στάδιοι ρκ'.

290. Ἀπὸ Ποσειδίου εἰς τὴν Ἀκρίταν στάδιοι σμ'.

291. Κεῖται κατέναντι [Ἰάσου] Πάσσαλα πηγὴ· ἔνθεν ἐστὶν ἀποβῆναι εἰς Μύλασα σταδ. π'.

292. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδίου εἰς Πάνορμον στάδιοι μ'.

293. Ἀπὸ Πανόρμου εἰς Μίλητον στάδιοι π'.

294. Ἐπάνειμι πάλιν διὰ πόρου εἰς Μύνδον. Ἀπὸ Πανόρμου εἰς Μίλητον στάδιοι τ'.

295. Ἀπὸ δὲ τῆς Φαρμακούσσης εἰς Μίλητον στάδιοι ρκ'.

296. Ἀπὸ Μιλήτου εἰς Σάμον στάδιοι τ'.

Οἱ πάντες ἀπὸ Τελμησοῦ ἕως Μιλήτου στάδιοι βφ'.

ΚΥΠΡΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

297. Ἀπὸ τοῦ Ἀκάμαντος, τὴν Κύπρον εὐώνυμον ἔχοντι εἰς Πάφον στάδιοι τ'· πόλις ἐστὶ κειμένη πρὸς μεσημβρίαν· ἔχει δὲ λιμένα τριπλοῦν παντὶ ἀνέμῳ, καὶ ἱερὸν Ἀφροδίτης.

298. Ἀπὸ Πάφου εἰς Νουμήνιον (νησὸς ἐστὶν ἔχουσα πηγὴν· ὁ δὲ πλοῦς βραχύς· ὅταν δὲ ἐγγίσης τῷ νησίῳ, τὴν γῆν θλίβε δεξιᾷ) στάδιοι νε'.

299. Ἀπὸ Νουμηνίου εἰς Παλαίπαφον στάδιοι κε'.

300. Ἀπὸ Παλαιπάφου εἰς Τρήτους (ἀκρωτήριόν ἐστι) στάδιοι ν'.

301. [Ἀπὸ Τρήτων εἰς τὸ Κουριακὸν στάδιοι].

302. Ἀπὸ τοῦ Κουριακοῦ εἰς Ἀμαθοῦντα στάδιοι ρν'· πόλις ἐστὶν ἀλίμενος· ἀσφαλίζου τὸν τόπον.

303. Ἀπὸ δὲ τοῦ Κουριακοῦ ἐπὶ Καργαίας στάδιοι μ'· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ἔχον λιμένα, ὕφορμον καὶ ὕδωρ.

304. Ἀπὸ δὲ τοῦ Πηδαλίου ἐπὶ νήσους στάδιοι π'· πόλις ἐστὶν ἔρημος, λεγομένη Ἀμμόχωστος· ἔχει δὲ λιμένα παντὶ ἀνέμῳ· ἔχει δὲ ἐν τῇ καταγωγῇ χοιράδας· διαφυλάττου.

305. Ἀπὸ τῶν νήσων εἰς Σαλαμίνα στάδιοι ν'· πόλις ἐστὶ, λιμένα ἔχει.

305a. Ἀπὸ Σαλαμίνας εἰς Παλαιὰν στάδιοι ρκ'· κόμη ἐστὶ καὶ λιμένα ἔχει καὶ ὕδωρ.

306. Ἀπὸ Παλαιᾶς ἐπὶ τὸν Φιλεοῦντα στάδιοι τ'.

307. Ἀπὸ Φιλεοῦντος ἐπὶ τὰ Ἄκρα ... στάδιοι ξ'· ὄρμοι εἰσὶ δύο, ὁ μὲν ἐστὶ χαροπὸς, ὁ δὲ λευκὸς, ἔχοντες ἑκάτεροι ὕδωρ. Ἐπίκειται δὲ ἐπάνω ἱερὸν Ἀφροδίτης· ἐπὶκείνται δὲ καὶ νῆσοι δύο, ἔχουσαι ἀμφοτέραι ἀνάπλους.

285. Geride bıraktığım Myndos noktasına tekrar geri dönüyorum.

Myndos'tan Panormos'a 80 *stadia* vardır.

286. Myndos'tan Bargylia'ya 250 *stadia* vardır.

287. Panarmos'tan Poseidion'a ve Ankistron'a 250 *stadia* vardır.

288. Bargylio'i'dan Iasos'a 40 *stadia* vardır.

289. Iasos'tan Poseidion Burnuna 120 *stadia* vardır.

290. Poseidion'dan Akrite Adası'na 240 *stadia* vardır.

291. [Iasos]'un karşı hizasında Passala kaynağı bulunur. Oradan Mylas'a 80 *stadia*'da varılır.

292. Poseidion'dan Panarmos'a 40 *stadia* vardır.

293. Panarmos'tan Miletos'a 80 *stadia* vardır.

294. Boğazdan Myndos'a tekrar geri dönüyorum. Panarmos'tan Miletos'a 300 *stadia* vardır.

295. Pharmakoussa'dan Miletos'a 120 *stadia* vardır.

296. Miletos'tan Samos'a 300 *stadia* vardır.

Telmessos'tan Miletos'a kadar toplamda 2500 *stadia* vardır.

KIBRIS SEYRÜSEFERİ

297. Akamas'tan Paphos'a, Kıbrıs'ı sola alarak 300 *stadia* vardır. Burası güneye doğru uzanan bir kenttir. Her çeşit rüzgâr duruma uygun liman üç kısımlıdır. Burada Aphrodite Tapınağı yer alır.

298. Paphos'tan Noumenios'a 55 *stadia* vardır. (Burada su kaynağı olan bir ada vardır. Yolculuk ise kısa sürer. Adaya yaklaştığın zaman, sağa doğru kıyıyı izle).

299. Noumenios'tan Palaipaphos'a 25 *stadia* vardır.

300. Palaipaphos'tan Tretous Burnuna 50 *stadia* vardır.

301. [Tretous'tan Kouriakos'a ... *stadia* vardır].

302. Kouriakos'tan Amathous'a 150 *stadia* vardır. Bu kent limansızdır. Bölgede dikkatli ol.

303. Kouriakos'tan Kargaii'a ise 40 *stadia* vardır. Burnun önünde bir liman yer alır. Bunun önüne demir atılabilir ve su bulunur.

304. Pedalios'tan adalara ise 80 *stadia* vardır. Ammokhostos denilen ıssız bir kent vardır, limanı her çeşit rüzgâr durumu için elverişlidir. Kıyıya yanaşılan yerde kayalıklar var, bunlara dikkat et.

305. Adalardan Salamis'e 50 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve bir limanı bulunur.

305a. Salamis'ten Palaia'ya 120 *stadia* vardır. Burası bir köydür. Bir limanı bulunur ve su vardır.

306. Palaia'dan Phileous'a 300 *stadia* vardır.

307. Phileous'tan Akra'ya (veya Extrema Burnuna) 60 *stadia* vardır. Her ikisinde de su bulunan biri açık mavi diğeri beyaz iki demir atma yeri vardır. Üst kısımda Aphrodite Tapınağı yer alır. Ancak burada uzanan iki adanın her ikisinde de yukarı akıntı vardır.

308. Ἀπὸ τοῦ Ἀνεμουρίου τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Ἀκάμαντα τῆς Κύπρου στάδιοι ψ´.
309. Ἀπὸ Ἀκάμαντος ἔχων δεξιὰν τὴν Κύπρον εἰς Ἀρσινόην τῆς Κύπρου στάδιοι ο´· πόλις ἐστὶ· λιμένα ἔχει ἔρημον· χειμάζει βορέου.
310. Ἀπὸ δὲ τοῦ Κρομμουακοῦ ἐπὶ τὸ Μελαβρόν στάδιοι ν´· ὄρμος ἐστὶ θερινός.
311. Ἀπὸ Μελαβροῦ εἰς Σόλους στάδιοι τ´· πόλις ἐστὶν ἀλίμενος.
312. Ἀπὸ Σόλων εἰς Κερύνειαν στάδιοι τν´· πόλις ἐστὶν· ἔχει ὕφορμον.
313. Ἀπὸ Κερυνείας εἰς Λάπαθον στάδιοι ν´· πόλις ἐστὶν ἔχουσα ὄρμον.
314. Ἀπὸ Λαπάθου εἰς Καρπάσειαν στάδιοι φν´· πόλις ἐστὶν· ἔχει λιμένα μικροῖς πλοίοις· χειμάζει βορέου.
315. Ἀπὸ Καρπασείας ἐπὶ τὰ Ἄκρα στάδιοι ρ´· ἐντεῦθεν μετέβημεν εἰς τὸ Ἀνεμούριον. Ὁ πᾶς περίπλους τῆς Κύπρου στάδιοι ,γσν´.
316. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Κουριακοῦ εἰς τὸ Πηλούσιον στάδιοι ,βτ´.
317. Ἀπὸ δὲ τοῦ Κιτίου τῆς Κύπρου εἰς Ἀσκάλωνα στάδιοι ,γτ´.

ΚΡΗΤΗΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

318. Ἀπὸ τοῦ Κάσου ἐπὶ τὸ Σαμώνιον τῆς Κρήτης, στάδιοι τ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶ τῆς Κρήτης ἀνέχον πρὸς βορρᾶν ἐπιπολύ· ἔστι δὲ ἱερὸν Ἀθηνᾶς· ἔχει ὕφορμον καὶ ὕδωρ· τὰ δὲ ἄλλα ἠφανισμένα.
319. Ἀπὸ Σαμωνίου εἰς Ἱερὰν Πύδναν στάδιοι υπ´· πόλις ἐστὶν· ἔχει ὄρμον· ἔχει δὲ καὶ νῆσον [ἦ] καλεῖται Χρύσεια· ἔχει λιμένα καὶ ὕδωρ.
320. Ἀπὸ Ἱερᾶς Πύδνης εἰς Βίενον στάδιοι ρο´· πολίδριόν ἐστὶν ἀπέχον τῆς θαλάσσης.
321. Ἀπὸ Βιένου εἰς Λέβηναν στάδιοι σο´· ἐκεῖ παράκειται νησίον, ὃ καλεῖται Ὁξεῖα· ὕδωρ ἔχει.
322. Ἀπὸ Λεβήνας εἰς Ἀλὰς στάδιοι ν´.
323. Ἀπὸ Ἀλῶν εἰς Μάταλαν στάδιοι π´· πόλις ἐστὶ, καὶ λιμένα ἔχει.
324. Ἀπὸ Ματάλης εἰς Σουλίαν στάδιοι ξε´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ἀνέχον πρὸς μεσημβρίαν· λιμὴν ἐστὶ· καλὸν ὕδωρ ἔχει.
325. Ἀπὸ Σουλήνας εἰς Ψυχέα στάδιοι ιβ´· ἀπὸ δὲ Πύδνης ἐπὶ τὸν Ψυχέα στάδιοι φν´· λιμὴν θερινός· καὶ ὕδωρ ἔχει.
326. Ἀπὸ Ψυχέως ἐπὶ τὸν Λάμωνα στάδιοι ρν´· λιμὴν ἐστὶ· καὶ πόλιν ἔχει καὶ ὕδωρ.
327. Ἀπὸ Λάμωνος ἐπὶ Ἀπολλωνιάδα στάδιοι λ´.
328. Ἀπὸ Ἀπολλωνίας εἰς Φοίνικα στάδιοι ρ´· πόλις ἐστὶν· ἔχει λιμένα καὶ νῆσον. Ἀπὸ δὲ Κλαυδίας εἰς Φοίνικα στάδιοι τ´. Ἔχει πόλιν καὶ λιμένα.
329. Ἀπὸ Φοίνικος εἰς Τάρρον στάδιοι ρξ´· πόλις μικρά ἐστὶν· ἔχει ὄρμον.
330. Ἀπὸ Τάρρου εἰς Ποικιλασσὸν στάδιοι ξ´· πόλις ἐστὶ καὶ ὄρμον ἔχει καὶ ὕδωρ.

308. Kilikia'daki Anemourion'dan Kıbrıs'taki Akamas'a 700 *stadia* vardır.
309. Akamas'tan sonra Kıbrıs'a sağına alırsan, Kıbrıs'taki Arsinoe'ye kadar 70 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Limanı تنها olur. Kuzey rüzgârı zamanında burada kış geçirilebilir.
310. Krommyakos'tan Melabron'a 50 *stadia* vardır. Buradaki demirleme yeri yazlıktır.
311. Melabron'dan Soloi'a 300 *stadia* vardır. Kentin limanı yoktur.
312. Soloi'dan Keryneiai'a 350 *stadia* vardır. Burası bir kenttir; önüne demir atılabilir.
313. Keryneia'dan Lapathos'a 50 *stadia* vardır. Kentin önüne demir atılabilir.
314. Lapathos'tan Karpaseia'ya 550 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Buradaki liman küçük gemiler için uygundur. Kuzey rüzgârı zamanında burada kış geçirilebilir.
315. Karpaseia'dan Akra'ya 100 *stadia* vardır. Oradan Anemourion'a geçtik. Kıbrıs çevresinde seyrin tamamı 3250 *stadia* sürer.
316. Aynı Kouriakos'tan Pelousion'a 2300 *stadia* vardır.
317. Kıbrıs'taki Kitios'tan Askalon'a 3300 *stadia* vardır.

GİRİT SEYRÜSEFERİ

318. Kasos'tan Krete'deki Samonios'a 300 *stadia* vardır. Girit'in Samonios Burnu büyük oranda kuzeye doğru uzanır. Burada ayrıca bir Athena Tapınağı vardır. Buraya demir atılabilir ve su bulunur. Diğer demirleme yerleri ise yok olmuştur.
319. Samonios'tan Hiera Pydna'ya 480 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Buraya demir atılabilir. Ayrıca Khrysea olarak anılan bir adası da vardır. Limanı vardır ve su bulunur.
320. Hiera Pydna'dan Bienos'a 170 *stadia* vardır. Burası denizden uzakta küçük bir kenttir.
321. Bienos'tan Lebena'ya 270 *stadia* vardır. Orada Okseia olarak anılan bir adacık uzanır. Su bulunur.
322. Lebena'dan Halai'a 50 *stadia* vardır.
323. Halai'dan Matala'ya 80 *stadia* vardır. Burası bir kenttir ve bir limanı bulunur.
324. Matala'dan Soulia'ya 65 *stadia* vardır. Burası güneye doğru uzanan bir burundur. Bir limanı vardır. İyi su bulunur.
325. Soulia'dan Psykhea'ya 12 *stadia* vardır. Pydna'dan Psykhea'ya ise 550 *stadia* vardır. Buradaki liman yazlıktır. Su bulunur.
326. Psykhea'dan Lamon'a 150 *stadia* vardır. Bir liman vardır. Ayrıca bir kent ile su bulunur.
327. Lamon'dan Apollonias'a 30 *stadia* vardır.
328. Apollonias'tan Phoiniks'e 100 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Bir limanı vardır ve burada bir ada bulunur. Klaudia Adası'dan Phoiniks'e ise 300 *stadia* vardır. Bir kent ve liman yer alır.
329. Phoiniks'ten Tarrhos'a 160 *stadia* vardır. Burası küçük bir kenttir. Demir atılabilir.
330. Tarrhos'tan Poikilassos'a 60 *stadia* vardır. Bu bir kenttir. Demir atılabilir ve su bulunur.

331. Ἀπὸ Ποικιλασσοῦ εἰς Σύβαν στάδιοι ν´· πόλις ἐστὶ καὶ λιμένα καλὸν ἔχει.
332. [Ἀπὸ Σύβης εἰς Λισσὸν στάδιοι λ´.]
333. Ἀπὸ Λισσοῦ εἰς Καλαμύδην στάδιοι ν´.
334. Ἀπὸ Καλαμύδης εἰς Κριοῦ Μέτωπον στάδιοι λ´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ὑψηλόν· ἔχει ὕδωρ καὶ ὕφορμον.
335. Ἀπὸ Κριοῦ Μετώπου περίπλους εἰς Βιέννον στάδιοι ιβ´· λιμένα ἔχει καὶ ὕδωρ.
336. Ἀπὸ Βιέννου εἰς Φαλάσαρναν στάδιοι ρξ´· ὄρμος ἐστὶν, ἐμπόριον, πόλις παλαιά· νῆσος δὲ ἀπὸ σταδίων ξ´ Ἰουσάγουρα, βλέπουσα πρὸς ἀνατολάς· ἔχει λιμένα· ἔχει δὲ ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐν τῷ λιμένι· ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλη νῆσος ἀπὸ σταδίων γ´· καλεῖται Μέση, καὶ ὄρμον ἔχει· ἡ δὲ τρίτη καλεῖται Μύλη· ὁ δὲ πλοῦς βαθύς· ἀγορὰν ἔχει.
337. Ἀπὸ Μύλης ἐπὶ τὸν Τρητὸν στάδιοι ν´· ἀκρωτήριόν ἐστὶ τετρημένον, κατάκρημον τῆς Κρήτης.
338. Ἀπὸ τοῦ Τρητοῦ εἰς Ἄγνεϊον στάδιοι ν´· λιμὴν ἐστὶν ἔχων ἱερὸν Ἀπόλλωνος· ἐστὶ δὲ ἐσώτερος κόλπος, καὶ καλεῖται Μυρτίλος· καὶ ὕδωρ ἔχει.
339. Ἀπὸ Ἄγνεϊοῦ εἰς Κίσαμον στάδιοι π´· πόλις ἐστὶν ἐν κόλπῳ κειμένη· ἐστὶ δὲ λιμὴν· ἔχει καὶ ὕδωρ.
340. Ἀπὸ Κισάμου ἐπὶ Τίτυρον στάδιοι κε´· ἀκρωτήριόν ἐστὶν ὑψηλόν, κατάδενδρον· βλέπει πρὸς ἄρκτον.
341. Ἀπὸ Τιτύρου ἐπὶ τὸ Δικτυνναῖον στάδιοι π´· ὄρμος ἐστὶν ἐν αἰγιαλῷ.
342. Ἀπὸ τοῦ Δικτυνναίου ἐπὶ τὴν Κοίτην στάδιοι ρο´· νῆσός ἐστὶν· ἔχει ὄρμον καὶ ὕδωρ· βλέπει πρὸς τὴν Κρήτην [καὶ] πρὸς ἄρκτον.
343. Ἀπὸ τοῦ Ἀκοιτίου εἰς Κυδωνίαν στάδιοι ξ´· πόλις ἐστὶν· ἔχει λιμένα, καὶ εἰς τὴν εἴσοδον βράχη ἔχει.
344. Ἀπὸ Κυδωνίας εἰς Ἀπτέραν περιπλέεται σταδίοις ρν´· πεζῆ δὲ στάδιοι ρκ´· ὁ τόπος Μίνως καλεῖται, εἰς ὃν κεῖνται νῆσοι τρεῖς, αἱ καλοῦνται Λευκαί.
345. Ἀπὸ τῆς Μίνως εἰς Ἀμφιμάτριον στάδιοι ρν´· ποταμός ἐστὶ καὶ λιμὴν περὶ αὐτὸν παραχειμαστικὸς, καὶ πύργον ἔχει.
346. Ἀπὸ Ἀμφιματρίου εἰς Ὑδραμον στάδιοι ρ´· πόλις ἐστὶν· ἔχει αἰγιαλόν· καλεῖται δὲ ἡ πόλις Ἐλευθέρα· πεζῆ δὲ ἀναβῆναι ἀπὸ τοῦ Ἀμφιματρίου στάδιοι ν´.
347. Ἀπὸ Ἀμφιματρίου εἰς Ἀστάλην στάδιοι λ´· λιμὴν ἐστὶν εὐωνύμως· ἔχει ὕδωρ. [Ἐντεῦθεν Ἐλευθέρα ἀπὸ σταδίων ν´.]
348. Ἀπὸ Ἀστάλης εἰς Ἡράκλειον στάδιοι τ´· πόλις ἐστὶν· ἔχει λιμένα καὶ ὕδωρ· ἀπὸ σταδίων κ´ πόλις κεῖται Κνωσός· ἀπόκειται δὲ καὶ νῆσος ἀπὸ σταδίων μ´ πρὸς δύσιν· καλεῖται Δῖος.

331. Poikilassos'tan Syba'ya 50 *stadia* vardır. Bu bir kenttir ve burada güzel bir liman vardır.
332. [Syba'dan Lissos'a 30 *stadia* vardır].
333. Lissos'tan Kalamyde'ye 50 *stadia* vardır.
334. Kalamyde'den Kriou-Metopon'a 30 *stadia* vardır. Burası dağlık yapıda bir burundur. Su bulunur ve burnun önü kısmına doğru demir atılabilir.
335. Kriou-Metopon'dan Biennos'a seyir 12 *stadia*'dır. Bir limanı vardır ve su bulunur.
336. Biennos'tan Phalasarina'ya 160 *stadia* vardır. Burada demirleme yeri, ticaret merkezi ve eski bir kent bulunur. 60 *stadia* uzaklıkta Iousagoura Adası yer alır, doğuya bakar. Bunun bir limanı vardır. Limanda bir Apollon Tapınağı da bulunur. 3 *stadia* uzaklıkta Mese adında başka bir ada vardır. Demir atılabilir. Üçüncü ada ise Myle olarak anılır. Derin yerlerde seyredilir. Agora vardır.
337. Myle'den Treton'a 50 *stadia* vardır. Burası, içinden geçilen ve Girit'in yamacı olan bir burundur.
338. Treton'dan Agneios'a 50 *stadia* vardır. Burada bir liman vardır. Apollon Tapınağı vardır. Daha içeride Myrtilos olarak anılan bir körfez vardır. Su bulunur.
339. Agneios'tan Kisamos'a 80 *stadia* vardır. Burası körfezde uzanan bir kenttir. Aynı zamanda bir limandır. Su bulunur.
340. Kisamos'tan Tityron'a 25 *stadia* vardır. Burası dağlık ve ağaçlık yapıda bir burundur. Kuzeye bakar.
341. Tityron'dan Diktynnaios'a 80 *stadia* vardır. Kıyıya demir atılabilir.
342. Diktynnaios'tan Koite'ye 170 *stadia* vardır. Burası bir adadır. Buraya demirlenebilir ve su bulunur. Girit'e ve kuzeye doğru bakar.
343. Akoitios'tan Kydaniai'ya 60 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Burada bir liman bulunur. Kıyılar ise limanın girişine doğru uzanır.
344. Kydaniai'dan Aptera'ya 150 *stadia* boyunca seyredilir. Yürüyerek ise 120 *stadia*'dır. Bölge Minos olarak anılır, buraya doğru Leuke Adaları olarak anılan üç ada uzanır.
345. Minos'tan Amphimatrios'a 150 *stadia* vardır. Burası bir nehirdir. Bunun kıyılarında yer alan liman kışı geçirmek için uygundur. Burada bir kule bulunur.
346. Amphimatrios'tan Hydramos'a 100 *stadia* vardır. Burada kıyıda bir kent yer alır. İsmi Eleuthera'dır. Amphimatrios'tan buraya yürüme mesafesi 50 *stadia*'dır.
347. Amphimatrios'tan Astale'ye 30 *stadia* vardır. Liman sol tarafta kalır. Burada su bulunur. [Eleuthera buradan 50 *stadia* uzaklıkta konumlanır].
348. Astale'den Herakleion'a 300 *stadia* vardır. Burası bir kenttir. Bir limanı vardır ve su bulunur. Buradan 20 *stadia* uzaklıkta Knossos kenti konumlanır. Batıya doğru 40 *stadia*'dan sonra ise Dios adında bir ada yer alır.

349. Ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου εἰς Χερρόνησον πόλιν στάδιοι ρλ´· ὕδωρ ἔχει καὶ νῆσον ἔχουσαν πύργον καὶ λιμένα.

350. Ἀπὸ Χερρονήσου εἰς Ὀλοῦντα στάδιοι σξ´· ἄκρα ἐστίν· ὕφορμον ἔχει καὶ ὕδωρ καλόν· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς γῆς σταδίους κ´ [νησίον].

351. Ἀπὸ Ὀλοῦντος εἰς Καμάραν στάδιοι ιε´.

352. Ἀπὸ Καμάρας εἰς Ἴστρον στάδιοι κε´.

353. Ἀπὸ τῆς Ἴστρου ἐπὶ τὴν Κητίαν ἄκραν στάδιοι ιε´· ὕφορμός ἐστιν, ἄνυδρος δέ.

354. Ἀπὸ τῆς Κητίας ἄκρας εἰς Διονυσιάδας στάδιοι τ´· νῆσοι εἰσὶ δύο, ἔχουσαι λιμένα καὶ ὕδωρ.

355. Ἀπὸ Διονυσιάδων εἰς τὸ Σαμώνιον, ὅθεν ἠρξάμεθα περιάγειν τὴν Κρήτην, στάδιοι ρκ´.

349. Herakleion'dan Kherronesos kentine 130 *stadia* vardır. Su bulunur ve bir ada vardır. Bu adanın bir kulesi ve limanı vardır.
350. Kherronesos'tan Olountos'a 260 *stadia* vardır. Burası bir burundur. Ön kısmına doğru demir atılabilir ve iyi suyu vardır. Karadan 20 *stadia* uzaklıkta [bir adacık] vardır.
351. Olountos'tan Kamara'ya 15 *stadia* vardır.
352. Kamara'dan Istros'a 25 *stadia* vardır.
353. Istros'tan Ketia burnuna 15 *stadia* vardır. Burnun önüne doğru demirlenir; su bulunmaz.
354. Ketia Burnundan Dionysiadai'a 300 *stadia* vardır. Bunlar iki adadır. Bunların limanı vardır ve su bulunur.
355. Dionysiadai'dan Samonion'a 150 *stadia* vardır. Buradan başlayıp Girit'in çevresini dolaştık.

3.3 Eserin İçeriğine İlişkin Değerlendirme

‘Stadiasmus Maris Magni’ adlı eserde, metnin yazılma amacı ve genel içeriğinden kısaca bahseden bir ΠΠΟΟΙΜΙΟΝ (= GİRİŞ) bölümünün ardından numaralandırılmış maddeler halinde belirtilen güzergâha dâhil olan lokasyonlar hakkında mesafe bilgileri verilmekte ve ek olarak bu noktaların kısa bir tanımlaması (kent, burun, liman, ada, *etc.*) yapılmaktadır. Bu maddeler toplamda 355 adet olup; ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ (= DENİZ SEYRÜSEFERİ) (mad. 1-33), ΛΟΙΠΟΝ ΜΑΡΜΑΡΙΚΗ (= MARMARIKE) (mad. 34-52), ΛΟΙΠΟΝ [ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΣ] ΚΥΡΗΝΗΣ (= KYRENE [PENTAPOLIS’İ]) (mad. 53-57), ΛΟΙΠΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ (= KYRENAIA’LILARIN SYRTIS’İ) (mad. 58-84), ΛΟΙΠΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΕΓΑΛΗ (= SYRTIS MEGALE [KARKHEDONION]) (mad. 85-99), ΛΟΙΠΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΙΚΡΑ (= SYRTIS MIKRA) (mad. 100-112), ΛΟΙΠΟΝ ΦΟΙΝΙΚΗ (= PHOINIKE) (mad. 113-132), ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ΚΟΙΛΗ ΣΥΡΙΑ (= KOILE SYRIA) (mad. 133-153), ΛΟΙΠΟΝ ΚΙΛΙΚΙΑ (= KILIKIA) (mad. 154-213), ΛΟΙΠΟΝ ΠΑΜΦΥΛΙΑ (= PAMPHYLIA) (mad. 214-233), ΛΟΙΠΟΝ ΛΥΚΙΑ (= LYKIA) (mad. 234-254), ΛΟΙΠΟΝ ΚΑΡΙΑ (= KARIA) (mad. 255-296), ΚΥΠΡΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ (= KIBRIS SEYRÜSEFERİ) (mad. 297-317), ΚΡΗΤΗΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ (= GİRİT SEYRÜSEFERİ) (mad. 318-355) şeklindeki başlıklar altında sıralanmaktadırlar.

3.3.1 ΠΠΟΟΙΜΙΟΝ (= GİRİŞ) Bölümünün Yorumlanması

Metinde ele alınan geniş coğrafyada ilk olarak, başlangıç noktası Mısır’daki İskenderiye kenti (= Alexandria ad Aegyptum) olmak üzere bugün Tunus’un kuzeyinde Bizerte sınırları içerisinde kalan Utika’ya doğru batı yönünde bir rota izlendiği ardından yine İskenderiye’den hareketli olmak üzere Anadolu kıyılarından batıya doğru adalar ve son olarak Kıbrıs ve Girit adalarını da kapsayan karışık bir başka rota takip edildiği görülmektedir. Ancak eserin giriş bölümünde belirtilen, metin içinde ele alınması beklenen güzergâh bundan farklıdır. Söz konusu bölümdeki ifadelerle göre ilk rota İskenderiye’den, bugün Cebelitarık Boğazı’na karşılık gelen Herakles Sütunları’na; ikinci rota ise tekrar yine İskenderiye’den Pontos’taki Dioskuras’a ulaşıyor olmalıdır. Ancak metin içinde 127. maddede görüldüğü üzere bir boşluk yer almaktadır dolayısıyla metnin tam halde günümüze ulaşmadığı açıktır. Söz konusu maddeye kadar ilk rota İskenderiye’den Utika’ya kadar gelebilmiş, Cebelitarık Boğazı’na ulaşamamıştır. Giriş bölümüne göre İskenderiye’den Dioskuras’a ulaşması beklenen ikinci rota da benzer şekilde yarım kalmış, eserdeki seyrüsefer Girit Adası’nda son bulmuştur. Buna ek olarak Giriş bölümüne göre metin içerisinde Avrupa kıyılarının anlatılacağı üçüncü bir rota daha

beklenmektedir. Buna göre güzergah *Khalkedon yakınlarına düşen Hieron'dan Herakles Sütunları'na ve Gadeira'ya kadar Avrupa [sahilini]* kapsamaktadır. Ancak bu kısım da eksiktir.

3.3.2 Eserin Kapsadığı Coğrafyaya İlişkin Değerlendirme

Elimize ulaşan metin, eserin Giriş bölümünde anlatılması hedeflenen güzergâhların yaklaşık olarak üçte ikilik bir bölümünü kapsıyor olması bakımından oldukça eksiktir. Buna rağmen mevcut kısımlara bakıldığında geniş bir coğrafyadan söz etmek mümkündür. Aşağıda ise söz konusu coğrafyada eser içerisinde numaralandırılmış maddeler halinde sıralanmış durak noktalarına arz ettikleri önem derecesinde ana hatlarıyla değinilmiş ve antikçağa ait ağırlıklı olarak coğrafi tarihsel coğrafya içerikli diğer metinlerindeki ilgili referanslarla ilişkilendirilerek günümüzdeki konumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3.2.1 ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ (= DENİZ SEYRÜSEFERİ) (mad. 1-33)

1 – 2. Khersonesos Limanı

Khersonesos, Mısır'da Nomos Mareotes sınırları içerisinde, Aleksandreia'nın batısında, Plinthinos Körfezinin⁸⁶ ağzında yer alan bir yarımadadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 1-2) göre Aleksandreia kentinden 70 *stadia* uzaklıkta konumlanan, en fazla bin balya taşıyan yük gemileri için uygun bir limandır⁸⁷. Strabon (XVII. 1. 14), Khersonesos'tan, Aleksandreia ve nekropolisine 70 *stadia* uzaklıkta bulunan bir hisar olarak bahsetmektedir. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 107) ise Pharos Adası'ndan Mareotis Gölü'ne doğru kısa bir seyirden sonra Khersonesos ve bir limanın bulunduğunu, buraya kıyıda seyirin ise 200 *stadia* olduğunu belirtmektedir⁸⁸. Khersonesos esasen *yarımada (khersis-nesos)* anlamına gelmektedir. Bu bakımdan antikçağ coğrafyasında Khersonesos adı ile anılan pek çok yer vardır. Khersonesos limanı bugün yarımadanın doğusunda modern El Habiar'a karşılık geliyor olmalıdır.

3. Plinthine (= Plinthine, 74 B2)

Plinthine, Mısır'da Mareotis Gölü kıyılarında konumlanan bir yerleşimdir⁸⁹. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 3) göre Khersonesos limanından 90 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır ve bölge limansız olarak belirtilmektedir⁹⁰. Kendisi ile aynı adı taşıyan Plinthinos Körfezi'nde,

⁸⁶ Hdt. II. 6; Ps.-Skyl. 107.

⁸⁷ Mullerus 1990², 429; Ptol. *Geo.* IV. 5.

⁸⁸ Ayrıca bk. Hirt. *bell. Alex.* I. 10; Cass. Dio XLII. 43.

⁸⁹ Boussac *et al.* 2015, 15; Boussac *et al.* 2012, 187; Boussac 2015, 190.

⁹⁰ Mullerus 1990², 430.

Nomos Mareotes sınırları içerisinde bulunmaktadır⁹¹. Strabon (XVII. 1. 14), bu kenti, güney kıyılardan Aleksandreia'ya gelirken görülen yerler arasında, Nikion köyü ve Khersonesos hisarı ile birlikte saymaktadır. Plinthine'den Pelusion'a⁹² deniz yolculuğu ise 3600 *stadia* sürmektedir⁹³. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Πλινθίνη=Plinthine>) Plinthine'nin Mısır'da Nomos Mareotes sınırları içerisinde yer alan bir kent olduğunu ve halkının ise “*Plinthinites*” olarak anıldığını aktarmaktadır. Hellanikos (*Frg.* 155) ise, asmanın ilk kez, bu Mısır kenti Plinthine'de keşfedildiğini bildirmektedir.

4. Taposiris (= Taposiris, 74 B3)

Taposiris, Delta'nın kuzeybatısında Mareotis Gölü'nün kırsalında, tam olarak deniz kıyısında olmamakla birlikte, Mareotis Gölü'nü Akdeniz'den ayıran dağlık kıstakta konumlanan bir kenttir⁹⁴. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 4) göre Plinthine'den 90 *stadia* uzaklıkta yer alan limansız bir kent olup, Aleksandreia'nın *ca.* 50 km batısında konumlanmaktadır⁹⁵. Strabon (XVII. 1. 14) burayı “*Ταπόσειρις οὐκ ἐπὶ θαλάττῃ*” (= denize doğru bakmayan Taposiris) olarak anmakta ve Aleksandreia'nın kuzeybatısında Nil Nehrinin Kanopus ağzı yakınlarında Taposiris olarak anılan başka bir kent daha olduğunu bildirmektedir. Olasılıkla bu kentleri ayırmak için ona Taposiris Mikra, bu kente ise Taposiris Megale⁹⁶ denmiştir. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Ταπόσειρις=Taposiris>) ise Taposiris'i, Alexandria'ya yakın bir Mısır kenti, halkını ise Taposirites olarak tanımlamakla birlikte, *Taphosiris* adlı diğer kentten ise Osiris'in gömülü olduğu söylenen bir başka Mısır kenti olarak bahsetmektedir⁹⁷. *Stadiasmus Maris Magni*'nin ilgili maddesinde yer alan “*Taposiris'te bir Osiris Tapınağı bulunduğ*” bilgisi dolayısıyla bu kent Stephanos Byzantios'un *Taphosiris* maddesiyle ilişkilendirilmelidir. Plutarkhos (*de Isis et Osiris*, 21) Osiris'in mezarının nerede olduğuna ilişkin Eudoksos'un anlattıklarından bahsederken bu kenti *Taphosiris* olarak anması ve “*Osiris'in mezarı*” anlamına geldiğini ileri sürmesiyle bu görüşü destekler görünmektedir. Ps.-Kallisthenes (79) ise Mısır seferi sırasında buraya gelen Büyük İskender'in kent sakinlerinden, söz konusu tapınağın Osiris'in mezarı olduğunu öğrendiğini bildirmektedir.

⁹¹ Ptol. *Geo.* IV. 5.

⁹² Nil Nehrinin en doğudaki ağzı. Burada aynı adı taşıyan bir de kent vardır (Hdt. II. 17).

⁹³ Ios. *Bell. Iud.* IV. 605.

⁹⁴ Jansen-Winkel 2006.

⁹⁵ Mullerus 1990², 430. Ayrıca bk. Ptol. *Geo.* IV. 5.

⁹⁶ Strabon (XVII. 1. 14) ayrıca Taposiris Megale'de büyük bir Panegyris bayramı kutlandığını da aktarmaktadır.

⁹⁷ Steph. Byz. *Ethnika*, s.v. <Ταπόσειρις=Taphosiris>.

Kent, yetiştirdiği *absinthium marinum*⁹⁸ bitkisi ile ünlüdür⁹⁹.

5. Khimo (=Ch[e]jimo, 73 G3)

Khimo, Mısır'da Nomos Mareotes sahilinde yer alan bir köydür. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 5) göre Taposiris'ten batıya doğru 90 *stadia* uzaklıkta konumlanan, kıyıları sığ görünen bir köydür¹⁰⁰. Adının aslında “*Khi*” olduğu, ancak Mullerus tarafından yanlış okunarak edisyonda “*Kheimo*” olarak yer aldığı düşünülmektedir¹⁰¹. Polyainos (*Strat.* II. 28. 2), MÖ 275 yılında Kyrene'li Magas'ın Mısır'ı işgali sırasında¹⁰² Paraitonion kentini ele geçirdikten sonra adamlarına hem akşam hem de sabahın erken saatlerinde dostça bir yangın sinyali vermeyi emrettiğini, bu aldatmaca yardımıyla hiçbir direnişle karşılaşmadan bu köye kadar ilerlediğini aktarmaktadır.

6. Glakon Burnu (= Glaukon Akron, 73 G3)

Glaukon, Mısır'da Nomos Libya'nın doğu sınırında yer alan bir burundur. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 6) göre Khimo'dan 80 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁰³. Hemen yanında aynı adla anılan bir yerleşim yeri bulunmaktadır.

7. Antiphrai (= Antiphrai/Leukaspis, 73 G3)

Antiphrai, Aleksandreia'ya yakın, deniz kıyısında yer alan küçük bir kenttir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 7) göre Glaukon Burnu'ndan 80 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁰⁴. Strabon (XVII. 1. 14) Antiphrai'ın denizden kıyısından çok uzakta olmadığını ve bu yerin ürettiği oldukça kötü kalitedeki “*libykos*” isimli şarapları dolayısıyla alay konusu olduğunu bildirmektedir. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Αντίφρα=Antiphra>) ise küçük bir kent (*polikhne*) olarak kaydettiği bu yerleşimi “*Antiphra*” adı altında ele alıp halkını “*Antiphraios*” olarak tanımlamakta ve üretilen kötü şarap konusunda Strabon ile benzer şeyleri söylemektedir.

8. Derrhas Burnu (= Derras, 73 F3)

Derrhas Burnu, Libya'nın doğusunda, Nomos Mareotes sınırına yakın bir yerde yer alan bir burundur. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 8) göre Antiphrai kentinden 90 *stadia* uzaklıkta

⁹⁸ Isis kültüründe kullanılan önemli bir bitkidir. *Artemisia maritima* Linnaeus olarak da bilinmektedir.

⁹⁹ Plin. *Nat.* XXVII. 29; XXXII. 31.

¹⁰⁰ Mullerus 1990², 430-431; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁰¹ RE. s. v. “Chi”, ayrıca bk. “Cheimo”.

¹⁰² Paus. I. 7.

¹⁰³ Mullerus 1990², 431; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁰⁴ Mullerus 1990², 431; Ptol. *Geo.* IV. 5.

konumlanan yazlık bir demirleme yeridir¹⁰⁵. Strabon (XVII. 1. 14) burayı “*Derrhis*” olarak anmakta ve adını bu yerin yakınlarında bulunan siyah, derimsi (= δέρπις) bir kayadan aldığını söylemektedir.

9. Zephyrion Burnu (= Zephyrion Pr., 73 F2)

Zephyrion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 9) göre Derrhas Burnundan 170 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir limandır¹⁰⁶.

10. Pedone (= Pedonia; Myrmix/Pedonia Inss., 73 F2)

Pedone, Libya sahilinde yer alan bir yerleşimdir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 10) göre Zephyrion Burnundan 110 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁰⁷. Pedonia'nın önünde Mullerus'a (1990², 432) göre 6 *stadia* uzaklıkta gözcü kulesi olarak işlev gören Myrmeks Adası yer almaktadır. Strabon (XVII. 1. 14) bu adadan *Sidonia* olarak bahsetmekte ve burada bir liman bulunduğu söz etmektedir. Yine metne göre Pedone'nin hemen yakınında Trakheia Burnu yer almaktadır. Ancak *Stadiasmus Maris Magni* dışındaki antik kaynaklarda bu burna ilişkin bir referans bulunmamaktadır.

11. Pnigeus Burnu (= Pnigeus Akroterion, 73 E2)

Pnigeus, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 11) göre Pedone'den 90 *stadia* uzaklıkta konumlanan sığ bir burundur¹⁰⁸. Strabon (XVII. 1. 14) bu burna çok yakın bir yerde bulunan aynı isimli bir köyden bahsetmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) bu köyün Nomos Libya sınırları içerisinde bulunduğunu belirtmektedir.

12. Phoinikous Limanı (= Phoinikon, 73 E2)

Phoinikous, Libya sahilinde yer alan bir limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 12) göre Pnigeus Burnundan 140 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁰⁹. Buradan yine metne göre 2 *stadia* uzaklıkta demirlenebilir *Didyma Adacıkları* yer almaktadır. Ancak *Stadiasmus Maris Magni* dışındaki antik kaynaklarda bu adacıklara ilişkin bir referans bulunmamaktadır.

13. Hermaia Burnu (= Hermaia Akron, 73 E2)

Hermaia Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 13) göre Phoinikous'tan 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹¹⁰. Metinde bu bölgede bir kuleden bahsedilmektedir.

14. Leuke Kumsalı (= Leuke Akte, 73 E2)

¹⁰⁵ Mullerus 1990², 431-432; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁰⁶ Mullerus 1990², 432; Strab. XVII. 1. 14.

¹⁰⁷ Mullerus 1990², 432; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁰⁸ Mullerus 1990², 432.

¹⁰⁹ Mullerus 1990², 432; Ptol. *Geo.* IV. 5; Strab. XVII. 1. 14.

¹¹⁰ Mullerus 1990², 432-433; Ptol. *Geo.* IV. 5.

Leuke Kumsalı Mısır'da Nomos Libya sahilinde, yer alan bir burundur. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 14) göre Hermaia Burnu'ndan 20 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹¹¹. Strabon (XVII. 1. 14) buradan beyaz renkte bir zemine sahip bir burun olarak bahsetmektedir. Ayrıca İskenderiye'den yaklaşık 1000 *stadia* uzakta yer aldığını ve tam karşı hizasında Karpathos Tetrapolisi'nin kentlerinden biri olan Nisyros'un konumlandığını bildirmektedir¹¹². Ps.-Skyllaks'a (*Periplous*, 107) göre Plinthinos Körfezi'nin en sonundadır ve körfezden Leuke Kumsalı'na deniz seyahati bir gün ve gece sürmektedir. Metne göre burada bir Apollon Tapınağı ile ünlü bir kehanet merkezi ve karadan 2 *stadia* uzaklıkta batı rüzgârları sırasında demirlemeye uygun bir adacık vardır, ancak antik kaynaklarda bu yerlere ilişkin başka bir referans bulunmamaktadır. Leuke Kumsalı beyaz zemininden ötürü bu şekilde adlandırılmış¹¹³, muhtemelen yine aynı sebepten dolayı bugün de aynı şekilde anılmaktadır (modern Ras el-Abiad = *Beyaz Kumsal*).

15. Zygris Limanı (= Zygris, 73 E2)

Zygris, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 15) göre Leuke Kumsalı'ndan 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹¹⁴. *Zygis Limanı* olarak da anılmaktadır¹¹⁵. Bölgede iskân eden *Zygeis* halkı adını buradan almaktadır. Metne göre burada yakınlarına demir atılabilen bir adacık yer almaktadır, ancak lokalize edilememiştir.

16. Ladamantia (= Ladamantia, 73 E2)

Ladamantia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 16) göre Zygris Limanı'ndan 20 *stadia* uzaklıkta yer alan bir yerleşimdir ve limanı her çeşit rüzgâr durumuna uygundur¹¹⁶. Leuke Kumsalı'ndan buraya ve buradan da Paraitonion kentine deniz yolculukları yarımşar gün sürmektedir¹¹⁷. Metne göre Ladamantia'nın önünde her çeşit rüzgâr durumuna elverişli limanı olan büyük bir ada uzanmaktadır. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Λαοδαμαντεία=Laodamanteia>), Artemidoros'tan alıntı yaparak bu adayı "*Laodamanteia*" olarak anmakta ve Libya'ya konumlamaktadır. Ayrıca Troia'nın ilk krallarından olan Laomedon'dan dolayı söz konusu adanın *Laomedonteia* olarak da anıldığını aktarmaktadır.

17. Kalamaion Burnu (= Kalamaion/Kallias, 73 E2)

¹¹¹ Mullerus 1990², 433; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹¹² Strab. X. 5. 18.

¹¹³ Trakya'da aynı isimle anılan bir yer daha vardır (Ps.-Skyl. 67; Hdt. VII. 25).

¹¹⁴ Mullerus 1990², 433.

¹¹⁵ Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹¹⁶ Mullerus 1990², 433; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹¹⁷ Ps.-Skyl. 107.

Kalamaion Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 17) göre Ladamantia'dan 40 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹¹⁸. *Kallias Burnu* olarak da anılmaktadır¹¹⁹. Metne göre burada bir gözcü kulesi yer almaktadır.

18. Graias Gony (= Graias Gonu, 73 E2)

Graias Gony, Libya sahilinde yer alan engebeli bir burun ve limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 18) göre Kalamaion Burnu'ndan 70 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹²⁰. Bugün olasılıkla Ras el-Ayn'a karşılık gelmektedir.

19. Artos Burnu (= Pythis/Artos Akron, 73 E2)

Artos Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 19) göre Graias Gony Burnu/Limanından 120 *stadia* uzaklıkta konumlanan engebeli bir burundur¹²¹. *Pythis Burnu* olarak da anılmaktadır¹²². Burada denize doğru boynuz şeklinde çıkıntı yapmış iki burun vardır. Bu burunlardan hemen içeride Paraitonion kenti yer almaktadır.

Paraitonion (= Paraetionium/Ammonia, 73 E2)

Paraitonion, Aleksandria'nın *ca.* 300 km batısında modern Marsa Matruh'a karşılık gelen bir kenttir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 19) göre İskenderiye'den 1550 *stadia* uzaklıktadır¹²³, ancak Strabon'a (XVII. 1. 14) göre bu mesafe 1300 *stadia*'dır ve kent, kimi yazarlar tarafından *Ammonia* olarak da adlandırılmaktadır. Aynı aktarıma göre, burada *ca.* 40 *stadia* genişliğinde büyük bir liman bulunmaktadır. Buna ek olarak Plinius Maior (*Nat.* V. 6) da Libya'yı anlattığı pasajında Paraitonion'a ilişkin bazı uzaklıklar vermektedir; buna göre Paraitonion ile Katabathmos (= Katabathmos Megas) arası 86 mil (*ca.* 688 *stadia*)¹²⁴, Paraitonion ile Apis arası 62 mil (*ca.* 500 *stadia*)¹²⁵; Paraitonion ile İskenderiye arası 200 mildir (*ca.* 1600 *stadia*). Diodoros ise kentin Koile Syria'daki Iope'ye olan mesafesini 5000 *stadia* olarak bildirmektedir¹²⁶. Kent Hellen *polis*'i yapısına sahip önemli bir liman kenti olup Siwa Vahasına giden yolun başlangıç noktasıdır¹²⁷. MÖ 332 yılında Büyük İskender Ammon

¹¹⁸ Mullerus 1990², 433.

¹¹⁹ Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹²⁰ Mullerus 1990², 433; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹²¹ Mullerus 1990², 433.

¹²² Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹²³ Mullerus 1990², 433-435; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹²⁴ Strabon (XVII. 1. 14) bu mesafeyi 900 *stadia* olarak vermektedir.

¹²⁵ Strabon (XVII. 1. 14) bu mesafeyi 100 *stadia* olarak vermektedir.

¹²⁶ Diod. I. 31.2.

¹²⁷ Polyain. *Strat.* II. 28. 2.

Tapınağını ziyaret etmek için buradan yola çıkmıştır¹²⁸. Buradan Ammon Tapınağına yol beş gün sürmektedir¹²⁹. Ammon'a giden bu yolda karşılaşılan göllerin aşırı derecede tuzlu olmasından dolayı bunların yüzeylerinde tuzdan tabakalar oluştuğu bilinmektedir¹³⁰. Ovidius (*Met.* IX. 764), Isis'ten Paraitonion'un tanrıçası olarak bahsetmektedir. Paraitonion ayrıca ürettiği beyaz renk ile ünlüdür¹³¹.

20. Delphines ve Zephyrion Adaları (= Phokoussai/Delphines Inss., 73 E2)

Delphines ve Zephyrion, Libya sahilinde Zephyrion Burnunun yakınında yer alan iki adadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 20) göre Paraitonion'dan 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹³². Stephanos Byzantios'un (*Ethnika*, s. v. <Φυκοῦσσαί=Phykoussai>) sayılarını iki olarak belirttiği Phykoussai adaları ile aynı adalar olmalıdır. Burada her çeşit rüzgâr durumunda yanaşılabilen bir liman vardır.

21. Apis (= Apis, 73 E2)

Apis, modern Libya sahilinde yer alan bir kıyı yerleşimidir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 21) göre Delphines ve Zephyrion adalarından 30 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹³³. Kıyıda 20 *stadia* kadar seyredildiğinde bir demirleme yeri bulunmaktadır. Strabon (XVII. 1. 14), Apis köyünün Paraitonion kentinden batıya doğru 100 *stadia*¹³⁴ uzaklıkta olduğunu ve bu kasabadan Ammon Tapınağı'na beş günde gidildiğini söylemektedir. Ammon Vahası'na giden yolda bir istasyon olması bakımından önemli bir noktadır. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 107; 108) Apis'e kadarki toprakları Mısırlıların yönettiğini söylemektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) bu yerden Libya sınırları içinde bahsederken Herodotos (II. 18) ise Libya ve Mısır arasındaki sınır bölgesinde yer aldığını belirtmektedir. Mısır dini için kutsal bir yerdir¹³⁵.

22. Nesoi Adası (= Ainesipp[ei]a/Nesoi, 73 E-D2)

Nesoi, Libya sahilinde Apis köyüne yakın bir yerde konumlanan bir adadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 22) göre Apis köyünden 90 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹³⁶. Antik kaynak-

¹²⁸ Arr. *Anab.* III. 3.

¹²⁹ Strab. XVII. 1. 14.

¹³⁰ Vitruvius *de Arch.* VIII. 3.

¹³¹ Vitruvius *de Arch.* VII. 7; Plinius *Nat.* XXXIII. 27; XXXV. 18.

¹³² Muller 1990², 435; Ptolemaios *Geo.* IV. 5.

¹³³ Muller 1990², 435-436.

¹³⁴ Plinius (*Nat.* V. 39) bu mesafeyi 62 mil olarak vermektedir.

¹³⁵ Plinius *Nat.* V. 6. Ayrıca bk. Polybios XXXI. 26. 8; 27. 3.

¹³⁶ Muller 1990², 436.

larda *Ainesippeia*¹³⁷ veya *Ainesippa*¹³⁸ olarak da anılmaktadır.

23. Selenis Burnu (= Selenis, 73 D2)

Selenis, Nomos Libya sahilinde yer alan demirlenebilir bir burundur. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 23) göre Nesoi Adası'ndan 70 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹³⁹. Muhtemelen hilal şeklinde bir burun olup bugün olasılıkla *Murach Cham*'a karşılık gelmektedir.

24. Azy (= Azy, 73 D2)

Azy, Libya sahilinde yer alan bir yerleşimdir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 24) göre Selenis Burnu'ndan 50 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁴⁰. Olasılıkla Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo.* IV. 5) Selenis Burnu ile *Khettaia Köyü* (= Khautaion Limanı) arasına konumlandığı *Zagylis Köyü* ile aynı yerdir.

25. Tyndareioi Gözcü Kuleleri (= Tyndareioi Inss. 73 D2)

Tyndareioi gözcü kuleleri, Libya sahilinde yer alan ve önlerinde demirleme yeri bulunan adacıklardır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 25) göre Azy'den 120 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁴¹. Strabon (XVII. 1. 14) dört, Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) ise üç kayalık veya palamar yeri bulunan adacık bulunduğunu belirtmektedirler. Apis'ten Tyndareioi gözcü kulelerine yolculuk bir gün sürmekte; buradan Plynos Limanı'na (= Katabathmos Megas) yine bir günde varılmaktadır¹⁴².

26. Khautaion (= Chautaion/Chettaia, 73 D2)

Khautaion, Nomos Libya kıyılarında yer alan bir demirleme yeridir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye göre Tyndareioi Gözcü Kulelerinden 140 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır ve demirleme yerinin küçük gemiler için uygun olduğu belirtilmektedir¹⁴³. Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo.* IV. 5) *Zagylis* ve *Zygris* köyleri arasına konumlandığı *Khettaia Köyü* ile aynı yer olmalıdır. Olasılıkla bugün Kassr el-Chammas'a karşılık gelmektedir.

27. Zygrai (= Zygris, 73 D2)

Zygrai, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 27) göre Khautaion'dan 140 *stadia* uzaklıkta yer

¹³⁷ Strab. XVII. 1. 14.

¹³⁸ Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹³⁹ Mullerus 1990², 436; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁴⁰ Mullerus 1990², 436.

¹⁴¹ Mullerus 1990², 436-437.

¹⁴² Ps.-Skyl. 108.

¹⁴³ Mullerus 1990², 437.

almaktadır¹⁴⁴. *Zygris* köyü olarak da bilinmektedir¹⁴⁵.

28. Ennesyphora (= Ainesisphyra/Ennesyphora/Nesus, 73 C2)

Ennesyphora, Libya kıyılarında yer alan bir demirleme yeridir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 28) göre Zygrai'dan 210 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁴⁶. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) burayı *Ainesisphyra Limanı*, Strabon (XVII. 1. 14) ise *Ainesisphyra Burnu* olarak kaydetmektedir.

29. Katabathmos (= Catabathmus Maior/Plynos Limen/Tetrapyrgia, 73 C2)

Katabathmos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 29) göre Ennesyphora'dan 250 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır ve her çeşit rüzgâr durumuna uygun bir limanı olduğu belirtilmektedir¹⁴⁷. Phoinikos Limanı ile Pnigeus Burnu arasında aynı adla anılan başka bir yer daha olduğundan, buraya *Katabathmos Megas*, diğerine ise *Katabathmos Mikra* (= Catabathmus Minor, 73 E2) denmektedir. Katabathmos Megas, Nomos Marmarika ile Nomos Libya arasındaki sınır bölgesinde yer almaktadır¹⁴⁸. Strabon (XVII. 1. 14; 15; XIII. 1. 22) ise Katabathmos ile Paraitonion arası mesafeyi 900 *stadia* olarak belirtmekle birlikte¹⁴⁹, eserinin sonraki bir bölümünde burayı *Plynos* ve *Tetrapyrgia* adlarıyla da anmakta ve buradan büyük bir liman olarak söz etmektedir¹⁵⁰. Plinius (*Nat.* V. 5; 38) ise Kyrenaika teritoryumundaki son yerleşim olan Katabathmos Megas'ın bir kent, bir vadi ve keskin, dik bir inişten¹⁵¹ meydana geldiğini; buradan Khersonesos Megale (= Cherronesos, 38 D1) arasındaki mesafenin 216 mil olduğunu söylemektedir¹⁵².

30. Petras Megas (= Petras Megas, 73 C2)

Petras Megas, *Stadiasmus Maris Magni*'ye göre (mad. 30) Katabathmos'tan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁵³. Burası olasılıkla Strabon'un (XVII. 3. 22), Ardanis Burnu'ndan (= Kardamis Burnu) sonraki bir yere ve Krete'deki Khersonesos'un 3000 *stadia* uzağında tam karşı hizasındaki bir noktaya konumlandığı büyük limanla aynı yerdir. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 108), Katabathmos'tan Petras Megas'a deniz seyahatinin yarım gün

¹⁴⁴ Mullerus 1990², 437.

¹⁴⁵ Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁴⁶ Mullerus 1990², 437.

¹⁴⁷ Mullerus 1990², 437-438; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁴⁸ Sallustius (*Bell. Iug.* 19) bu yerin Mısır'ı Afrika'dan ayırdığını söylemektedir.

¹⁴⁹ Strab. XVII. 1. 14; XVII. 1. 15; XIII. 1. 22.

¹⁵⁰ Strab. XVII. 3. 22.

¹⁵¹ Hellencede καταβαθμός kelimesi “iniş” anlamına gelmektedir.

¹⁵² Ayrıca bk. Sall. *Bell. Iug.* XIX. 3; Mela I. 40; Polyb. XXXI. 18. 9.

¹⁵³ Mullerus 1990², 438; Ptol. *Geo.* IV. 5.

sürdüğünü belirtmektedir. Ayrıca *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 30) bu yerin incir ağaçları barındırmasından dolayı *Syke* olarak da adlandırıldığı yönünde bir bilgi mevcuttur. Ancak bu bilgi antik kaynaklardan herhangi başka bir referansla desteklenememiştir. Petras Megas'tan sonra buraya yakın konumdaki *Panormos* ve *Eureia* limanlarından bahsedilmekte, bu iki noktadan sonra seyir tekrar Petras Megas'tan devam etmektedir.

31. Panormos

Panormos Limanı *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 31) göre Petras Megas'tan 30 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁵⁴. Metinde, bölgede incir ağaçları olduğu belirtilmektedir. Bugün olasılıkla Marsah Soloum'a karşılık gelmektedir.

32. Eureia

Eureia, Marmarika sahilinde *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 32) göre Panormos Limanı'nın 50 *stadia* batısında konumlanmaktadır¹⁵⁵. Metinde burada bir dağ geçidinden ve incir ağaçlarından söz edilmektedir. Ancak antik kaynaklarda bu noktaya ilişkin başka bir referans yer almamaktadır. Buradan 40 *stadia* uzaklıktaki Petras Megas'a geri dönmekte, Petras Megas'ın İskenderiye'ye olan uzaklığı ise 2890 *stadia*¹⁵⁶ olarak verilmektedir.

3.3.2.2 ΛΟΙΠΙΟΝ ΜΑΡΜΑΡΙΚΗ (= MARMARIKE) (mad. 34-52)

34. Kardamis Burnu (= Kardamis/Ardanis Akron, 73 C2)

Kardamis Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 34) göre Petras Megas'tan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir demirleme yeridir¹⁵⁷. Metne göre bu nokta itibariyle Marmarika sınırlarına girilmektedir. Ayrıca Kardamis Burnu yakınlarında aynı adla anılan bir yerleşim mevcuttur. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 5*) ve Strabon (XVII. 3. 22) bu burnu *Ardanis Burnu* olarak kaydetmektedirler. Olasılıkla bugün Ras el-Mallah'a karşılık gelmektedir.

35. Menelaos Limanı (= Menelaos, 73 B2)

Menelaos Limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 35) göre Kardamis Burnu'ndan 100 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁵⁸. Coğrafyacı Ptolemaios'a (*Geo. IV. 5*) göre Menelaos Marmarika sınırları içerisinde küçük bir yerleşim yeridir. Menelaos Limanı ile Petras Megas

¹⁵⁴ Mullerus 1990², 438; Ptol. *Geo. IV. 5*.

¹⁵⁵ Mullerus 1990², 438-439.

¹⁵⁶ Mullerus 1990², 439.

¹⁵⁷ Mullerus 1990², 440.

¹⁵⁸ Mullerus 1990², 440. Strabon (XVII. 3. 22) bu limanı Paliouros Köyü ile Kardamis Burnu arasına konumlamaktadır.

arası deniz yolculuğu bir gün sürmektedir¹⁵⁹. Herodotos (IV. 169; II. 119), Kyrenelilerin yaşadıkları yerden bahsederken Menelaos Limanını da saymaktadır¹⁶⁰. Olasılıkla bugün modern Marsa Lahora'ya karşılık gelmektedir.

36. Katanis Burnu (= Katanis Akron, 73 B1)

Katanis Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 36) göre Menelaos Limanı'ndan 80 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁶¹. *Kathaionion Burnu* olarak da anılmaktadır¹⁶².

37. Kyrthanion (= Kyrthanion, 73 B2)

Kyrthanion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 37) göre Katanis Burnu'ndan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanan, kıyı kesimi sağlıklı bir bölgedir¹⁶³. *Skythranios Limanı* olarak da anılmaktadır¹⁶⁴. Kyrthanion ile Menelaos limanları arası deniz yolculuğu ise bir gün (*ca.* 230 *stadia*) sürmektedir¹⁶⁵.

38. Antipyrgos Limanı (= Antipyrgos, 73 A1)

Antipyrgos Limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 38) göre Kyrthanion'dan 220 *stadia* uzaklıkta yer alan bir demirleme yeridir¹⁶⁶. Ps.-Skylaks'a (*Periplous*, 108) göre Kyrthaneios'tan Antipyrgos Limanına deniz seyahati yarım gün sürmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 38) bu bölgede bir ada ve Ammon Tapınağı bulunduğu yönünde bir bilgi de mevcuttur. Ancak ada lokalize edilememektedir. Antipyrgos Limanı bugün olasılıkla Marsa Tobrouk'a karşılık gelmektedir.

39. Mikros Petras Limanı (= Petras Mikros, 73 A1)

Mikros Petras Limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 39) göre Antipyrgos'tan 380 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁶⁷. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) bu limanı Antipyrgos ile Batrakhos arasına konumlamaktadır. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 108) Antipyrgos'tan Petras Mikros Limanı'na deniz yolculuğunu yarım gün olarak vermektedir.

40. Batrakhos (= Batrakhos, 73 A1)

Batrakhos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 39) göre Mikros Petras'tan 30 *stadia* uzaklıkta

¹⁵⁹ Ps.-Skyl. 108.

¹⁶⁰ Ayrıca bk. Corn. Nep. Ages. VIII. 6; Plut. Ages. XL. 3.

¹⁶¹ Mullerus 1990², 440.

¹⁶² Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁶³ Mullerus 1990², 440.

¹⁶⁴ Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁶⁵ Ps.-Skyl. 108.

¹⁶⁶ Mullerus 1990², 440-441; Ptol. *Geo.* IV. 5.

¹⁶⁷ Mullerus 1990², 441-442; Ptol. *Geo.* IV. 5.

yer alan yazlık bir demirleme yeridir¹⁶⁸. Metinde burada gözcü kuleleri olduğundan bahsedilmektedir.

41. Plateia (= Plateia, 38 E1)

Plateia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 41) göre Batrakhos'tan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanan, yük gemileri için uygun, yazlık bir demirleme yeridir¹⁶⁹. Metinde buradan 30 *stadia* uzaklıkta *Aedonia* (= *Aedonia*, 73 A1) adında bir ada olduğundan bahsedilmektedir. Herodotos'un (IV. 151; 153; 157; 169) da Theralı kolonistlerin Kyrene'yi kolonize etmeden iki yıl kadar, bu bölgede yer alan Plateia Adasında kaldıklarından söz etmesi ilk bakışta bu iki adanın iki farklı isimle anılan aynı ada olduğunu düşündürmektedir. Ancak Ps.-Skylaks (*Periplous*, 108) Mikros Petras ve Akhileus Yarımadasının (= Khersonesos, Khersonesos Megale) ortasına konumladığı, demirleme yeri olan iki adadan *Aedonia* ve *Plateia Adaları* olarak söz etmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 5*) ise yalnızca *Aedonia Adası*'ndan bahsetmekte ve söz konusu adayı *Aedonis Adası* olarak anmaktadır¹⁷⁰.

42. Paliouros (= Paliouros, 38 E1)

Paliouros, Kyrenaika ile Marmarika arasındaki sınırda yer alan küçük bir kenttir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 42) göre Plateia'dan 30 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁷¹. Strabon (XVII. 3. 22) burayı Menelaos Limanı ile Khersonesos Burnu (= Khersonesos Megale) arasına konumlayarak Kyrenaika sınırları içerisine dâhil etmekte ve buraya yakın bir de Herakles Tapınağı'ndan bahsetmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 5*) ise Paliouros'u Phthia Limanı (Phaia?) ile Batrakhos Limanı arasına konumlayarak Marmarika sınırları içerisine dâhil etmektedir.

43. Phaia Limanı (= Phaia, 38 E1)

Phaia Limanı, Kyrenaika ile Marmarika arasındaki sınırda yer alan bir limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 43) göre Paliouros kentinden 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁷². Olasılıkla Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo. IV. 5*) Khersonesos Burnu (= Khersonesos Megale) ile Paliouros kenti arasına konumladığı *Phthia Limanı* ile aynı yerdir.

44. Dionysos Limanı (= Dionysos, 38 E1)

Dionysos Limanı, Marmarika sahilinde Phthia Limanı ile Khersonesos Burnu (= Khersonesos

¹⁶⁸ Mullerus 1990², 441-442; Ptol. *Geo. IV. 5*.

¹⁶⁹ Mullerus 1990², 442-443.

¹⁷⁰ Ayrıca bk. Steph. Byz. *Ethnika*, s. v. <Πλαταιαι=Plataiai>.

¹⁷¹ Mullerus 1990², 443.

¹⁷² Mullerus 1990², 443-444.

Megale) arasında yer alan bir limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 44) göre Phaia Limanı'ndan 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁷³. Antik kaynaklarda bu limana ilişkin bir referans bulunmamaktadır.

45. Khersonesos Limanı (= Chersonesos Akra, 38 E1)

Khersonesos (= Khersonesos Megale), Kyrenaika ile Marmarika arasındaki sınırda yer alan bir limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 45) göre Dionysos Limanı'ndan 90 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁷⁴. Strabon (XVII. 3. 22) buradan Krete'deki Kyklos'un tam karşı hizasında yer alan bir burun ve liman olarak bahsetmekte ve aralarındaki mesafeyi güneybatı rüzgârı kullanılarak 1500 *stadia* olarak vermektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) burayı Khersonesos Megale olarak anarak Phthia Limanı ile Azilis köyü (= Azaris) arasına konumlamaktadır. Ps.-Skylaks'a (*Periplous*, 108) göre ise burası Akhilleus yarımadası olarak adlandırılmaktadır ve bu bölge Kyrenelilerin teritoryumu sınırları içerisindedir¹⁷⁵. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Χερρόνησος=Kherronesos>) bu limanı *Kherroura* olarak da anılan bir Libya *polis*'i olarak tanımlamaktadır.

46. Azaris (= Aziris, 38 D1)

Azaris Marmarika sahilinde yer alan, kıyılarında yüksek kayalıklar bulunan bir yerleşimdir¹⁷⁶. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 46) göre Khersonesos Burnu'ndan 100 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁷⁷. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 5) burayı Marmarika sınırları içerisine dâhil ederek Khersonesos Megale'nin hemen yakınlarına konumlandırmakta ve *Azilis* olarak adlandırmaktadır. Herodotos (IV. 157; 158; 169) burayı *Aziris* olarak anmakta ve iki yandan ağaçlıklı, bir nehirle sulanan Aziris'in, Theralı kolonistlerin Plateia Adası'ndan sonra Libya topraklarına geldiklerinde ayak bastıkları ilk yer olduğunu aktarmaktadır¹⁷⁸. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Ἀζιλίς=Azilis>) ise *Azilis* olarak andığı bu yeri bir Libya *polis*'i olarak kaydetmekte ancak *polis* değil, yalnızca nehri olan bir yerleşim olduğu yönündeki diğer görüşleri de aktarmaktadır. Aynı kaynağa göre bu kentin vatandaşları *Azilites* olarak adlandırılmaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 46), bölgede büyük bir nehir olduğuna ilişkin bir referans bulunmakta ve bu bilgi Herodotos'un ve Stephanos Byzantios'un anlattıkları ile uyuşmaktadır.

¹⁷³ Mullerus 1990², 444.

¹⁷⁴ Mullerus 1990², 444.

¹⁷⁵ Ayrıca bk. Plin. *Nat.* V. 32.

¹⁷⁶ de Vries 2015.

¹⁷⁷ Mullerus 1990², 444.

¹⁷⁸ Yine aynı anlatıya göre kolonistler burada altı yıl kalmışlardır.

47. Darne Limanı (= Darnis, 38 D1)

Darne, Kyrenaia Pentapolisi'nin en doğusundaki yerleşim olup aynı zamanda Marmarika ile Mısır arasındaki sınırda bir limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 47) göre Azaris'ten Darne'ye kıyı boyunca seyahat 150 *stadia* sürmektedir¹⁷⁹. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) buradan Pentapolis sınırları içinde bir yerleşim olarak bahsetmekte ve *Darnis* olarak anmaktadır¹⁸⁰.

48. Zephyrion Burnu (= Zephyrion Akron, 38 D1)

Zephyrion Burnu, Darne Limanı'nın hemen batısında yer almaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 48) göre Darne Limanı'ndan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanan çalılık bir burundur ve buradaki demirleme yeri yazlıktır¹⁸¹. Strabon (XVII. 3. 22), Katabathmos'a kadar uzanan 2200 *stadia* uzunluğundaki Kyrenaia sahilinde yer alan demirleme alanlarının en iyi bilinenleri arasında Naustathmos'tan sonra Zephyrion Burnu'nu saymaktadır. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) ise Khersis köyü ile Darnis arasına konumlamaktadır.

49. Khersis (= Chersis, 38 D1)

Khersis köyü *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 49) göre Zephyrion Burnu'ndan 70 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁸². Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) Khersis köyünü Zephyrion Burnu ile Erythron arasına konumlamaktadır. Metne (mad. 49) göre Zephyrion Burnu ile Khersis arasında, her ikisinden de 10 *stadia* uzaklıkta yer alan Aphrodisias (= Laia/Aphrodites Nesos, 38 D1) adında bir demirleme yeri vardır. Bu demirleme yeri adını, burada bulunan Aphrodite Tapınağı'ndan almaktadır.

50. Erythron (= Erythron, 38 D1)

Erythron, Khersis ile Naustathmos Limanı arasında yer alan bir sahil kasabasıdır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 50) göre Khersis'ten 90 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir köydür¹⁸³. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) bu kasabayı Pentapolis sınırları içerisine, Khersis köyü ile Naustathmos Limanı arasına konumlamaktadır.

51. Naustathmos Limanı (= Naustathmos, Naustathmos Limen, 38 D1)

Naustathmos, Kyrenaia kıyılarında, sağ tarafında aynı isimde bir burun bulunan limandır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 51) göre Erythron köyünden 70 *stadia* uzaklıkta yer

¹⁷⁹ Mullerus 1990², 445.

¹⁸⁰ Ayrıca bk. Ammian. Marc. XXII 16. 4.

¹⁸¹ Mullerus 1990², 445.

¹⁸² Mullerus 1990², 445.

¹⁸³ Mullerus 1990², 445-446.

almaktadır¹⁸⁴. Strabon (XVII. 3. 22) Kyrenaia sahilinde yer alan demirleme alanlarının en iyi bilinenleri arasında Naustathmos'tan bahsetmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) ise bu limanı Pentapolis sınırları içerisinde, Erythron ile Apollonia arasına konumlamaktadır. Ps.-Skylaks'a (*Periplous*, 108) göre Naustathmos ile Kyrene limanları arasındaki mesafe 100 *stadia* kadardır¹⁸⁵.

52. Apollonia (= Apollonia/Sozousa, 38 C1)

Apollonia Kyrene kentinin limanı olarak işlev gören bir sahil kenti olmasının yanında Libya Pentapolis'inin¹⁸⁶ beş kentinden biri¹⁸⁷ ve aynı zamanda başkentidir¹⁸⁸. Bu nokta itibariyle metinde Pentapolis sınırları içerisinde girilmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) bu kenti Naustathmos limanı ile Phykous burnu arasına konumlamaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 52) göre Naustathmos'tan 120 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁸⁹. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 52) Apollonia'nın Paraitonion'a olan uzaklığı ise 3550 *stadia* olarak verilmektedir. Bugün olasılıkla Ras el-Hilal burnunun olduğu bölgeye karşılık gelmektedir.

3.3.2.3 ΛΟΙΠΙΟΝ [ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΣ] ΚΥΡΗΝΗΣ (= KYRENE [PENTAPOLIS'İ]) (mad. 53-57)

53. Phykous Burnu (= Phykous, Phykous Akron, 38 C1)

Phykous Burnu *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 53) göre Apollonia'dan 160 *stadia* uzaklıkta konumlanan yazlık bir demirleme yeridir¹⁹⁰. Strabon'a (XVII. 3. 20) göre Libya sahilinin geri kalan kısmına kıyasla bu burun oldukça alçakta ve kuzeye doğru uzanmakta ayrıca Lakonia'daki Tainaron'un tam karşısına, 2800 *stadia* uzağına düşmektedir. Metne göre burada burnun hemen yakınında aynı adla anılan küçük bir kasaba yer almaktadır. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4), Phykous burnunu Apollonia kenti ile Autukhi Tapınağı arasına konumlamakta ve burada bulunan bir hisardan bahsetmektedir. Ancak Autukhi Tapınağı lokalize edilememiştir.

54. Ausigda (= Ausigda, 38 C1)

Ausigda, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 54) göre Phykous'tan 190 *stadia* uzaklıkta yer

¹⁸⁴ Mullerus 1990², 446.

¹⁸⁵ Ayrıca bk. Mela I. 40.

¹⁸⁶ Pentapolis Libyae: Apollonia, Ptolemais, Barka, Berenike, Kyrene.

¹⁸⁷ Strab. XVII. 3. 20.

¹⁸⁸ Metzler 1999, 798-799.

¹⁸⁹ Mullerus 1990², 446.

¹⁹⁰ Mullerus 1990², 447.

alan bir köydür¹⁹¹. Strabon bu köyden bahsetmezken Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 4*) Ausigda'yı Phykous burnundan hemen sonraya yerleştirmektedir.

55. Ptolemais (= Ptolemais/Barkes Limen, 38 B1)

Libya Pentapolis'inin beş kentinden biri olan Ptolemais kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 55) göre Ausigda'dan 250 *stadia* uzaklıkta konumlanan büyük bir kenttir¹⁹². Metinde kentin hemen yakınında yer alan Ilos Adası'ndan bahsedilmektedir. Strabon (XVII. 3. 20) bu kenti Phykous burnu ile Teukheira arasında konumlamakta ve önceden *Barke*, şimdi ise *Ptolemais* olarak adlandırıldığını aktarmaktadır. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 4*) bu kenti Ausigda ile Teukheira arasına konumlamaktadır. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 108) ise bu kenti yalnızca "*Barke yakınındaki liman*" olarak tanımlamaktadır. Modern Tolmeitha'ya karşılık geldiği düşünülmektedir¹⁹³.

56. Teukheira (= Arsinoe/Taucheira, 38 B1)

Libya Pentapolis'inin beş kentinden biri olan Teukheira kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 56) göre Ptolemais kentinden 200 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır ve diğer adı Arsinoe'dir¹⁹⁴. Strabon (XVII. 3. 20) bu kentin iki türlü de anıldığı görüşünü desteklemektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 5*) burayı Ptolemais kentinin limanı olarak adlandırmaktadır¹⁹⁵. Libya sınırları içerisinde Tokra'ya karşılık gelmektedir.

57. Bernikis (= Berenice, 38 B1)

Libya Pentapolis'inin bir diğer kenti olan Bernikis *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 57) göre Teukheira'dan 350 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır¹⁹⁶. Strabon (XVII. 3. 20) bu kenti Berenike olarak adlandırmakta ve kentin Tritonias Gölü'nün yakınlarında, Pseudopenias burnu üzerinde yer aldığını bildirmektedir. Ayrıca Berenike'nin Peloponnesos'taki Ikthys ve Zakynthos burunlarının tam karşı hizasına, 3600 *stadia* uzağına düştüğünü söylemektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 57) Bernikis'in Apollonia'ya olan uzaklığı 1150 *stadia* olarak verilmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 4*) ise Bernikis'i Lathon Nehri'ne yakın bir yere konumlamakta ve *Hesperides* adıyla da anıldığını bildirmektedir. Metinde Apollonia ile Bernikis kentleri arası mesafe 1150 *stadia* olarak verilmektedir.

¹⁹¹ Mullerus 1990², 447.

¹⁹² Mullerus 1990², 447-448.

¹⁹³ Metzler 1999, 803-805.

¹⁹⁴ Mullerus 1990², 448.

¹⁹⁵ Ayrıca bk. Hdt. IV. 171.

¹⁹⁶ Mullerus 1990², 448-451; Ptol. *Geo. IV. 5*.

3.3.2.4 ΛΟΙΠΙΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ (= KYRENAIA'LILARIN SYRTIS'İ) (mad. 58-84)

58. Rhinia

Rhinia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 58) göre Bernikis'ten 60 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁹⁷. Lokalize edilememiştir. Metinde bu nokta itibariyle Syrtis Bölgesi sınırlarına girilmektedir.

59. Pithos

Pithos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 59) göre Rhinia'dan 10 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır¹⁹⁸. Lokalize edilememiştir.

60. Theotimaion (= Theotimaion, 38 B1)

Theotimaion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 60) göre Pithos'tan 1 stadion uzaklıkta konumlanan bir demirleme yeridir¹⁹⁹. Metinde kıyılarının derin olduğu belirtilmektedir. Lokalize edilememiştir.

61. Halai Kumsalı

Halai Kumsalı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 61) göre Theotimaion'dan 10 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁰⁰. Lokalize edilememiştir.

62. Boreion Burnu (= Boreion Pr., 38 B2)

Boreion burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 62) göre Halai'dan 50 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁰¹. Strabon (XVII. 3. 20) buradan, Bernikis kentinden sonra Syrtis içlerine doğru uzanan küçük bir burun olarak bahsetmektedir²⁰². Metinde burnun ön kısmına demir atılabildiği belirtilmektedir.

63. Khersis (= Chersis, 38 A2)

Khersis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 63) göre Boreion burnundan 140 *stadia* uzaklıkta yer alan ve her türlü rüzgâr durumuna elverişli bir demirleme yeridir²⁰³. Metinde burada bir hisardan bahsedilmektedir. Olasılıkla burası Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo.* IV. 4) Boreion burnu yakınlarına konumlandığı *Diakhersis surları* ile aynı yerdir.

64. Amastor (= Amastor, 38 A2)

¹⁹⁷ Mullerus 1990², 451-452.

¹⁹⁸ Mullerus 1990², 452.

¹⁹⁹ Mullerus 1990², 452.

²⁰⁰ Mullerus 1990², 452.

²⁰¹ Mullerus 1990², 452.

²⁰² Ayrıca bk. Ptol. *Geo.* IV. 4.

²⁰³ Mullerus 1990², 452.

Amastor, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 64) göre Khersis limanından 110 *stadia* uzaklıkta yer alan bir yerleşimdir²⁰⁴.

65. Herakleion Burnu (= Herakleion Akroterion, 38 A2)

Herakleion burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 65) göre Amastor'dan 80 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁰⁵. Olasılıkla bu burun Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo.* IV. 4) Diakhersis surları ile Diarrhoias limanı arasına konumladığı *Herakles Kulesi* ile aynı yerdir. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 109) buradan kum yığınları olarak bahsetmektedir.

66. Drepanon Burnu (= Drepanon, 38 B2)

Drepanon burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 66) göre Herakleion burnundan 7 *stadia* uzakta bulunmaktadır²⁰⁶. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) bu burnu Hyphaloi limanı ile Automalaks surları arasına konumlandırmaktadır. Herakles kum yığınlarının bitişiğinde yer almaktadır²⁰⁷. Metinde (mad. 66) bu noktada tekrar Herakleion burnundan bahsedilmekte ve kum yığınları olduğu belirtilmektedir. Bu durum Ps.-Skylaks'ın aktarımı ile netleşmektedir.

67. Serapeion (= Serapeion, 38 B2)

Serapeion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 67) göre Drepanon'dan 100 *stadia* uzakta konumlanmaktadır²⁰⁸. Bu bölgede beyaz kum yığınlarından bahsedilmektedir.

68. Diarrhoias Limanı

Diarrhoias limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 68) göre Serapeion'dan 50 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁰⁹. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) bu limanı Herakles kulesi ile Hyphaloi limanı arasına konumlandırmaktadır.

69. Apis

Apis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 69) göre Diarrhoias'tan 1 stadion uzakta bulunan bir yerleşimdir²¹⁰. Lokalize edilememektedir.

70. Kainos Kalesi (= Kainon, 38 B3)

Kainos kalesi, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 70) göre Serapeion'dan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²¹¹. Metne göre bu kale terk edilmiş durumdadır ve limanı yoktur.

²⁰⁴ Mullerus 1990², 452.

²⁰⁵ Mullerus 1990², 452.

²⁰⁶ Mullerus 1990², 452-453.

²⁰⁷ Ps.-Skyl. 109.

²⁰⁸ Mullerus 1990², 453.

²⁰⁹ Mullerus 1990², 453.

²¹⁰ Mullerus 1990², 453.

²¹¹ Mullerus 1990², 453.

71. Euskhoinos

Euskhoinos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 71) göre Kainos'tan 70 *stadia* uzaklıkta yer alan bir kıyı istasyonudur²¹². *Iskina* olarak da anılmaktadır²¹³. Metinde burada bir höyük olduğu belirtilmektedir.

72. Hyphaloi (= Hyphaloi Inss., 38 B3)

Hyphaloi, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 72) göre Euskhoinos'tan 70 *stadia* uzaklıkta bulunan bir adacıktır²¹⁴. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 4*) burada bir limandan bahsetmekte ve Drepanon burnu ile Diarrhoias limanı arasına konumlamaktadır.

73. Skopelites (= Misynos/Skopelites, 38 B3)

Skopelites (gözcü kulesi), *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 73) göre Hyphaloi'dan 40 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²¹⁵. Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo. IV. 3*) bahsettiği Misynos Adası ile aynı yer olmalıdır. Metne göre burası dağlık bir arazi yapısına sahiptir.

74. Pontia (= Pontia, 38 A3)

Pontia Adası, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 74) göre Skopelites'in 20 *stadia* güneydoğusunda yer almaktadır²¹⁶. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 3*) Pontia Adası'nı Lotophagos Adaları arasında saymaktadır. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 109) burada tek bir tane değil, üç adadan bahsetmekte ve bunların Leukai (= Beyaz) Adaları olarak da anıldığını bildirmektedir.

75. Maia (= Maia, 38 A3)

Maia Adası, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 75) göre Pontia Adası'ndan güneye doğru 90 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır²¹⁷. Bu ada olasılıkla Coğrafyacı Ptolemaios'un (*Geo. IV. 3*) Lotophagos Adaları arasında sıraladığı Gaia Adası ile aynı yerdir. Metinde bu adanın önüne demir atılabildiği belirtilmektedir.

76. Astrokhonda (= Astrokhonda, 38 A3)

Astrokhonda, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 76) göre Maia Adası'ndan 50 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²¹⁸. Metinde bu yere ilişkin başka bir bilgi yer almamaktadır.

77. Krokodeilos (= Krokodeilos, 37 E2)

²¹² Mullerus 1990², 453.

²¹³ Ptol. *Geo. IV. 4*.

²¹⁴ Mullerus 1990², 453.

²¹⁵ Mullerus 1990², 453.

²¹⁶ Mullerus 1990², 454.

²¹⁷ Mullerus 1990², 454.

²¹⁸ Mullerus 1990², 454.

Krokodeilos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 77) göre Astrokhonda'dan 80 *stadia* uzakta bulunan bir yazlık bir demirleme yeridir²¹⁹.

78. Boreion Burnu (= Boreum, 37 E2)

Boreion burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 78) göre Krokodeilos'tan 84 *stadia* uzaklıkta yer alan bir demirleme yeridir²²⁰. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4) Boreion burnunu Syrtis'in bittiği yer olarak tanımlamakta ve Diakhersis surlarına yakın bir yere konumlanmaktadır. Metin burayı bir köy olarak tanımlamakta ve burada terk edilmiş bir hisardan bahsetmektedir.

79. Antidrepanon Burnu (= Antidrepanon Akroterion, 37 E2)

Antidrepanon burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 79) göre Boreion burnundan 20 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²²¹.

80. Mendrion (= Mendrion, 37 E2)

Mendrion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 80) göre Antidrepanon burnundan 50 *stadia* uzaklıkta yer alan bir demirleme yeridir²²².

81. Kozynthion Burnu (= Kozynthion Akra, 37 E2)

Kozynthion burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 81) göre Mendrion'dan 20 *stadia* uzaklıkta bulunan bir demirleme yeridir²²³. Metinde ayrıca bu burnun sarp bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir.

82. Ammon Kaynakları (= Ammoniou Pegai, 37 E2)

Ammon Kaynakları, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 82) göre Kozynthion burnundan 110 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²²⁴. Ps.-Skylaks'ın (*Periplous*, 109) anlatımına göre burada Ammon'un kutsal koruluğu yer almaktadır.

83. Automalaks (= Automalax, 37 E2)

Automalaks, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 83) göre Ammon Kaynakları'ndan 180 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²²⁵. Libya sınırları içerisinde küçük bir yerleşim olup bölge halkı *Automalakites* veya *Automalakeus* olarak adlandırılmaktadır²²⁶. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.*

²¹⁹ Mullerus 1990², 454.

²²⁰ Mullerus 1990², 454-455.

²²¹ Mullerus 1990², 455.

²²² Mullerus 1990², 455.

²²³ Mullerus 1990², 455.

²²⁴ Mullerus 1990², 455-456.

²²⁵ Mullerus 1990², 456.

²²⁶ Steph. Byz. *Ethnika*, s. v. <Αὐτομάλακα=Automalaka>.

IV. 4) burada Automalaks surları olduğunu kaydetmektedir²²⁷.

84. Philainos Sunakları (= Arae Philaenorum Pr., 37 D2)

Philainos Sunakları, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 84) göre Automalaks'tan 185 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²²⁸. Metinde ayrıca bir demirleme yeri olarak işlev gördüğü belirtilmekte ve bu noktaya kalan olan yerler Kyrenaia Bölgesi ve kırsalı olarak tanımlanmaktadır. Philainos Sunakları ile Bernikis kenti arasındaki mesafe ise 2000 *stadia* olarak verilmektedir. Bu sunaklar Syrtis'in en iç kesiminde yer almaktadır²²⁹. Kartaca Krallığı'nın ve sonradan Roma'nın Afrika Eyaletinin sınırı olarak işlev görmüştür²³⁰. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 4; 3) buradan Philainos köyü olarak bahsetmekte ve Syrtis Maior sınırları içerisinde dâhil etmektedir²³¹. Bugün Agheila'nın 45 km batısında, Ras el-Aâli'ye karşılık gelmektedir.

3.3.2.5 ΛΟΙΠΙΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΕΓΑΛΗ (= SYRTIS MEGALE [KARKHEDONION]) (mad. 85-99)

85. Hippos Burnu (= Hippou Akra, 37 D2)

Hippos Burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 85) göre Philainos Sunakları'ndan 400 *stadia* uzaklıkta yer alan bir demirleme yeridir²³². Ampsagas Nehri'nin ağzında konumlanmaktadır²³³. Metinde bu burun itibariyle *Karkhedonion* sınırlarına girilmektedir.

86. Eperos Limanı (= Eperos, 37 C1)

Eperos limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 86) göre Hippos burnundan 350 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²³⁴. Metinde söz konusu limanın küçük gemiler için uygun olduğu belirtilmekte ve burada bulunan hisar için “*barbarların hisari*” ifadesi kullanılmaktadır. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 3) tarafından *Oisporis* olarak adlandırılmaktadır.

87. Koraks (= Charax/[I]scina, 37 C1)

Koraks, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 87) göre Eperos'tan 150 *stadia* uzaklıkta yer

²²⁷ Ayrıca bk. Strab. II. 5. 20; XVII. 3. 23.

²²⁸ Mullerus 1990², 456-457.

²²⁹ Ps.-Skyl. 109.

²³⁰ Polyb. III. 39; Sall. *Bell. Iug.* XIX. 3. Ayrıca bk. Mela I. 38; Plin. *Nat.* V. 28.

²³¹ Ayrıca bk. Strab. III. 5. 5; III. 5. 6.

²³² Mullerus 1990², 458.

²³³ Ptol. *Geo.* IV. 3.

²³⁴ Mullerus 1990², 458.

almaktadır²³⁵. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 3*) buradan *Pharaksa* köyü olarak bahsetmekte ve Syrtis Maior sınırları içerisine dâhil etmektedir. Kartacalılar burayı bir ticaret limanı olarak kullanmışlardır²³⁶.

88. Euphrantai (= Euphranta/Macomades, 37 B1)

Euphrantai limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 88) göre Koraks'tan 290 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²³⁷. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 3*) buradan *Euphranta* kulesi olarak bahsetmekte ve Syrtis Maior sınırları içerisine dâhil etmektedir²³⁸. Burası Kartaca Krallığı ile Kyrenaia Bölgesi arasındaki sınırı oluşturmaktadır²³⁹. Stephanos Byzantios'a (*Ethnika*, s. v. <Εὐφραντᾶ=Euphranta) göre ise bir Libya *polis*'idir ve halkı *Euphrantaios* olarak anılmaktadır²⁴⁰.

89. Dysopon (= Astiagi/Dysopon, 37 B1)

Dysopon, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 89) göre Euphrantai'dan 150 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁴¹.

90. Aspis (= Aspis, 37 A1)

Aspis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 90) göre Dysopon'dan 350 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁴². Ampsagas nehri ağzında bir kolonidir²⁴³.

91. Tarikheiai (= Taricheiai, 35 H3)

Tarikheiai, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 91) göre Aspis'ten 350 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁴⁴.

92. Kephalai Burnu (= Cephalae Pr., 35 H2)

Kephalai burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 92) göre Tarikheiai'dan 400 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁴⁵.

93. Neapolis (= Nepolis/Lepcis Magna, 35 G2)

Neapolis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 93) göre Kephalai burnundan 550 *stadia*

²³⁵ Mullerus 1990², 458-459.

²³⁶ Strab. XVII. 3. 20.

²³⁷ Mullerus 1990², 459.

²³⁸ Ptol. *Geo. IV. 3*.

²³⁹ Strab. XVII. 3. 20.

²⁴⁰ Steph. Byz. s. v. Euphranta

²⁴¹ Mullerus 1990², 459-460.

²⁴² Mullerus 1990², 460.

²⁴³ Ptol. *Geo. IV. 3*. Ayrıca bk. Strab. XVII. 3. 20.

²⁴⁴ Mullerus 1990², 460. Krş. Steph. Byz. *Ethnika*, s. v. <Ταρίχαι=Tarikheai>.

²⁴⁵ Mullerus 1990², 460-461. Ayrıca bk. Strab. XVII. 3. 20.

uzaklıkta yer alan bir kenttir²⁴⁶. Strabon (XVII. 3. 18) bu kenti Hermaion burnu yakınlarına konumlamaktadır. Aynı kaynağa göre bu kentin diğer adı *Leptis*'tir. Metinde bu kentin çok yakınında, beyaz renkte bir zemine sahip *Leptis Magna* kentine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu iki kent birbirine çok yakın olduğundan özdeş olarak da anılmaktadırlar. Philainos Sunakları ile *Leptis Magna* kenti arası mesafe metinde 3090 *stadia* olarak verilmektedir. Kent bugün Libya'nın kuzeybatısında, Trablusgarp'ın ca. 120 km doğusunda yer alıp modern *Lebda* kentine karşılık gelmektedir²⁴⁷. Tunus'taki bir diğer *Leptis* (= *Leptis Mikra*) kentinden ayırt edilmesi için "*Magna*" sıfatını almıştır²⁴⁸.

94. Hermaion (= Hermaion Pr., 35 G2)

Hermaion burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 94) göre *Leptis Magna*'dan 15 *stadia* uzaklıkta bulunan küçük gemiler için elverişli bir demirleme yeridir²⁴⁹. Strabon'un (XVII. 3. 16) aktarımına göre burun sarp bir zemine sahiptir.

95. Gaphara Burnu (= Gaphara, 35 F2)

Gaphara burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 95) göre Hermaion burnundan 200 *stadia* uzaklıkta yer alan, her iki tarafına da demir atılabilen bir burundur²⁵⁰. Metinde adaya benzediği için *Aineospora* olarak anıldığı belirtilmektedir²⁵¹. Ps.-Skylaks'ın (*Periplous*, 110) aktarımına göre bu burun Kartaca topraklarında yer almaktadır ve Neapolis'ten (= *Leptis Magna*) buraya deniz yolculuğu bir gün sürmektedir.

96. Amaraia Limanı (= Amarea, 35 F2)

Amaraia limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 96) göre Gaphara burnundan 40 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁵². Metne göre burada ön kısmına doğru demir atılabilen bir kule ve yakınlarda Oinoladon Nehri bulunmaktadır.

97. Megerthis (= Megradi/Megerthis?, 35 F2)

Megerthis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 97) göre Amaraia limanından 40 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir liman yerleşimidir²⁵³.

98. Makaraia (= Oea, 35 F2)

²⁴⁶ Mullerus 1990², 461-462; Ptol. *Geo.* IV. 3; Ps.-Skyl. 109.

²⁴⁷ Metzler 1999, 807-811; Gates 2015, 527-529; Pollard 2015, 104-109.

²⁴⁸ Sall. *Bell. Iug.* 78,1; 4; Sil. *Pun.* 3,256; Plin. *Nat.* 5,76; 27; Dionys. *Per.* 205; Ptol. IV. 3.

²⁴⁹ Mullerus 1990², 462; Ptol. *Geo.* IV. 3.

²⁵⁰ Mullerus 1990², 462. Ayrıca bk. Ptol. *Geo.* IV. 5.

²⁵¹ Adlandırmaya ilişkin olarak ayrıca bk. Plin. *Nat.* V. 4.

²⁵² Mullerus 1990², 463.

²⁵³ Mullerus 1990², 463.

Makaraia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 98) göre Megerthis kentinden 400 *stadia* uzaklıkta yer alan bir kenttir²⁵⁴. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo. IV. 3*) tarafından *Eoa*; Plinius Maior (*Nat. V. 4*) tarafından *Oea* olarak anılmaktadır²⁵⁵. Olasılıkla bir Fenike yerleşimi olan kent²⁵⁶, Tripolis'in üç kentinden biri olup bugün, Tripolitana Bölgesi sahilinde modern Tripoli'ye karşılık gelmektedir²⁵⁷.

99. Sabratha (= Abrotonum/Sabratha, 35 E2)

Sabratha, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 99) göre Makaraia kentinden 400 *stadia* uzaklıkta bulunan limansız bir kenttir²⁵⁸. Afrika Tripolis'inin üç kentinden biri ve bir Fenike yerleşimidir²⁵⁹. Modern Tripoli'nin ca. 65 km batısına denk düşmektedir. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 110), Plinius Maior (*Nat. V. 4*), Strabon (XVII. 3. 18) ve onun anlatımına dayanarak Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Ἀβρότονον=Abrotonon>) bu kenti *Abrotonon* olarak adlandırmaktadırlar.

3.3.2.6 ΛΟΙΘΙΟΝ ΣΥΡΤΙΣ ΜΙΚΡΑ (= SYRTIS MIKRA) (mad. 100-112)

100. Lokroi (= Locri, 35 E2)

Lokroi, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 100) göre Sabratha kentinden 300 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir köydür²⁶⁰. Metne göre burada bir kule bulunmaktadır.

101. Zeukharis Limanı (= Taricheiai/Zouchis/Praesidium, 35 D1)

Zeukharis limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 101) göre Lokroi köyünden 300 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁶¹. Kentin adını, Ptolemaios (*Geo. IV. 3*) *Khouzis* olarak, Strabon (XVII. 3. 18) ve ondan alıntı yapan Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Ζοῦχις=Zoukhis>) ise *Zoukhis* olarak kaydetmektedirler.

102. Gergis (= Gergis, 35 D1)

Gergis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 102) göre Zeukharis limanından 350 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir limandır²⁶². Metinde burada yer alan bir hisardan bahsedilmektedir.

²⁵⁴ Mullerus 1990², 463-464; Ptol. *Geo. IV. 3*.

²⁵⁵ Ayrıca bk. Mela I. 37.

²⁵⁶ Metzler 1999, 811-812.

²⁵⁷ Ayrıca bk. Hdt. V. 83.

²⁵⁸ Mullerus 1990², 464; Ptol. *Geo. IV. 3*.

²⁵⁹ Metzler 1999, 812-814.

²⁶⁰ Mullerus 1990², 264.

²⁶¹ Mullerus 1990², 464-465.

²⁶² Mullerus 1990², 465.

103. Meninks Adası (= Meninx/Lotophagitis/Girba, 35 C1)

Meninks Adası, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 103) göre Gergis limanından 150 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁶³. Metinde bu adanın kardan uzaklığı 8 *stadia* olarak verilmektedir. Bu ada aynı zamanda *Lotophagos'ların Adası* olarak da anılmaktadır. Söz konusu ada üzerinde yine aynı adla anılan bir kent vardır. Bu kent, ada üzerinde yer alan diğer kentler arasında *metropolis*'tir. Metinde Leptis Magna ile Meninks Adası arasındaki mesafe 2300 *stadia* olarak verilmektedir. Ps.-Skylaks (*Periplus*, 110) ise Syrtis Maior'un hemen dışından Syrtis Minor'un ağzına kadar uzanan bölgeyi Lotophagos'ların bölgesi olarak tanımlamakta ve bu halkın lotus bitkisini yiyecek ve içecek olarak kullandıklarını anlatmaktadır. Plinius Maior (*Nat. V. 4*) yine aynı bölgeyi Lotophagos'ların sahili olarak tanıtmaktadır²⁶⁴. Homeros (*Od. IX. 62-104*) Troia kahramanı Odysseus'un eve dönüş yolculuğunda bu adaya geldiğini ve tayfasının lotus bitkisi ile hafızalarını kaybettiğini aktarmaktadır. Strabon (III. 4. 3; 4; XVII. 3. 17) da bu olaya atıfta bulunmaktadır²⁶⁵. Ada günümüzde Djerba Adası ve bahsedilen kent ise al-Kantara'ya karşılık gelmektedir.

104. Gikhtis (= Gightis, 35 C1)

Gikhtis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 104) göre Meninks Adası'ndan 200 *stadia* uzaklıkta yer alan bir liman kentidir²⁶⁶. Mullerus'a göre bu kent, Ps.-Skylaks'ın (*Periplus*, 110) *Epikhos* kenti olarak kaydettiği yer olmalıdır.

105. Kidiphthe Kenti (= Gidaphta?, 35 C1)

Kidiphthe, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 105) göre Gikhtis kentinden 180 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir liman kentidir²⁶⁷.

106. Takape (= Tacape, 35 C1)

Takape, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 106) göre Kidiphthe kentinden 200 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır²⁶⁸. Kent Fenikeliler tarafından kurulmuş bir ticaret merkezidir²⁶⁹. Bugün Tunus'taki Gabes kentine karşılık gelmektedir.

107. Neapolis (= Macomades Minores/Iunci, 33 F4)

Neapolis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 107) göre Takape'den 400 *stadia* uzaklıkta

²⁶³ Mullerus 1990², 465; Ptol. *Geo. IV. 3; VIII. 14.*

²⁶⁴ Plin. V. 4.

²⁶⁵ Ayrıca bk. Polyb. I. 39.

²⁶⁶ Mullerus 1990², 466-467.

²⁶⁷ Mullerus 1990², 467.

²⁶⁸ Mullerus 1990², 467; Ptol. *Geo. IV. 3. 11.*

²⁶⁹ Strab. XVII. 3. 17; Plin. *Nat. V. 4.*

konumlanan bir liman kentidir²⁷⁰.

108. Thena (= Thaenae, 33 G3)

Thena, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 108) göre Neapolis kentinden 220 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁷¹. Tunus'ta modern Sfax kentinin *ca.* 12 km güneyinde konumlanıp bugün Thyna adlı sahil kasabasına karşılık gelmektedir.

109. Akholla (= Acholla, 33 H2)

Akholla, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 109) göre Thena'dan 500 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir liman kentidir²⁷². Kent Fenikelilerin kolonisi olarak kurulmuştur²⁷³. Bugün Ras Bou Tria'ya karşılık gelmektedir.

110. Salipota (= Alipota?/Gummi, 33 H1)

Salipota, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 110) göre Akholla kentinden 120 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir liman kentidir²⁷⁴.

111. Thapsos (= Thapsus, 33 H1)

Thapsos, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 111) göre Salipota kentinden 120 *stadia* uzaklıkta yer alan bir liman kentidir²⁷⁵. Akholla kentinin *ca.* 45 km kuzeyinde konumlanmaktadır.

112. Kerkine Adası (= Cercina, 33 H3)

Kerkine Adası, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 112) göre Thapsos kentinden 700 *stadia*, anakaradan ise 120 *stadia* uzaklıkta, Akholla, Salipota ve Kidiphte kentleri önünde uzanmaktadır²⁷⁶. Metinde Meninks Adası (Lotophagos'ların Adası) ile Kerkina Adası arasındaki mesafe 750 *stadia* olarak verilmekte ve bu adaların bulunduğu yer Kerkinaion Denizi olarak adlandırılmaktadır. Metinde tek bir adadan bahsedilse de bunlar aslında, Gabès Körfezinde yer alan, bugün Gharbi ve Chergui adalarına karşılık gelen ikiz adalardır. Kartaca Krallığı'nın limanı olarak işlev görmüştür. Herodotos (IV. 195) bu adayı Kyrauis Adası olarak kaydetmektedir²⁷⁷. Ps.-Skylaks (*Periplous*, 110) ise bu adayı Kerkinitis Adası olarak adlandırarak burada itibaren Thapsos kentine kıyı boyunca deniz yolculuğunun bir buçuk

²⁷⁰ Mullerus 1990², 467-468.

²⁷¹ Mullerus 1990², 468; Strab. XVII. 3. 12; XVII. 3. 16; Plin. *Nat.* V. 4.

²⁷² Mullerus 1990², 468.

²⁷³ Steph. Byz. *Ethnika*, s. v. <Ἀχόλλα=Akholla>; Plin. *Nat.* V. 4; Strab. XVII. 3. 12.

²⁷⁴ Mullerus 1990², 468.

²⁷⁵ Mullerus 1990², 468; Ps. Skyl. 110; Str. XVII. 3. 12.

²⁷⁶ Mullerus 1990², 468-469; Ptol. *Geo.* IV. 3.

²⁷⁷ Hdt. IV. 195.

olduğunu bildirmektedir²⁷⁸.

3.3.2.7 ΛΟΙΠΙΟΝ ΦΟΙΝΙΚΗ (= PHOINIKE) (mad. 113-132)

113. Leptis Mikra (= Leptis Minus, 33 G1)

Leptis Mikra, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 113) göre Thapsos kentinden 170 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir kenttir²⁷⁹. Tunus'un doğu kıyılarında yer alıp modern Lamta'ya karşılık gelmektedir. Fenikeliler tarafından kurulmuştur.

114. Thermai (= Ruspina, 33 G1)

Thermai, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 114) göre Leptis Mikra kentinden 60 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır²⁸⁰. Tunus'un doğusunda Hammamet Körfezi'nin güney kıyılarında konumlanıp modern Monastir'e karşılık gelmektedir. Antik kaynaklarda *Ruspina* adıyla da anılan bir Fenike yerleşimidir²⁸¹.

115. İki Adacık ve Burun

Thermai köyünden, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 115) göre 40 *stadia* uzaklıkta bir burun ve onun ardında iki adacık yer almaktadır²⁸². Ancak bu burun ve adacıklara ilişkin bir isim verilmediği gibi bunlar harita üzerinde de lokalize edilmemektedir.

116. Adrymeton (= Hadrumetum/Iustiniapolis, 33 G1)

Adrymeton, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 116) göre Thermai yakınındaki burundan 40 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁸³. Tunus'un güney sahilinde konumlanan bir Fenike ticaret merkezidir²⁸⁴.

117. Aspis Kenti ve Burnu (= Aspis/Clipea, 32 H3)

Aspis burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 117) göre Adrymeton kentinden 500 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁸⁵. Bon Yarımadası'nın kuzeydoğusunda konumlanıp modern Kélibia'ya karşılık gelmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 3) bu kentin adını Klypea olarak vermektedir²⁸⁶.

²⁷⁸ Ayrıca bk. Strab. XVII. 3. 16; Plin. *Nat.* V. 4.

²⁷⁹ Mullerus 1990², 469; Ptol. *Geo.* IV. 3; Ps.-Skyl. 110.

²⁸⁰ Mullerus 1990², 469.

²⁸¹ Strab. XVII. 3. 12; Plin. *Nat.* V. 3.

²⁸² Mullerus 1990², 469-470.

²⁸³ Mullerus 1990², 470; Ps. Skyl. 110.

²⁸⁴ Metzler 1999, 827-828.

²⁸⁵ Mullerus 1990², 470.

²⁸⁶ Ayrıca bk. Strab. XVII. 3. 16; Plin. *Nat.* V. 4.

118. Hermaia Burnu (= Hermaia Akra/Mercurii Pr./Kalon Akroterion, 32 H2)

Hermaia burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 118) göre Aspis kentinden 200 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁸⁷. Bon Yarımadası'nın en kuzeydeki ucudur.

119. Misoua Limanı (= Missua, 32 G2)

Misoua limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 119) göre Hermaia burnundan 120 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁸⁸. Bon Yarımadası'nın kuzeybatısında konumlanıp modern Sidi Daoud'a karşılık gelmektedir. Coğrafyacı Ptolemaios (*Geo.* IV. 3) burayı Nisoua olarak anmaktadır. Plinius Maior (*Nat.* V. 3) ise Misua kasabası olarak kaydetmektedir.

120. Therma (= Ad Aquas, 32 F3)

Therma, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 120) göre Misoua limanından 60 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır²⁸⁹. *Aquae Carpitanae* (modern Korbous) yakınlarında konumlanmaktadır. Olasılıkla *Aquae Calidae* ile özdeştir²⁹⁰.

121. Karpe Kenti ve Limanı(= Carpi[s], 32 G3)

Karpe kenti ve limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 121) göre Therma köyünden 160 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır²⁹¹. Bon Yarımadası'nın batısında, modern Mraïssa yakınlarındaki Fenike yerleşimidir²⁹².

122. Maksyla Kenti ve Limanı (= Maxula, 32 F3)

Maksyla kenti ve limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 122) göre Karpe kenti ve limanından 20 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁹³. Tunes'in (Galabras) doğusunda yer almaktadır. Plinius Maior (*Nat.* V. 24) Maksyla kentinin bir koloni olduğunu belirtmektedir.

123. Galabras Kenti ve Limanı (= Tunes, 32 F3)

Galabras kenti ve limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 123) göre Maksyle kenti ve limanından 50 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır²⁹⁴. Diğer adıyla *Tunes*, Karkhedon'un *ca.* 15 km güneybatısına düşen bir Libya kentidir²⁹⁵.

124. Karkhedon Kenti ve Limanı (= Carthago, 32 F3)

²⁸⁷ Mullerus 1990², 470-471.

²⁸⁸ Mullerus 1990², 470-471.

²⁸⁹ Mullerus 1990², 470-471; Strab. XVII. 3. 16.

²⁹⁰ Uggeri *et al.* 2006.

²⁹¹ Mullerus 1990², 471.

²⁹² Huss 2006c.

²⁹³ Mullerus 1990², 471; Ptol. *Geo.* IV. 3.

²⁹⁴ Mullerus 1990², 471.

²⁹⁵ Huss – Toral-Niehoff 2006.

Karkhedon kenti ve limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 124) göre Galabras limanından 120 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır²⁹⁶. Tunus'un kuzeydoğu sahilinde yer almaktadır. Karkhedon kenti MÖ 814/3 yılında Fenike kenti Tyros'lu kolonistler tarafından kurulmuştur²⁹⁷. Efsaneye göre bu kolonistlerin başında Dido²⁹⁸ vardır²⁹⁹. Kartaca Krallığı'nın yönetim merkezidir.

125. Kornelios Kalesi ve Limanı (= Castra Corneli[ana], 32 F2)

Kornelios kalesi ve limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 125) göre Karkhedon kenti ve limanından 303 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır³⁰⁰.

126. Utika Kenti (= Utica, 32 F2)

Utika kenti, Kartaca'nın 33 km kuzeybatısında, Bagradas Nehri³⁰¹ ağzında, bugün Tunus sınırları içerisinde yer almaktadır³⁰². *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 126) göre Kornelios kalesi ve limanından 24 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır³⁰³. Fenikeliler tarafından Afrika topraklarında kurulmuş en eski kolonidir³⁰⁴. Ps.-Aristoteles (*Mir.* 134) Fenike tarihi anlatılarına dayanarak, bu kentin Karkhedon'un kurulmasından 287 yıl önce kurulduğunu aktarmaktadır. Vellius Paterculus (I. 2. 3) ise bu konuda Tyros'lu kolonistlerin Hispania'da Gadeira kentini kurduktan birkaç yıl sonra Utika kentini kurduklarını belirtmektedir. Stephanos Byzantios (*Ethnika*, s. v. <Ἰτύκη=Ityke>) bu kenti Ityke olarak kaydetmektedir. Bu noktada İskenderiye-Utika güzergâhı sona ermekte ve Syria'dan başka bir güzergâh başlamaktadır.

128. Arados (= Arados, 68 A4)

Arados, Fenikelilerin kurduğu bir ticaret merkezidir³⁰⁵. MÖ 332 yılında Büyük İskender tarafından fethedilmiştir³⁰⁶.

Karnai Limanı (= Carne/Karnos, 68 A4)

Karnai limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 128) göre Arados'tan 24 *stadia* uzaklıkta

²⁹⁶ Mullerus 1990², 471.

²⁹⁷ Metzler 1999, 823-826; Gates 2015, 272-275; Hurst 2015, 94-95.

²⁹⁸ Hellen kaynaklarında *Elissa* olarak geçmektedir.

²⁹⁹ Kuruluş mitosu için bk. Verg. *Aen.* I. 335.

³⁰⁰ Mullerus 1990², 472.

³⁰¹ Kuzeydoğu Afrika'daki en uzun nehirdir (Huss 2006a).

³⁰² Huss 2006b.

³⁰³ Mullerus 1990², 472.

³⁰⁴ Metzler 1999, 838-839.

³⁰⁵ Curt. IV. 1. 5. Ayrıca bk. Ps.-Skyl. 104; Strab. XVI. 2. 13; 14.

³⁰⁶ Arr. *Anab.* II. 13; 20.

yer almaktadır³⁰⁷. Fenikeliler tarafından kurulmuştur³⁰⁸.

129-132. Balaneai Burnu (= Balanea/Leukas, 68 A3) ve Paltos Burnu (= Paltos, 68 A3)

Balaneai burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 129) göre Karnai limanından 200 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır³⁰⁹. Metinde göre Balaneai kasabasının ise buradan 40 *stadia* uzaklıkta konumlandığı belirtilmektedir. Paltos burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 130) göre Balaneai burnundan 90 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır³¹⁰. İki burun arası doğrudan mesafe ise 70 *stadia* olarak belirtilmektedir.

3.3.2.8 ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ΚΟΙΛΗ ΣΥΡΙΑ (= KOILE SYRIA) (mad. 133-153)

133. Paltenai (= Tell Soukas/Pelletta?, 68 A3)

Paltenai, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 133) göre Paltos burnundan 30 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır³¹¹.

135. Gabala (= Gabala, 68 A3)

Gabala, *Stadiasmus Maris Magni*'ye göre (mad. 135) Paltenai kasabasından 30 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır³¹². Bölgede gemi seferine uygun bir nehirden bahsedilmektedir.

137. Laodikeia Kenti ve Burnu (= Laodicea, 68 A2)

Laodikeia kenti ve burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 137) göre gemi seferine uygun nehirden 70 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır³¹³.

138. Herakleia (= Herakleia?, 68 A2)

Herakleia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 138) göre Laodikeia burnundan 120 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır³¹⁴.

139. Leukos Limanı (= Leukos Limen, 68 A2)

Leukos limanı, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 139) göre Laodikeia burnundan 30 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır³¹⁵.

140. Pasieria

³⁰⁷ Mullerus 1990², 472; Strab. XVI. 2. 12.

³⁰⁸ Steph. Byz. *Ethnika*, s. v. <Κάρνη=Karne>.

³⁰⁹ Mullerus 1990², 472; Strab. XVI. 2. 12.

³¹⁰ Mullerus 1990², 473; Strab. XVI. 2. 12.

³¹¹ Mullerus 1990², 473.

³¹² Mullerus 1990², 473; Strab. XVI. 2. 12.

³¹³ Mullerus 1990², 473-474; Strab. XVI. 2. 12.

³¹⁴ Mullerus 1990², 474; Strab. XVI. 2. 12.

³¹⁵ Mullerus 1990², 474;

Pasieria köyü, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 140) göre Leukos limanından 30 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır.

141. Polia Burnu

Polia burnu, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 141) göre Pasieria köyünden 120 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır.

142. Poseidion (= Posideion, 68 A2)

Poseidion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 142) göre Polia burnundan 100 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır.

143. Sidonia Kenti Thronos Dağı (= Thronos Mons, 68 A2)

Sidonia kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 143) göre Poseidion'dan 80 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır. Metinde bu kentin üzerinde yükselen Thronos Dağı'ndan bahsedilmektedir.

144. Khaladropolis

Khaladropolis, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 144) göre Sidonia kentinden 60 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır.

145. Makra Adası

Makra Adası, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 145) göre Sidonia kentinden 10 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır.

146. Nymphaion (= Nymphaion/Balaneion Tiberinon, 67 B4)

Nymphaion, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 146) göre Makra Adası'ndan 50 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır.

147. Antiokheia Kenti (= Antiochia/Theoupolis, 67 C4) Orontes.??

Antiokheia kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 147) göre Nymphaion'dan 400 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır. Metinde kentin yakınındaki Orontes Nehri'nden bahsedilmekte ve nehir ile kent arası uzaklık 15 *stadia* olarak verilmektedir.

148. Seleukeia (= Hydatos Potamoi/Seleukeia Pieria, 67 B4)

Seleukeia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 148) göre Orontes Nehri'nden 40 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır.

149. Georgia (= Georgia, 67 B4)

Georgia, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 149) göre Seleukeia'dan 40 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır.

150. Rhosaion Gözcü Kulesi (= Rhosikos Skopelos, 67 B4)

Rhosaion gözcü kulesi, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 150) göre Georgia'dan 80 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır.

151. Myriandros Kenti (= Myriand[r]os, 67 C3)

Myriandros kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 151) göre Rhosos kentinden 90 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır.

152. Aleksandreia ad Issum Kenti (= Alexandria ad Issum, 67 C3)

Aleksandreia ad Issum kenti, *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 152) göre Myriandros kentinden 80 *stadia* uzaklıkta bulunmaktadır.

3.3.2.9 ΛΟΙΠΙΟΝ ΚΙΛΙΚΙΑ (= KILIKIA) (mad. 154-213)

Kilikia Bölgesi, *Stadiasmus Maris Magni*'de Issos yakınındaki Aleksandreia'dan 45 *stadia* uzaklıkta bulunan Kilikia Kapıları (mad. 153) ile Melan Nehri (mad. 213) arasına sınırlandırılmaktadır. Syria'daki Paltos burnundan bu kapılara olan uzaklık ise 1100 *stadia* olarak verilmektedir (mad. 153). Bölge Kilikia Trakheia (= Dağlık Kilikia) ve Kilikia Pedias (= Ovalık Kilikia) olmak üzere ikiye ayrılmakla birlikte kıyı kesimde yer alan Kilikia Trakheia oldukça dardır ve düz bir yeri yoktur³¹⁶. Kilikia Kapıları (bugün Gülek Boğazı), Kilikia Bölgesi'ndeki Tarsus'u Kappadokia'daki Tyana'ya bağlar ve bu geçiş 6 gün sürer³¹⁷. Bu geçit Büyük İskender'in seferi sırasında önemli bir rol oynamıştır³¹⁸.

Stadiasmus Maris Magni'ye (mad. 154) göre Kilikia Kapıları'ndan 120 *stadia* uzaklıkta Hieron yer almaktadır. Metne göre bu noktadan Nikopolis'e (= Issos) geçiş yapmak mümkündür. Issos (= Issus/Nikopolis, 67 C3) ise *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 155) göre Hieron'a 30 *stadia* uzaklıkta konumlanan bir kenttir. Strabon (XIV. 5. 1; 17; 19) Kilikia Pedias'ın Issos'a kadar uzandığını söylemektedir. Buradan *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 157) göre 90 *stadia* uzaklıkta Amanikai Kapıları (= Amanikai Pylai/Ciliciae Portae, 67 C3) yer alır. Burası Amanos Dağları arasında bulunan bir geçittir. Strabon (XIV. 5. 18) burada bir demirleme yeri olduğundan bahsetmektedir. Bu geçitten *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 157) göre 50 *stadia* uzaklıkta Alai (= [H]Alai, 67 B3) isimli bir köy yer almaktadır³¹⁹. Bu köy ile Myriandros kenti arası mesafe ise 100 *stadia* olarak verilmektedir. Alai köyünden Aigai'ai'a (= Aigai[ai]/Aegeae, 67 B3) uzaklık *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 158) göre 100 *stadia*'dır. Strabon'a (XIV. 5. 18) göre burası küçük bir köydür ve burada bir demirleme yeri bulunmaktadır. Buradan 50 *stadia* uzaklıkta ise Serretillis (= Serretillis/Serraipolis, 67 A3) isimli bir köy yer almaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 159) göre bu köyün üst

³¹⁶ Strab. XIV. 5. 1.

³¹⁷ Strab. XII. 2. 7.

³¹⁸ Arr. *Anab.* II. 4. 3.

³¹⁹ Krş. Strab. XIV. 5. 17.

kısımları burada bulunan Pyramos Nehri'nden (= Ceyhan Nehri)³²⁰ dolayı Pyramos olarak adlandırılır. Serretillis köyünden 1 stadion uzaklıktaki Ianouaria burnuna (= Ianouaria Pr., 66 G3) (mad. 160); oradan da 30 *stadia* uzaklıktaki Didyma Adaları'na (= Didymoi Inss., 66 G3) (mad. 161) gelinir. Strabon bu burun ve adalar hakkında bilgi vermemektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 162) göre Kilikia seyrinin bir sonraki durağı Mallos kentidir (= Mallos, 67 A3). Burası Pyramos Nehri'nin ağzında bir tepe üzerine kurulmuş bir Kilikia kentidir. Strabon'un (XIV. 5. 16; 17) aktardıklarına göre kent Apollon ve Manto'nun oğlu Mopsos ile Amphilokhos tarafından kurulmuştur.

Mallos kentinden *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 163) göre 150 *stadia* uzaklıkta Pyramos Nehri kıyısındaki Antiokheia kenti (= Antiochia ad Pyramum, 67 A3; 66 G3) ve yine bu nehre yakın konumda, Antiokheia kentinden 70 *stadia* uzaklıktaki Kephale burnu yer almaktadır (mad. 164). Pyramos Nehri'nden *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 165) göre 500 *stadia*³²¹ uzaklıkta konumlanan Soloi (= Soloi/Pompeiopolis, 66 F3) ise önemli bir Kilikia kentidir. Strabon (XIV. 5. 20) ayrıca bu kent ile Orontes Nehri yakınındaki Seleukeia kentine kadarki mesafeyi *ca.* 1000 *stadia* olarak kaydetmektedir. Metinde (mad. 166) Pyramos Nehri'nden Saros Nehri'ne (= Saros/Sinarus/Kiranos, 66 G3) olan mesafe 120 *stadia* olarak verilmektedir. Strabon (XII. 2. 3) Saros Nehri'nin Kappadokia'daki Komana kenti içinden akıp Tauros sıradağlarından geçerek Kilikia Pedias'a ve sonra da denize ulaştığını aktarmaktadır. Bu nehirden 70 *stadia* uzaklıkta ise Rhegmoi limanı (= Regma/Rogmoi, 66 F3) yer almaktadır (mad. 167). Strabon (XIV. 5. 10) burayı kaynakları Tarsus'un yukarısındaki Tauros kentinde bulunan ve Tarsos kenti içinden akan Kydnos Nehri'nin döküldüğü göl şeklinde bir yer olarak tanımlamakta ve aynı zamanda Tarsos'un donanma üssü olduğunu belirtmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 168) göre bu limandan Tarsus (= Tarsus/Antiochia ad Cydnum, 66 F3) kentine olan mesafe 70 *stadia*'dır. Strabon (XIV. 5. 12) bu kentin Io'yu aramak üzere Triptolemos ile birlikte yola çıkan Argoslular tarafından kurulduğunu kaydetmektedir. Aynı anlatıya göre kent Kydnos Nehri ile ikiye bölünmüştür ve bu ırmağın kenarında Gymnasion yer almaktadır.

Stadiasmus Maris Magni'ye (mad. 169) göre Rhegmoi limanından 120 *stadia* uzaklıkta Zephyrion (= Zephyrion/Hadrianopolis, 66 F3) adında bir kasaba yer almaktadır³²² ve bu noktadan sonra tekrar Soloi kentine geri dönüldüğü görülmektedir (mad. 170). Soloi

³²⁰ Strab. XIV. 5.

³²¹ Strab. XIV. 5. 16.

³²² Strab. XIV. 5. 9.

kentinden *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 171) göre 150 *stadia* uzaklıkta Kalanthia (= Kalanthia, 66 E3) adlı bir köy konumlanmaktadır. Strabon bu küçük yerleşim hakkında bilgi vermemekle birlikte bu noktadan *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 172) göre 100 *stadia* uzaklıkta yer alan Elaioussa'dan (= Elaioussa/Sebaste, 66 E4) bahsetmektedir. Strabon (XIV. 5. 6) burayı karaya yakın bir ada olarak tanımlamakta ve Soloi kenti ile bu ada arasında Lamos kenti ve aynı adla anılan bir nehir olduğunu kaydetmektedir. Metinde (mad. 173) Elaioussa'dan 20 *stadia* uzaklıktaki Korykos'a (= Corycus, 66 E4) gelinmektedir ve burada Korykion olarak anılan bir mağara olduğu belirtilmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 173) Korykos yerleşim yeri ile mağara arasındaki uzaklık 100 *stadia* olarak verilmekle birlikte Strabon (XIV. 5. 5) bu mesafeyi 20 *stadia* olarak aktarmaktadır. Aynı anlatıma göre en iyi safran bu mağaranın içinde yetiştirilmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 174) göre Korykos'tan 25 *stadia* uzaklıkta Kalon Korakesion (= Korasion/Kalon Korasion, 66 E4) limanı yer almaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 175) göre Korakesion'dan hemen sonra Poikile (= Poikile Petra, 66 E4) adında bir kayalığa gelinmektedir. Metindeki tasvir Strabon'un (XIV. 5. 5) anlattıklarıyla örtüşmektedir, zira her iki anlatımda da bu kayanın içine oyulmuş basamaklardan ve bu yol vasıtasıyla Kalykadnos nehri yakınındaki Seleukeia kentine gidilebildiğinden bahsedilmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 175) bu iki nokta arasındaki mesafe 70 *stadia* olarak belirtilmekle birlikte Strabon bu konuda bu konuda bir rakam bildirmemektedir.

Metinde (mad. 176) yine Korakesion'dan 40 *stadia* uzaklıktaki Kalydros Nehri'nden (= Calycadnus, 66 D-E4) bahsedilmektedir. Ancak nehrin adı Kalydros değil Kalykadnos olarak düzeltilmelidir³²³. Bu nehrin metne göre (mad. 177) 80 *stadia* uzağında kumlu bir yapıda olan Sarpedonia burnuna (= Sarpedonion Pr., 66 D4) gelinmekte ve bu burnun Kypros'a doğru uzanan en yakın nokta olduğu belirtilmektedir³²⁴. Sarpedonia burnu ile Kypros'taki Karpaseia kenti³²⁵ arasındaki mesafe ise 120 *stadia* olarak bildirilmektedir (mad. 178). Sarpedonia burnundan Kalykadnos Nehri yakınındaki Seleukeia kentine kadarki uzaklık *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 179) 120 *stadia* olarak kaydedilmektedir. Seleukeia kenti Kalykadnos Nehri yakınlarına konumlanmakta olup bugün Silifke'ye karşılık gelmektedir. Bu noktadan yine 120 *stadia* uzaklıkta ise Holmoi (= Holmoi/Hermia, 66 D4) adlı yerleşime gelinmektedir (mad. 180). Strabon'un (XIV. 5. 4) anlattıklarına göre bu yer Seleukeia kenti

³²³ Kalykadnos Nehri için bk. Strab. XIV. 5. 4; 5.

³²⁴ Strab. XIV. 5. 4.

³²⁵ Strab. XIV. 6. 3.

şakinlerinin önceki yerleşim yeridir ancak Kalykadnos Nehri yakınında Seleukeia kenti kurulunca bu kişiler oraya göç etmişlerdir. Holmoi'un *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 181) göre 40 *stadia* uzağında Mylai adlı bir köy ve bir burun; buradan 60 *stadia* uzaklıkta ise Nesoulion (= Nesoulion/Asteria, 66 D4) adında bir burun konumlanmaktadır (mad. 182). Bu burundan 20 *stadia* uzaklıkta Philaia (= Palaia[i]/Philaia, 66 D4) adlı bir kasaba (mad. 183), buradan ise 30 *stadia* uzaklıktaki Pityoussa Adası'na (= Pityoussa/Petrossa?, 66 D4) gelmektedir (mad. 184). Bu adadan sonra Aphrodisias burnu (= Aphrodisias, 66 D4) (mad. 184) ve Zephyrion Burnu (= Aphrodisias/Zephyrion Pr., 66 D4) (mad. 185) yer almaktadır. Sarpedonia burnu ile Aphrodisias burnu arasındaki seyir mesafesi 180 *stadia* olarak belirtilmektedir (mad. 185). Aphrodisias burnu metne göre (mad. 186) Kypros'taki Akhaia burnuna (= Achaion Akte, 72 D2) en yakın uzanan burun olup aralarındaki uzaklık 500 *stadia* olarak bildirilmektedir.

Aphrodisias burnundan *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 187) göre 35 *stadia* uzaklıkta Kiphisos adlı bir kasaba ile Melas Nehri (= Melas, 66 D4) bulunmaktadır³²⁶. Melas Nehri'nden metne göre (mad. 188) 40 *stadia* sonra Kraunoi burnu (= Kraunoi Pr., 66 D4) ve buradan 45 *stadia* uzaklıkta ise Pisourgia (= Pisourgia, 66 C4) gelmektedir (mad. 189). 50 *stadia* uzaklıkta yer alan körfez Bernike Körfezi'dir (= Bernikes Kolpos, 66 C4) (mad. 190). Kelendris limanı (= Celendris, 66 C4) metne göre (mad. 191) Bernike Körfezi'nden 50 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır. Strabon (XIV. 5. 3) bu yerden Melania olarak adlandırılan yerin hemen yakınında konumlanan bir liman kenti olarak bahsetmektedir. Metinde Kelendris limanını Mandane (= Mandane, 66 C4), Poseidion Burnu (= Poseidion Pr., 66 C4), Dionysophanoi (= Dionysophanes, 66 C4) ve Rhygmanoi (= Rygmanoi?, 66 B4) takip etmektedir. Strabon bu yerlere ilişkin bilgi vermemektedir. Rhygmanoi'dan 50 *stadia* uzaklıkta Anemourion burnu (= Anemurium, 66 B4) konumlanmaktadır. Strabon (XIV. 5. 3; 3) bu burnu Kharadroi kalesi ile Nagidos kenti arasına konumlandırmakta ve Pamphylia sınırından Anemourion'a Kilikia kıyıları boyunca yapılacak seyahatin 820 *stadia*, buradan Soloi kentine kadar ise 500 *stadia* sürdüğünü kaydetmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 197) göre Anemourion burnu bu bölgede Kypros'a en yakın uzanan yerdir ve Kypros'taki Krommyon burnuna (= Krommy[ak]on Pr., 72 B2) 300 *stadia* uzaklıktadır. Strabon'un (XIV. 5. 3; 6. 3) anlattıkları bu görüşü desteklemekle birlikte bu mesafenin 350 *stadia* olduğu bildirilmektedir. Metne göre Anemourion'dan 80 *stadia* uzaklıkta Platanous (= Platanous, 66 B4) yer almaktadır. Strabon (XIV. 5. 3) tarafından Platanistes olarak

³²⁶ Krş. Strab. XIV. 4. 2.

adlandırılan yer Kharadroi kalesi boyunca uzanan kayalık yapıdaki kıyıların adıdır. Bu kıyından 80 *stadia* uzaklıkta ise Kharadros (= Charadros, 66 B4) adlı kasabaya gelinmektedir. Strabon (XIV. 5. 3) bu kasabayı *Kharadroi* olarak kaydetmekte ve burada bir kale ile aynı zamanda bir demirleme yeri olduğunu bildirmektedir. Metinde ayrıca Kharadros'un üst kısımlarında Androkos olarak anılan büyük bir dağdan bahsedilmektedir, bu da Strabon'un sözünü ettiği Andriklos Dağına karşılık geliyor olmalıdır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 200) göre Kharadros'tan 70 *stadia* uzaklıkta Kragos kasabası (= Antiocheia epi Krago, 66 A4) yer almaktadır. Strabon'a (XIV. 5. 3) göre burası deniz kenarında yer alıp bütün çevresi çok dik kayalıklarla çevrilmiş durumdadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 201) göre Kragos'tan 25 *stadia* uzaklıkta Nephelion (= Nephelis?, 66 A4) adında bir yerleşim ile buradan 80 *stadia* uzaklıkta Nesiazousa burnu (= Nesiazousa Pr., 66 A4) yer almaktadır. Strabon bu yerler hakkında bilgi vermemektedir. Bu burundan metne göre 100 *stadia* uzaklıkta Selinous (= Selinous/Traianopolis, 66 A4) yer almaktadır ancak metinde bu yerin bir yerleşim olup olup olmadığına dair bir bilgi verilmemektedir. Strabon (XIV. 5. 3) ise Selinous'un bir nehir olduğunu ve olasılıkla çok yakınlarda aynı adla bir kentin konumlandığını aktarmaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 204) göre Selinous ile Kypros'taki Akamas burnu (= Akamas Pr., 72 A2) arası mesafe 1006 *stadia*'dır. Strabon (XIV. 6. 2) ise Akamas'ın, adanın batı kısmında ve kuzeye doğru uzanan, üzeri ormanlarla kaplı iki çıkıntılı bir burun olup Selinous'a ve Kilikia Trakheia'ya en yakın yer olduğunu belirtmekte ve söz konusu iki nokta arasındaki mesafeyi ise 1000 *stadia* olarak bildirmektedir.

Selinous'tan *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 205) göre 120 *stadia* uzaklıkta Nauloi (= Nauloi?, 66 A4), buranın hemen yakınında 20 *stadia* sonra ise Laertes (= Laertes, 66 A3) adındaki bir deniz kasabasına gelinmektedir. Strabon (XIV. 5. 3) burada aynı adla anılan bir kale olduğunu belirtmekte ve bu kaleyi, demirleme yeri bulunan, göğüs biçimindeki bir tepe üzerinde konumlanan bir kale olarak tanımlamaktadır. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 207) göre Laertes'ten 100 *stadia* uzaklıkta Korakeseion (= Korakesion, 65 G4) yer almaktadır. Strabon (XIV. 4. 2) bu yeri Kilikia Trakheia'nın başladığı nokta olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla burası Pamphylia-Kilikia sınırı olarak kabul edilmektedir. Ancak, aynı anlatıma göre aralarında Artemidoros'un yer aldığı bazı yazarların Korakesion yerine Kelendris'i Kilikia'nın başlangıcı olarak kabul ettiği de bildirilmektedir³²⁷. Strabon (XIV. 5. 2) burada bir kale bulunduğu ve bu kalenin Syria krallarına karşı savaşan Diodotos tarafından bir harekât üssü olarak kullanıldığından bahsetmektedir. Metne göre

³²⁷ Strab. XIV. 5. 3.

Korakesion'dan 80 *stadia* uzaklıkta Aunesis (= Aunesis, 65 G4) ve buradan da 40 *stadia* uzaklıkta Hamaksia (= Hamaxia?, 65 G4) kasabası yer almaktadır. Aunesis kenti, Strabon'un (XIV. 5. 3) Korakesion'un yakınlarına konumladığı Arsinoe kenti ile aynı yer olmalıdır, dolayısıyla Strabon'un bu adı yanlış yazdığı düşünülmektedir. Aynı anlatıma göre Hamaksia ise Aunesis'in hemen yakınlarında, gemi yapımında kullanılan kerestelerin üretildiği bir tepede konumlanan bir limandır. Strabon ek olarak; bu kerestelerin çoğunun sedir ağacından elde edildiğini ve söz konusu bölgenin sedir ağaçları konusunda diğer bölgelerden çok daha verimli olduğunu belirtmektedir. Metne göre Aunesis'ten 70 *stadia* uzaklıkta Augai adında bir kasaba ile buradan 50 *stadia* uzaklıkta Leukotheion Burnu yer almaktadır, ancak Strabon bu yerlerden bahsetmemektedir. Buradan 50 *stadia* uzaklıkta Kibyra³²⁸, ardından bir Artemis Tapınağı ve Melas nehrine (= Melas, 65 F4-G3) gelinmektedir³²⁹.

3.3.2.10 ΛΟΙΠΟΝ ΠΑΜΦΥΛΙΑ (= PAMPHYLIA) (mad. 214-233)

Pamphylia Bölgesi bugün Antalya'nın doğu kesimini tamamen kapsayan bir kıyı ovası olup Tauros dağ silsilesinin güney eteklerine doğru uzanan kıyı şeridinin adıdır³³⁰. *Stadiasmus Maris Magni*'de bu bölgede yapılacak seyir Side kenti ile Khelidonia adası arasındaki kıyı şeridini kapsayacak şekilde sınırlandırılmaktadır.

Side, metne göre Melas Nehri'nden 50 *stadia* uzaklıkta yer almaktadır. Strabon (XIV. 4. 2) bu kentin Kymelilerin bir kolonisi olarak kurulduğunu ve burada bir Apollon Tapınağı bulunduğunu belirtmektedir³³¹. Metinde Side ile Kypros'taki Akamas burnu arasındaki mesafe ise 1006 *stadia* olarak verilmesine rağmen Strabon (XIV. 6. 2) bu mesafeyi daha akla yatkın bir şekilde 1600 *stadia* olarak bildirilmektedir. Ayrıca yine bu kentten Korykion (= Korkykos, 65 D5) ticaret limanına olan uzaklık metinde 450 *stadia* olarak kaydedilmektedir. Side'den 350 *stadia* uzaklıkta Attaleia kenti (= Attalea, 65 E4) yer almaktadır. Kent adını kurucusu olan Pergamon kralı Attalos II Philadelphos'tan almaktadır³³². Metinde Attaleia ile Korykion ticaret merkezi arasındaki uzaklık 300 *stadia* olarak belirtilmektedir. Side'den 80 *stadia* uzaklıkta Seleukeia (= Seleukeia, 65 F4) adında küçük bir yerleşim bulunmakta olup Strabon tarafından sözü edilmemektedir. Bu yerleşimden 100 *stadia* uzaklıkta ise Eurymedon

³²⁸ Strab. XIV. 4. 2.

³²⁹ Strab. XIV. 4. 2.

³³⁰ Sevin 2016⁴, 197.

³³¹ Ayrıca bk. Metzler 1999, 611-616.

³³² Strab. XIV. 4. 1; Metzler 1999, 481-483.

Çayı (= Eurymedon, 65 F4-F3) görülmektedir³³³. Eurymedon Çayı'ndan sonraki bir yere konumlanan Kynosarion'a (= Kynosarion, 65 F4) olan uzaklık metinde belirtilmediği gibi Strabon da bu yerden bahsetmemektedir. Kynosarion'dan 60 *stadia* uzaklıkta ise Kestros Nehri (= Kestros, 65 E4) bulunmaktadır. Metinde, Strabon'un anlatımına uygun olarak bu nehirde yukarı doğru seyredildiğinde Perge kentinin yer aldığı belirtilmekle birlikte Strabon'un (XIV. 4. 2) bu mesafeyi 60 *stadia* olarak kaydetmesine karşılık metinde böyle bir bilgiye yer verilmemektedir. Strabon ayrıca burada, her yıl bir festivalin düzenlendiği, yüksek bir yerde konumlanan Artemis Pergaia Tapınağı'nın bulunduğunu da bildirmektedir. Kestros Nehri'nden 35 *stadia* uzaklıkta Rhouskopous (= Rhixoupous/Rhouskopous, 65 E4) yer almakta, ancak Strabon tarafından bahsedilmemektedir. Metne göre Rhouskopous'tan 50 *stadia* uzaklıkta Masoura ve Kataraktai Nehri konumlanmaktadır. Strabon (XIV. 4. 1) Masoura'dan bahsetmemekle birlikte Kataraktai Nehri'ni ise Attaleia'nın hemen yakınlarına konumlamakta ve bu nehrin, sesi uzaktan duyulacak kadar büyük bir şiddetle yüksek bir kayadan aşağı düştüğünü aktarmaktadır.

Masoura'dan 15 *stadia* uzaklıktaki Mygdale'ye (=? Magydos, 65 E4) buradan da tekrar, 10 *stadia* uzaklıktaki Attaleia kentine dönülmektedir. Attaleia'dan 20 *stadia* uzaklıkta Tenedos (= Tenedos, 65 E4) adında bir yerleşim bulunmakta ancak Strabon bu yerden bahsetmemektedir. Tenedos'tan *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 225) göre 60 *stadia* uzaklıkta Lyrnas kasabası (= Lyrnateia?, 65 E4) konumlanmaktadır. Bu kasaba Strabon'un (XIV. 4. 1; 5. 21) Lyrnessos olarak adlandırdığı yer olup Strabon tarafından Attaleia ile Phaselis arasına konumlandırılmakta ve bu yerin tıpkı Thebe gibi, Troia Bölgesi'nden gelen kolonistler tarafından kurulduğu söylenmektedir. Lyrnas ile Phaselis (= Phaselis, 65 E4) arasında ise metne göre 170 *stadia*'lık bir mesafe vardır ve bu kentin üzerinde yükselen bir dağdan bahsedilmektedir. Strabon'un anlattıklarına göre yakınlarında bir göl ve üzerinde Solyma Dağı'nın yükseldiği Phaselis'in üç tane önemli limanı bulunmaktadır³³⁴. Ayrıca aynı anlatıma göre bu kentin yakınında deniz kenarında uzun dağ geçitleri bulunmaktadır. Phaselis'ten 80 *stadia* uzaklıkta ise Pergamon Kralı Attalos II Philadelphos'un gönderdiği kolonistler tarafından kurulan, etrafı büyük bir surla çevrili olan Korykos kasabası (= Korkykos, 65 D5) yer almaktadır³³⁵. *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 228) göre, Korykos'tan 30 *stadia* uzaklıkta ise Phoinikous (= Phoinikous, 65 D5) ve bunun üzerinde

³³³ Strab. XIV. 4. 2.

³³⁴ Strab. XIV. 3. 9; 5. 7; Metzler 1999, 595-597.

³³⁵ Strab. XIV. 4. 1; 3. 8.

Olympos olarak adlandırılan büyük bir dağ yükselmektedir. Strabon (XIV. 3. 8), Phoinikous'un burada yer alan Olympos Dağı ile aynı adı taşıyan Olympos kentinin eski adı olduğunu belirtmektedir. Phoinikous'tan 50 *stadia* uzaklıkta ise Krambousa (= Dionysias/Krambousa, 65 D5) yer almaktadır³³⁶. Metne göre Phaselis kentinden direkt olarak Krambousa'ya ise 100 *stadia* vardır. Krambousa'dan 30 *stadia* uzaklıkta Posidarissous kırsalı ve buradan yine 30 *stadia* uzaklıkta Moron Çayı (= Moron Hydor, 65 D5) yer almaktadır, ancak Strabon tarafından da bu yerlere ilişkin bir bilgi verilmemektedir. Hiera burnu (= Chelidonium Pr./Hiera Akra/Tauri Pr., 65 D5) ve Khelidonia Adası (= Chelidoniae Inss., 65 D5) ise buraya 50 *stadia* uzaklıkta konumlanmakta ve *Stadiasmus Maris Magni* içerisindeki Pamphylia seyrinin son durağını teşkil etmektedirler. Metinde bu yönde bir bilgiye rastlanmamakla birlikte Strabon (XIV. 3. 8) Khelidonia Adası'ndan tekil değil çoğul (Khelidoniai) olarak bahsetmekte ve bunların hemen hemen eşit büyüklükte, yaklaşık olarak beş *stadia*'lık aralıklarla konumlanmış üç tane dağlık ada olduğunu belirtmektedir. Aynı anlatıma göre bu adalar kıydan 6 *stadia* uzakta yer almaktadırlar ve bunlardan birinin önünde bir demirleme yeri bulunmaktadır. Strabon, pek çok yazarın Tauros sıradağlarını buradan başlattıklarını ancak gerçekte ise bu dağlık şeridin Rhodosluların Peraia'sından Pisidia yakınlarına kadar devam ettiğini belirtmektedir. Khelidoniai Adaları yaklaşık olarak Mısır'daki Kanopos'un karşısında gibi düşünüldüğü ve bu iki nokta arası mesafenin 4000 *stadia* olduğu bildirilmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de (mad. 233); Khelidonia ile Kypros'taki Marion ve Akamas Burnu arası 1800 *stadia*; Khelidonia ile Anemourion arası ise 1900 *stadia* olarak kaydedilmektedir.

3.3.2.11 ΛΟΙΠΙΟΝ ΛΥΚΙΑ (= LYKIA) (mad. 234-254)

Lykia Bölgesi bugün Antalya'nın batı bölümünün, Muğla'nın ise güneydoğu ucunun üzerinde yer aldığı Teke Yarımadası'nı kapsamaktadır³³⁷. *Stadiasmus Maris Magni*'de bu bölgede yapılacak seyir ise Melanippe ile Telmessos arasındaki kıyı şeridini kapsayacak şekilde sınırlandırılmaktadır.

Hiera burnundan 30 *stadia* uzaklıkta Melanippe (= Melanippeia?, 65 D5) ve buradan da 60 *stadia* uzaklıkta Gagai (= Gagai/Palaion Teichos, 65 D5) kentleri yer almaktadır ancak Strabon bu yerlerden bahsetmez. Gagai'nin 60 *stadia* uzağında metne göre Lamyros olarak adlandırılan bir nehir (= Limyros, 65 D5) ile bunun 60 *stadia* uzağında ise Lamyra olarak

³³⁶ Strab. XIV. 3. 8.

³³⁷ Sevin 2016⁴, 159.

adlandırılan bir yerleşim (= Limyra, 65 D5) bulunmaktadır. Strabon'un (XIV. 3. 7) anlatımında Limyra olarak adlandırılan bu yerleşim, yine Limyros olarak aktarılan nehrin ağzında, içeriye doğru yürüyerek 20 *stadia* sonra karşılaşılan küçük bir kasabadır³³⁸. Metne göre buradan 60 *stadia* uzaklıkta Isios kulesi (= Ision, 65 D5) ve bu kulenin 60 *stadia* uzağında ise Andriake (= Andriake, 65 C5) yer almaktadır. Andriake, hemen yakınlarında konumlanan Myra kentinin limanı olarak işlev görmektedir, ancak demirleme yeri Andriake olduğundan, *Stadiasmus Maris Magni*'de Myra kentinden bahsedilmemektedir. Andriake'den sonra sırasıyla Somena (= Simena, 65 C5), Aperlai (= Aperlae, 65 C5) ve ismi verilmeyen bir burna (= Akroterion Pr., 65 C5) gelinmektedir, ancak Strabon bu sayılan yerlerin adlarını anmamakla birlikte söz konusu kıyı boyunca yapılan yolculuk boyunca çok sayıda liman olduğunu belirtmektedir. Metinde ismi verilmeyen burundan 50 *stadia* uzaklıktaki Antiphellos (= Antiphellos/Habesos, 65 C5) ise Strabon'a (XIV. 3. 7) göre iç kısımda yer alan Phellos'un karşısında yer almaktadır. Antiphellos'tan 50 *stadia* uzaklıkta ise Megiste Adası (= Megiste, 65 C5) konumlanmaktadır. Aynı anlatıma göre Strabon bu adayı kıyı boyunca görülebilen çok sayıda adacık arasında saymaktadır. Megiste'den 50 *stadia* uzaklıktaki Rhoge Adası (= Rhoge, 65 B5) ile buradan 80 *stadia* uzaklıkta yer alan Ksenagoras Adaları (= Xenagori Inss., 65 B5) söz konusu adalar arasında sayılabilmektedir. Ksenagoras Adaları'ndan 60 *stadia* uzaklıkta Patara (= Patara/Arsinoe, 65 B5) kenti konumlanmaktadır. Strabon (XIV. 3. 3), Artemidoros'tan alıntı yaparak, Lykia Birliği içerisinde yer alan en büyük altı kentten biri olarak Patara'yı saymaktadır. Ayrıca, bir Apollon Tapınağı ile bir limanı bulunan, Pataros tarafından kurulmuş olan bu kentin, Ptolemaios II Philadelphos tarafından onarıldığı için Lykia Arsinoe'si olarak da adlandırıldığını ancak bu ismin pek kullanılmadığını aktarmaktadır³³⁹.

Stadiasmus Maris Magni'ye (mad. 247) göre Patara kentinden 60 *stadia* sonra Ksanthos Nehri (= Xanthos/Sirbis, 65 B5-B3) ile bunun üst kısmında Ksanthos kenti (= Xanthos, 65 B5) görülmektedir ki bu nehir metinde belirtildiği gibi gemi seferleri için uygundur. Strabon (XIV. 3. 6) Ksanthos Nehri'nin eskiden Sirbis olarak adlandırıldığını belirterek bu nehirden yukarıya doğru 10 *stadia* seyredildiğinde ilk önce Letoon Tapınağı'nın, buradan 60 *stadia* ileride ise Lykia Bölgesi'nin en büyük kenti olan Ksanthos kentinin yer aldığını aktarmaktadır³⁴⁰. Metne göre Ksanthos Nehri'nden direkt olarak Pydnai'a (=

³³⁸ Ayrıca bk. Metzler 1999, 554-557.

³³⁹ Strab. XIV. 3. 6; Metzler 1999, 577-579.

³⁴⁰ Ayrıca bk. Metzler 1999, 639-644.

Kydna/Pydnai, 65 B5) 60 *stadia*, buradan ise Hiera burnuna (= Hiera Akra/Kragos? Pr., 65 B5) 80 *stadia* vardır. Strabon (XIV. 3. 5), Hiera burnuna ilişkin olarak burada sekiz çıkıntılı bir burun ile bu burunla aynı şekilde adlandırılan Kragos kentinden bahsederek Khimaira efsanesinin burada gerçekleştiğini belirtmektedir. *Stadiasmus Maris Magni*'de Lykia kıyı şeridinde yer alan burun ve adalar arasında Hiera burnundan 30 *stadia* uzaklıktaki Kalabantiai (= Kalaba[n]tia, 65 B5), buradan 50 *stadia* uzaklıktaki Perdikiai (= Artymnissos/Perdikiai, 65 B5), buradan 50 *stadia* uzaklıktaki Kissidai burnu (= Kissidai? Pr., 65 B4) ve buradan 80 *stadia* uzaklıktaki Lagousa Adası (= Lagussa, 65 B4) sayılmaktadır. Strabon bu yerlerden söz etmemekle birlikte Lagousa Adası'ndan 15 *stadia* uzaklıkta yer alan bir Lykia kasabası olan Telmessos (= Telmessos, 65 B4) kentinden bahsetmekte ve bu kentin hemen yakınında Telmessis olarak anılan ve limanı bulunan bir burun olduğunu aktarmaktadır³⁴¹.

3.3.2.12 ΛΟΙΠΙΟΝ ΚΑΡΙΑ (= KARIA) (mad. 255-296)

Karia Bölgesi bugün Aydın ve Muğla'nın büyük bir bölümü ile Denizli'nin batı uç kesimini kapsamaktadır³⁴². *Stadiasmus Maris Magni*'de bu bölgede yapılacak seyir ise Pedalion burnu ile Kos arasındaki kıyı şeridini kapsayacak şekilde sınırlandırılmaktadır.

Rhopisa karşısındaki Pedalion Burnu (= Pedalion Pr., 65 A4) *Stadiasmus Maris Magni*'ye (mad. 255) göre Telmessos'tan 200 *stadia* uzaklıkta Glaukos Körfezi'nde³⁴³ yer alan bir burundur³⁴⁴. Telmessos'tan 50 *stadia* uzaklıkta ise Daidala (= Daidala, 65 A4) konumlanmaktadır³⁴⁵. Daidala bugün Muğla'ya bağlı Fethiye ilçesinin ca. 19 km kuzeybatısında; Göcek'in 6 km doğusundaki İnlice köyüne karşılık gelip Karia Bölgesi'nin güneydoğu ucundaki sınır kentlerinden biridir. Strabon (XIV. 2. 2; 3. 1; 4) bu kentin Rhodos'lulara ait olduğunu ve Rhodos Peraia'sının buradan başlayıp batıda Loryma Yarımadası'nın güney ucundaki Phoiniks (*mod.* Karayüksek) dağında bittiğini belirtmektedir³⁴⁶. Daidala'dan 50 *stadia* uzaklıkta Kallimakhe (= Kallimache, 65 A4), buradan 60 *stadia* uzaklıkta ise Krya (= Krya, 65 A4) konumlanmaktadır³⁴⁷. Attika-Delos

³⁴¹ Strab. XIV. 3. 4; Metzler 1999-621-623.

³⁴² Sevin 2016⁴, 125.

³⁴³ Strab. XIV. 2. 2.

³⁴⁴ Mela I. 83; Plin. *Nat.* V. 29; Arnaud 2009, 183.

³⁴⁵ Arnaud 2009, 182.

³⁴⁶ Ayrıca bk. Plin. *Nat.* V. 29; Liv. XXXVII. 22. 3. Ptol. *Geo.* V. 3.

³⁴⁷ Plin. *Nat.* V. 29; Ptol. *Geo.* V. 3; Mela I. 83; Arnaud 2009, 182-183.

Birliği vergi listelerinde *Kryassos* adıyla³⁴⁸ geçen Krya bugün Fethiye Körfezi'nin batısında bir burun üzerinde yer alan Taşyaka'ya karşılık gelmektedir. Stephanos Byzantios (Ethnika, s. v. <Κρύα=Krya>) ise burayı Lykia sınırları içerisine dāhil etmektedir. Krya'dan 50 *stadia* uzaklıkta Klydai (= Lydai, 65 A4) konumlanmaktadır³⁴⁹. Bugün Fethiye Körfezi'nin batısındaki Kurdoğlu'na karşılık gelmektedir. Metinde buradan tekrar, 30 *stadia* uzaklıktaki Pedalion burnuna geri dnlmektedir³⁵⁰. Bu burundan 80 *stadia* uzaklıkta Glaukos Körfezi (= Glaukos/Telmessicus Sinus, 65 A4-B4) yakınındaki Ankon burnu (=Pedalion/Ankon Pr., 65 A4) yer almaktadır. Bu burnun bir *toponymos* olup olmadığı yönünde antik literatürde herhangi bir bilgiye rastlanmamakla birlikte Kaunos ve Ksanthos'ta geçen iki yazıt dolayısıyla Marek tarafından Güngörmez Limanı ile zdeřleřtirilmektedir³⁵¹. Ankon burnundan 120 *stadia* uzaklıkta Panormos Kaunios (= Pisilis/Panormos?, 65 A4) yer almaktadır. Metinde Kaunos'lulara ait olduğu bildirilen bu yerin bir *toponymos* olup olmadığı konusu tartışmalı olduğu gibi birtakım modern araştırmacılar tarafından Strabon'un (XIV. 2. 2) *Pisilis* olarak kaydettiği yer ile zdeřleřtirilmektedir³⁵².

Panormos'tan 50 *stadia* uzaklıkta Kymaria (= Kymaria?, 65 A4) konumlanmaktadır. Modern araştırmacılar buranın Kalynda kenti olması gerektiği grřndedirler³⁵³. Kalynda kenti ise Strabon'a (XIV. 2. 2) göre denizden 60 *stadia* içeride konumlanan bir kenttir³⁵⁴. Bugün Muğla iline bağlı Dalaman ile merkezinin 4 km kadar doğusunda yer alan Kozpınar'a karşılık gelmektedir. Kalynda'dan metne göre 60 *stadia* uzaklıkta ise Pasada (= Pasanda, 65 A4) yer almaktadır. Attika-Delos Deniz Birliği'ne ye olmuş ve *Sasanda* olarak da anılan bu kasaba tam olarak lokalize edilememekle birlikte modern araştırmacılar tarafından Gökbel'e karşılık geldiği dřnlmektedir³⁵⁵. Kaunos (= Caunos, 65 A4) ise metne göre Pasada'dan 30 *stadia* uzaklıkta konumlanmaktadır³⁵⁶. Kaunos, Karia Bölgesi'nin güneydoğu ucunda konumlanan en önemli kent olup bugün Muğla'ya bağlı Kygeğiz ile merkezinin 27 km

³⁴⁸ Ps.-Skyl. 99.

³⁴⁹ Ptol. *Geo.* V. 3; Arnaud 2009, 183.

³⁵⁰ Arnaud 2009, 183.

³⁵¹ Arnaud 2009, 184.

³⁵² Arnaud 2009, 184.

³⁵³ Arnaud 2009, 184.

³⁵⁴ Ayrıca bk. Plin. *Nat.* V. 29; Ptol. *Geo.* V. 3; Hdt. I. 172.

³⁵⁵ Arnaud 2009, 184.

³⁵⁶ Strab. XIV. 2. 2; Arnaud 2009, 184.

güneyindeki Dalyan'a karşılık gelmektedir³⁵⁷. Herodotos (I. 172; 171; 176) kendi düşüncesine göre Kaunos'luların buranın yerlisi olduğunu ancak onların kendilerinin Girit'ten geldiğini söylediklerini aktarmaktadır³⁵⁸. Kaunos'tan metne göre 15 *stadia* uzaklıkta ise Rhopousa (= Rhodoussa/Ropoussa, 61 G4) yer almaktadır³⁵⁹. Burası Plinius Maior'un (*Nat. V. 29*) Kressa limanından yaklaşık 20 mil uzaklıkta yer aldığını bildirdiği Rhodos'lulara ait ada ile aynı yer olmalıdır. Rhopousa'nın tam karşı hizasında metne göre 40 *stadia* uzaklıkta Leukopagos³⁶⁰, ve yine Rhopousa'dan metne göre 100 *stadia* uzaklıkta Samos Adası konumlanmaktadır. Ancak burada yanlış yazımdan kaynaklanan bir hata olduğu düşünülmekte ve buranın Samos Adası değil Rhopousa'nın karşısındaki yarımada da konulan *Amos* olduğu düşünülmektedir³⁶¹.

Buradan sonra eser Kyklad ve Sporades Adaları arasında bir rota çizmekte ve ardından Kıbrıs ve Girit adalarının çevresi dolaşarak son bulmaktadır.

3.4 Eserin Antikçağ Coğrafya Yazımındaki Yeri ve Bir Karşılaştırma

Ele alınan bu *periplous* örneği, gerek kapsadığı coğrafya gerekse de kendi içinde barındırdığı terminoloji yönünden diğer coğrafi içerikli metinlerden ayrıldığı gibi önceki *periplous* örneklerinden de farklı görünmektedir. Söz konusu yazım formatının daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıda Strabon'un *khorographia* formatında yazdığı *Geographika* adlı eserinin XV. kitabı ile örnek bir karşılaştırma sunulmuştur.

3.4.1 Strabon ve 'Geographika' Adlı Eserinin XV. Kitabına Genel Bakış

Pontos Bölgesi³⁶² sınırları içerisindeki Amaseia'da (*mod.* Amasya) doğan coğrafyacı ve tarihçi Strabon³⁶³ genel kabul gören şekliyle MÖ 64 ile MS 24 yılları arasında yaşamış bir Roma Augustus dönemi yazarıdır³⁶⁴. Özellikle kendi döneminin dünyasına ilişkin sunduğu *Geographika* adlı coğrafik çalışması ile tanınmaktadır. Ancak ortaya koyduğu bu eser aynı

³⁵⁷ Metzler 1999, 530-533.

³⁵⁸ Ayrıca bk. Plin. *Nat. V. 29*; Polyb. XXX. 31.

³⁵⁹ Arnaud 2009, 184.

³⁶⁰ Arnaud 2009, 184.

³⁶¹ Arnaud 2009, 184. Krş. Ptol. *Geo. V. 2*.

³⁶² Roma hâkimiyeti altında Pontos'ta yaşanan siyasi dönüşümler Strabon'un, Mithradates V Euergetes ve Mithradates VI Eupator yanında önemli görevler üstlenen ailesini büyük ölçüde etkilemiştir (Dueck 2000, 5). Söz konusu dönemde Pontos'taki siyasi durumlar için bk. Arslan 2007.

³⁶³ Strabon'un ismine ilişkin tartışmalar için bk. Dueck 2000, 7-8.

³⁶⁴ Strabon'un yaşadığı döneme ilişkin tartışmalar için bk. Dueck 2000, 1-2.

zamanda Strabon'un hayatına ve kişiliğine de ışık tutan tek antik kaynak olma özelliği taşımaktadır. Nysa'lı Aristodemos, Seleukia'lı Ksenarkhos ve Amisos'lu Tyrannion'un yanında Peripatetik öğretilerle birlikte geleneksel bir Hellenistik eğitim almıştır³⁶⁵. Seyahat ettiği yerlere ilişkin olarak eserinin ikinci kitabında bilgi vermektedir. Buna göre Armenia'dan Etruria'ya ve Karadeniz'den Aithiopia'ya kadar gezmiş olup coğrafya üzerine yazan hiçbir kimsenin kendisinden çok seyahat etmediğini iddia etmektedir³⁶⁶. Ancak Aristodemos'tan ders almak için Karia'daki Nysa kentine veya Mısır valisi olan dostu Aelius Gallus'un yanına Mısır'a gitmesi gibi, bu geziler her zaman salt bilimsel amaç güdülerek yapılmamıştır. Kariyerinin ilk yıllarına ait olan, Polybios'un *Historiai* adlı eserinin devamı niteliğinde historiyografik bir çalışması (*Historika Hypomnemata*) bilinmektedir, ancak bu eser günümüze ulaşmamıştır. Bundan sonra ise, dünyanın iskân edilen tüm yerlerini (*oikoumene*) ele alan 17 kitaplık bir eser ortaya koymuştur.

Geographika adlı bu eser, VII. kitabın son kısımlarının eksik oluşu dışında, 17 kitap olarak tam halde günümüze ulaşmıştır. I ve II. kitaplarda genel bir giriş ve önceki yazarlar üzerine kritik yapılmaktadır. III. kitapta Iberia Yarımadası, IV. kitapta Gallia, Britannia, Hibernia, Thule; V. ve VI. kitaplarda Italia ve Sicilya; VII. kitapta Avrupa, VIII, IX ve X. kitaplarda Hellas, Girit, Kyklad ve Sporades Adaları; XI. kitapta Caucasus toprakları ve Caspia Denizi; XII, XIII ve XIV. kitaplarda Küçük Asya; XV. kitapta Hint ve Pers ülkeleri; XVI. kitapta Mesopotamia, Syria, Phoenikia, Iudaia ve Arabia; son olarak XVII. kitapta ise Ethiopia ve Kuzey Afrika konu edilmiştir. Bu eserin her bir kitabı, kendi içerisinde belirli bir bölgeyi bilinen dünya coğrafyası kapsamında ele alması bakımından bir *chorographia* örneğidir³⁶⁷. *Chorographia* (*chora*=ülke, bölge; *graphia*=tasvir, betimleme) daha dar kapsamlı küçük bölgeler veya başlı başına belirli bir ülke üzerine yapılan detaylı betimlemeler anlamına gelmektedir. Ancak söz konusu eser yeryüzünün iskân edilmiş tüm topraklarındaki ülkeleri tek tek bir *chorographia* formatında ele alması bakımından aynı zamanda genel anlamda da bir *geographia* olup evrensel bir coğrafyaya hâkimdir. Bunu yaparken Strabon betimleyici geleneği takip etmiş yani anlatımına ele aldığı bölgenin flora-faunasına, sınırlarına, topografyasına, mitolojisine, tarihine ve etnografyasına ilişkin detaylı bilgiler vermiştir. *Geographika* adlı ansiklopedik eserin en büyük önemi bu geniş kapsamından kaynaklanmaktadır.

³⁶⁵ Strabon'un felsefi altyapısı ve eser içerisinde bu doğrultudaki referanslara ilişkin olarak bk. Roseman 2005.

³⁶⁶ Strab. II. 5. 11. Ayrıca bk. Dueck 2000, 17, Fig. 2.

³⁶⁷ Dueck 2000, 7.

Bunun yanında Strabon da eserinin giriş kısmında (I. 1. 23) çalışmasını bir *kolossourgia*'ya benzetmiştir. *Kolossourgia*, devasa boyutlarda birkaç parçadan oluşan bir heykele verilen addır. Buna göre Strabon bu benzetmeyi yaparken tıpkı bu tip heykellerde olduğu gibi, her bir parçayı yalnızca kendi detaylarıyla ele almaya değil, aksine her bir parçanın, tüm yönleriyle bir bütüne ait uyumlu bir parça olarak görünmesine dikkat ettiğini belirtmek istemiştir³⁶⁸.

Burada Hellence aslından bir çevirisi sunulan XV. kitap yukarıda bahsedildiği gibi Hint ve Pers ülkelerini ele almakla birlikte Strabon için önemli bir sorunu da gündeme getirmektedir. Eserde de belirtildiği gibi erken dönemlerden itibaren Hint ülkesi üzerine yazılanlar büyük ölçüde müphem görünmektedir. Ancak bu durum Büyük İskender'in bu uzak bölgeye gerçekleştirdiği ilk düzenli sefer ile değişmiştir. Zira Büyük İskender'in MÖ 336-323 yılları arasında gerçekleştirdiği Doğu Seferi sırasında bu bölgeye geldiğinde yanında bulunan birtakım ordu mensupları tarafından ortaya koyulan coğrafik ve etnoğrafik monograflar bölgeye ilişkin ilk sistematik betimlemeleri teşkil etmektedir. Dolayısıyla XV. kitabın büyük bölümünü kapsayan Hint ülkesi üzerine anlatılanlar, bu seferde yer alan ordu mensuplarından teknik uzman Kassandreia'lı Aristoboulos, kralın yakın dostu ve Giritli amiral Nearchos, kılavuz kaptan Astypalaia'lı Onesikritos ve Kleitarkhos'un kayıtlarına dayanmaktadır. Ancak Strabon, bu kişilerin anlattıklarını bir sefer sırasında alınan özensiz notlar ve zaman zaman kralı övmek veya yaşanan olayı abartmak için yazılmış çok da gerçeği yansıtmayan anlatılar olarak nitelese de bunlar aynı zamanda Hint ülkesine ilişkin yazılmış geniş kapsamlı tek kaynaqlardır. Bu hususta Strabon kitabın başında (XV. 1. 2-10) Hint ülkesi üzerine yazılmış mevcut kaynaklar konusundaki problemlerden bahsetmekte ve söz konusu kişilerin, hiç de güvenilir bulmadığını belirttiği bu anlatılarını kullanmak zorunda olduğu için özür dilemektedir. Dolayısıyla bu kitap neredeyse yazarının, aralarında bağlayıcı pasajlar bile kullanmadığı bir alıntılar bütünü olup belirli temalara göre değil alıntı yapılan kaynaklara göre düzenlendiği için kitabın farklı bölümlerinde tekrarlanan pek çok konu vardır³⁶⁹.

Strabon'un, eserinin genelinde hem terminolojik anlamda hem de bir tasvir yöntemi olarak *periplous* formatına dayalı anlatımlardan yararlandığı görülmektedir³⁷⁰. Bazen özellikle bir deniz yolculuğunu odak noktası olarak ele almış, bazen ise ele aldığı bir bölgenin

³⁶⁸ Kolossourgia ifadesinin Geographia özelinde incelenmesine ilişkin olarak bk. Potheary 2005. Bu noktada örnek olarak Hellas'ı evrensel bir bütünlük içerisinde ele alan Strabon ile tek başına olarak derinlemesine ele alan Pausanias arasında bir karşılaştırma için bk. Pretzler 2005.

³⁶⁹ Dueck 2000, 177; 186.

³⁷⁰ Dueck 2000, 40.

hinterlandını betimlemeden önce söz konusu bölgenin kıyı şeridini anlatmıştır. Bunların yanında, iki nokta arasındaki mesafeler ise kimi zaman bu aralıkta yapılan yolculukların kaç gün sürdüğü belirtilerek kimi zaman ise *stadia* verilerek aktarılmıştır. Strabon kullandığı *periplous*'lara her seferinde özellikle atıfta bulunmasa da, arkaplanda *periplous* formatına dayalı bir anlatımın varlığı neredeyse eserin tüm kitaplarında hissedilmektedir. Bu durum özellikle adaların, körfezlerin, burunların betimlendiği bölgelerin anlatımında daha belirgindir. Bu kitapta ise (XV. 2. 12; 13) Nearkhos'un deniz yolculuğu sırasında yaşadığı bir tecrübeye özellikle atıfta bulunulmuştur.

3.4.2 *Geographika XV. Kitabın Hellenice Ashndan Çevirisi*

I

[1]

τὰ περιλειπούμενα τῆς Ἀσίας ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ Ταύρου, πλὴν Κιλικίας καὶ Παμφυλίας καὶ Λυκίας, τὰ ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς μέχρι Νείλου μεταξὺ τοῦ Ταύρου καὶ τῆς ἔξω θαλάττης τῆς νοτίου κείμενα. μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἢ Λιβύη ἐστὶ, περὶ ἧς ἐροῦμεν ὕστερον, νῦν δ' ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτέον: πρώτη γὰρ ἔκκειται πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ μεγίστη.

[2]

δεῖ δ' εὐγνωμόνως ἀκούειν περὶ αὐτῆς: καὶ γὰρ ἀπωτάτῳ ἐστὶ, καὶ οὐ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων κατώπτευσαν αὐτήν: οἱ δὲ καὶ ἰδόντες μέρη τινὰ εἶδον, τὰ δὲ πλείω λέγουσιν ἐξ ἀκοῆς: καὶ ἃ εἶδον δὲ ἐν παρόδῳ στρατιωτικῇ καὶ δρόμῳ κατέμαθον: διόπερ οὐδὲ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐξαγγέλλουσι, καὶ ταῦτα συγγράψαντες ὡς ἂν πεφροντισμένως ἐζητασμένα, τινὲς δ' αὐτῶν καὶ συστρατεύσαντες ἀλλήλοις καὶ συνεπιδημήσαντες, καθάπερ οἱ Ἀλεξάνδρῳ συγκαταστρεψάμενοι τὴν Ἀσίαν: ἀλλ' ἕκαστος ἐκάστῳ τὰναντία λέγει πολλάκις. ὅπου δὲ καὶ περὶ τῶν ὀραθέντων οὕτω διαφέρονται, τί δεῖ νομίζειν περὶ τῶν ἐξ ἀκοῆς;

[3]

καὶ μὴν οὐδ' οἱ πολλοὶ πολλοῖς χρόνοις ὕστερον συγγράψαντές τι περὶ τούτων, οὐδ' οἱ νῦν πλείοντες ἐκεῖσε, ἀποφαίνονται τι ἀκριβές. Ἀπολλόδωρος γοῦν ὁ τὰ Παρθικὰ ποιήσας, μεμνημένος καὶ τῶν τὴν Βακτριανὴν ἀποστησάντων Ἑλλήνων παρὰ τῶν Συριακῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, φησὶ μὲν αὐτοὺς αὐξηθέντας ἐπιθέσθαι καὶ τῇ Ἰνδικῇ: οὐδὲν δὲ προσανακαλύπτει τῶν πρότερον ἐγνωσμένων, ἀλλὰ καὶ ἐναντιολογεῖ πλείω τῆς Ἰνδικῆς ἐκείνους ἢ Μακεδόνας καταστρέψασθαι λέγων: Εὐκρατίδαν γοῦν πόλεις χιλίας ὑφ' ἑαυτῷ ἔχειν: ἐκεῖνοι δὲ γε αὐτὰ τὰ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Ὑδάσπου καὶ τοῦ Ὑπάνιος τὸν ἀριθμὸν ἐννέα, πόλεις τε σχεῖν πεντακισχιλίας, ὧν μηδεμίαν εἶναι Κῶ τῆς Μεροπίδος ἐλάττω: ταύτην δὲ πᾶσαν τὴν χώραν καταστρεψάμενον Ἀλέξανδρον παραδοῦναι Πύρῳ.

[4]

καὶ οἱ νῦν δὲ ἐξ Αἰγύπτου πλείοντες ἐμπορικοὶ τῷ Νείλῳ καὶ τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς σπάνιοι μὲν καὶ περιπεπλεύκασιν μέχρι τοῦ Γάγγου, καὶ οὗτοι δ' ἰδιῶται καὶ οὐδὲν πρὸς ἱστορίαν τῶν τόπων χρήσιμοι. κάκειθεν δὲ ἀφ' ἑνὸς τόπου καὶ παρ' ἑνὸς βασιλέως, Πανδίωνος κατ' ἄλλους Πύρου, ἦκεν ὡς Καίσαρα τὸν Σεβαστὸν δῶρα καὶ πρεσβεῖα καὶ ὁ κατακαύσας ἑαυτὸν Ἀθηνησι σοφιστῆς Ἰνδός, καθάπερ καὶ ὁ Κάλανος Ἀλεξάνδρῳ τὴν τοιαύτην θεὰν ἐπιδειξάμενος.

I

[1]

Asia'nın kalan bölümleri Torosların ötesinde Kilikia, Pamphylia, Lykia hariç, Hint ülkesinden Nil Nehri'ne kadar uzanan, Toroslar ile Güney Denizi arasında bulunan bölümlerdir. Asia'dan hemen sonra ise Libya gelir, ancak burası hakkındaki incelememizi daha sonra yapacağız; şimdi ise Hint ülkesinden başlamak gerekir; zira burası doğuya doğru uzanan ilk ve en büyük ülkedir.

[2]

Bu ülke hakkındakileri pür dikkat dinlemek gerekir; zira burası hem en uzakta kalır, hem de bizimkilerden pek azı bu ülkeyi araştırmıştır. Görenler ise kısmen görmüştür, anlattıklarının pek çoğu da kulaktan dolmadır ve gördüklerini ise askeri bir geçiş sırasında ve alelacele keşfetmişlerdir; bu sebeple, güya bunları itinayla araştırarak yazmalarına rağmen, gördükleri hakkında aynı şeyleri bildirmezler. Bu kişilerden bazıları tıpkı İskender'le birlikte Asia'yı fethetmek üzere birlikte sefere çıkmış veya seyahat etmiş olan kişilerdir; ancak genelde her biri bir diğerinin tam aksini söyler. O halde, görülenler hakkında yazılan şeyler böylesine değişkenlik gösterdiğinde, hangisini kulaktan dolma olarak kabul etmeli?

[3]

Ne (İskender'in zamanını) takip eden uzun sürede bu ülkeler hakkında bir şeyler yazan yazarlar, ne de bugün oralara seyahat eden kimseler tam olarak doğru bir şeyler ortaya koymuştur. Örneğin Parth tarihini yazan Apollodoros, Seleukos Nikator'un soyundan gelen Syria krallarının tarafında bulunan ve Baktria isyanını tertipleyen Hellenleri anımsatırken onların güçlenerek Hint ülkesine de saldırdıklarını söyler; daha önceden bilinenlerden farklı yeni bir şey ortaya koymaz, aksine Eukratidas'ın yönetimi altında 1000 kent bulunduğunu göstererek onların Makedonlardan daha fazla Hint toprağını kontrol altına aldığını söyleyerek diğer yazarlarla da çelişir. Diğerleri ise aslında onların Hydaspes ve Hypanis nehirleri arasında bulunan 9 halkı yönettiğini, ayrıca 500 kente sahip olduğunu ve bunların hiçbirinin Kos Meropis'ten küçük olmadığını; İskender'in ise ülkenin tamamını kontrol altına aldıktan sonra Poros'a devrettiğini söyler.

[4]

Bugün Mısır'dan yelken açıp Nil Nehri ve Arap Körfezi boyunca Hint ülkesine kadar giden tüccar azdır. Ganges Nehri'ne kadar seyredeler ve bunlar hem cahil insanlardır hem de bu bölgelerin tarihi konusunda işe yarar değillerdir. Buradan bir bölgenin, Pandion veya diğerlerine göre Poros adlı bir kraldan Caesar Augustus'a hediyeler ve elçiler ile birlikte, Atina'da kendini yakan bir Hint sofist gönderildi; Kalanos da İskender'e tıpkı bunun gibi bir gösteri sergilemişti.

[5]

εἰ τοίνυν ταῦτ' ἀφεί τις τὴν πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου στρατείας ἐπιβλέποι μνήμην, πολὺ ἂν εὖροι τούτων τυφλότερα. Ἀλέξανδρον μὲν οὖν πιστεύειν τοῖς τοιούτοις εἰκός, τετυφωμένον ταῖς τοσαύταις εὐτυχίαις. φησὶ γοῦν Νέαρχος φιλονεικῆσαι αὐτὸν διὰ τῆς Γεδρωσίας ἀγαγεῖν τὴν στρατιάν, πεπυσμένον διότι καὶ Σεμίραμις ἐστράτευσεν ἐπὶ Ἰνδοῦς καὶ Κῦρος: ἀλλ' ἢ μὲν ἀνέστρεψε φεύγουσα μετὰ εἴκοσιν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος δὲ μεθ' ἑπτά: ὡς σεμνὸν τὸ ἐκείνων τοσαῦτα παθόντων αὐτὸν καὶ στρατόπεδον διασῶσαι μετὰ νίκης διὰ τῶν αὐτῶν ἐθνῶν τε καὶ τόπων.

[6]

ἑκεῖνος μὲν δὴ ἐπίστευσεν: ἡμῖν δὲ τίς ἂν δικαία γένοιτο πίστις περὶ τῶν Ἰνδικῶν ἐκ τῆς τοιαύτης στρατείας τοῦ Κύρου ἢ τῆς Σεμιράμιδος; συναποφαίνεται δὲ πως καὶ Μεγασθένης τῷ λόγῳ τούτῳ κελεύων ἀπιστεῖν ταῖς ἀρχαίαις περὶ Ἰνδῶν ἱστορίαις: οὔτε γὰρ παρ' Ἰνδῶν ἔξω σταληναί ποτε στρατιάν, οὔτ' ἐπελθεῖν ἔξωθεν καὶ κρατῆσαι πλὴν τῆς μεθ' Ἡρακλέους καὶ Διονύσου καὶ τῆς νῦν μετὰ Μακεδόνων. καίτοι Σέσωστριν μὲν τὸν Αἰγύπτιον καὶ Τεάρκωνα τὸν Αἰθίοπα ἕως Εὐρώπης προελθεῖν, Ναβοκοδρόσορον δὲ τὸν παρὰ Χαλδαίοις εὐδοκιμήσαντα Ἡρακλέους μᾶλλον καὶ ἕως Στηλῶν ἐλάσαι. μέχρι μὲν δὴ δεῦρο καὶ Τεάρκωνα ἀφικέσθαι, ἐκεῖνον δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Θράκην καὶ τὸν Πόντον ἀγαγεῖν τὴν στρατιάν: Ἰδάνθουρον δὲ τὸν Σκύθην ἐπιδραμεῖν τῆς Ἀσίας μέχρι Αἰγύπτου: τῆς δὲ Ἰνδικῆς μηδένα τούτων ἄψασθαι: καὶ Σεμίραμιν δ' ἀποθανεῖν πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως: Πέρσας δὲ μισθοφόρους μὲν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς μεταπέμψασθαι Ὑδράκας, ἐκεῖ δὲ μὴ στρατεῦσαι, ἀλλ' ἐγγὺς ἐλθεῖν μόνον ἠνίκα Κῦρος ἤλαυνεν ἐπὶ Μασσαγέτας.

[7]

καὶ τὰ περὶ Ἡρακλέους δὲ καὶ Διονύσου Μεγασθένης μὲν μετ' ὀλίγων πιστὰ ἠγεῖται, τῶν δ' ἄλλων οἱ πλείους, ὧν ἐστὶ καὶ Ἐρατοσθένης, ἄπιστα καὶ μυθώδη, καθάπερ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν. ὁ μὲν γὰρ ἐν ταῖς Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου Διόνυσος τοιαῦτα νεανιεύεται 'λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους γύας Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἠλιοβλήτους πλάκας Βάκτριά τε τεῖχη τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μήδων ἐπῆλθον Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα Ἀσίαν τε πᾶσαν.' παρὰ Σοφοκλεῖ δὲ τίς ἐστὶ τὴν Νῦσαν καθυμνῶν ὡς τὸ Διονύσῳ καθιερωμένον ὄρος 'ὄθεν κατεῖδον τὴν βεβακχιωμένην βροτοῖσι κλεινὴν Νῦσαν, ἣν ὁ βούκερος Ἴακχος αὐτῷ μαῖαν ἠδίστην νέμει, ὅπου τίς ὄρνις οὐχὶ κλαγγάνει;' καὶ τὰ ἐξῆς καὶ μηροτραφῆς δὲ λέγεται: καὶ ὁ ποιητὴς περὶ Λυκούργου τοῦ Ἠδωνοῦ φησιν οὕτως 'ὅς ποτε μαινομένοιο Διονύσοιο τιθήνας σεῦε κατ' ἠγάθειον Νυσηῖον.' τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ Διονύσου. περὶ δὲ Ἡρακλέους οἱ μὲν ἐπὶ τὰναντία μόνον μέχρι τῶν ἐσπερίων περάτων ἱστοροῦσιν, οἱ δ' ἐφ' ἑκάτερα.

[5]

Dolayısıyla bunlar bir kenara bırakılıp İskender'in seferinden önceki kayıtlara bakılacak olursa, birçoğunun daha müphem olduğu görülür. İskender'in böylesi büyük talihiyle gözü boyanmış olduğundan, esasen bu tarzda anlatılara itibar ediyor olması muhtemeldir. Nearkhos, mesela onun, Semiramis ve Kyros'un da Hint ülkesi üzerine sefer düzenlediğini; ancak birinin yirmi, diğerinin ise yedi adamıyla kaçıp geri döndüğünü öğrenince, Gedrosia Çölü üzerinden sefer düzenlemek için oldukça hırslandığını söyler; zira onların onca sıkıntı çektiği bu aynı milletler ve bölgeler arasından İskender'in hem kendisini hem ordusunu sağsalim geçirmesi kutsal bir şeydir.

[6]

İşte o (bunlara) itibar ediyordu. O halde, Kyros ve Semiramis'in bu seferlerinden elde edilen, Hint ülkesi hakkında anlatılanlarla ilgili bize kim güven verebilir? Megasthenes ise Hintler hakkındaki eski araştırmalara itibar etmemeyi salık vererek bu düşüncüyü destekler görünür: Çünkü ne Hintler tarafından dışarıya bir ordu gönderilmiştir ne de Herakles ve Dionysos ve de şimdi Makedonlar haricinde dışarıdan herhangi bir saldırı veya fetih gerçekleşmiştir. Hatta Mısırlı Sesostris ve Ethiopialı Tearkon Avrupa'ya kadar ilerlemişler, Khaldaioslar nezdinde Herakles'ten daha fazla itibar gören Nabokodrosoros ise Stellere kadar gitmiştir. Tearkon da buraya kadar ulaşmıştır, öteki ise Iberia'dan Thrakia'ya ve Pontos'a kadar ordusunu ilerletmiştir; İskit kökenli Idanthysos ise Mısır'a kadar Asia'yı aşmıştır; Hindistan'dan ise hiç kimse bunlara katılmamıştır. Semiramis ise planladığı saldırıdan önce ölmüştür. Persler de Hindistan'dan paralı asker olarak Hydraksları çağırtmıştır, bunlar ise buraya bir sefer düzenlememişler, ancak en yakına yalnızca Kyros Massagetesler üzerine yürüdüğü zaman gelmişlerdir.

[7]

Herakles ve Dionysos'a ilişkin anlatılar için ise, Megasthenes ve beraberinde birkaç yazar bunları güvenilir addeder, geri kalanlardan pek çoğu ise ki, Eratosthenes de bunlar arasındadır, bunları tıpkı Hellen anlatıları gibi akıllamaz ve söylencesel olarak kabul eder. Zira Euripides'in *Bakkhalar*'ında Dionysos şu coşkulu konuşmasını yapar...“*Lydialuların altın zengini topraklarını, Phrygialuların ülkesini, Perslerin güneşten kavrulmuş ovalarını, Baktria surlarını, Medlerin çetin ülkesini, kutlu Arabia'yı ve tüm Asia'yı...*”. Sophokles'te ise Dionysos'a adanmış bir dağ olan Nysa üzerine uzun uzadıya konuşulur “*oradan aşağı... Nysa'ya baktım ki ona azgın Iakkhos hiçbir kuşun ses vermediği yerde kendisinin en tatlı bakıcı annesi olarak davranır*” ve devam eder. Ozan ise Edonoslu Lykurgos hakkında şunları söyler; “*o birgün çılgına dönmüş Dionysos'un sütinelerini en yüce Nysa Dağı boyunca kovaladı*”. Bunlar Dionysos hakkında anlatılanlar. Herakles için ise bazıları onun yalnızca batı sınırlarına, bazıları ise her iki tarafa kadar gittiğini anlatır.

[8]

ἔκ δὲ τῶν τοιούτων Νυσαίους δὴ τινὰς ἔθνος προσωνόμασαν καὶ πόλιν παρ' αὐτοῖς Νῦσαν Διονύσου κτίσμα, καὶ ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς πόλεως Μηρόν, αἰτιασάμενοι καὶ τὸν αὐτόθι κισσὸν καὶ ἄμπελον, οὐδὲ ταύτην τελεσίκαρπον: ἀπορρεῖ γὰρ ὁ βότρυς πρὶν περκάσαι διὰ τοὺς ὄμβρους τοὺς ἄδην: Διονύσου δ' ἀπογόνους τοὺς Συδράκας ἀπὸ τῆς ἀμπέλου τῆς παρ' αὐτοῖς καὶ τῶν πολυτελῶν ἐξόδων, βακχικῶς τὰς τε ἐκστρατείας ποιουμένων τῶν βασιλέων καὶ τὰς ἄλλας ἐξόδους μετὰ τυμπανισμοῦ καὶ εὐανθοῦς στολῆς: ὅπερ ἐπιπολάζει καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἰνδοῖς. Ἄορνον δὲ τινὰ πέτραν, ἧς τὰς ρίζας ὁ Ἰνδὸς ὑπορρεῖ πλησίον τῶν πηγῶν, Ἀλεξάνδρου κατὰ μίαν προσβολὴν ἐλόντος, σεμνύνοντες ἔφασαν τὸν Ἡρακλέα τρις μὲν προσβαλεῖν τῇ πέτρᾳ ταύτῃ τρις δ' ἀποκρουσθῆναι. τῶν δὲ κοινωνησάντων αὐτῷ τῆς στρατείας ἀπογόνους εἶναι τοὺς Σίβας, σύμβολα τοῦ γένους σώζοντας τό τε δορὰς ἀμπέχεσθαι, καθάπερ τὸν Ἡρακλέα, καὶ τὸ σκυταληφορεῖν καὶ ἐπικεκαῦσθαι βουσί καὶ ἡμιόνοις ρόπαλον. βεβαιοῦνται δὲ τὸν μῦθον τοῦτον καὶ ἐκ τῶν περὶ τὸν Καύκασον καὶ τὸν Προμηθέα: καὶ γὰρ ταῦτα μετενηνόχασιν ἐκ τοῦ Πόντου δεῦρο ἀπὸ μικρᾶς προφάσεως, ἰδόντες σπήλαιον ἐν τοῖς Παροπαμισάδαις ἱερόν: τοῦτο γὰρ ἀνεδειξάντο Προμηθέως δεσμοτήριον, καὶ δεῦρο ἀφιγμένον τὸν Ἡρακλέα ἐπὶ τὴν ἐλευθέρωσιν τοῦ Προμηθέως, καὶ τοῦτον εἶναι τὸν Καύκασον ὃν Ἕλληνες Προμηθέως δεσμοτήριον ἀπέφηναν.

[9]

ὅτι δ' ἐστὶ πλάσματα ταῦτα τῶν κολακευόντων Ἀλέξανδρον πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὁμολογεῖν ἀλλήλοις τοὺς συγγραφεὰς δῆλον, ἀλλὰ τοὺς μὲν λέγειν τοὺς δὲ μὴδ' ἀπλῶς μεμνησθαι: οὐ γὰρ εἰκὸς τὰ οὕτως ἔνδοξα καὶ τύφου πλήρη μὴ πεπύσθαι, ἢ πεπύσθαι μὲν μὴ ἄξια δὲ μνήμης ὑπολαβεῖν, καὶ ταῦτα τοὺς πιστοτάτους αὐτῶν: ἔπειτα ἐκ τοῦ μὴδὲ τοὺς μεταξὺ, δι' ὧν ἐχρῆν τὴν ἐς Ἰνδοὺς ἀφιξίν γενέσθαι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ἡρακλέα, μὴδὲν ἔχειν τεκμήριον δεικνύναι τῆς ἐκείνων ὁδοῦ διὰ τῆς σφετέρας γῆς. καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλέους δὲ στολὴ ἢ τοιαύτη πολὺ νεωτέρα τῆς Τρωικῆς μνήμης ἐστὶ, πλάσμα τῶν τὴν Ἡράκλειαν ποιησάντων, εἴτε Πείσανδρος ἦν εἴτ' ἄλλος τις: τὰ δ' ἀρχαῖα ξόανα οὐχ οὕτω διεσκεύασται.

[10]

ὥς ἐν τοῖς τοιούτοις οὐκ ἀποδέχεσθαι δεῖ πᾶν τὸ ἐγγυτάτω πίστεως. ἐποησάμεθα δ' ἡμεῖς καὶ ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις τοῖς περὶ γεωγραφίας δίαιταν ἦν δυνατὸν ἦν περὶ τούτων, καὶ νῦν ἐκείνοις τε ἐξ ἐτοίμου χρῆσόμεθα καὶ ἕτερα προσθήσομεν, ὅσων ἂν δεῖν δόξη πρὸς τὴν σαφήνειαν. μάλιστα δ' ἐκ τῆς διαίτης ἐδόκει τῆς τότε πιστότατα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐν τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν ἐκτεθέντα κεφαλαιωδῶς περὶ τῆς τότε νομιζομένης Ἰνδικῆς, ἠνίκα Ἀλέξανδρος ἐπῆλθε: καὶ ἦν ὁ Ἰνδὸς ὄριον ταύτης τε καὶ τῆς

[8]

Anlatılanlardan hareketle bu halkı ‘Nysalılar’, kentlerini ise Dionysos’un kolonisi ‘Nysa’, kent üzerindeki dağı ise orada yetişen sarmaşık ve asmayı kanıt göstererek ‘Meros’ olarak adlandırmışlardır. Ancak asma meyvesini olgunlaştıramaz; zira salkım, aralıksız yağmur fırtınaları dolayısıyla olgunlaşmadan yere düşer. (Bunlara göre) Sydrakesler, ülkelerinde yetişen asmadan ve krallarının sefer dönüşlerindeki yaptığı Bacchusvari, diğer alaylarda ise davul sesi ve çiçekli elbise eşliğindeki büyük maliyetli tören alaylarından dolayı Dionysos’un soyundandır. Bu gelenek diğer Hintler arasında da vardır. Aornos denen bir kayalığı ise ki, onun köklerinin altından Indos Nehri kaynaklarına yakın akar; İskender tek bir saldırıyla ele geçirince onu yüceltmek için, Herakles’in ise bu aynı yere tam üç kez saldırı düzenleyip üçünde de geri püskürtüldüğünü söylerler. Onunla birlikte sefere katılanlardan Sibaiların onun soyundan geldiklerini, onların ırkının belirtilerini koruyarak tıpkı Herakles gibi, kendilerini derilerle kapladıklarını, lobut taşıdıklarını, ineklerini ve katırlarını damgaladıklarını söylerler. Bu mythosu, Kaukasos ve Prometheus ile ilgili anlatılarla da doğrularlar; zira bunları da, Paropamisadeslerin tapınağında bir mağara görmeleri gibi küçük bir uydurma haricinde Pontos’tan buraya taşımışlardır: Buranın Prometheus’un hapis yeri olduğunu ve Herakles’in ise Prometheus’u kurtarmak üzere buraya geldiğini ve buranın da Hellenlerin Prometheus’un hapis yeri olarak öne sürdüğü Kaukasos olduğunu bildirmişlerdir.

[9]

Bunların İskender’i pohpohlayanların ürünü olduğu aşikârdır; bu durum ilk önce, tarihçilerin açıkça birbirleriyle aynı şeyleri söylememelerinden, hatta bazıları bunlardan bahsederken bazılarınsa tek bir anımsatma yapmamalarından ileri gelir; zira böylesi ünlü ve gösteriş dolu işlerin öğrenilmemesi veya bilinip de en güvenilir yazarların bunları yazmaya değer bulmamaları mümkün değildir. İkinci olarak; dâhil olan kişilerin ki, Dionysos ve Herakles ile beraberindekiler tarafından Hindistan’a giderken kullanılan yol bu kişilerin ülkesinden geçmeliydi, bu yolun kendi ülkelerinden geçtiğini gösterecek hiçbir kanıtları olmamasındandır. Herakleia’yı ortaya koyanların bir icadı olan Herakles’in böylesi bir elbisesi de Troia’nın anısından çok daha yenidir, bunu yapan Peisandros’tu veya bir başkasıydı; ancak Herakles’in eski ahşap heykelleri bu şekilde giydirilmemiştir.

[10]

Sonuç olarak böylesi durumlarda güvenilirliğe en yakın olan her şeyi kabul etmek gerekir. Ben de coğrafya üzerine olan ilk bölümlerde de bunlarla ilgili elimden gelen konuları işledim, şimdi ise eldeki bu bilgileri ortaya koyacağım ve de kesin bilgi için gereken ne varsa ekleyeceğim. Eratosthenes tarafından *Geographika*’sının üçüncü kitabında, İskender’in geldiği zamanda Hindistan’ın algılanışına dair özet şeklinde ortaya koyulan anlatıların daha önceki tartışmalar arasında son derece güvenilir olduğu görülür: Indos Nehri Hint ülkesinin ve

Ἀριανῆς ἦν ἐφεξῆς πρὸς τῇ ἐσπέρα κειμένην Πέρσαι κατεῖχον: ὕστερον γὰρ δὴ καὶ τῆς Ἀριανῆς πολλὴν ἔσχον οἱ Ἴνδοι λαβόντες παρὰ τῶν Μακεδόνων. ἔστι δὲ τοιαῦτα ἃ λέγει ὁ Ἐρατοσθένης.

[11]

τὴν Ἰνδικὴν περιώρικεν ἀπὸ μὲν τῶν ἄρκτων τοῦ Ταύρου τὰ ἔσχατα ἀπὸ τῆς Ἀριανῆς μέχρι τῆς ἑώας θαλάττης, ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος Παροπάμισόν τε καὶ Ἡμωδὸν καὶ Ἴμαον καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι, Μακεδόνες δὲ Καύκασον: ἀπὸ δὲ τῆς ἐσπέρας ὁ Ἴνδος ποταμός: τὸ δὲ νότιον καὶ τὸ προσεῶον πλευρόν, πολὺ μείζω τῶν ἐτέρων ὄντα, προπέπτωκεν εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, καὶ γίνεται ῥομβοειδὲς τὸ τῆς χώρας σχῆμα τῶν μειζόνων πλευρῶν ἑκατέρου πλεονεκτοῦντος παρὰ τὸ ἀπεναντίον πλευρὸν καὶ τρισχιλίους σταδίους, ὅσων ἐστὶ τὸ κοινὸν ἄκρον τῆς τε ἐωθινῆς παραλίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς, ἔξω προπεπτωκὸς ἐξ ἴσης ἐφ' ἑκάτερον παρὰ τὴν ἄλλην ἡύονα. τῆς μὲν οὖν ἐσπερίου πλευρᾶς ἀπὸ τῶν Καυκασίων ὄρων ἐπὶ τὴν νότιον θάλατταν στάδιοι μάλιστα λέγονται μύριοι τρισχίλιοι παρὰ τὸν Ἴνδον ποταμὸν μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, ὥστ' ἀπεναντίον ἢ ἐωθινῆ προσλαβοῦσα τοὺς τῆς ἄκρας τρισχιλίους ἔσται μυρίων καὶ ἑξακισχιλίων σταδίων. τοῦτο μὲν οὖν πλάτος τῆς χώρας τό τ' ἐλάχιστον καὶ τὸ μέγιστον. μήκος δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἑώ: τούτου δὲ τὸ μὲν μέχρι Παλιβόθρων ἔχει τις ἂν βεβαιοτέρως εἰπεῖν: καταμεμέτρηται γὰρ σχοινίοις καὶ ἔστιν ὁδὸς βασιλικὴ σταδίων δις μυρίων: τὰ δ' ἐπέκεινα στοχασμῷ λαμβάνεται διὰ τῶν ἀνάπλων τῶν ἐκ θαλάττης διὰ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ μέχρι Παλιβόθρων: εἴη δ' ἂν τι σταδίων ἑξακισχιλίων. ἔσται δὲ τὸ πᾶν ἢ βραχύτατον μυρίων ἑξακισχιλίων, ὡς ἔκ τε τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν τῆς πεπιστευμένης μάλιστα λαβεῖν Ἐρατοσθένης φησί, καὶ ὁ Μεγασθένης οὕτω συναποφαίνεται, Πατροκλῆς δὲ χιλίοις ἔλαττον φησί. τούτῳ δὲ πάλιν τῷ διαστήματι προστεθὲν τὸ τῆς ἄκρας διάστημα τὸ προπίπτον ἐπὶ πλεον πρὸς τὰς ἀνατολάς, οἱ τρισχίλιοι στάδιοι ποιήσουσι τὸ μέγιστον μήκος: ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἴνδοῦ ποταμοῦ παρὰ τὴν ἐξῆς ἡύονα μέχρι τῆς λεχθείσης ἄκρας καὶ τῶν ἀνατολικῶν αὐτῆς τερμόνων: οἰκοῦσι δ' ἐνταῦθα οἱ Κωνιακοὶ καλούμενοι.

[12]

ἔκ δὲ τούτων πάρεστιν ὁρᾶν ὅσον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἄλλων ἀποφάσεις, Κτησίου μὲν οὐκ ἐλάττω τῆς ἄλλης Ἀσίας τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος, Ὀνησικρίτου δὲ τρίτον μέρος τῆς οἰκουμένης, Νεάρχου δὲ μηνῶν ὁδὸν τεττάρων τὴν διὰ τοῦ πεδίου, Μεγασθένους δὲ καὶ Δημάχου μετριασάντων μᾶλλον: ὑπὲρ γὰρ δισμυρίους τιθέασι σταδίους τὸ ἀπὸ τῆς νοτίου θαλάττης ἐπὶ τὸν Καύκασον, Δημάχος δ' ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους κατ' ἐνίους τόπους: πρὸς οὓς ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις εἴρηται, νῦν δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἰκανόν, ὅτι καὶ ταῦτα συνηγορεῖ τοῖς αἰτουμένοις συγγνώμην, εἴαν τι περὶ τῶν Ἰνδικῶν λέγοντες μὴ δισχυρίζονται.

batıya doğru uzanan, Pers hâkimiyeti altındaki Ariane'nin sınırırır; zira sonradan Hintler Ariane'nin de büyük bir toprağına, bunu Makedonlardan alarak sahip oldular. İşte Eratosthenes'in anlattıkları bunlardır.

[11]

Hindistan'ın sınırlarını kuzeyde, Ariane'den Doğıu Denizi'ne kadar uzanan Toroslar oluşturur; bölgedeki yerli halk burayı Paropamisos, Emodos veya Imaos; ancak Makedonlar ise Kaukasos olarak adlandırır. Batı sınırını Indos Nehri oluştururken diğerlerinden çok daha geniş olan güney ve doğıu kısımlar ise Atlantik Denizi'ne doğıu uzanır. Daha geniş olan her iki kısım da birbirine karşı olarak 3000 *stadia* uzunluğunda uzandığından ülkenin şekli paralel kenardır. Bu doğıu ve güney sahilinin ortak sınırının uzunluğudur, sahilin geri kalanı boyunca doğıuya ve güneye eşit şekilde uzanır. Kaukasos Dağıları'ndan Güney Denizi'ne kadarki batı kısımların Indos Nehri boyunca nehir ağızına kadar en fazla 13000 *stadia* uzunluğunda olduğu, tam karşısındaki doğıu kısmının ise 3000 *stadia* uzunluğundaki burun ile birlikte 16000 *stadia* uzunluğunda olduğu söylenir. Ülkenin en dar ve en geniş olduğu yer burasıdır (ülkenin genişliğinin en küçük ve en büyük olduğu yer burasıdır). Boyu batıdan doğıuya doğıu uzanır. Palibothra'ya kadar uzanan bu kısım hakkında daha kesin konuşulabilir zira iplerle ölçülmüştür ve 10000 (20000?) *stadia* uzunluğunda bir kral yolu olduğu (anlaşılmıştır). Ötedeki yerler ise denizden Ganges Nehri üzerinden Palibothra'ya uzanan akarsular aracılığıyla tahmini olarak ölçülmüştür. Bu da 6000 *stadia* olabilir. En kısa ölçümle (buraların) tamamı 16000 *stadia*'dır, Eratosthenes bunları en güvenilir *stathmos* kayıtlarından aldığını söyler; Megasthenes de ona katılır. Ancak Patrokles (bu rakamı) 1000 *stadia* eksik olarak verir. Tekrar bu aralığa doğıuya doğıu uzanan hudutların uzunluğu eklenirse en büyük uzunluk 3000 *stadia* eder. Bu uzunluk Indos Nehri'nin ağızından bir çizgi halinde yukarıda anılan hudutlara ve bunun doğıu sınırına kadardır. Burada Koniakoi olarak anılan bir halk ikamet eder.

[12]

Bu anlatılanlardan, diğer yazarların fikirlerinin birbirinden ne kadar farklı olduğu görülebilir. Ktesias Hint ülkesinin Asia'nın geri kalanından hiç de küçük olmadığını söylerken Onesikritos onun iskân edilmiş dünyanın üçte biri olduğunu, Nearkhos ise ovanın dört ay yürüme mesafesinde bir yol olduğunu söyler. Megasthenes ve Deimakhos'un ölçümleri daha doğrudur, zira bunlar Güney Denizi'nden Kaukasos'a kadar olan mesafeyi 20000 *stadia*'nın üzerinde hesaplamışlardır. Deimakhos bunun bazı bölgelerde 30000 *stadia*'ya ulaştığını söyler. Eserin başlarında bu yazarlara cevaplarımızı verdik. Şu an için ise anlatılan bu şeylerin Hint ülkesi hakkında bir şey söylerken güven vermeyen yazarların lehine olduğunu söylemek yeterlidir.

[13]

ἄπασα δ' ἐστὶ κατάρρυτος ποταμοῖς ἢ Ἰνδική, τοῖς μὲν εἰς δύο τοὺς μεγίστους συρρηγνυμένοις τὸν τε Ἰνδὸν καὶ τὸν Γάγγην, τοῖς δὲ κατ' ἴδια στόματα ἐκδιδοῦσιν εἰς τὴν θάλατταν: ἅπαντες δ' ἀπὸ τοῦ Καυκάσου τὴν ἀρχὴν ἔχουσι καὶ φέρονται μὲν ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν τὸ πρῶτον, εἴθ' οἱ μὲν μένουσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς φορᾶς καὶ μάλιστα οἱ εἰς τὸν Ἰνδὸν συμβάλλοντες, οἱ δ' ἐπιστρέφονται πρὸς ἕω, καθάπερ καὶ ὁ Γάγγης ποταμός. οὗτος μὲν οὖν καταβάς ἐκ τῆς ὄρεινῆς, ἐπειδὰν ἄψηται τῶν πεδίων ἐπιστρέψας πρὸς ἕω καὶ ῥυεῖς παρὰ τὰ Παλίβοθρα μεγίστην πόλιν πρόεισιν ἐπὶ τὴν ταύτη θάλατταν καὶ μίαν ἐκβολὴν ποιεῖται, μέγιστος ὢν τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ποταμῶν: ὁ δὲ Ἰνδὸς δυσὶ στόμασιν εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἐκπίπτει θάλατταν, ἐμπεριλαμβάνων τὴν Παταληνὴν καλουμένην χώραν παραπλησίαν τῷ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα. ἐκ δὲ τῆς ἀναθυμιάσεως τῶν τοσούτων ποταμῶν καὶ ἐκ τῶν ἐτησίων, ὡς Ἐρατοσθένης φησὶ, βρέχεται τοῖς θερινοῖς ὄμβροις ἢ Ἰνδική, καὶ λιμνάζει τὰ πεδία: ἐν μὲν οὖν τούτοις τοῖς ὄμβροις λίνον σπείρεται καὶ κέγγρος, πρὸς τούτοις σήσαμον ὄρυζα βόσμορον: τοῖς δὲ χειμερινοῖς καιροῖς πυροὶ κριθαὶ ὄσπρια καὶ ἄλλοι καρποὶ ἐδώδιμοι, ὧν ἡμεῖς ἄπειροι. σχεδὸν δὲ τι τοῖς ἐν Αἰθιοπία καὶ κατ' Αἴγυπτον, τὰ αὐτὰ φύεται καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ, καὶ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλὴν ἵππου ποταμίου τὰ ἄλλα φέρουσι καὶ οἱ Ἰνδικοί: Ὀνησίκριτος δὲ καὶ τοὺς ἵππους γίνεσθαι φησι. τῶν δ' ἀνθρώπων οἱ μὲν μεσημβρινοὶ τοῖς Αἰθίοψιν εἰσὶν ὅμοιοι κατὰ τὴν χροιάν, κατὰ δὲ τὴν ὄψιν καὶ τὴν τρίχωσιν τοῖς ἄλλοις (οὐδὲ γὰρ οὐλοτριχοῦσι διὰ τὴν ὑγρότητα τοῦ ἀέρος), οἱ δὲ βόρειοι τοῖς Αἰγυπτίοις.

[14]

τὴν δὲ Ταπροβάνην πελαγίαν εἶναί φησι νῆσον ἀπέχουσαν τῶν νοτιωτάτων τῆς Ἰνδικῆς τῶν κατὰ τοὺς Κωνιακοὺς πρὸς μεσημβρίαν ἡμερῶν ἑπτὰ πλοῦν, μῆκος μὲν ὡς πεντακισχιλίων σταδίων ἐπὶ τὴν Αἰθιοπία: ἔχειν δὲ καὶ ἐλέφαντας.

[15]

τοιαῦτα μὲν αἰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις. προστεθεῖσαι δὲ καὶ αἰ τῶν ἄλλων, εἴ ποῦ τι προσακριβοῦσιν, εἰδοποιήσουσι τὴν γραφὴν. οἷον περὶ τῆς Ταπροβάνης Ὀνησίκριτός φησι μέγεθος μὲν εἶναι πεντακισχιλίων σταδίων, οὐ διορίσας μῆκος οὐδὲ πλάτος, διέχειν δὲ τῆς ἡπέιρου πλοῦν ἡμερῶν εἴκοσιν: ἀλλὰ κακοπλοεῖν τὰς ναῦς, φαύλως μὲν ἰστιοπεποιημένας κατεσκευασμένας δὲ ἀμφοτέρωθεν πρόραις ἐγκοιλίων μητρῶν χωρίς. εἶναι δὲ καὶ ἄλλας νήσους αὐτῆς μεταξὺ καὶ τῆς Ἰνδικῆς, νοτιωτάτην δ' ἐκείνην. κήτη δ' ἀμφίβια περὶ αὐτὴν γίνεσθαι, τὰ μὲν βουσί τὰ δ' ἵπποις τὰ δ' ἄλλοις χερσαίοις εὐοικότα.

[13]

Hint ülkesinin tamamı nehirlerle sulanmaktadır. Bunlardan bazıları en büyük olan iki nehre yani Indos Nehri'ne ve Ganges Nehri'ne dökülür; diğerleri ise kendi ağızlarından denize dökülür. Ancak hepsi kaynağını Kaukasos'tan alır ve de yönelimleri başlangıçtan güneye doğrudur. Bazıları aynı yönde akmaya devam eder, özellikle de Indos Nehri ile birleşenler. Diğerleri ise Ganges Nehri gibi doğuya yönelirler. Ganges Nehri, dağlık kesimlerden iner, düzlüğe ulaştığı zaman doğuya yönelir, oldukça büyük bir kent olan Palibothra'nın yanından akar ve tek bir ağızdan denize dökülür. Ganges Nehri Hint ülkesindeki nehirlerin en büyüğüdür. Indos Nehri, Mısır Deltası'na benzeyen, Patalene olarak anılan bölgeyi çevreleyerek iki ağızdan güney denizine dökülür. Bunlar gibi büyük nehirlerden yükselen buharlardan ve Eratosthenes'in söylediği gibi *etesia* rüzgârlarından dolayı, Hint ülkesi yazlık yağmurlarla sulanır ve ovalarda taşma olur. Bu yağmurlar zamanında ise keten, darı, susam ve pirinç ekilir. Kışın ise, buğday, arpa, bakliyat ve bizim tanımadığımız diğer ürünler ekilir. Hint ülkesinde, Ethiopia ve Mısır ile neredeyse aynı hayvanlar yetiştirilir ve nehirlerinde ise hippopotam hariç diğer hayvanlar olur. Ancak Onesikritos burada bu hayvanların da bulunduğunu söyler. Buradaki yerleşik halk arasında, güneyde yaşayanlar renkleri bakımından Ethiopialılara benzer; ancak bunların yüzleri ve saçları diğer insanlar gibidir (çünkü havadaki nem dolayısıyla saçları kıvrıkcık değildir); kuzeyde yaşayanlar ise Mısırlılara benzer.

[14]

Taprobane'nin, Hint ülkesinin, Koniakoi halkının tam karşısında bulunan en güney kısımlarından uzakta açık denizde uzanan bir ada olduğunu ve güneye doğru yedi günlük bir deniz seferi uzaklığında olduğunu söylerler; burada filler vardır.

[15]

Eratosthenes'in anlattıkları bu şekilde. προστεθεισαι δὲ καὶ αἱ τῶν ἄλλων, εἴ ποὺ τι προσακριβοῦσιν, εἰδοποιήσουσι τὴν γραφὴν. Onesikritos, uzunluk veya genişlik ayırımı yapmadan Taprobane'nin boyunun 5000 *stadia* olduğunu ve kıtadan yirmi günlük deniz seferi uzaklığında olduğunu ancak bunun kötü bir şekilde yapılmış, her iki uçta pruvası olan gemiler dolayısıyla kötü bir yolculuk olduğunu söyler. Taprobane ve Hint ülkesi arasında başka adalarında bulunduğunu, ancak bu adanın (Taprobane'nin) en güneyde bulunduğunu söyler. Adanın çevresinde öküze benzeyen amfibik büyük memeli hayvanlar ile atlar ve diğer kara hayvanlarının bulunduğunu söyler.

Νέαρχος δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιχοῆς παραδείγματα φέρει τὰ τοιαῦτα, ὅτι καὶ τὸ Ἑρμου καὶ Καῦστρου πεδῖον καὶ Μαιάνδρου καὶ Καΐκου παραπλησίως εἴρηται διὰ τὸ τὴν ἐπιφορουμένην τοῖς πεδίοις χοῦν αὔξειν αὐτά, μᾶλλον δὲ γεννᾶν, ἐκ τῶν ὀρῶν καταφερομένην, ὅση εὐγεως καὶ μαλακή: καταφέρειν δὲ τοὺς ποταμούς, ὥστε τούτων ὡς ἂν γεννήματα ὑπάρχειν τὰ πεδία: καὶ εὖ λέγεσθαι ὅτι τούτων ἐστὶ τὰ πεδία. τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστὶ τῷ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου λεχθέντι ἐπὶ τοῦ Νείλου καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ γῆς ὅτι ἐκείνου δῶρόν ἐστι: διὰ τοῦτο δ' ὀρθῶς καὶ ὁμώνυμον τῇ Αἰγύπτῳ φησὶ λεχθῆναι τὸν Νεῖλον ὁ Νέαρχος.

Ἄριστόβουλος δὲ μόνα καὶ ὕεσθαι καὶ νίφεσθαι τὰ ὄρη καὶ τὰς ὑπωρείας φησὶ, τὰ πεδία δὲ καὶ ὄμβρων ὁμοίως ἀπηλλάχθαι καὶ νιφετῶν, ἐπικλύζεσθαι δὲ μόνον κατὰ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν: νίφεσθαι μὲν οὖν τὰ ὄρη κατὰ χειμῶνα, τοῦ δὲ ἔαρος ἀρχομένου καὶ τοὺς ὄμβρους ἐνάρχεσθαι καὶ αἰεὶ καὶ μᾶλλον λαμβάνειν ἐπίδοσιν: τοῖς δ' ἐτησίαις καὶ ἀδιαλείπτως νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκχεῖσθαι καὶ λάβρους ἕως ἐπιτολῆς ἀρκτούρου: ἐκ τε δὴ τῶν χιόνων καὶ τῶν ὑετῶν πληρουμένους ποταμούς ποτίζειν τὰ πεδία. κατανοηθῆναι δὲ ταῦτα καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων φησὶν, ὠρμηκότεων μὲν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ Παροπαμισαδῶν, μετὰ δὲ δυσμᾶς πληιάδων, καὶ διατριψάντων κατὰ τὴν ὀρεινὴν ἐν τε τῇ Ὑπασίων καὶ τῇ Ἀσσακανοῦ γῆ τὸν χειμῶνα, τοῦ δ' ἔαρος ἀρχομένου καταβεβηκότεων εἰς τὰ πεδία καὶ πόλιν Τάξιλα εὐμεγέθη, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Ὑδάσπην καὶ τὴν Πῶρου χώραν: τοῦ μὲν οὖν χειμῶνος ὕδωρ οὐκ ἰδεῖν ἀλλὰ χιόνας μόνον: ἐν δὲ τοῖς Ταξίλοις πρῶτον ὑσθῆναι, καὶ ἐπειδὴ καταβάσιν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ νικήσασιν Πῶρον ὁδὸς ἦν ἐπὶ τὸν Ὑπανιν πρὸς ἕω κάκειθεν ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην πάλιν, ὕεσθαι συνεχῶς καὶ μάλιστα τοῖς ἐτησίαις, ἐπιτείλαντος δὲ ἀρκτούρου γενέσθαι παῦλαν: διατρίψαντας δὲ περὶ τὴν ναυπηγίαν ἐπὶ τῷ Ὑδάσπῃ καὶ πλεῖν ἀρξαμένους πρὸ δύσεως πληιάδος οὐ πολλαῖς ἡμέραις, καὶ τὸ φθινόπωρον πᾶν καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἐπιὸν ἔαρ καὶ θέρος ἐν τῷ κατάπλω πραγματευθέντας ἐλθεῖν εἰς τὴν Παταληνὴν περὶ κυνὸς ἐπιτολήν: δέκα μὲν δὴ τοῦ κατάπλου γενέσθαι μῆνας, σὺδαμοῦ δ' ὑετῶν αἰσθῆσθαι οὐδ' ὅτε ἐπήκμασαν οἱ ἐτησίαι, τῶν δὲ ποταμῶν πληρουμένων τὰ πεδία κλύζεσθαι: τὴν δὲ θάλατταν ἄπλουν εἶναι τῶν ἀνέμων ἀντιπνεόντων, ἀπογαίας δὲ μηδεμιᾶς πνοῆς ἐκδεξαμένης.

τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ ὁ Νέαρχος λέγει, περὶ δὲ τῶν θερινῶν ὄμβρων οὐχ ὁμολογεῖ, ἀλλὰ φησὶν ὕεσθαι τὰ πεδία θέρους, χειμῶνος δ' ἄνομβρα εἶναι. λέγουσι δ' ἀμφοτέροι καὶ τὰς ἀναβάσεις τῶν ποταμῶν. ὁ μὲν γε Νέαρχος τοῦ Ἀκεσίνου πλησίον στρατοπεδεύοντάς φησιν

[16]

Nearkhos, nehirlerin getirdiği alüvyonlar hakkında şu örnekleri verir; Hermes, Kaystros, Maiandros ve Kaikos ovaları çünkü bunlar ovalar benzer şekilde anılır (nehirlerin isimleriyle benzer şekilde?), üzerinden nehirlerle getirilen topraklarla veya daha ziyade dağlardan gelen iyi ve yumuşak toprakla şekillenmiştir. Bu nedenler ovalar nehirlerin yavrularıdır, daha güzel bir ifadeyle, ovalar nehirlerle aittir. Herodotos tarafından Nil ve bağlı bulunduğu topraklar hakkında söylenen şey ise onun (o ülkenin) Nil'in armağanı olduğudur; bu nedenle Nearkhos Nil'in tam olarak Mısır ile aynı anlamda olduğunu söyler.

[17]

Aristoboulos ise yalnızca dağlara ve hemen üstündeki bölgelere yağmur ve kar yağdığını anlatır. Ovalar ise sağanak yağışlardan veya kar yağışından etkilenmez, ancak yalnızca nehirlerin yükselmesi sonucu taşkınlardan etkilenir. Dağlara kış boyunca kar yağar; yağmurlar ise ilkbaharda başlayıp daima artış gösterir. *Etesia* rüzgârları estiği zaman, gece gündüz hiç durmaksızın Eylül ortalarına kadar devam eder. Kar ve yağmur sularıyla dolan nehirler ise ovaları sular. Bunların, hem kendisi hem de Hint ülkesine ve Paropamisadeslerin ülkesine yolculuk yapmış olan diğer yazarlar tarafından gözlemlendiğini; bu gözlemin kışın başlamasından sonra Hypasion topraklarındaki dağlık bölgede ve kışın ise Assakanos bölgesinde vakit geçirdikleri sırada, ilkbahar başlarken ise ovalara ve büyük Taksila kentine oradan ise Hydaspes'e ve Poros'un ülkesine çıktıkları sırada gerçekleştiğini; kış boyunca hiç yağmur görmeyip yalnızca kar gördüklerini; ilk yağmurun Taksila'ya yağdığını söyler. Hydaspes Nehri'ne ve Poros'un ülkesine vardıklarında ise rotaları doğruya doğru Hypanis Nehri üzerine ve oradan tekrar Hydaspes üzerine doğrudur. Aristoboulos ayrıca, sürekli olarak ve özellikle *etesia* rüzgârları estiğinde yağmur yağdığını ancak Eylül ortalarında yağmurun durduğunu söyler. Gemiler yapılırken Hydaspes'te kalmışlar ve kışın başlamasından birkaç gün önce deniz yolculuğuna başlamışlardır. Tüm sonbaharı, kışı, takip eden ilkbaharı ve yazı deniz yolculuğuyla geçirip yaz sonu Patalene'ye varmışlar; deniz yolculuğu ise on ay sürmüştür. Aristoboulos bu süre boyunca hiçbir yerde, *etesia* rüzgârlarının en yoğun olduğu zamanlarda bile yağmur görmediklerini; ovaların ise nehir sularıyla taşıdığını söyler. Ters rüzgârlar nedeniyle denizde yolculuk mümkün olmamış; karada ise hiçbir bölgede rüzgâr görmemişlerdir.

[18]

Nearkhos da aynı şeyleri anlatır, ancak yaz yağmurları konusunda farklı konuşur, zira ovaların yazın yağmur gördüğünü kışın ise görmediğini söyler. Her iki yazar da nehirlerin yükselişinden bahseder. Nearkhos Akesinos yakınlarında ordugâh kuranların sağ taraflarında

ἀναγκασθῆναι μεταλαβεῖν τόπον ἄλλον ὑπερδέξιον κατὰ τὴν ἀνάβασιν, γενέσθαι δὲ τοῦτο κατὰ θερινὰς τροπὰς. ὁ δ' Ἀριστόβουλος καὶ μέτρα τῆς ἀναβάσεως ἐκτίθεται τετταράκοντα πήχεις, ὧν τοὺς μὲν εἴκοσιν ὑπὲρ τὸ προϋπάρχον βάθος πληροῦν μέχρι χεῖλους τὸ ρεῖθρον, τοῖς δ' εἴκοσιν ὑπέρχουσιν εἶναι εἰς τὰ πεδία. ὁμολογοῦσι δὲ καὶ διότι συμβαίνει νησιζεῖν τὰς πόλεις ἐπάνω χωμάτων ἰδρυμένας, καθάπερ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία: μετὰ δὲ ἀρκτοῦρον παύεσθαι τὴν πλήμμυραν ἀποβαίνοντος τοῦ ὕδατος: ἔτι δ' ἡμίψυκτον σπείρεσθαι τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὀρύκτου χαραχθεῖσαν, καὶ ὅμως φύεσθαι τὸν καρπὸν τέλειον καὶ καλόν. τὴν δ' ὄρυζάν φησιν ὁ Ἀριστόβουλος ἐστάναι ἐν ὕδατι κλειστῷ, πρασιὰς δ' εἶναι τὰς ἐχούσας αὐτήν: ὕψος δὲ τοῦ φυτοῦ τετράπηχυ πολύσταχϋ τε καὶ πολύκαρπον: θερίζεσθαι δὲ περὶ δύοσιν πληιάδος καὶ πίσσεσθαι ὡς τὰς ζειάς: φύεσθαι δὲ καὶ ἐν τῇ Βακτριανῇ καὶ Βαβυλωνία καὶ Σουσίδι: καὶ ἡ κάτω δὲ Συρία φύει. Μέγιλλος δὲ τὴν ὄρυζαν σπείρεσθαι μὲν πρὸ τῶν ὄμβρων ὄν φησίν, ἀρδείας δὲ καὶ φυτείας μὴ δεῖσθαι ἀπὸ τῶν κλειστῶν ποτιζομένην ὑδάτων. περὶ δὲ τοῦ βοσμόρου φησιν Ὀνησίκριτος διότι σῖτός ἐστι μικρότερος τοῦ πυροῦ, γεννᾶται δ' ἐν ταῖς μεσοποταμίαις, φρύγεται δ' ἐπὶ ἀλοηθῆ, προομνύτων μὴ ἀποίσειν ἄπυρον ἐκ τῆς ἄλω τοῦ μὴ ἐξάγεσθαι σπέρμα.

[19]

τὴν δ' ὁμοιότητα τῆς χώρας ταύτης πρὸς τε τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ πάλιν τὴν ἐναντιότητα παραθεῖς ὁ Ἀριστόβουλος, διότι τῷ Νεῖλῳ μὲν ἐκ τῶν νοτίων ὄμβρων ἐστὶν ἡ πλήρωσις τοῖς Ἰνδικοῖς δὲ ποταμοῖς ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν, ζητεῖ πῶς οἱ μεταξὺ τόποι οὐ κατομβροῦνται: οὔτε γὰρ ἡ Θηβαῖς μέχρι Συήνης καὶ τῶν ἐγγύς Μερόης οὔτε τῆς Ἰνδικῆς τὰ ἀπὸ τῆς Παταληνῆς μέχρι τοῦ Ὑδάσπου: τὴν δ' ὑπὲρ ταῦτα τὰ μέρη χώραν ἐν ἧ καὶ ὄμβροι καὶ νιφετοί, παραπλησίως ἔφη γεωργεῖσθαι τῇ ἄλλῃ τῇ ἔξω τῆς Ἰνδικῆς χώρα: ποτίζεσθαι γὰρ ἐκ τῶν ὄμβρων καὶ χιόνων. εἰκὸς δ' οἷς εἴρηκεν οὗτος καὶ εὔσειστον εἶναι τὴν γῆν, χαυνουμένην ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑγρασίας καὶ ἐκρήγματα λαμβάνουσαν ὥστε καὶ ρεῖθρα ποταμῶν ἀλλάττεσθαι. πεμφθεῖς γοῦν ἐπὶ τινα χρεῖαν ἰδεῖν φησιν ἐρημωθεῖσαν χώραν πλειόνων ἢ χιλίων πόλεων σὺν κόμαις, ἐκλιπόντος τοῦ Ἰνδοῦ τὸ οἰκεῖον ρεῖθρον ἐκτραπομένου δ' εἰς τὸ ἕτερον ἐν ἀριστερᾷ κοιλότερον πολὺ, καὶ οἷον καταρράξαντος, ὡς τὴν ἀπολειφθεῖσαν ἐν δεξιᾷ χώραν μηκέτι ποτίζεσθαι ταῖς ὑπερχύσεσι, μετεωροτέρα οὔσαν οὐ τοῦ ρεῖθρου τοῦ καινοῦ μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπερχύσεων.

[20]

ταῖς δὲ τῶν ποταμῶν πληρώσεσι καὶ τῷ τοὺς ἀπογαίους μὴ πνεῖν ὁμολογεῖ καὶ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ὀνησικρίτου: τεναγώδη γὰρ φησιν εἶναι τὴν παραλίαν καὶ μάλιστα κατὰ τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, διὰ τε τὴν χοῦν καὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὴν τῶν πελαγίων ἀνέμων ἐπικράτειαν. Μεγασθένης δὲ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἰνδικῆς ἐπισημαίνεται τῷ δίκαρπον εἶναι καὶ δίφορον:

yükselen başka bir yere taşınmak zorunda kaldıklarını ve bunun yaz gündönümü zamanında olduğunu söyler. Aristoboulos ise nehirlerin yükselişini kırk dirsek olarak verir, bunun ilk yirmisi en dipten sınıra kadar kanalı doldurur, diğer yirmisi ise ovalara taşandır. Bu yazarlar, höyükler üzerine inşa edilmiş kentlerin tıpkı Mısır ve Ethiopia'da olduğu gibi adalaştıkları konusunda hemfikirdirler ve Eylül ortalarında (sonbahar başlangıcında) sular geri çekildiğinde su basmasının durduğunu söylerler. Toprağın yarı kuru olduğu zaman sivri kazmalar kullanılarak ekildiğini, yine de sonunda güzel ve iyi ürün alındığını söylerler. Aristoboulos pirincin etrafı kapatılmış olarak suyun içinde bulunduğunu ve ekim işinin ise bu yataklarda yapıldığını söyler. Bitkinin boyu dört dirsek olup çok başaklı ve çok meyvelidir. Hasat kış başlarken olur ve bitki tıpkı arpa gibi ayıklanır. Baktria, Babylon ve Susis'te ve de aşağı Syria'da yetişir. Megillos ise tohum ekiminin yağmurlardan önce yapıldığını ve sulama ve plantasyon gerektirmediğini, kapatıldığı yerde sulandığını söyler. Βοσμόρον hakkında ise Onesikritos, bunun buğdaydan daha küçük bir çeşit tahıl olduğunu ve nehir aralarında yetiştiğini, dövüldükten sonra fırınlandığını söyler.

[19]

Bu ülkenin Mısır ve Ethiopia'ya benzerliği ve bunlardan farklılığını; birinin Nil Nehri dolayısıyla güneyden gelen yağmurlarla diğerinin ise Hint nehirleri dolayısıyla kuzeyden gelen yağmurlarla dolu oluşunu kıyaslar, Aristoboulos, aradaki bölgelerin nasıl da hiç yağmur almadığını tartışır; zira Thebai'da Syene'ye kadar olan bölgelere, Meroe yakınlarındaki bölgelere veya Hint ülkesinin Patalene'den Hydaspes'e kadar olan bölgelerine hiç yağmur yağmaz. Ancak bunların üzerinde kalan, yağmur ve karın görüldüğü bölge Hint ülkesinin dışında kalan bölge gibi ekilip biçilir; zira yağmur ve kar dolayısıyla nem olur. Toprağın, aşırı nemli olması ve nehirlerin akış yönü değiştikçe çatlamasından dolayı depreme meğilli olduğunu söylemek mümkündür. Bir iş için bu ülkeye gönderildiğinde binden fazla kent ve köy barındıran boş bir arazi gördüğünü, Indos'un bu yerleşimi bırakıp yönünü sol tarafta, çok daha derinde (alçakta) başka bir yerleşime çevirdikten sonra, taşıyormuş gibi, sağında bıraktığı bölgeyi sularıyla doldurduğunu ve buranın yalnızca bu yeni kanaldan değil, taşma seviyesinden de daha yüksekte kaldığını söyler.

[20]

Onesikritos tarafından anlatılanlar nehirlerin yükselişini ve karalarda rüzgâr olmadığını doğrular. Zira çamur, denizin yükselmesi ve denizden esen rüzgârların etkisi dolayısıyla kıyı şeridinin ve özellikle de nehir ağızlarına yakın bölgelerin bataklık olduğunu söyler. Megasthenes ise yılda iki kez ürün vermesi dolayısıyla Hint ülkesinin toprağının bereketli oluşunu vurgular.

καθάπερ καὶ Ἐρατοσθένης ἔφη, τὸν μὲν εἰπὼν σπὸρον χειμερινὸν τὸν δὲ θερινόν, καὶ ὄμβρον ὁμοίως: οὐδὲν γὰρ ἔτος εὐρίσκεσθαί φησι πρὸς ἀμφοτέρους καιροὺς ἄνομβρον: ὥστ' εὐετηρίαν ἐκ τούτου συμβαίνειν ἀφόρου μηδέποτε τῆς γῆς οὕσης: τοὺς τε ξυλίνους καρποὺς γεννᾶσθαι πολλοὺς καὶ τὰς ρίζας τῶν φυτῶν καὶ μάλιστα τῶν μεγάλων καλάμων, γλυκείας καὶ φύσει καὶ ἐψησει χλιανομένου τοῦ ὕδατος τοῖς ἡλίοις τοῦ τ' ἐκπίπτοντος ἐκ Διὸς καὶ τοῦ ποταμίου. τρόπον δὴ τινα λέγειν βούλεται διότι ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις λεγομένη πέψις καὶ καρπῶν καὶ χυμῶν παρ' ἐκείνοις ἔψησίς ἐστι, καὶ κατεργάζεται τοσοῦτον εἰς εὐστομίαν ὅσον καὶ ἢ διὰ πυρός: διὸ καὶ τοὺς κλάδους φησὶν εὐκαμπεῖς εἶναι τῶν δένδρων ἐξ ὧν οἱ τροχοί: ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἐνίοις καὶ ἐπανθεῖν ἔριον. ἐκ τούτου δὲ Νέαρχος φησι τὰς εὐητρίους ὑφαίνεσθαι σινδόνας, τοὺς δὲ Μακεδόνας ἀντὶ κναφάλλων αὐτοῖς χρῆσθαι καὶ τοῖς σάγμασι σάγης: τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ Σηρικὰ ἐκ τινῶν φλοιῶν ξαινομένης βύσσου. εἶρηκε δὲ καὶ περὶ τῶν καλάμων ὅτι ποιοῦσι μέλι μελισσῶν μὴ οὐσῶν: καὶ γὰρ δένδρον εἶναι καρποφόρον, ἐκ δὲ τοῦ καρποῦ συντίθεσθαι μέλι, τοὺς δὲ φαγόντας ὠμοῦ τοῦ καρποῦ μεθύειν.

[21]

πολλὰ γὰρ δὴ καὶ δένδρα παράδοξα ἢ Ἰνδικῆ τρέφει, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ κάτω νεύοντας ἔχον τοὺς κλάδους τὰ δὲ φύλλα ἀσπίδος οὐκ ἐλάττω. Ὀνησίκριτος δὲ καὶ περιεργότερον τὰ ἐν τῇ Μουσικανοῦ διεξιῶν, ἃ φησι νοτιώτατα εἶναι τῆς Ἰνδικῆς, διηγεῖται μεγάλα δένδρα τινά, ὧν τοὺς κλάδους αὐξηθέντας ἐπὶ πῆχεις καὶ δώδεκα, ἔπειτα τὴν λοιπὴν αὐξήσιν καταφερῆ λαμβάνειν ὡς ἂν κατακαμπτομένους, ἕως ἂν ἄψωνται τῆς γῆς: ἔπειτα κατὰ γῆς διαδοθέντας ρίζουσθαι ὁμοίως ταῖς κατώρυξιν, εἴτ' ἀναδοθέντας στελεχοῦσθαι: ἐξ οὗ πάλιν ὁμοίως τῇ αὐξήσει κατακαμφθέντας ἄλλην κατώρυγα ποιεῖν, εἴτ' ἄλλην, καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ὥστ' ἀφ' ἑνὸς δένδρου σκιάδιον γίνεσθαι μακρὸν πολυστύλῳ σκηνῇ ὅμοιον. λέγει δὲ καὶ μεγέθη δένδρων ὥστε πέντε ἀνθρώποις δυσπερίληπτα εἶναι τὰ στελέχη. κατὰ δὲ τὸν Ἀκεσίην καὶ τὴν συμβολὴν τὴν πρὸς Ἰάρωτιν καὶ Ἀριστόβουλος εἶρηκε περὶ τῶν κατακαμπτομένους ἐχόντων τοὺς κλάδους καὶ περὶ τοῦ μεγέθους ὥσθ' ὑφ' ἐνὶ δένδρῳ μεσημβρίζειν σκιαζομένους ἰπέας πεντήκοντα: οὗτος δὲ τετρακοσίους. λέγει δὲ ὁ Ἀριστόβουλος καὶ ἄλλο δένδρον οὐ μέγα, λοπούς ἔχον ὡς ὁ κύαμος δεκαδακτύλους τὸ μῆκος πλήρεις μέλιτος, τοὺς δὲ φαγόντας οὐ ῥαδίως σώζεσθαι. ἅπαντας δ' ὑπερβέβληνται περὶ τοῦ μεγέθους τῶν δένδρων οἱ φήσαντες ἐωρᾶσθαι πέραν τοῦ Ἰαρώτιδος τῶν δένδρων οἱ φήσαντες ταῖς μεσημβρίαις πενταστάδιον. καὶ τῶν ἐριοφόρων δένδρων φησὶν οὗτος τὸ ἄνθος ἔχειν πυρῆνα: ἐξαιρεθέντος δὲ τούτου ξαίνεσθαι τὸ λοιπὸν ὁμοίως ταῖς ἐρέαις.

Tıpkı Eratosthenes'in kışın ve yazın yapılan ekiminden ve bu aynı mevsimlerde yağmur olduğundan bahsetmesi gibi. Çünkü o, bu mevsimlerde yağmur görmeyen hiçbir yıl geçmediğini ve toprağın hiçbir zaman ürünsüz kalmaması dolayısıyla bir bolluk olduğunu söyler. Ürünler ise ağaçlardan gelir ve bitki kökleri özellikle de büyük kamışlar tatlıdır, hem doğaları gereği hem de çok sıcak olmasından dolayı böyledirler. Çünkü yağmur ve nehir suları güneş ışınlarıyla ısınır. Onun söylemek istediği şey, başkalarının ürünlerin ve özularının *pepsis*/olgunlaşması dediği şeyin bunlar nezdinde *hepsesis*/kaynama olduğudur. Bu da ateş yoluyla kaynatmayla olduğu kadar aroma verir. Bu sebepten, ağaçların dallarının da esnek olduğunu söyler ki, bunlardan tekerlek yapılır. Yine aynı nedenden ötürü, bazı ağaçlarda yünlerin olduğunu söyler. Nearchos ise onların kıyafetlerinin bu yünden yapıldığını, Makedonların ise bunu döşeklerini kaplamada ve çantalarını örtmede kullandıklarını söyler. *Serika* da böylesi bir şeydir, bazı bitkilerin dış kabuğundan elde edilen kuru ince kumaştan yapılır. Arı kovanları olmamasına rağmen kamışların bal yaptığını söyler, zira meyvesinden bal elde edilen bir ağaç olduğunu, ancak bu meyvenin çiğ yendiğinde sarhoş ettiğini söyler.

[21]

Beklenilenin aksine Hint ülkesinde pek çok ağaç yetişir. Bunlardan bir tanesinin dalları aşağı doğru uzanır ve yaprakları bir kalkandan daha küçük değildir. Musikanos ülkesinde derinlemesine inceleme yapan Onesikritos ki, buranın en güneydeki bölüm olduğunu söyler, dallarının boyu 12 dirsek kadar uzun olabilen bazı büyük ağaçlardan söz eder. Bunlar sanki bükülmüş gibi, yere değene kadar aşağı eğilir, toprağı delerek köklere karışır. Sonrasında yukarı çıkar ve gövdeyi oluşturur. Bizim de söylediğimiz gibi tekrar büyürler ve yere doğru eğilirler, tekrar bir tabaka oluştururlar, tıpkı bir çadır gibi pek çok sütunla desteklenmiş gölgeli bir çatı oluşturur. Bu ağaçların boyutundan bahsederken de gövdelerinin beş kişi tarafından sarılabildiğini söyler. Aristoboulos ise, Akesines'ten ve onun Hyarotis ile birleşmesinden bahsederken, dalları yere doğru eğilen ağaçlardan bahseder, ona göre 50, ancak Onesikritos'a göre 400 atlı gün ışığında tek bir ağacın gölgesinde kalabilir. Aristoboulos başka bir ağaçtan daha söz eder. Büyük değildir, ancak on parmak uzunluğunda balla dolu büyük kabukları vardır, bunu yiyenler kolayca kurtulamazlar. Bu yazarların ağaçların boyutları ile ilgili anlattıkları Hyarotis'in ötesinde ay ışığında 5 stadialık gölge veren bir ağaç gördüklerini söyleyenler tarafından alaşağı edilmiştir. Aristoboulos yün veren ağaçlardan bahseder, bunların çiçekli kabukları bir öz içerir, bu çıkarıldığında geri kalan yün gibi alınır.

ἔν δὲ τῇ Μουσικανοῦ καὶ σῖτον αὐτοφυῆ λέγει πυρῶ παραπλήσιον καὶ ἄμπελον, ὥστ' οἰνοφορεῖν τῶν ἄλλων ἄοινον λεγόντων τὴν Ἰνδικήν· ὥστε μὴδ' αὐλὸν εἶναι κατὰ τὸν Ἀνάχαρσιν μὴδ' ἄλλο τῶν μουσικῶν ὀργάνων μὴδὲν πλὴν κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ κροτάλων ἃ τοὺς θαυματοποιοὺς κεκτῆσθαι. καὶ πολυφάρμακον δὲ καὶ πολύρριζον τῶν τε σωτηρίων καὶ τῶν ἐναντίων, ὥσπερ καὶ πολυχρώματον, καὶ οὗτος εἶρηκε καὶ ἄλλοι γε· προστίθησι δ' οὗτος ὅτι καὶ νόμος εἶη τὸν ἀνευρόντα τι τῶν ὀλεθρίων, ἐὰν μὴ προσανεύρη καὶ τὸ ἄκος αὐτοῦ, θανατοῦσθαι· ἀνευρόντα δὲ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν. ἔχειν δὲ καὶ κιννάμωμον καὶ νάρδον καὶ τὰ ἄλλα ἀρώματα τὴν νότιον γῆν τὴν Ἰνδικὴν ὁμοίως ὥσπερ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν ἔχουσάν τι ἐμπερὰς ἐκείναις κατὰ τοὺς ἡλίους· διαφέρειν δὲ τῷ πλεονασμῷ τῶν ὑδάτων ὥστ' ἔνικμον εἶναι τὸν ἀέρα καὶ τροφιμώτερον παρὰ τοῦτο καὶ γόνιμον μᾶλλον, ὡς δ' αὐτως καὶ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ, ἧ δὴ καὶ μείζω τὰ τε χερσαῖα τῶν ζώων καὶ τὰ καθ' ὕδατος τὰ ἐν Ἰνδοῖς τῶν παρ' ἄλλοις εὕρισκεσθαι. καὶ τὸν Νεῖλον δ' εἶναι γόνιμον μᾶλλον ἐτέρων καὶ μεγαλοφυῆ γεννᾶν καὶ τᾶλλα καὶ τὰ ἀμφίβια, τὰς τε γυναῖκας ἔσθ' ὅτε καὶ τετράδυμα τίκτειν τὰς Αἰγυπτίας· Ἀριστοτέλης δὲ τίνα καὶ ἐπτάδυμα ἱστορεῖ τετοκέναι, καὶ αὐτὸς πολύγονον καλῶν τὸν Νεῖλον καὶ τρόφιμον διὰ τὴν ἐκ τῶν ἡλίων μετρίαν ἔψησιν αὐτὸ καταλειπόντων τὸ τρόφιμον τὸ δὲ περιττὸν ἐκθυμιόντων.

ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ τοῦτο συμβαίνειν εἰκὸς ὅπερ φησὶν οὗτος, ὅτι τῷ ἡμίσει πυρὶ ἔψει τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ ἢ τὰ ἄλλα. ὅσφ δὲ γε φησὶ τὸ μὲν τοῦ Νείλου ὕδωρ δι' εὐθείας ἔπεισι πολλὴν χώραν καὶ στενὴν καὶ μεταβάλλει πολλὰ κλίματα καὶ πολλοὺς ἀέρας, τὰ δ' Ἰνδικὰ ρεύματα ἐς πεδία ἀναχεῖται μείζω καὶ πλατύτερα ἐνδιατρίβοντα πολὺν χρόνον τοῖς αὐτοῖς κλίμασι, τοσῶδε ἐκεῖνα τούτου τροφιμώτερα, διότι καὶ τὰ κήτη μείζω τε καὶ πλείω· καὶ ἐκ τῶν νεφῶν δὲ ἐφθὸν ἤδη χεῖσθαι τὸ ὕδωρ.

τοῦτο δ' οἱ μὲν περὶ Ἀριστόβουλον οὐκ ἂν συγχωροῖεν οἱ φάσκοντες μὴ ὕεσθαι τὰ πεδία. Ὀνησικρίτω δὲ δοκεῖ τόδε τὸ ὕδωρ αἴτιον εἶναι τῶν ἐν τοῖς ζώοις ἰδιωμάτων, καὶ φέρει σημεῖον τὸ καὶ τὰς χροᾶς τῶν πινόντων βοσκημάτων ξενικῶν ἀλλάττεσθαι πρὸς τὸ ἐπιχώριον. τοῦτο μὲν οὖν εὖ, οὐκέτι δὲ καὶ τὸ τοῦ μέλανας εἶναι καὶ οὐλότριχας τοὺς Αἰθίοπας ἐν ψιλοῖς τοῖς ὕδασι τὴν αἰτίαν τιθέναι, μέμφεσθαι δὲ τὸν Θεοδέκτην εἰς αὐτὸν τὸν ἥλιον ἀναφέροντα τὸ αἴτιον, ὅς φησιν οὕτως 'οἷς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν σκοτεινὸν ἄνθος ἐξέχρωσε λιγνύος εἰς σώματ' ἀνδρῶν, καὶ συνέστρεψεν κόμας μορφαῖς ἀναυξήτοισι συντήξας πυρός.'

[22]

Musikanos ülkesinde buğdaya benzeyen bir tahıl ve şarap üretilen asmaların yetiştiğini söyler, ancak diğer yazarlar Hint ülkesinde şarap olmadığını belirtir. Dolayısıyla, Anakarsis'e göre burada ne *aulos* ne de akrobatlar tarafından kullanılan büyük ziller, davullar ve çingiraklar dışında başka bir müzik aleti vardır. Hem Aristoboulos hem de diğer yazarlar Hint ülkesinde hem sağlığa yararlı hem de tehlikeli pek çok renkte çok sayıda tıbbi bitki ve köklerin yetiştiğini söylerler. Ölümcül bir madde keşfeden biri, şayet bir panzehir bulmadıysa bir kanunla ölüm cezasına çarptırılır, panzehir bulursa kral tarafından onurlara nail olur. Tıpkı Arap ülkesi ve Ethiopia gibi Hint ülkesinin güneyinde de tarçın, hint sümbülü ve başka aromatikler yetişir. Hint ülkesi bu ülkelere güneş ışınları bakımından benzer, zira bunları verimli su kaynaklarına dönüştürür, dolayısıyla atmosfer nemlidir ve bu bakımdan daha besleyici ve verimlidir, aynı şey toprak ve su için de geçerlidir. Bu yüzden Hint ülkesinde denizde ve karada yaşayan hayvanların boyutları diğer ülkelerdekilerden daha büyüktür. Nil Nehri'nin hem büyük ebatlı hayvanlar hem de amfibik hayvanlar bakımından diğerlerinden daha verimli olduğu ve Mısırlı kadınların bir seferde dört çocuk doğurdukları söylenir. Aristoteles ise bir kadının bir seferde yedi çocuk doğurduğunu; güneş ışınları dolayısıyla elverişli bir şekilde kaynama yaşanması ve kaynamanın yoğun miktarda besleyici madde bırakması sebebiyle, Nil Nehri'nin verimli ve besleyici olduğunu söyler.

[23]

Söylediği gibi bu nedenden kaynaklı olarak Nil Nehri'nin suyu başka suların aldığı ısının yarısı kadarla kaynar. Ancak orantı konusunda, Nil Nehri'nin suyu, ülkenin uzun ve dar bir bölümünde düz bir çizgi halinde çeşitli iklim ve havadan geçerek ilerlerken, Hint ülkesinin nehirleri daha geniş ovalara aktığından, aynı iklim ve aynı derecede uzun süre kaldığı için Hint ülkesinin suları Nil'e göre daha besleyicidir, daha büyük ve daha çok sayıda hayvan barındırır ve bulutlardan inen sular zaten kaynama sürecinden geçer.

[24]

Bu durum Aristoboulos'un takipçileri tarafından kabul edilmez; zira onlar ovaların yağmurla sulanmadığını söyler. Onesikritos ise hayvanların bazı özelliklerinin nedeninin yağmur suyu olduğunu söyler, kanıt olarak ise bu sudan içen yabancı sürülerin renklerinin yerli hayvanlara göre değişik oluşunu gösterir. Bu iyi bir yorumdur; ancak Ethiopialıların siyah cilt rengini ve kıvrık saçlarını yalnızca suyun gücüne bağlamak doğru olmaz. Onesikritos Theodektes'i kınar; zira o bu ilginiçlikleri güneşin etkilerine atfetmiştir.

ἔχοι δ' ἂν τινα λόγον: φησὶ γὰρ μήτε ἐγγυτέρω τοῖς Αἰθίοψιν εἶναι τὸν ἥλιον ἢ τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ κάθετον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπικαίεσθαι πλέον, ὥστ' οὐκ εὖ λέγεσθαι. ἀγχιτέρμονα αὐτοῖς τὸν ἥλιον ἴσον πάντων διέχοντα: μήτε τὸ θάλλπος εἶναι τοῦ τοιούτου πάθους αἴτιον: μηδὲ γὰρ τοῖς ἐν γαστρὶ, ὧν οὐχ ἄπτεται ἥλιος. βελτίους δὲ οἱ τὸν ἥλιον αἰτιώμενοι καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐπίκαισιν κατ' ἐπίλειψιν σφοδρὰν τῆς ἐπιπολῆς ἰκμάδος: καθ' ὃ καὶ τοὺς Ἰνδοὺς μὴ οὐλοτριχεῖν φαμεν, μηδ' οὕτως ἀπεφεισμένως ἐπικεκαῦσθαι τὴν χροάν, ὅτι ὑγροῦ κοινωνοῦσιν ἀέρος. ἐν δὲ τῇ γαστρὶ ἤδη κατὰ σπερματικὴν διάδοσιν τοιαῦτα γίνεται οἷα τὰ γεννῶντα: καὶ γὰρ πάθη συγγενικὰ οὕτω λέγεται καὶ ἄλλαι ὁμοιότητες. καὶ τὸ πάντων δ' ἴσον ἀπέχειν τὸν ἥλιον πρὸς αἴσθησιν λέγεται, οὐ πρὸς λόγον: καὶ πρὸς αἴσθησιν, οὐχ ὡς ἔτυχεν ἀλλ' ὡς φαμεν σημείου λόγον ἔχειν τὴν γῆν πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου σφαῖραν: ἐπεὶ πρὸς γε τὴν τοιαύτην αἴσθησιν καθ' ἣν θάλλπους ἀντιλαμβανόμεθα, ἐγγύθεν μὲν μᾶλλον πόρρωθεν δὲ ἦττον, οὐκ ἴσον: οὕτω δ' ἀγχιτέρμων ὁ ἥλιος λέγεται τοῖς Αἰθίοψιν, οὐχ ὡς Ὀνησικρίτῳ δέδοκται.

[25]

καὶ τοῦτο δὲ τῶν ὁμολογουμένων ἐστὶ καὶ τῶν σωζόντων τὴν πρὸς τὴν Αἴγυπτον ὁμοιότητα καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ὅτι τῶν πεδίων ὅσα μὴ ἐπὶ κλυστα, ἄκαρπά ἐστὶ διὰ τὴν ἀνυδρίαν. Νέαρχος δὲ τὸ ζητούμενον πρότερον ἐπὶ τοῦ Νείλου πόθεν ἢ πλήρωσις αὐτοῦ, διδάσκειν ἔφη τοὺς Ἰνδικοὺς ποταμοὺς ὅτι ἐκ τῶν θερινῶν ὄμβρων συμβαίνει: Ἀλέξανδρον δ' ἐν μὲν τῷ Ὑδάσπη κροκοδείλους ἰδόντα, ἐν δὲ τῷ Ἀκεσίνη κυάμους Αἰγυπτίους, εὐρηκέναι δόξαι τὰς τοῦ Νείλου πηγὰς, καὶ παρασκευάζεσθαι στόλον εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς τῷ ποταμῷ τούτῳ μέχρι ἐκεῖσε πλευσόμενον: μικρὸν δ' ὕστερον γινῶναι διότι οὐ δύναται ὁ ἥλιος: 'μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοὶ καὶ δεινὰ ῥέεθρα, Ὠκεανὸς μὲν πρῶτον,' εἰς ὃν ἐκδιδύσσιν οἱ Ἰνδικοὶ πάντες ποταμοί, ἔπειτα ἡ Ἀριανὴ καὶ ὁ Περσικὸς κόλπος καὶ ὁ Ἀράβιος καὶ αὐτὴ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Τρωγλοδυτικὴ. τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ὄμβρων τοιαῦτα λέγεται καὶ τῆς πληρώσεως τῶν ποταμῶν καὶ τῆς ἐπικλύσεως τῶν πεδίων.

[26]

δεῖ δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα περὶ τῶν ποταμῶν εἰπεῖν ὅσα πρὸς τὴν γεωγραφίαν χρήσιμα καὶ ὅσων ἱστορίαν παρειλήφαμεν. ἄλλως τε γὰρ οἱ ποταμοὶ φυσικοὶ τινες ὄροι καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων τῆς χώρας ὄντες ἐπιτηδειότητα πολλὴν παρέχουσι πρὸς ὅλην τὴν νῦν ὑπόθεσιν. ὁ δὲ Νεῖλος καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν πλεονέκτημά τι ἔχουσι παρὰ τοὺς ἄλλους διὰ τὸ τὴν χώραν ἀοίκητον εἶναι χωρὶς αὐτῶν, πλωτὴν ἅμα καὶ γεωργήσιμον οὖσαν, καὶ μὴτ' ἐφοδεύεσθαι δυναμένην ἄλλως μὴτ' οἰκεῖσθαι τὸ παράπαν. τοὺς μὲν οὖν εἰς τὸν Ἰνδὸν καταφερομένους ἱστοροῦμεν τοὺς ἀξιόους μνήμης καὶ τὰς χώρας, δι' ὧν ἢ φορὰ, τῶν δ' ἄλλων ἐστὶν ἄγνοια. πλείων ἢ γινῶσις. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ μάλιστα ταῦτ' ἀνακαλύψας κατ' ἀρχὰς μὲν, ἠνίκα οἱ

Böyle bir neden olabilir; zira güneşin Ethiopialılara diğer halklardan daha fazla yaklaştığını değil; daha dik vurduğunu söyler ve burada ısı çok fazladır, dolayısıyla güneşin Ethiopia'ya çok fazla yaklaştığı söylenemez, zira o her yere eşit uzaklıktadır. Siyah cilt renginin nedeni ısı da değildir, özellikle de rahimdeki çocukların, zira onlar güneşin ulaşamayacağı yeredir. Bu etkileri güneşe ve aşırı güneş ısısına bağlayanların fikri tercih edilebilir, zira bu durum cildin yüzeyinde yoğun bir nem kaybına yol açar. Dolayısıyla Hint ülkesindekilerin kıvrıkcık saçlı ve koyu renkli olmamalarının nemli bir iklimde yaşamalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ana rahmindeki çocuklar konusunda ise bunlar sperm dağılımına bağlı olarak ebeveynlerine benzerler; kalıtsal hastalıklar ve diğer benzerlikler de aynı şekilde açıklanır. Güneşin tüm halklardan eşit şekilde uzak oluşu kelimelerle değil algılamayla açıklanır

[25]

Hint ülkesinin Mısır ve Ethiopia'ya benzerliği konusunda hemfikir olanlar su taşmasına uğramayan ovaların susuzluktan dolayı hiç ürün vermediğini söylerler. Nearkhos Nil'in yükselişine ilişkin önceden yapılan araştırmayı Hint ülkesi nehirlerinin tamamladığını söyler yani bunun nedeni yaz yağmurlarıdır. İskender, Hydaspes'te timsahlar ve Akelines'te Mısır tohumları (fasulyeleri) gördüğünde Nil Nehri'nin kaynaklarını keşfettiğini düşünmüştü ve bu nehirden Mısır'a ulaşmak üzere bir donanma kurmaya hazırlanıyordu; ancak kısa süre sonra bunun başarılamayacağını anladı, çünkü "*ortada büyük nehirler, korkunç sular ve ilk okyanus*" vardı ki, Hint ülkesinin tüm nehirleri buraya boşalırdı, sonrasında devamında Ariana, Pers ve Arap körfezleriyle tüm Arap ülkesi ve Troglodytika vardı. Bu anlatılanlar rüzgarlar, yağmurlar, nehirlerin yükselmesi ve ovalardaki taşmalarla ilgilidir.

[26]

Bu nehirleri coğrafyanın amaçları için faydalı olan ve tarihçiler tarafından bize aktarılan özellikleriyle birlikte tüm detaylarıyla açıklamalıyız. Zira nehirler ülkelerin boyut ve şekillerinin fiziksel sınırlarıdır ve de bu çalışmanın her bölümünde büyük oranda faydalanılmıştır. Ancak Nil Nehri'nin ve Hint ülkesindeki diğer nehirlerin ötekilerden üstünlüğü vardır; zira ülke bu nehirler olmadan iskân edilemezdi. Nehirler sayesinde ülke deniz yolculuklarına açıktır ve tarım yapmaya elverişlidir, diğer türlü erişilmez ve yerleşime kapalı olurdu. Indos Nehri'ne akan kayda değer nehirlerden, bunların geçtiği ülkelerden bahsedeceğiz, bunların bazılarına ilişkin özellikleri biliyoruz; ancak birçoğundan habersiziz. Ülkenin büyük bölümünü fetheden İskender

Δαρεῖον δολοφονήσαντες ὥρμησαν ἐπὶ τὴν τῆς Βακτριανῆς ἀπόστασιν, ἔγνω προυργιαίτατον ὄν διώκειν καὶ καταλύειν ἐκείνους. ἦκε μὲν οὖν τῆς Ἰνδικῆς πλησίον δι' Ἀριανῶν, ἀφίεις δ' αὐτὴν ἐν δεξιᾷ ὑπερέβη τὸν Παροπάμισον εἰς τὰ προσάρκτια μέρη καὶ τὴν Βακτριανήν: καταστρεψάμενος δὲ τάκει πάντα ὅσα ἦν ὑπὸ Πέρσαις καὶ ἔτι πλείω, τότε ἤδη καὶ τῆς Ἰνδικῆς ὠρέχθη, λεγόντων μὲν περὶ αὐτῆς πολλῶν οὐ σαφῶς δέ. ἀνέστρεψε δ' οὖν ὑπερθεὶς τὰ αὐτὰ ὄρη κατ' ἄλλας ὁδοὺς ἐπιτομωτέρας ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὴν Ἰνδικήν, εἶτ' ἐπέστρεψεν εὐθὺς ἐπ' αὐτὴν καὶ τοὺς ὄρους τοὺς ἐσπερίους αὐτῆς καὶ τὸν Κώφην ποταμὸν καὶ τὸν Χοάσπην, ὃς εἰς τὸν Κώφην ἐμβάλλει ποταμὸν καὶ κατὰ Πλημύριον πόλιν, ῥυεὶς παρὰ Γώρουδι ἄλλην πόλιν, καὶ διεξιὼν τὴν τε Βανδοβηνήν καὶ τὴν Γανδαρίτιν. ἐπυθάνετο δ' οἰκήσιμον εἶναι μάλιστα καὶ εὐκαρπον τὴν ὄρεινὴν καὶ προσάρκτιον: τὴν δὲ νότιον τὴν μὲν ἄνυδρον τὴν δὲ ποταμόκλυστον καὶ τελέως ἔκφυρον, θηρίοις τε μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις σύμμετρον. ὥρμησεν οὖν τὴν ἐπαινουμένην κατακτᾶσθαι πρότερον, ἅμα καὶ τοὺς ποταμοὺς εὐπερατοτέρους νομίσας τῶν πηγῶν πλησίον, οὓς ἀναγκαῖον ἦν διαβαίνειν, ἐπικαρσίους ὄντας καὶ τέμνοντας ἦν ἐπήγει γῆν. ἅμα δὲ καὶ ἤκουσεν εἰς ἓν πλείους συνιόντας ῥεῖν, καὶ τοῦτ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον συμβαῖνον ὅσῳ πλείον εἰς τὸ πρόσθεν προῖοιεν, ὥστ' εἶναι δυσπερατοτέραν, καὶ ταῦτα ἐν πλοίων ἀπορίᾳ. δεδιὼς οὖν τοῦτο διέβη τὸν Κώφην, καὶ κατεστρέφετο τὴν ὄρεινὴν ὅση ἐτέτραπτο πρὸς ἔω.

[27]

ἦν δὲ μετὰ τὸν Κώφην ὁ Ἰνδός, εἶθ' ὁ Ὑδάσπης, εἶθ' ὁ Ἀκεσίνης καὶ ὁ Ὑάρωτις, ὕστατος δ' ὁ Ὑπανις. περαιτέρω γὰρ προελθεῖν ἐκωλύθη, τοῦτο μὲν μαντείοις τισὶ προσέχων τοῦτο δ' ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἀπηγορευκυίας ἤδη πρὸς τοὺς πόνους ἀναγκασθεὶς: μάλιστα δ' ἐκ τῶν ὑδάτων ἔκαμνον συνεχῶς ὑόμενοι. ταῦτ' οὖν ἐγένετο γνώριμα ἡμῖν τῶν ἐωθινῶν τῆς Ἰνδικῆς μερῶν, ὅσα ἐντὸς τοῦ Ὑπάνιος, καὶ εἴ τινα προσιστόρησαν οἱ μετ' ἐκεῖνον περαιτέρω τοῦ Ὑπάνιος προελθόντες μέχρι τοῦ Γάγγου καὶ Παλιβόθρων. μετὰ μὲν οὖν τὸν Κώφην ὁ Ἰνδὸς ῥεῖ: τὰ δὲ μετὰ τούτων τῶν δυεῖν ποταμῶν ἔχουσιν Ἀστακηνοὶ τε καὶ Μασιανοὶ καὶ Νυσαῖοι καὶ Ὑπάσιοι: εἶθ' ἡ Ἀσσακανοῦ, ὅπου Μασόγα πόλις, τὸ βασίλειον τῆς χώρας. ἤδη δὲ πρὸς τῷ Ἰνδῷ πάλιν ἄλλη πόλις Πευκολαῖτις, πρὸς ἣ ζεῦγμα γενηθὲν ἐπεραίωσε τὴν στρατιάν.

[28]

μετὰ δὲ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Ὑδάσπου Τάξιλα ἔστι πόλις μεγάλη καὶ εὐνομοτάτη, καὶ ἡ περικειμένη χώρα συχνὴ καὶ σφόδρα εὐδαίμων, ἤδη συνάπτουσα καὶ τοῖς πεδίοις. ἐδέξαντό τε δὴ φιλανθρώπως τὸν Ἀλέξανδρον οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ταξίλης: ἔτυχόν τε πλειόνων ἢ αὐτοὶ παρέσχον, ὥστε φθονεῖν τοὺς Μακεδόνας καὶ λέγειν ὡς οὐκ εἶχεν, ὡς ἔοικεν, Ἀλέξανδρος οὓς εὐεργετήσῃ πρὶν ἢ διέβη τὸν Ἰνδόν. φασὶ δ' εἶναι τινες τὴν χώραν

Dareios'u haince öldürenleri ve Baktria isyanını tertipleyenleri yakalamak ve yok etmek için buranın daha elverişli olduğunu anladı. Ariana'yı sağında bırakarak Hint ülkesine yaklaştı ve kuzeyde Paropamisos'u geçti ve Baktria'ya ulaştı. Perslerin tebaası olan tüm ülkeyi ve bunun yanında pek çok başka yeri de ele geçirdikten sonra hakkında belli belirsiz pek çok şey söylenmiş olan Hint ülkesine sahip olmanın tadını çıkardı. Sonrasında Hint ülkesini solunda bırakarak aynı dağlardan, başka kısa yollar üzerinden geri döndü, hemen yönünü buraya, buranın batı sınırlarına, Kophes ve Khoaspes nehirlerine çevirdi. Bandobene ve Gandaritis rotasını izleyen Khoaspes Nehri Gorys adlı bir kentten geçerek suyunu Plemyrion yakınındaki Kophes Nehri'ne boşaltır. Dağlık ve kuzey bölümlerin yerleşime daha elverişli ve verimli olduğunu, ancak güney bölümün ya susuz ya da nehirler tarafından su baskınına uğrayabildiğini veya bazen ise kavrulduğunu, insanların iskân etmesinden çok vahşi hayvanların avlanmasına müsait olduğunu öğrendi. Dolayısıyla Hint ülkesinin önce hakkında pek çok şey söylenen bu bölümünü ele geçirmeyi planladı, aynı zamanda, aşılması gereken ve saldırmayı düşündüğü ülke boyunca akan nehirlerin yanlarındaki kaynaklarla daha kolay aşılabileceğini düşündü. Ayrıca pek çok nehrin birleşip bir akıntı oluşturduğunu ve bunun ülkenin içlerine ilerledikçe daha fazla olacağını ve gemi ihtiyacından dolayı bunları geçmenin zor olacağını öğrendi. Bu engelin farkında olarak Kophes'i geçti ve doğuya doğru uzanan tüm dağlık ülkeyi ele geçirdi.

[27]

Kophes'in bitişiğinde Indos Nehri vardır sonrasında Hydaspes, Akineses, Hyarotis ve son olarak Hypanis gelir. Kısmen bazı kehanetler dolayısıyla kısmen de bu zorluklar ve yorgunluk dolayısıyla bitkin düşmüş, ancak temel huzursuzluk sebebi sürekli yağmurlara maruz kalmak olan ordusu tarafından mecbur bırakılması yüzünden daha ileri gidemedi. Dolayısıyla Hypanis'in bu kıyısında Hint ülkesinin doğu bölümlerine ve bunun yanında İskender'den sonra Hypanis'in ötesine Ganges ve Palibothra'ya ilerlemiş olanlarca tasvir edilen diğer bölümlere aşina oldu. Kophes Nehri'nden sonra Indos Nehri gelir. Bu iki nehir arasında kalan ülke Astakenoi, Masianoi, Nysai oi ve Hypasii tarafından işgal edilmiştir. Assakanos teritoryumunun hemen bitişiğinde, Masoga kenti yer alır, burada ülkenin kraliyet sarayı bulunmaktadır. Indos'un yanında Peukolaitis adında başka bir kent vardır. Burada, ordunun geçişini sağlamak amacıyla bir köprü inşa edilmiştir.

[28]

Indos ve Hydaspes nehirlerinin arasında iyi kanunlarla yönetilen Taksila adında büyük bir kent vardır. Buna komşu olan kent kalabalıktır ve verimlidir. Ve burada ovalarla birleşir. İnsanlar ve kralları Taksiles, İskender'i nezaketle karşılamışlar ve karşılık olarak İskender'e önerdiklerinden daha fazla hediyeler almışlardır. Bu yüzden Makedonyalılar kıskanmış ve sanki İskender'in Indos'u geçmeden önce bu kadar iyilik bahşedeceği kimseyi bulamadığı

ταύτην Αιγύπτου μείζονα. ὑπὲρ δὲ ταύτης ἐν τοῖς ὄρεσιν ἢ τοῦ Ἀβισάρου χώρα, παρ' ᾧ δύο δράκοντας ἀπήγγελλον οἱ παρ' αὐτοῦ πρέσβεις τρέφεσθαι, τὸν μὲν ὀγδοήκοντα πηχῶν τὸν δὲ τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ὡς εἶρηκεν Ὀνησίκριτος, ὃν οὐκ Ἀλεξάνδρου μᾶλλον ἢ τῶν παραδόξων ἀρχικυβερνήτην προσείποι τις ἄν. πάντες μὲν γὰρ οἱ περὶ Ἀλέξανδρον τὸ θαυμαστὸν ἀντὶ τάληθοῦς ἀπεδέχοντο μᾶλλον, ὑπερβάλλεσθαι δὲ δοκεῖ τοὺς τοσοῦτους ἐκεῖνος τῇ τερατολογία: λέγει δ' οὖν τινα καὶ πιθανὰ καὶ μνήμης ἄξια ὥστε καὶ ἀπιστοῦντα μὴ παρελθεῖν αὐτά. περὶ δ' οὖν τῶν δρακόντων καὶ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐν τοῖς Ἡμωδοῖς ὄρεσι θηρεύουσι καὶ τρέφουσιν ἐν σπηλαίοις.

[29]

μεταξὺ δὲ τοῦ Ὑδάσπου καὶ τοῦ Ἀκεσίνου ἢ τε τοῦ Πώρου ἐστὶ, πολλὴ καὶ ἀγαθὴ, σχεδὸν τι καὶ τριακοσίων πόλεων, καὶ ἡ πρὸς τοῖς Ἡμωδοῖς ὄρεσιν ὕλη, ἐξ ἧς Ἀλέξανδρος κατήγαγε τῷ Ὑδάσπῃ κόψας ἐλάτην τε πολλὴν καὶ πεύκην καὶ κέδρον καὶ ἄλλα παντοῖα στελέχη ναυπηγήσιμα, ἐξ ὧν στόλον κατεσκευάσατο ἐπὶ τῷ Ὑδάσπῃ πρὸς ταῖς ἐκτισμέναις ὑπ' αὐτοῦ πόλεσιν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὸν Πῶρον ἐνίκα διαβάς: ὧν τὴν μὲν Βουκεφαλίαν ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ πεσόντος ἵππου κατὰ τὴν μάχην τὴν πρὸς τὸν Πῶρον (ἐκαλεῖτο δὲ Βουκεφάλας ἀπὸ τοῦ πλάτους τοῦ μετώπου: πολεμιστῆς δ' ἦν ἀγαθός, καὶ ἀεὶ τούτῳ ἐκέχρητο κατὰ τοὺς ἀγῶνας), τὴν δὲ Νίκαιαν ἀπὸ τῆς νίκης ἐκάλεσεν. ἐν δὲ τῇ λεχθείσῃ ὕλῃ καὶ τὸ τῶν κερκοπιθήκων διηγοῦνται πλῆθος ὑπερβάλλον καὶ τὸ μέγεθος ὁμοίως: ὥστε τοὺς Μακεδόνας ποτὲ ἰδόντας ἐν τισιν ἀκρολοφίαις ψιλαῖς ἐστῶτας ἐν τάξει κατὰ μέτωπον πολλοὺς (καὶ γὰρ ἀνθρωπονούστατον εἶναι τὸ ζῶον, οὐχ ἦττον τῶν ἐλεφάντων) στρατοπέδου λαβεῖν φαντασίαν καὶ ὀρμησαὶ μὲν ἐπ' αὐτοὺς ὡς πολεμίους, μαθόντας δὲ παρὰ Ταξίλου συνόντος τότε τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν παύσασθαι. ἡ δὲ θήρα τοῦ ζῴου διττὴ: μιμητικὸν δὲ καὶ ἐπὶ τὰ δένδρα ἀναφευκτικόν: οἱ οὖν θηρεύοντες, ἐπὶ ἰδῶσιν ἐπὶ δένδρων ἰδρυμένον, ἐν ὄψει θέντες τρύβλιον ὕδωρ ἔχον τοὺς ἑαυτῶν ὀφθαλμοὺς ἐναλείφουσιν ἐξ αὐτοῦ: εἴτ' ἀντὶ τοῦ ὕδατος ἰξοῦ τρύβλιον θέντες ἀπίασι καὶ λοχῶσι πόρρωθεν: ἐπὶ δὲ καταπηδήσαν τὸ θηρίον ἐγγρίσῃται τοῦ ἰξοῦ, καταμύσαντος δ' ἀποληφθῆ τὰ βλέφαρα, ἐπιόντες ζωγοῦσιν. εἷς μὲν οὖν τρόπος οὗτος, ἄλλος δέ: ὑποδυσάμενοι θυλάκους ὡς ἀναξυρίδας ἀπίασιν, ἄλλους καταλιπόντες δασεῖς τὰ ἐντὸς κεχρισμένους ἰξῶ: ἐνδύντας δὲ εἰς αὐτοὺς ῥαδίως αἰροῦσι.

yönünde yorumlamışlardır. Bazı yazarlar bu ülkenin Mısır'dan büyük olduğunu söyler. Bu ülkenin üst kısmında dağlar arasında Abisaros'un ülkesi vardır. Abisaros'un gönderdiği elçilerin bildirdiğine göre biri 80 diğeri ise Onesikritos'a göre 140 dirsek boyunda iki yılanı vardır. Onesikritos, İskender'in başdümencisi olduğu gibi baş hikâyecisidir de. Ona eşlik eden herkes arasından İskender gerçek yerine olağanüstü olanı tercih etmiştir. Ancak bu yazar olağanüstü şeyleri anlatırken diğer herkesi bastırmış görünür. Yine de anlattığı bazı şeyler olması muhtemel ve kaydedeğerdir ve bunların doğruluğuna inanmayanlar tarafından bile görmezden gelinemez. Diğer yazarlar ayrıca Emodoi Dağları'nda yılan avından, bunların yakalanıp mağaralarda beslendiğini anlatır.

[29]

Hydaspes ve Akesines arasında Poros'un ülkesi vardır. Oldukça geniş ve verimli bir bölgedir; yaklaşık 300 kent vardır. Burada ayrıca Emodoi Dağları'nın hemen yanında İskender'in gemi yapımı için büyük miktarda köknar, çam, sedir ve başka ağacı kesip kerestelerini Hydaspes'e getirdiği orman vardır. Bununla, Hydaspes'te, nehrin her iki yakasında kurduğu kentlerin yakınında bir donanma inşa etmiştir. Bu nehri geçerek Poros'un ülkesini fethetmiştir. Bu kentlerden birini, Poros ile yaptığı savaşta ölen atı Bukephalos'un ardından *Bukephalia* olarak adlandırmıştır. *Bukephalos* ismi bu ata alınının genişliğinden dolayı verilmiştir. Mükemmel bir savaş atıdır ve İskender savaşlarında sürekli bu ata binmiştir. Başka bir kenti kazandığı zaferin ardından *Nikaia* olarak adlandırmıştır. Yukarıda bahsedilen ormanda çok sayıda ve çok büyük maymunlar olduğu söylenir. Bir keresinde Makedonyalılar karşılarında, çıplak tepelerde tıpkı bir ordu gibi sıralanmış bir şekilde maymunları görünce (bu hayvanlar filler kadar akıllıdır), onlara gerçek düşman gibi saldırmaya hazırlanmışlar; ancak o zaman kralın yanında bulunan Taksiles tarafından bilgilendirince geri çekilmişlerdir. Bu hayvan iki şekilde avlanır. Bu taklit eden bir canlıdır ve ağaçlarda saklanır. Avcılar, ağaçta konuşlanmış bir maymun gördüklerinde, görülen yere su dolu bir kap koyarlar, bu suyla kendi gözlerini yıkarlar, sonrasında ise, su yerine, ökse bırakırlar ve uzaklaşırlar, belli bir uzaklıkta beklerler. Hayvan aşağı sarkar, ökseyi kendine bulaştırır ve gözünü kırptığında göz kapakları birbirine kenetlenir; avcılar gelir ve hayvanı yakalar. Bunları yakalamanın diğer yolu ise şu şekildedir; avcılar çuval giyinirler ve uzaklaşırlar; arkalarında diğerlerini bırakırlar. İçlerinde de ökse vardır. Maymunlar bunları giyince kolayca yakalanırlar.

καὶ τὴν Κάθαιαν δὲ τινες καὶ τὴν Σωπεΐθους, τῶν νομαρχῶν τινος, κατὰ τήνδε τὴν μεσοποταμίαν τιθέασιν: ἄλλοι δὲ καὶ τοῦ Ἀκεσίνου πέραν καὶ τοῦ Ἰαρώτιδος, ὁμορον τῆ Πώρου τοῦ ἐτέρου, ὃς ἦν ἀνεπιὸς τοῦ ὑπ' Ἀλεξάνδρου ἀλόντος: καλοῦσι δὲ Γανδαρίδα τὴν ὑπὸ τούτῳ χώραν. ἐν δὲ τῇ Καθαίᾳ καινότερον ἱστορεῖται τὸ περὶ τοῦ κάλλους ὅτι τιμᾶται διαφερόντως, ὡς ἵππων καὶ κυνῶν: βασιλέα τε γὰρ τὸν κάλλιστον αἰρεῖσθαι φησιν Ὀνησίκριτος, γενόμενόν τε παιδίον μετὰ δίμηνον κρίνεσθαι δημοσίᾳ πότερον ἔχοι τὴν ἔννομον μορφήν καὶ τοῦ ζῆν ἀξίαν ἢ οὐ, κριθέντα δ' ὑπὸ τοῦ ἀποδειχθέντος ἄρχοντος ζῆν ἢ θανατοῦσθαι: βάπτεσθαι τε πολλοῖς εὐανθεστάτοις χρώμασι τοὺς πώγωνας αὐτοῦ τούτου χάριν καλλωπιζομένους: τοῦτο δὲ καὶ ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελῶς συχνούς τῶν Ἰνδῶν (καὶ γὰρ δὴ φέρειν τὴν χώραν χροῶς θαυμαστάς) καὶ θριζὶ καὶ ἐσθῆσι: τοὺς δ' ἀνθρώπους τὰ ἄλλα μὲν εὐτελεῖς εἶναι φιλοκόσμους δέ. ἴδιον δὲ τῶν Καθαίων καὶ τοῦτο ἱστορεῖται τὸ αἰρεῖσθαι νυμφίον καὶ νύμφην ἀλλήλους καὶ τὸ συγκατακαίεσθαι τεθνεῶσι τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας κατὰ τοιαύτην αἰτίαν, ὅτι ἐρῶσαί ποτε τῶν νέων ἀφίσταντο τῶν ἀνδρῶν ἢ φαρμακεύοιεν αὐτούς: νόμον οὖν θέσθαι τοῦτον ὡς παυσομένης τῆς φαρμακείας: οὐ πιθανῶς μὲν οὖν ὁ νόμος οὐδ' ἡ αἰτία λέγεται. φασὶ δ' ἐν τῇ Σωπεΐθους χώρᾳ ὀρυκτῶν ἀλῶν ὄρος εἶναι ἀρκεῖν δυνάμενον ὅλη τῇ Ἰνδικῇ: καὶ χρυσεῖα δὲ καὶ ἀργυρεῖα οὐ πολὺ ἄπωθεν ἐν ἄλλοις ὄρεσιν ἱστορεῖται καλά, ὡς ἐδήλωσε Γόργος ὁ μεταλλευτής. οἱ δ' Ἰνδοὶ μεταλλείας καὶ χωνείας ἀπείρως ἔχοντες οὐδ' ὧν εὐποροῦσιν ἴσασιν, ἀλλ' ἀπλούστερον μεταχειρίζονται τὸ πρᾶγμα.

ἐν δὲ τῇ Σωπεΐθους καὶ τὰς τῶν κυνῶν ἀρετὰς διηγοῦνται θαυμαστάς: λαβεῖν γοῦν τὸν Ἀλέξανδρον παρὰ τοῦ Σωπεΐθους κύνας πενήκοντα καὶ ἑκατόν: διαπείρας δὲ χάριν λέοντι προσαφέντας δύο, κρατουμένων αὐτῶν, δύο ἄλλους ἐπαφεῖναι: τότε δ' ἤδη καθεστῶτων εἰς ἀντίπαλα τὸν μὲν Σωπεΐθη κελεῦσαι τῶν κυνῶν ἓνα ἀποσπᾶν τοῦ σκέλους τινὰ λαβόμενον, ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούῃ ἀποτεμεῖν: τὸν Ἀλέξανδρον δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ συγχωρεῖν ἀποτεμεῖν φειδόμενον τοῦ κυνός, εἰπόντος δ' ὅτι τέτταρας ἀντιδώσω σοι, συγχωρῆσαι καὶ τὸν κύνα περιδεῖν ἀποτμηθέντα τὸ σκέλος βραδείᾳ τομῇ πρὶν ἀνεῖναι τὸ δῆγμα.

[30]

Bazı yazarlar Kathaia'yı ve *nomarkhos*'lardan biri olan Sopeithes'in ülkesini Hydaspes ve Akesines nehirlerinin arasına yerleştirirler bazıları ise Akesines ve Hyarotis'in diğer yanına öteki Poros'un teritoryumunun sınırlarına yerleştirirler. Bu Poros, İskender tarafından esir alınan yeğen Poros'tur. Bu yazarlar onun hükmettiği ülkeyi Gandaris olarak adlandırır. Kathaia'nın sakinlerinin muazzam bir güzelliğe sahip olup bunun atlara ve köpeklere sirayet ettiği yönünde oldukça yeni bir yorum vardır. Onesikritos'a göre en yakışıklı kişiyi kral olarak seçerler. Seçilen çocuk, doğumundan iki ay sonra kamusal bir incelemeye girer ve kontrol edilir. Onun kanun uyarınca gerekli güzellik miktarına sahip olup olmadığına veya yaşamasına izin verilip verilmemesine karar verirler. Baştaki yönetici onun yaşamasına izin verildiğine veya ölüme mahkûm edilmesine karar verildiğini ilan eder. Bunlar görünümelerini güzelleştirmek için kafalarını çeşitli ve gösterişli boyalarla boyarlar. Bu gelenek Hintler arasında pek çok yerde yaygındır, zira onlar saçlarına ve giysilerine oldukça önem verirler ve de bu ülke çok güzel boyalar üretir. Diğer konularda insanlar idareli, ancak süs düşkünüdür. Kathaialılarla ilgili ilginç bir gelenek vardır. Gelin ve damat birbirinin tercihidir ve kadınlar ölen kocalarının ardından kendilerini yakarlar. Bu uygulamanın nedeni bazen kadınların bazen genç erkeklere aşık olup kocalarını terk etmeleri veya onları zehirlemeleridir. Bu kanun bunun sonucunda zehir verme uygulamasını kontrol etmek için oluşturulmuştur; ancak bu kanunun varlığı veya kökeni olası gerçekler değildir. Sopeithes'in teritoryumunda tüm Hint ülkesi için yeterli miktarda fosil tuzdan oluşmuş bir dağ olduğu söylenir, İskender'in madencisi Gorgos'un ifadesine göre diğer dağlardan çok da uzak olmayan yerlerde altın ve gümüş gibi değerli madenler de vardır. Hintler madencilik ve eritme işlerine aşina değildir ve de servetlerinin farkında olmayıp çok daha basit işlerle meşguldürler.

[31]

Sopeithes'in teritoryumundaki köpeklerin erdemlerinin olağanüstü oldukları söylenir. İskender Sopeithes'ten hediye olarak bunlardan 150 tane almıştır. Onları sınamak için, ikisi bir aslanın üzerine saldırılmış, bunlar galip gelince iki tane aslan daha ortaya çıkmıştır. Eşitlik sağlanınca Sopeithes bir adamına köpeklerden birini bacağından yakalayıp çekmesini, hala direnirse de bacağı kesip koparmasını emretmiştir. İskender başta onun köpeğin bacağının kesilmesine razı gelmesini reddetmiştir, zira köpeği korumak istemiştir. Ancak Sopeithes'in "*bunun yerine sana 4 tane vereceğim*" demesi üzerine İskender razı olmuş ve köpeğin hücumunu kaybetmektense yavaş bir şekilde bacağının kesilmesine müsaade ettiğini görmüştür.

ἡ μὲν οὖν μέχρι τοῦ Ὑδάσπου ὁδὸς τὸ πλεόν ἦν ἐπὶ μεσημβρίαν, ἢ δ' ἐνθένδε πρὸς ἕω μᾶλλον μέχρι τοῦ Ὑπάνιος, ἅπαντα δὲ τῆς ὑπωρείας μᾶλλον ἢ τῶν πεδίων ἐχομένη. ὁ δ' οὖν Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ Ὑπάνιος ἀναστρέψας ἐπὶ τὸν Ὑδάσπην καὶ τὸν ναύσταθμον ἠρτικρότει τὸν στόλον, εἶτ' ἔπλει τῷ Ὑδάσπῃ. πάντες δ' οἱ λεχθέντες ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς ἓνα τὸν Ἴνδόν, ὕστατος δ' ὁ Ὑπανίς: πεντεκαίδεκα δὲ τοὺς σύμπαντας συρρεῖν φασὶ τοὺς γε ἀξιολόγους: πληρωθεὶς δ' ἐκ πάντων ὥστε καὶ ἐφ' ἑκατὸν σταδίου, ὡς οἱ μὴ μετριάζοντές φασιν, εὐρύνεσθαι κατὰ τινὰς τόπους, ὡς δ' οἱ μετριώτεροι, πεντήκοντα τὸ πλεῖστον ἐλάχιστον δὲ ἑπτὰ καὶ πολλὰ ἔθνη καὶ πόλεις εἰσὶ πέραξ ἔπειτα δυοὶ στόμασιν εἰς τὴν νοτίαν ἐκδίδωσι θάλατταν καὶ τὴν Παταληνὴν προσαγορευομένην ποιεῖ νῆσον. ταύτην δ' ἔσχε τὴν διάνοιαν Ἀλέξανδρος, ἀφίς τὰ πρὸς ἕω μέρη πρῶτον μὲν διὰ τὸ κωλυθῆναι διαβῆναι τὸν Ὑπανίον, ἔπειτα καὶ ψευδῆ καταμαθὼν τῇ πείρᾳ τὸν προκατέχοντα λόγον ὡς ἔκπυρα εἶη καὶ θηρίοις μᾶλλον οἰκήσιμα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις ἢ ἀνθρωπιῶ γένει: διόπερ ὤρμησεν ἐπὶ ταῦτα ἀφίς ἐκεῖνα, ὥστε καὶ ἐγνώσθη ταῦτα ἀντ' ἐκείνων ἐπὶ πλεόν.

ἡ μὲν οὖν μεταξύ τοῦ Ὑπάνιος καὶ τοῦ Ὑδάσπου λέγεται ἑννέα ἔχειν ἔθνη, πόλεις δὲ εἰς πεντακισχιλίας οὐκ ἐλάττους Κῶ τῆς Μεροπίδος: δοκεῖ δὲ πρὸς ὑπερβολὴν εἰρηῆσθαι τὸ πλῆθος: ἢ δὲ μεταξύ τοῦ Ἴνδοῦ καὶ τοῦ Ὑδάσπου εἴρηται σχεδόν τι ὑφ' ὧν οἰκεῖται τῶν ἀξίων μνήμης. κάτω δ' ἐξῆς εἰσιν οἱ τε Σίβαιοι λεγόμενοι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν, καὶ Μαλλοὶ καὶ Συδράκαι μεγάλα ἔθνη: καὶ Μαλλοὶ μὲν παρ' οἷς ἀποθανεῖν ἐκινδύνευσεν Ἀλέξανδρος τρωθεὶς ἐν ἀλώσει πολίχνης τινός, Συδράκαι δὲ οὖς τοῦ Διονύσου συγγενεῖς ἔφαμεν μεμυθεῦσθαι. πρὸς αὐτῇ δ' ἤδη τῇ Παταληνῇ τὴν τε τοῦ Μουσικανοῦ λέγουσι καὶ τὴν Σάβου, τὰ Σινδόμανα, καὶ ἔτι τὴν Πορτικανοῦ καὶ ἄλλων ὧν ἐκράτησεν ἀπάντων Ἀλέξανδρος, τὴν τοῦ Ἴνδοῦ παροικούντων ποταμίαν, ὑστάτης δὲ τῆς Παταληνῆς ἦν ὁ Ἴνδὸς ποιεῖ σχισθεὶς εἰς δύο προχοάς. Ἀριστόβουλος μὲν οὖν εἰς χιλίους σταδίους διέχειν ἀλλήλων φησὶν αὐτάς, Νέαρχος δ' ὀκτακοσίους προστίθησιν, Ὀνησίκριτος δὲ τὴν πλευρὰν ἐκάστην τῆς ἀπολαμβανομένης νήσου τριγώνου τὸ σχῆμα δισχιλίων, τοῦ δὲ ποταμοῦ τὸ πλάτος καθ' ὃ σχίζεται εἰς τὰ στόματα ὅσον διακοσίων: καλεῖ δὲ τὴν νῆσον Δέλτα καὶ φησὶν ἴσην εἶναι τοῦ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα, οὐκ ἀληθὲς τοῦτο λέγων. τὸ γὰρ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα χιλίων καὶ τριακοσίων λέγεται σταδίων ἔχειν τὴν βάσιν, τὰς δὲ πλευρὰς ἐκατέραν ἐλάττω τῆς βάσεως. ἐν δὲ τῇ Παταληνῇ πόλις ἐστὶν ἀξιόλογος τὰ Πάταλα, ἀφ' ἧς καὶ ἡ νῆσος καλεῖται.

[32]

Hydaspes kadar uzağa ilerleyen yürüyüşün yönü büyük çoğunlukla güneye doğrudur. Bundan sonra ise daha çok doğuda kalan Hypanis'e doğrudur. Ancak genel itibarıyla ovalardan ziyade dağların eteklerinde uzanan ülkeye daha yakındır. Sonuç olarak İskender Hypanis'ten Hydaspes'e ve gemilerinin bulunduğu yere döndüğünde, donanmasını hazırladı ve Hydaspes üzerinde yelken açtı. Bahsi geçen tüm nehirler ki, Hypanis bunların sonuncusudur, tek bir nehirde, Indos'ta birleşir. Indos'a akan 15 kayadeger nehir olduğu söylenir. Indos tüm bu nehirler ile dolduğunda, abartan bazı yazarlara göre 100 *stadia*'ya, daha makul bir hesaba göre ise en fazla 50 *stadia*'ya en az 7 *stadia*'ya kadar genişlemek için güney denizine iki ağızdan dökülür ve Patalene olarak anılan adayı oluşturur. İskender'in niyeti doğuda konumlanan kısımlara doğru yürüyüşü bırakmaktı, bunun nedeni ilk olarak Hypanis'i geçmede engellenmesi ikinci olarak ise ovaların ateşten kavrulduğu ve insan habitasyonundan ziyade yabancı hayvan avlarına daha uygun olduğu konularında daha önceden edindiği bilgilerin yanlışlığını tecrübeyle öğrenmişti. Dolayısıyla diğer yolu terk ederek bu yönde yola çıktı bu yüzden bu bölümler diğerinden daha bilinir oldu.

[33]

Hypanis ve Hydaspes arasında uzanan teritoryumun 9 halk ve 500 kent barındırdığı ve Kos Meropis'ten boyut olarak küçük olmadığı söylenir. Ancak bu rakam abartılı görünür. Dikkate değer neredeyse tüm halklardan bahsettik bunlar Indos ve Hydaspes arasındaki ülkeyi iskân ederler. Aşağıda sırasıyla, Sibai olarak anılan halk ki bunlardan daha önce bahsettik, Malloi, Sydrakai, gibi büyük halklar vardır. İskender küçük bir kentin ele geçirilmesi sırasında aldığı bir yaradan dolayı hayatını kaybetme tehlikesi Malloi arasında gerçekleşmiştir. Syradakai'nın ise Dionysos'un müttefikleri olduğunu söyledik. Patalene'nin yakınında Sabos'un ülkesi Musikanos vardır. Başkenti Portikanos'un ve Indos kıyılarındaki kenti iskân eden diğer prenslerin yönettiği Sindomana'dır. Tüm buralar İskender tarafından fethedilmiştir, en son kendini Patalene'nin kralı ilan etmiş ki, burası Indos'un iki kolu tarafından oluşturulmuştur. Aristobulos bu iki kolun birbirinden 1000 *stadia* uzaklıkta olduğunu söyler. Nearkhos bu rakama 800 *stadia* daha ekler. Onesikritos üçgen şeklindeki bu adanın her kenarının 2000 *stadia* olduğunu ve iki ağza ayrılan nehrin genişliğinin ise 200 *stadia* olduğunu söyler. Bu adayı Delta olarak adlandırır ve bunun Mısır Deltası kadar büyük olduğunu söyler, ancak bu bir hatadır. Zira Mısır Deltası'nın 1300 *stadia*'lık bir zemini olduğu söylenir. Ve her bir kenarı bu tabandan daha azdır. Patalene'de Patala olarak anılan bir kent vardır, ada adını buradan alır.

φησὶ δ' Ὀνησίκριτος τὴν πλείστην παραλίαν τὴν ταύτη πολὺ τὸ τεναγῶδες ἔχειν καὶ μάλιστα κατὰ τὰ στόματα τῶν ποταμῶν διὰ τε τὴν χοῦν καὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὸ μὴ πνεῖν ἀπογαίους ἀλλ' ὑπὸ τῶν πελαγίων ἀνέμων κατέχεσθαι τούτους τοὺς τόπους τὸ πλέον. λέγει δὲ καὶ περὶ τῆς Μουσικανοῦ χώρας ἐπὶ πλέον ἐγκωμιάζων αὐτήν, ὧν τινα κοινὰ καὶ ἄλλοις Ἰνδοῖς ἰστόρηται, ὡς τὸ μακρόβιον ὥστε καὶ τριάκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν προσλαμβάνειν (καὶ γὰρ τοὺς Σῆρας ἔτι τούτων μακροβιωτέρους τινές φασι) καὶ τὸ λιτόβιον καὶ τὸ ὑγιεινόν, καίπερ τῆς χώρας ἀφθονίαν ἀπάντων ἐχούσης. ἴδιον δὲ τὸ συσσίτια τινα Λακωνικὰ αὐτοῖς εἶναι δημοσία σιτουμένων ὅσα δ' ἐκ θήρας ἐχόντων, καὶ τὸ χρυσῶ μὴ χρῆσθαι μηδ' ἀργύρῳ μετάλλων ὄντων, καὶ τὸ ἀντὶ δούλων τοῖς ἐν ἀκμῇ χρῆσθαι νέοις, ὡς Κρηῆτες μὲν τοῖς Ἀφαμιώταις Λάκωνες δὲ τοῖς Εἴλωσι: μὴ ἀκριβοῦν δὲ τὰς ἐπιστήμας πλὴν ἰατρικῆς: ἐπὶ τινῶν γὰρ κακουργίαν εἶναι τὴν ἐπὶ πλέον ἄσκησιν, οἷον ἐπὶ τῆς πολεμικῆς καὶ τῶν ὁμοίων: δίκην δὲ μὴ εἶναι πλὴν φόνου καὶ ὕβρεως: οὐκ ἐπ' αὐτῷ γὰρ τὸ μὴ παθεῖν ταῦτα, τὰ δ' ἐν τοῖς συμβολαίοις ἐπ' αὐτῷ ἐκάστω, ὥστε ἀνέχεσθαι δεῖ ἐάν τις παραβῆ τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ προσέχειν ὄτω πιστευτέον, καὶ μὴ δικῶν πληροῦν τὴν πόλιν.

ταῦτα μὲν οἱ μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύσαντες λέγουσιν. ἐκδέδοται δὲ τις καὶ Κρατεροῦ πρὸς τὴν μητέρα Ἀριστοπάτραν ἐπιστολὴ πολλά τε ἄλλα παράδοξα φράζουσα καὶ οὐχ ὁμολογοῦσα οὐδενὶ καὶ δὴ καὶ τὸ μέχρι τοῦ Γάγγου προελθεῖν τὸν Ἀλέξανδρον: αὐτός τε φησὶν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν καὶ κήτη τὰ ἐπ' αὐτῷ καὶ μέγεθος καὶ πλάτους καὶ βάθους πόρρω πίστεως μᾶλλον ἢ ἐγγύς. ὅτι μὲν γὰρ μέγιστος τῶν μνημονευομένων κατὰ τὰς τρεῖς ἡπείρους καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἰνδός, τρίτος δὲ καὶ τέταρτος ὁ Ἴστρος καὶ ὁ Νεῖλος, ἰκανῶς συμφωνεῖται: τὰ καθ' ἕκαστα δ' ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτοῦ λέγουσιν, οἱ μὲν τριάκοντα σταδίων τοῦλάχιστον πλάτος οἱ δὲ καὶ τριῶν, Μεγασθένης δέ, ὅταν ἦ μέτριος, καὶ εἰς ἑκατὸν εὐρύνεσθαι, βάθος δὲ εἴκοσιν ὀργυῶν τοῦλάχιστον.

[34]

Onesikritos bu bölgedeki sahil şeridinin en büyük bölümünün özellikle de nehir ağızlarının bataklıkla dolu olduğunu söyler. Bunun nedeni çamurlar, gelgitler ve kara rüzgârlarının olmayışıdır. Zira bu bölümler büyük oranda denizden esen rüzgârların etkisi altındadır. Musikanos'un ülkesi hakkında detaylı bilgi verir, uzun ömürlü olmaları, yaşam süresinin 130 yıla kadar varması (ancak Sereslerin bazı yazarlar tarafından daha uzun yaşadıkları söylenir), ülkenin her şeyi bolca üretmesine rağmen alışkanlıkları ve sağlıkları konusunda ölçülü olmaları gibi diğer Hint kabileleri arasında yaygın olan özellikleri buranın yerlileri ile ilişkilendirir. Bunların tuhaflıkları ise şunlardır; açık alanda yemek yedikleri bir çeşit Lakedaimonia öğünü yerler. Yemekleri avladıkları şeylerden oluşur. Bu metallerin madenlerine sahip olmalarına rağmen ne altını ne de gümüşü kullanırlar. Köleler yerine hayatlarının baharındaki gençleri kullanırlar, tıpkı Giritlilerin Aphiotesleri ve Lakedaimonların helotları kullanmaları gibi. Bilimle uğraşmazlar, ancak tıpla uğraşırlar zira savaş ve buna benzer sanatlarla aşırı ilgilenmenin günah işlemek olduğuna inanırlar. Cinayet ve tecavüze karşı olanlar dışında bir kanun süreci yoktur. Zira bir kimsenin birinden veya ötekenden kaçması kendi gücüne bağlı değildir, ancak anlaşmalar her bireyin kendi elindedir ve iyilik bir başkası tarafından ihlal ediliyorsa kötüye karşı direnmelidir, zira bir kimse güvendiklerine karşı dikkatli olmalıdır ve mahkemede sürekli anlaşmazlıklar yaratarak kenti huzursuz etmemelidir. Bunlar, İskender'e seferinde eşlik edenlerin anlattıklarıdır.

[35]

Krateros'un annesi Aristopatra'ya yazdığı bir mektup vardır. Bu mektupta pek çok istisnai durum anlatılır ve de diğer yazarlardan farklılık gösterir, özellikle de İskender'in Ganges Nehri'ne kadar ilerlediğini söylemesi bakımından. Krateros kendisinin bizzat nehri, bu nehrin barındırdığı balinaları, nehrin büyüklüğünü genişliğini derinliğini bizzat gördüğünü söyler. Tahminlerden ziyade olabirliği aşar. Zira Ganges nehri üç kıtada bilinen nehirlerin en büyüğüdür, bu genel olarak kabul görür, bunun hemen sonrasında Indos gelir, üçüncü olarak Istros ve dördüncü olarak Nil. Ancak farklı yazarlar bu konudaki anlatımlarında farklılaşır, en az genişlik için bazıları 30, diğerleri 3 *stadia* der. Ancak Megasthenes sıradan genişliğin 100 *stadia* olduğunu ve bunun en az derinliğinin 20 kulaç olduğunu söyler.

ἔπι δὲ τῆ συμβολῆ τούτου τε καὶ τοῦ ἄλλου ποταμοῦ Ἐραννοβόα τὰ Παλίβοθρα ἰδρῦσθαι σταδίων ὀγδοήκοντα τὸ μῆκος πλάτος δὲ πεντεκαίδεκα ἐν παραλληλογράμμῳ σχήματι, ξύλινον περίβολον ἔχουσιν κατατετρημένον ὥστε διὰ τῶν ὀπῶν τοξεύειν: προκεῖσθαι δὲ καὶ τάφρον φυλακῆς τε χάριν καὶ ὑποδοχῆς τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀπορροϊῶν. τὸ δ' ἔθνος ἐν ᾧ ἡ πόλις αὕτη καλεῖσθαι Πρασίους, διαφορώτατον τῶν πάντων: τὸν δὲ βασιλεύοντα ἐπώνυμον δεῖν τῆς πόλεως εἶναι, Παλίβοθρον καλούμενον πρὸς τῷ ἰδίῳ τῷ ἐκ γενετῆς ὀνόματι, καθάπερ τὸν Σανδρόκοττον, πρὸς ὃν ἦκεν ὁ Μεγασθένης πεμφθείς. τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ παρὰ τοῖς Παρθυαίοις: Ἀρσάκαι γὰρ καλοῦνται πάντες, ἰδίᾳ δὲ ὁ μὲν Ὀρώδης ὁ δὲ Φραάτης ὁ δ' ἄλλο τι.

ἄριστη δ' ὁμολογεῖται πᾶσα ἡ τοῦ Ὑπάνιος πέραν: οὐκ ἀκριβοῦνται δέ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸν ἐκτοπισμὸν λέγεται πάντ' ἐπὶ τὸ μείζον ἢ τὸ τερατωδέστερον: οἷα τὰ τῶν χρυσορύχων μυρμηκῶν καὶ ἄλλων θηρίων τε καὶ ἀνθρώπων ἰδιομόρφων καὶ δυνάμεσί τισιν ἐξηλλαγμένων, ὡς τοὺς Σῆρας μακροβίους φασὶ πέρα καὶ διακοσίων ἐτῶν παρατείνοντας. λέγουσι δὲ καὶ ἀριστοκρατικὴν τινα σύνταξιν πολιτείας αὐτόθι ἐκ πεντακισχιλίων βουλευτῶν συνεστῶσαν, ὧν ἕκαστον παρέχεσθαι τῷ κοινῷ ἐλέφαντα. καὶ τίγρεις δ' ἐν τοῖς Πρασίοις φησὶν ὁ Μεγασθένης μεγίστους γίνεσθαι, σχεδὸν δὲ τι καὶ διπλασίους λεόντων, δυνατοὺς δὲ ὥστε τῶν ἡμέρων τινὰ ἀγόμενον ὑπὸ τεττάρων τῷ ὀπισθίῳ σκέλει δραξάμενον ἡμίονου βιάσασθαι καὶ ἐλκύσαι πρὸς ἑαυτόν. κερκοπιθήκους δὲ μείζους τῶν μεγίστων κυνῶν, λευκοὺς πλὴν τοῦ προσώπου, τοῦτο δ' εἶναι μέλαν, παρ' ἄλλοις δ' ἀνάπαλιν: τὰς δὲ κέρκους μείζους δυεῖν πηχέων: ἡμερωτάτους δὲ καὶ οὐ κακοήθεις περὶ ἐπιθέσεις καὶ κλοπὰς. λίθους δ' ὀρύττεσθαι λιβανόχρους γλυκυτέρους σύκων ἢ μέλιτος. ἀλλαχοῦ δὲ διπήχεις ὄφεις ὑμενοπτέρους ὡσπερ αἱ νυκτερίδες: καὶ τούτους δὲ νύκτωρ πέτεσθαι, σταλαγμοὺς ἀφιέντας οὖρων, τοὺς δὲ ἰδρώτων, διασήποντας τὸν χρῶτα τοῦ μὴ φυλαξαμένου: καὶ σκορπίους εἶναι πτηνοὺς, ὑπερβάλλοντας μεγέθεσι: φύεσθαι δὲ καὶ ἔβενον: εἶναι δὲ καὶ κύνας ἀλκίμους, οὐ πρότερον μεθιέντας τὸ δηχθὲν πρὶν εἰς τοὺς ῥώθωνας ὕδωρ καταχυθῆναι: ἐνίους δ' ὑπὸ προθυμίας ἐν τῷ δήγματι διαστρέφεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς, τοῖς δὲ καὶ ἐκπίπτειν, κατασχεθῆναι δὲ καὶ λέοντα ὑπὸ κυνὸς καὶ ταῦρον, τὸν δὲ ταῦρον καὶ ἀποθανεῖν κρατούμενον τοῦ ῥύγχους πρότερον ἢ ἀφεθῆναι.

[36]

Ganges ve diğ er nehir Erannoboas'ın birleşt iğ i yerde Palibothra kenti yer alır, uzunluğ u 80 *stadia*, genişliğ i 15 *stadiadır*. Ahş ap duvarla ç evrili paralelkenar ş eklindedir, bu duvarda iç lerinden ok atılan delikler (aç ıklıklar) vardır. Önünde hem savunma amaçlı hem de kentin kanalizasyon kanalı olarak kullanılan bir hendek vardır. Bu kentin bulunduğ u ülkenin insanları tüm kabileler arasında en farklılarıdır ve Prasioi olarak anılırlar. Kral, aile adının yanında Palibothros soyadını da alır; zira Megasthenes'in gönderildiğ i kral Sandrokkottos adındadır. Parthialılar arasında da böylesi bir gelenek vardır, zira hepsi Arsakes adını taş ır; ancak her birinin Orodes, Phraates veya baş ka biri gibi kendi adı da vardır.

[37]

Hypanis'in diğ er yakasındaki ülkenin tamamı verimli olmaya müs aittir, ancak bununla ilgili kesin bilgiye sahip değ iliz. Bilmezden gelme veya buranın uzak konumu dolayısıyla buraya ilişkin her ş ey abartılı veya ş aşı lacak niteliktedir. Altın kazan myrmekslerin (karıncaların), tuhaf ş ekillerdeki hayvanların, ilginç yeteneklere sahip insanların hikâyeleri veya 200 yılı aş kın bir hayat yaşamış Seres'in uzun ömürlülüğ ü gibi. Ayrıca her birinin devlete bir fil tedarik ettiğ i 500 danış mandan oluş an aristokratik bir yönetim biçiminden bahsederler. Megasthenes'e göre en büyük kaplanlar Parsioi arasında bulunur. Bunlar neredeyse aslanların iki katı büyüklüğ undedir ve de öyle güç lüdür ki, dört kişı tarafından sürülen terbiye edilmiş bir kaplan bir katırı aksak bacağ ından tutup ona üst ün gelip sürükleyebilir. Maymunlar en büyük köpeklerden de büyüktürler. Siyah yüzleri hariç beyaz renktedirler. Tam tersi durum baş ka yerlerde görülür. Kuyrukları iki dirsekten daha uzundur. Oldukça evcildirler, zarar vermeye eğ ilimli değ ildirler. Ne insanlara saldırır ne de hırsızlık yaparlar. Aselbent renginde taş lar bulunur ve bunlar incir veya baldan daha tatlıdır. Bazı yerlerde iki dirsekten daha uzun yılanlar vardır, bunların yarasalar gibi zarsı kanatları vardır. Bunlar geceleri uç arlar, idrar veya ter damlaları düşürürler, bunlar da (bu damlalardan) kaç ınamayan insanların ciltlerinde kangrene neden olur. Ayrıca oldukça büyük boyutlarda kanatlı akrepler vardır. Abanoz ağ acı burada yetişir. Ayrıca oldukça cesur köpekler vardır, burun deliklerine su dökülünceye kadar hücumlarını bırakmazlar. Bunların bazıları görme yeteneğ ini yok eder hatta öyle ısırırlar ki, bazılarının gözleri çıkar. Hem bir aslan hem de bir boğ a bu köpeklerden biri tarafından oldukça sıkı bir şekilde tutulabilir. Boğ a burnundan yakalanır ve de köpek geri çekileneceye kadar ölmüş olur.

ἔν δὲ τῇ ὀρεινῇ Σίλῳ ποταμὸν εἶναι ᾧ μηδὲν ἐπιπλεῖ: Δημόκριτον μὲν οὖν ἀπιστεῖν ἅτε πολλὴν τῆς Ἀσίας πεπλανημένον: καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ἀπιστεῖ, καίπερ ἀέρων ὄντων λεπτῶν οἷς οὐδὲν ἐποχεῖται πτηνόν: ἔτι δὲ τῶν ἀναφερομένων ἀτμῶν ἐπισπαστικοὶ τινὲς εἰσι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ οἷον ῥοφητικοὶ τοῦ ὑπερπετοῦς, ὡς τὸ ἤλεκτρον τοῦ ἀχύρου καὶ ἡ σιδηρῖτις τοῦ σιδήρου: τάχα δὲ καὶ καθ' ὕδατος τοιαῦταί τινες εἶεν ἂν δυνάμεις. ταῦτα μὲν οὖν φυσιολογίας ἔχεται τινος καὶ τῆς περὶ τῶν ὀχουμένων πραγματείας, ὥστε ἐν ἐκείνοις ἐπισκεπτέον: νυνὶ δ' ἔτι καὶ ταῦτα προσληπτέον καὶ ὅσα ἄλλα τῆς γεωγραφίας ἐγγυτέρω.

φησὶ δὴ τὸ τῶν Ἰνδῶν πλῆθος εἰς ἑπτὰ μέρη διηρηθῆσθαι, καὶ πρώτους μὲν τοὺς φιλοσόφους εἶναι κατὰ τιμὴν, ἐλαχίστους δὲ κατ' ἀριθμόν: χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἰδίᾳ μὲν ἑκάστῳ τοὺς θύοντας ἢ τοὺς ἐναγίζοντας, κοινῇ δὲ τοὺς βασιλέας κατὰ τὴν μεγάλην λεγομένην σύνοδον, καθ' ἣν τοῦ νέου ἔτους ἅπαντες οἱ φιλόσοφοι τῷ βασιλεῖ συνελθόντες ἐπὶ θύρας ὅ τι ἂν αὐτῶν ἕκαστος συντάξῃ τῶν χρησίμων ἢ τηρήσῃ πρὸς εὐετηρίαν καρπῶν τε καὶ ζώων καὶ περὶ πολιτείας, προσφέρει τοῦτ' εἰς τὸ μέσον: ὅς δ' ἂν τρεῖς ἐψευσμένος ἀλῶ, νόμος ἐστὶ σιγᾶν διὰ βίου: τὸν δὲ κατορθώσαντα ἄφορον καὶ ἀτελεῖ κρίνουσι.

δεύτερον δὲ μέρος εἶναι τὸ τῶν γεωργῶν, οἳ πλεῖστοί τε εἰσι καὶ ἐπιεικέστατοι ἀστρατεία καὶ ἀδείᾳ τοῦ ἐργάζεσθαι, πόλει μὴ προσιόντες μηδ' ἄλλη χρεῖα μηδ' ὀχλήσει κοινῇ: πολλάκις γοῦν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ τόπῳ τοῖς μὲν παρατετάχθαι συμβαίνει καὶ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, οἳ δ' ἀροῦσιν ἢ σκάπτουσιν ἀκινδύνως, προμάχους ἔχοντες ἐκείνους. ἔστι δ' ἢ χώρα βασιλικὴ πᾶσα: μισθοῦ δ' αὐτὴν ἐπὶ τετάρταις ἐργάζονται τῶν καρπῶν.

[38]

Bu dağlık ÷lkede bir nehir vardır, Silas. Bu nehrin yüzeyinde hiçbir şey uçamaz. Asia'nın büyük bölümünde seyahat etmiş olan Demokritos buna inanmaz, Aristoteles de buna itibar etmez, ancak hava gazları öyle nadirdir ki hiçbir kuş buralarda uçuşunu sürdüremez. Yükselen buharlar, üzerinde uçan her neyse oymuş gibi kendisine çeker ve absorbe eder, tıpkı amberin samanı çekmesi gibi veya mıknatıs demir gibi ve belki de suyun içinde de benzer bir güç vardır. Tüm bu konular fizikle ve uçmanın dallarıyla ilgili olduğu için bu şekilde düşünölmelidir. Şu an ise sıradaki konuya ve coğrafyayla daha yakından ilgili şeylere yönelmeliyiz.

[39]

Hintlerin 7 kasta bölündükleri söylenir. Bu sıralamada ilki ancak sayıca az olanı filozoflardır. Bir fedakarlık sunma veya kutsal bir ritüel gerçekleştirme niyetinde olan insanlar kendi özel hesaplarında bu kişilerin hizmetlerini kullanır; ancak krallar bunlara Büyük Meclis zamanında kamusal görevde iş verir, burada yeni yılın başlangıcında tüm filozoflar kapıda krala katılırlar; ve de yazdıkları veya gözlemledikleri, toprağın ve hayvanların ürünlerini geliştirmeye yönelik veya devlet yönetiminin işine yarayacak faydalı herhangi bir şey (iş, eser) kamuya duyurulur. Üç kez yanlış bilgi verdiği tespit edilen bir kimse kanun uyarınca hayatının geri kalanı boyunca sessiz kalma cezasına çarptırılır. Ancak doğru gözlemler yapan kişi tüm mükellefiyetlerden ve vergilerden muaf tutulur.

[40]

İkinci kast çiftçilerden oluşur ve bunlar yerli halkın büyük çoğunluğunu oluşturur ve de oldukça ılıman ve naif insanlardır zira askerlik hizmetinden muaftırlar ve de korkusuz bir şekilde topraklarını ekip biçebilirler. Kişisel işleri için veya halk hengâmelerinde yer almak için kente gitmezler. Dolayısıyla, aynı anda ve ülkenin aynı bölümünde bir grup erkek savaş düzeninde ve düşmanla çarpışma halindeyken diğeri bir grup ise bu askerler kendilerini korurken güven içinde toprağın sürüp kazmaları durumu sık sık yaşanır. Tüm teritoryum krala bağlıdır. Bu yüzden bunlar da ürünlerin dörtte birini maaş olarak almak koşuluyla bu teritoryumu ekip biçerler.

[41]

τρίτον τὸ τῶν ποιμένων καὶ θηρευτῶν, οἷς μόνοις ἔξεστι θηρεύειν καὶ θρεμματοτροφεῖν ὧνιά τε παρέχειν καὶ μισθοῦ ζεύγη: ἀντὶ δὲ τοῦ τὴν γῆν ἐλευθεροῦν θηρίων καὶ τῶν σπερμολόγων ὀρνέων μετροῦνται παρὰ τοῦ βασιλέως σῖτον, πλάνητα καὶ σκηνίτην νεμόμενοι βίον. ἵππον δὲ καὶ ἐλέφαντα τρέφειν οὐκ ἔξεστιν ἰδιώτη: βασιλικὸν δ' ἑκάτερον νενόμισται τὸ κτῆμα, καὶ εἰσὶν αὐτῶν ἐπιμεληταί.

[42]

θήρα δὲ τῶν θηρίων τούτων τοιάδε. χωρίον ψιλὸν ὅσον τεττάρων ἢ πέντε σταδίων τάφρω περιχαράξαντες βαθεῖα γεφυροῦσι τὴν εἴσοδον στενωτάτη γεφύρα: εἴτ' εἰσαφιᾶσι θηλείας τὰς ἡμερωτάτας τρεῖς ἢ τέτταρας, αὐτοὶ δ' ἐν καλυβίοις κρυπτοῖς ὑποκάθηνται λοχῶντες: ἡμέρας μὲν οὖν οὐ προσίασιν οἱ ἄγριοι, νύκτωρ δ' ἐφ' ἓνα ποιοῦνται τὴν εἴσοδον: εἰσιόντων δὲ κλείουσι τὴν εἴσοδον λάθρα, εἶτα τῶν ἡμέρων ἀθλητῶν τοὺς ἀλκιμωτάτους εἰσάγοντες διαμάχονται πρὸς αὐτούς, ἅμα καὶ λιμῶ καταπονοῦντες: ἤδη δὲ καμνόντων οἱ εὐθαρσέστατοι τῶν ἡνιόχων λάθρα καταβαίνοντες ὑποδύνουσι ἕκαστος τῇ γαστρὶ τοῦ οἰκείου ὀχήματος: ὀρμώμενος δ' ἐνθένδε ὑποδύνει τῷ ἀγρίῳ καὶ σύμποδα δεσμεῖ: γενομένου δὲ τούτου κελεύουσι τοῖς τιθασοῖς τύπτειν τοὺς συμποδισθέντας ἕως ἂν πέσωσιν εἰς τὴν γῆν, πεσόντων δ' ὠμοβοῖνοις ἱμάσι προσλαμβάνονται τοὺς ἀυχένας αὐτῶν πρὸς τοὺς τῶν τιθασῶν: ἵνα δὲ μὴ σειόμενοι τοὺς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτούς ἐπιχειροῦντας ἀποσειοῖντο, τοῖς τραχήλοις αὐτῶν ἐμβάλλονται κύκλω τομὰς καὶ κατ' αὐτὰς τοὺς ἱμάντας περιτιθέασιν ὥσθ' ὑπ' ἀλγηδόνων εἴκειν τοῖς δεσμοῖς καὶ ἡσυχάζειν: τῶν δ' ἀλόντων ἀπολέξαντες τοὺς πρεσβυτέρους ἢ νεωτέρους τῆς χρείας τοὺς λοιποὺς ἀπάγουσιν εἰς τοὺς σταθμούς, δῆσαντες δὲ τοὺς μὲν πόδας πρὸς ἀλλήλους τοὺς δὲ ἀυχένας πρὸς κίονα εὖ πεπηγότα, δαμάζουσι λιμῶ: ἔπειτα χλόη καλάμου καὶ πῶας ἀναλαμβάνουσι: μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου τοὺς δὲ μελισμῶ τινι καὶ τυμπανισμῶ κηλοῦντες: σπάνιοι δ' οἱ δυστιθάσειτοι: φύσει γὰρ διάκεινται πράως καὶ ἡμέρως, ὥστ' ἐγγὺς εἶναι λογικῶ ζῶφ: οἱ δὲ καὶ ἐξαίμους τοὺς ἡνιόχους ἐν τοῖς ἀγῶσι πεσόντας ἀνελόμενοι σώζουσιν ἐκ τῆς μάχης, τοὺς δὲ ὑποδύντας μεταξὺ τῶν προσθίων ποδῶν ὑπερμαχόμενοι διέσωσαν: τῶν δὲ χορτοφόρων καὶ διδασκάλων εἴ τινα παρὰ θυμὸν ἀπέκτειναν, οὕτως ἐπιποθοῦσιν ὥσθ' ὑπ' ἀνίας ἀπέχεσθαι τροφῆς, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀποκαρτερεῖν.

[41]

Üçüncü kast çobanlardan ve avcılardan oluşur. Bunların yalnızca avlanmaya, sürüyü otlatmaya, yük hayvanlarını satmaya veya kiraya vermeye izinleri vardır. Ülkeyi ekili alanlara zarar veren vahşi hayvanlar ve kuşlardan temizlemelerine karşılık olarak kraldan mısır ödeneği alırlar. Göçebe bir hayat sürerler ve çadırlarda yaşarlar. Hiçbir kimsenin at veya fil bakmaya izni yoktur, zira bunlardan birine veya ötekine sahip olmak krala özel bir ayrıcalıktır ve bu kişiler bu hayvanlara bakmaları için görevlendirilir.

[42]

Vahşi hayvanlar şu şekilde avlanır: boş bir alanın çevresine 4 veya 5 *stadia* genişliğinde bir hendek kazılır ve giriş yerine oldukça dar bir köprü inşa edilir. Çitli alanın içine 3 veya 4 tane evcilleştirilmiş dişi hayvan konur. Avcılar kendilerini barakalarda gizleyerek beklerler. Vahşi hayvanlar dişilere gün ışığında yaklaşmazlar ancak gece teker teker bu çitli alana girerler. Girişi geçtikten sonra avcılar gizlice burayı kapatır. Sonra, evcilleştirilmiş savaşçıların en güçlülerini getirirler ki, bunların sürücüleri vahşi hayvanlarla savaşa katılmış, onları aç bırakarak bitkin düşürmüştür. Öteki yorgun düştüğünde sürücülerin en cesuru fark edilmeden aşağı iner ve kendi hayvanının karnının altında sürünür. Vahşi hayvanın karnı altında sürünür ve bacıklarını birbirine bağlar. Bu iş bittiğinde evcilleştirilmiş hayvanlara bacıkları bağlanan bu hayvanı yere düşene kadar dövmeleri için bir işaret verilir. Bunlara binmek isteyenleri üzerlerinden atmasınlar diye yere düştüğünde vahşi ve evcilleştirilmiş hayvanları boyunlarından birbirine ham inek derisinden kayışlarla bağlarlar; acı çekerek bu kayışlara boyun eğsinler ve sessiz sakin dursunlar diye boyun çevresine kesikler atılır ve deri kayışlar bu kesiklere takılır. Alınan hayvanlardan bu iş için çok yaşlı veya çok genç olanlar geri çevrilir, geri kalanlar ahırlara gönderilir. Bunların ayaklarını birbirine, boyunlarını da yere sıkıca tutturulmuş direklere bağlarlar ve onları açlıkla terbiye ederler. Sonraları yeşil kamış ve otları güçlerini geri kazanırlar. Sonra bazı kişiler kelimelerle bazıları ise davul vuruşları eşliğinde bir melodiyle olmak üzere onlara itaat etmesini öğretirler. Bazılarını evcilleştirmek oldukça zordur; zira bunlar doğaları gereği ılımlı ve nazik yaratılışlıdır öyle ki, mantıklı bir canlıya oldukça yakındır. Bazıları cansız şekilde yere düşmüş olan sürücülerini alır ve savaş alanından güvenli bir yere taşır. Bazıları ise dövüşür ve dört bacağı arasında sürünen sürücülerini korur. Şayet bir sinir anında kendilerini besleyenleri veya efendilerini öldürürlerse öyle büyük bir kayıp hissederler ki, kederlerinden yemek yemeği reddederler; hatta bazen açlıktan ölürler.

βιβάζονται δὲ καὶ τίκτουσιν ὡς ἵπποι τοῦ ἔαρος μάλιστα: καιρὸς δ' ἐστὶ τῷ μὲν ἄρρηνι, ἐπειδὴν οἴστρω κατέχηται καὶ ἀγριαίνῃ: τότε δὴ καὶ λίπους τι διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἀνίησιν, ἣν ἴσχει παρὰ τοὺς κροτάφους: ταῖς δὲ θηλείαις, ὅταν ὁ αὐτὸς οὗτος πόρος ἀνεφῶς τυγχάνῃ. κύουσι δὲ τοὺς μὲν πλείστους ὀκτωκαίδεκα μῆνας ἐλάχιστους δ' ἑκκαίδεκα: τρέφει δ' ἢ μήτηρ ἕξ ἔτη: ζῶσι δ' ὅσον μακροβιώτατοι ἄνθρωποι οἱ πολλοί, τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ διακόσια διατείνουσιν ἔτη: πολύνοσοι δὲ καὶ δυσίατοι. ἄκος δὲ πρὸς ὀφθαλμίαν μὲν βόειον γάλα προσκλυζόμενον, τοῖς πλείστοις δὲ τῶν νοσημάτων ὁ μέλας οἶνος πινόμενος, τραύμασι δὲ ποτὸν μὲν βούτυρον (ἐξάγει γὰρ τὰ σιδήρια), τὰ δ' ἔλκη σαρξίν ὑέιαις πυριῶσιν. Ὀνησίκριτος δὲ καὶ ἕως τριακοσίων ἐτῶν ζῆν φησι, σπάνιον δὲ καὶ ἕως πεντακοσίων, κρατίστους δ' εἶναι περὶ τὰ διακόσια ἔτη, κυῖσκεσθαι δὲ δεκαετίαν. μείζους δὲ τῶν Λιβυκῶν καὶ ἔρρωμενεστέρους ἐκεῖνός τε εἶρηκε καὶ ἄλλοι: ταῖς γοῦν προβοσκίσιν ἐπάλλξεις καθαιρεῖν καὶ δένδρα ἀνασπᾶν πρόρριζα διανισταμένους εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας. Νέαρχος δὲ καὶ ποδάγρας ἐν ταῖς θήραις τίθεσθαι κατὰ τινὰς συνδρόμους φησί, συναλύνεσθαι δ' ὑπὸ τῶν τιθασῶν τοὺς ἀγρίους εἰς ταύτας, κρειττόνων ὄντων καὶ ἠνιοχουμένων. οὕτως δ' εὐτιθασεύτους εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μαθάνειν καὶ ὄπλοις χρῆσθαι νεῖν τε κάλλιστα: μέγιστόν τε νομίζεσθαι κτῆμα ἐλεφάντων ἄρμα: ἄγεσθαι δ' ὑπὸ ζυγὸν καὶ καμήλους: γυναῖκα δ' εὐδοκιμεῖν εἰ λάβοι παρὰ ἔραστοῦ δῶρον ἐλέφαντα. οὗτος δ' ὁ λόγος οὐχ ὁμολογεῖ τῷ φήσαντι μόνων βασιλέων εἶναι κτῆμα ἵππον καὶ ἐλέφαντα.

τῶν δὲ μυρμῆκων τῶν χρυσωρύχων δέρματα ἰδεῖν φησιν οὗτος παρδαλέαις ὅμοια. Μεγασθένης δὲ περὶ τῶν μυρμῆκων οὕτω φησὶν ὅτι ἐν Δέρδαις, ἔθνει μεγάλῳ τῶν προσεφῶν καὶ ὀρεινῶν Ἰνδῶν, ὀροπέδιον εἶη τρισχιλίων πῶς τὸν κύκλον σταδίων: ὑποκειμένων δὲ τούτῳ χρυσωρυχείων οἱ μεταλλεύοντες εἶεν μύρμηκες, θηρία ἀλωπέκων οὐκ ἐλάττω, τάχος ὑπερφυεὲς ἔχοντα καὶ ζῶντα ἀπὸ θήρας: ὀρύττει δὲ χειμῶνι τὴν γῆν, σωρεύει τε πρὸς τοῖς στομίοις, καθάπερ οἱ ἀσφάλακες: ψῆγμα δ' ἐστὶ χρυσοῦ μικρᾶς ἐψήσεως δεόμενον: τοῦθ' ὑποζυγίοις μετίασιν οἱ πλησιόχωροι λάθρα: φανερῶς γὰρ διαμάχονται καὶ διώκουσι φεύγοντας, καταλαβόντες δὲ διαχρῶνται καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ ὑποζύγια. πρὸς δὲ τὸ λαθεῖν κρέα θήρεια προτιθέασιν κατὰ μέρη: περισπασθέντων δ' ἀναιροῦνται τὸ ψῆγμα καὶ τοῦ τυχόντος τοῖς ἐμπόροις ἀργὸν διατίθενται, χωνεύειν οὐκ εἰδότες.

[43]

Atlar gibi çiftleşir ve genellikle bahar aylarında doğururlar. Bu mevsim erkeğin azgın olduğu dönemdir. Bu dönemde erkek nefes aldığı yerden dışarı yağlı bir madde akıtır. Dişilerin de aynı bölgesinin açık olduğu dönemdir. En fazla 18 en az 16 ay hamile kalırlar. Anne 6 yıl boyunca emzirir. Bunlardan pek çoğu en uzun yaşayan insanlar kadar uzun yaşar, hatta bazılarının yaşı 200 yıl kadar uzar. Tedavi edilmesi zor pek çok hastalığa yakalanırlar, göz hastalıkları için bir tedavi şekli, bunları inek sütüyle yıkamaktır. Genel şikâyetler için ise koyu şarap içerler. Yaralanma durumlarında yağ yerler zira bu kuvvetli organları uzatır. Yaralara domuz etiyle pansuman yapılır. Onesikritos bunların 300 yıl nadiren 500 yıl yaşadığını 10 yıl hamile kaldıklarını söyler. O ve diğer yazarlar bunların Afrika fillerinden daha iri ve güçlü olduklarını söyler. Bağlı ayakları üzerinde durarak hortumlarıyla mazgallı siperleri aşağıya çekerler, ağaç sökerler. Nearkhos'a göre avlanma yerlerinde, yolların kesiştiği belirli noktalarda tuzaklar kurulur, vahşi hayvanlar, daha güçlü ve bir sürücü tarafından yönlendirilen evcilleştirilmiş olanlarca bu tuzaklara doğru itilir. Öyle evcilleşir ve uysallaşırlar ki, bir noktaya taş atmayı, savaş aletleri kullanmayı ve çok iyi yüzmeyi öğrenirler. Filler tarafından çekilen bir araba en önemli mülkiyet olarak görülür ve de bunlar dizginsiz sürülür. Sevgilisinden hediye olarak bir fil alan bir kadın büyük bir şekilde onurlandırılmış olur, ancak bu ifade, daha önceden söylediği at ve filin yalnızca kralın mülkü olduğu sözüyle uyumlu değildir (çelişir).

[44]

Bu yazar altın kazan myrmekslerin (karıncaların) derilerinin leopar derileri kadar geniş olduğunu söyler. Megasthenes ise myrmekslerden bahsederken Derdailar arasında doğuda yaşayan kalabalık bir Hint nüfusu olduğunu söyler. Çevresi 3000 *stadia* olan bir dağ ovası vardır. Bu ovanın altında altın barındıran madenler yer alır. Boyut olarak tilkiden daha küçük olmayan myrmeksler bunları kazarlar. Aşırı derecede süratlidirler ve de yakaladıklarıyla geçinirler. Tıpkı köstebekler gibi, kışın delikler kazarlar, bu deliklerin ağzına toprağı öbek halinde yığırlar. Elde ettikleri altın tozunun kaynatılması gerekir. Civardaki insanlar, yük hayvanlarıyla el altından bunun peşine düşerler. Çünkü açık bir şekilde olursa myrmeksler öfkeli bir şekilde dövüşür, kaçanları kovalar ve eğer yakalarsa onları ve hayvanları öldürürler. Bunu önlemek için pek çok yere vahşi hayvan eti bırakırlar, myrmeksler çeşitli yönlere dağılınca altın tozunu alırlar ve bunu eritme yöntemine pek aşina olmadıkları için bu ham haliyle tüccarlara belirli bir fiyattan elden çıkarırlar.

ἔπει δ' ἐν τῷ περὶ τῶν θηρευτῶν λόγῳ καὶ περὶ τῶν θηρίων ἐμνήσθημεν ὧν τε Μεγασθένης εἶπε καὶ ἄλλοι, προσθετέον καὶ ταῦτα. ὁ μὲν γὰρ Νέαρχος τὸ τῶν ἔρπετῶν θαυμάζει πλῆθος καὶ τὴν κακίαν: ἀναφεύγειν γὰρ ἐκ τῶν πεδίων εἰς τὰς κατοικίας τὰς διαλανθανούσας ἐν ταῖς ἐπικλύσεσι καὶ πληροῦν τοὺς οἴκους: διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὑψηλὰς ποιεῖσθαι τὰς κλίνας, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐξοικίζεσθαι πλεονασάντων: εἰ δὲ μὴ τὸ πολὺ τοῦ πλήθους ὑπὸ τῶν ὑδάτων διεφθείρετο, κἂν ἐρημωθῆναι τὴν χώραν. καὶ τὴν μικρότητα δ' αὐτῶν εἶναι χαλεπὴν καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους, τὴν μὲν διὰ τὸ δυσφύλακτον τὴν δὲ δι' ἰσχύν, ὅπου καὶ ἐκκαϊδεκαπήχεις ἐχίδνας ὀρᾶσθαι: ἐπωδὸς δὲ περιφοιτᾶν ἰᾶσθαι πεπιστευμένους, καὶ εἶναι σχεδόν τι μόνην ταύτην ἰατρικὴν: μηδὲ γὰρ νόσους εἶναι πολλὰς διὰ τὴν λιτότητα τῆς διαίτης καὶ τὴν ἀοινίαν: εἰ δὲ γένοιτο, ἰᾶσθαι τοὺς σοφιστάς. Ἀριστόβουλος δὲ τῶν θρυλουμένων μεγεθῶν οὐδὲν ἰδεῖν φησιν, ἔχιδναν δὲ μόνον ἐννέα πηχῶν καὶ σπιθαμῆς. καὶ ἡμεῖς δ' ἐν Αἰγύπτῳ κομισθεῖσαν ἐκεῖθεν τηλικαύτην πῶς εἶδομεν. ἔχεις δὲ πολλοὺς φησι πολὺ ἐλάττους καὶ ἀσπίδας, σκορπίους δὲ μεγάλους. οὐδὲν δὲ τούτων οὕτως ὀχλεῖν ὡς τὰ λεπτὰ ὀφείδια οὐ μείζω σπιθαμιαίων: εὐρίσκεσθαι γὰρ ἐν σκηναῖς, ἐν σκεύεσιν, ἐν θριγγοῖς ἐγκεκρυμμένα: τοὺς δὲ πληγέντας αἰμορροεῖν ἐκ παντὸς πόρου μετὰ ἐπωδυνίας, ἔπειτα ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ βοηθήσει τις εὐθύς: τὴν δὲ βοήθειαν ῥοδίαν εἶναι διὰ τὴν ἀρετὴν τῶν Ἰνδικῶν ῥιζῶν καὶ φαρμάκων. κροκοδείλους τε οὔτε πολλοὺς οὔτε βλαπτικούς ἀνθρώπων ἐν τῷ Ἰνδῷ φησιν εὐρίσκεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ζῷα τὰ πλεῖστα τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐν τῷ Νεῖλῳ γεννᾶσθαι πλὴν ἵππου ποταμίου: Ὀνησίκριτος δὲ καὶ τοῦτόν φησι γεννᾶσθαι. τῶν δ' ἐκ θαλάττης φησὶν ὁ Ἀριστόβουλος εἰς μὲν τὸν Νεῖλον ἀνατρέχειν μηδὲν ἔξω θρίσσης καὶ κεστρέως καὶ δελφῖνος διὰ τοὺς κροκοδείλους, ἐν δὲ τῷ Ἰνδῷ πλῆθος: τῶν δὲ καρίδων τὰς μὲν μικρὰς μέχρι ὄρους ἀναθεῖν, τὰς δὲ μεγάλας μέχρι τῶν συμβολῶν τοῦ τε Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Ἀκεσίνου. περὶ μὲν οὖν τῶν θηρίων τοσαῦτα λέγεται: ἐπανιόντες δ' ἐπὶ τὸν Μεγασθένη λέγωμεν τὰ ἐξῆς ὧν ἀπελίπομεν.

[45]

Megasthenes ve diğerk yazarların avcılar ve av hayvanları ile ilgili söyledikleri şeylerden bahsettikten sonra şu hususları da eklemeliyiz: Nearkhos sürüngen kabilelerinin çokluğuna ve tehlikeli doğalarına şaşırmaktadır. Ovalardan, taşkın dönemlerinde suyla kaplı olmayan yerleşimlere doğru geri çekilirler, evleri doldururlar. Bu nedenle buranın sakinleri yataklarını yerden belli bir yüksekliğe yerleştirirler ve bazen çok sayıda hayvan tarafından istila edildiklerinde yerleşimlerini terk etmek zorunda kalırlar. Şayet bu hayvanların büyük bir bölümü sularla yok edilmeseydi ülke çöl olurdu. Bazı hayvanların çok küçük oluşu bazılarının ise aşırı büyük oluşu tehlike nedenidir, zira ilkinine karşı savunma yapmak zordur ikincisi ise gücünden dolayı zordur, yılanlar 16 dirsek uzunluğunda olabilirler. Yılan oynatıcılar ülkeyi gezerler ve yılanların neden olduğu yaraları tedavi ederler. Tüm tıp bilgileri neredeyse bundan ibarettir, zira basit yaşam tarzları ve şarabın olmayışı dolayısıyla hastalık bunlar arasında pek yaygın değildir. Ne zaman bir hastalık vuku bulsa Sophistler tarafından tedavi edilirler. Aristobulos 9 dirsek 1 karış uzunluğundaki yılan hariç bu büyüklükte hiç hayvan görmediğini söyler. Ben bizzat Mısır'da hemen hemen aynı boyutta bir tane görmüştüm. Hint ülkesinden getirilmişti. Daha küçük boylarda pek çok yılan, engerek ve büyük akrepler gördüğünü de ekler. Ancak bunlardan hiçbiri bir karış uzunluğundaki küçük ince yılanlar kadar tehlikeli değildir. Bunlar çadırlarda, gemilerde ve çitlerde saklanmış olarak bulunur. Bunlar tarafından ısırılan insanların her bir gözeneğinden kan akar ve şayet acil yardım almazlarsa çok büyük bir acı çekerek ölürler. Ancak bu yardım Hint kökleri ve ilaçlarının üstün özellikleri sayesinde kolayca elde edilebilir. Indos Nehri'nde birkaç timsahın bulunduğunu söyler ve bunlar insanlar için zararsızdır; ancak hippopotam hariç diğerk hayvanlar Nil Nehri'nde bulunanlarla aynıdır; ancak Onesikritos bu hayvanın da orada bulunduğunu söyler. Aristobulos'a göre hiçbir deniz balığı; tirsî balığı, gri tekir balığı, yunus hariç denizden Nil Nehri'ne çıkmaz. Timsahlar için ise bunların pek çoğunun Indos Nehri'ne çıktığını söyler. Küçük dikenli ıstakoz dağlara kadar çıkar daha büyükleri ise Indos ve Akelines'in birleştiğı yere kadar ulaşır. Hint ülkesinin vahşî hayvanlarıyla ilgili söylenenler bunlar. Megasthenes'e geri dönerek uzaklaştığımız konuya devam ediyoruz.

[46]

μετὰ γὰρ τοὺς θηρευτὰς καὶ τοὺς ποιμένας τέταρτόν φησιν εἶναι μέρος τοὺς ἐργαζομένους τὰς τέχνας καὶ τοὺς καπηλικούς καὶ οἷς ἀπὸ τοῦ σώματος ἢ ἐργασία: ὧν οἱ μὲν φόρον τελοῦσι καὶ λειτουργίας παρέχονται τακτάς, τοῖς δ' ὀπλοποιοῖς καὶ ναυπηγοῖς μισθοὶ καὶ τροφαὶ παρὰ βασιλέως ἔκκεινται: μόνω γὰρ ἐργάζονται: παρέχει δὲ τὰ μὲν ὄπλα τοῖς στρατιώταις ὁ στρατοφύλαξ, τὰς δὲ ναῦς μισθοῦ τοῖς πλέουσιν ὁ ναύαρχος καὶ τοῖς ἐμπόροις.

[47]

πέμπτον δ' ἐστὶ τὸ τῶν πολεμιστῶν, οἷς τὸν ἄλλον χρόνον ἐν σχολῇ καὶ πότοις ὁ βίος ἐστὶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ διαιωμένοις, ὥστε τὰς ἐξόδους ὅταν ἦ χρεία ταχέως ποιεῖσθαι, πλὴν τῶν σωμάτων μηδὲν ἄλλο κομίζοντας παρ' ἑαυτῶν.

[48]

ἕκτοι δ' εἰσὶν οἱ ἔφοροι: τούτοις δ' ἐποπτεύειν δέδοται τὰ πραττόμενα καὶ ἀναγγέλλειν λάθρα τῷ βασιλεῖ συνεργοὺς ποιουμένοις τὰς ἐταίρας, τοῖς μὲν ἐν τῇ πόλει τὰς ἐν τῇ πόλει τοῖς δὲ ἐν στρατοπέδῳ τὰς αὐτόθι: καθίστανται δ' οἱ ἄριστοι καὶ πιστότατοι.

[49]

ἕβδομοι δ' οἱ σύμβουλοι καὶ σύνοδοι τοῦ βασιλέως, ἐξ ὧν τὰ ἀρχεῖα καὶ δικαστήρια καὶ ἡ διοίκησις τῶν ὅλων. οὐκ ἔστι δ' οὔτε γαμεῖν ἐξ ἄλλου γένους οὔτ' ἐπιτήδευμα οὔτ' ἐργασίαν μεταλαμβάνειν ἄλλην ἐξ ἄλλης, οὐδὲ πλείους μεταχειρίζεσθαι τὸν αὐτὸν πλὴν εἰ τῶν φιλοσόφων τις εἴη: ἔασθαι γὰρ τοῦτον δι' ἀρετήν.

[50]

τῶν δ' ἀρχόντων οἱ μὲν εἰσὶν ἀγορανόμοι οἱ δ' ἀστυνόμοι οἱ δ' ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν: ὧν οἱ μὲν ποταμοὺς ἐξεργάζονται καὶ ἀναμετροῦσι τὴν γῆν ὡς ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὰς κλειστάς διώρυγας, ἀφ' ὧν εἰς τὰς ὀχετείας ταμιεύεται τὸ ὕδωρ, ἐπισκοποῦσιν ὅπως ἐξ ἴσης πᾶσιν ἢ τῶν ὑδάτων παρῆι χρήσις. οἱ δ' αὐτοὶ καὶ τῶν θηρευτῶν ἐπιμελοῦνται καὶ τιμῆς καὶ κολάσεώς εἰσι κύριοι τοῖς ἐπαξίοις: καὶ φορολογοῦσι δὲ καὶ τὰς τέχνας τὰς περὶ τὴν γῆν ἐπιβλέπουσιν ὑλοτόμων τεκτόνων χαλκῶν μεταλλευτῶν: ὁδοποιοῦσι δὲ καὶ κατὰ δέκα στάδια στήλην τιθέασιν τὰς ἐκτροπὰς καὶ τὰ διαστήματα δηλοῦσαν.

[46]

Avcılar ve çobanlardan sonra dördüncü kast gelir, bunun da ticaretle uğraşanlardan mal satanlardan ve beden işçilerinden oluştuğunu söyler. Bunlardan bazıları vergi öder ve bazı görevleri (*leitourgia*) yerine getirir. Ancak silah üreticileri ve gemi yapımcıları kraldan maaş ve tedarik alırlar, yalnızca kral için çalışırlar. Bunların başındaki kişi askerlere silah temin eder, *nauarkhos* seyahat edecek olanlara ve tüccarlara gemileri kiralar.

[47]

Beşinci kast savaşçılardan oluşur, bunlar tarlada boş zaman geçirmezler, hayatları kralın hizmetindedir. Bir sefere çıkmaları istendiğinde hazırdırlar, bedenleri dışında yanlarında hiçbir şey getirmezler.

[48]

Altıncı kast *ephoros*'lardır. Yürütülen işler hususunda bunların denetimine güvenilir. Özel olarak krala rapor vermek bunların görevidir. Kent *hetaira*'ları kentte çalışanlarla ve ordugâhta çalışanlarla birlikte iş yapar, en iyi ve en güvenilir kişiler bu göreve getirilir.

[49]

Yedinci kast kralın danışmanları ve denetçileridir. Devlet görevleri, yargı ve her birimin yönetimi bu insanlara aittir. Bir kimsenin başka kasttan biriyle evlenmesine veya bir görev veya işten bir başkasına geçmeye veya şayet filozoflar sınıfından değilse ki, bunlara erdemleri dolayısıyla izin verilir, aynı kişinin birden fazla iş yapmasına izin verilmez.

[50]

Yöneticilerden ise bazıları *agoranomos*'tur, bazıları *astynomos*'tur bazıları ise askerlerden sorumludur. Bazıları Mısır'da olduğu gibi nehirlerle ilgilenir, toprağı ölçer, herkes eşit şekilde yararlansın diye suyun taksim edildiğı kapalı kanalları denetler. Bu aynı kişiler avcılarla da ilgilenir, layık olanları ödüllendirir veya cezalandırır. Vergi toplarlar ve oduncular, marangozlar, pirinç ve maden işçileri gibi toprakla ilgili işleri denetlerler. Kamu yollarını denetlerler ve yanyol ve uzaklıkları belirtmek için her 10 *stadia*'da bir stel dikerler.

οἱ δ' ἀστυνόμοι εἰς ἕξ πεντάδας διήρηνται: καὶ οἱ μὲν τὰ δημιουργικὰ σκοποῦσιν οἱ δὲ ξενοδοχοῦσιν: καὶ γὰρ καταγωγὰς νέμουσι καὶ τοῖς βίοις παρακολουθοῦσι παρέδρους δόντες, καὶ προπέμπουσιν ἢ αὐτοὺς ἢ τὰ χρήματα τῶν ἀποθανόντων, νοσοῦντων τε ἐπιμελοῦνται καὶ ἀποθανόντας θάπτουσι. τρίτοι δ' εἰσὶν οἱ τὰς γενέσεις καὶ θανάτους ἐξετάζουσι πότε καὶ πῶς, τῶν τε φόρων χάριν καὶ ὅπως μὴ ἀφανεῖς εἶεν αἱ κρείττους καὶ χεῖρους γοναὶ καὶ θάνατοι. τέταρτοι δ' οἱ περὶ τὰς καπηλείας καὶ μεταβολάς, οἷς μέτρων μέλει καὶ τῶν ὠραίων, ὅπως ἀπὸ συσσήμου πωλοῖτο. οὐκ ἔστι δὲ πλείω τὸν αὐτὸν μεταβάλλεσθαι πλὴν εἰ διττοὺς ὑποτελοῖη φόρους. πέμπτοι δ' οἱ προεστῶτες τῶν δημιουργουμένων καὶ πωλοῦντες ταῦτ' ἀπὸ συσσήμου, χωρὶς μὲν τὰ καινὰ χωρὶς δὲ τὰ παλαιά: τῷ μιν γίνονται δὲ ζημία. ἕκτοι δὲ καὶ ὕστατοι οἱ τὰς δεκάτας ἐκλέγοντες τῶν πωλουμένων: θάνατος δὲ τῷ κλέψαντι τὸ τέλος. ἴδια μὲν ἕκαστοι ταῦτα, κοινῇ δ' ἐπιμελοῦνται τῶν τε ἰδίων καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῆς τῶν δημοσίων ἐπισκευῆς, τειχῶν τε καὶ ἀγορᾶς καὶ λιμένων καὶ ἱερῶν.

μετὰ δὲ τοὺς ἀστυνόμους τρίτη ἐστὶ συναρχία ἢ περὶ τὰ στρατιωτικά, καὶ αὕτη ταῖς πεντάσιν ἐξαχῆ διωρισμένη: ὧν τὴν μὲν μετὰ τοῦ ναυάρχου τάττουσι τὴν δὲ μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν βοικῶν ζευγῶν, δι' ὧν ὄργανα κομίζεται καὶ τροφή αὐτοῖς τε καὶ κτήνεσι καὶ τὰ ἄλλα τὰ χρήσιμα τῇ στρατιᾷ. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς διακόνους παρέχουσι, τυμπανιστάς, κωδωνοφόρους, ἔτι δὲ καὶ ἵπποκόμους καὶ μηχανοποιούς καὶ τοὺς τούτων ὑπηρέτας: ἐκπέμπουσι τε πρὸς κώδωνα τοὺς χορτολόγους, τιμῇ καὶ κολάσει τὸ τάχος κατασκευαζόμενοι καὶ τὴν ἀσφάλειαν. τρίτοι δὲ εἰσὶν οἱ τῶν πεζῶν ἐπιμελούμενοι: τέταρτοι δ' οἱ τῶν ἵππων: πέμπτοι δ' ἄρμάτων: ἕκτοι δὲ ἐλεφάντων: βασιλικοὶ τε σταθμοὶ καὶ ἵπποις καὶ θηρίοις, βασιλικὸν δὲ καὶ ὄπλοφυλάκιον: παραδίδωσι γὰρ ὁ στρατιώτης τὴν τε σκευὴν εἰς τὸ ὄπλοφυλάκιον καὶ τὸν ἵππον εἰς τὸν ἵππωνα καὶ τὸ θηρίον ὁμοίως: χρῶνται δ' ἀχαλινώτοις: τὰ δ' ἄρματα ἐν ταῖς ὁδοῖς βόες ἔλκουσιν, οἱ δὲ ἵπποι ἀπὸ φορβειᾶς ἄγονται τοῦ μὴ παρεμπίπρασθαι τὰ σκέλη, μηδὲ τὸ πρόθυμον αὐτῶν τὸ ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ἀμβλύνεσθαι. δύο δ' εἰσὶν ἐπὶ τῷ ἄρματι παραβάται πρὸς τῷ ἠνίοχῳ: ὁ δὲ τοῦ ἐλέφαντος ἠνίοχος τέταρτος, τρεῖς δ' οἱ ἀπ' αὐτοῦ τοξεύοντες.

[51]

Astynomos'lar beşerli olarak altı gruba ayrılmışlardır. Birinci grup, mekanik işlerle ilgili her şeyi denetler. İkinci grup, yabancılarla ilgilenir, kalacak yer tahsis eder, yanlarında gönderdikleri kişiler aracılığıyla onların yaşam tarzlarını inceler, ayrılırken ülkenin dışına kadar onlara eşlik ederler. Şayet ölürlerse onların mallarını kontrol ederler, hastayken onlara bakarlar, öldüklerinde de gömerler. Üçüncü grup iyi veya kötü karakterli insanların doğum ve ölümlerinin gizli kalmaması için, doğum ve ölümlerin ne zaman ve ne şekilde gerçekleştiğini denetler. Dördüncü grup, satış ve takas işleriyle ilgilenenlerden oluşur. Bunlardan ölçümlerden ve mevsim ürünlerinin satışından sorumludur. Şayet çift vergi ödemiyeceği aynı kişi birden fazla ürün kalemi takas etmeye izinli değildir. Beşinci grup sanatsal faaliyetleri yönetir ve ürünleri kamunun dikkatine sunar. Yeniler eskilerden ayrı satılır. Bu ikisinin karıştırılması cezayı getirir. Altıncı ve sonuncu grup bu satılan ürünlerin onda birini toplayanlardan oluşur. Vergi konusunda sahtekârlık yapmanın cezası ölümdür. Her sınıfın yerine getirdiği farklı görevler bunlardır. Ancak bunlar hep birlikte kolektif olarak hem kendi eyaletlerinden hem de kamu işlerinin onarımı, ürünlerin ücretleri, pazarlar, limanlar ve tapınaklardan sorumludur.

[52]

Kent yöneticilerinin (*astynomos*'ların) yanında üçüncü bir yönetici birimi vardır bunlar askeri işlerle ilgilenirler. Bu sınıf da beşerli olarak altı gruba ayrılmıştır. Bir grup denizcilik denetimi ile bir diğeri askeri araçların taşındığı kağnılarla, insanların ve hayvanların ihtiyaçlarıyla ve ordunun diğer gereksinimleriyle ilgilenir. Bunlar katılımcıları yani davul çalanı, gong taşıyanı, seyisleri, teknisyenleri ve bunların yardımcılarını donatır. Gong sesiyle avcı hayvanları otlara gönderirler, ödülleri ve cezaları seferi ve güvenliği garantiye alırlar. Üçüncü bölüm piyadelerden, dördüncü bölüm atlardan beşinci bölüm arabalardan altıncı bölüm fillerden sorumludur. Bu atlar ve filler için kraliyet ahırları vardır. Filleri dizginsiz kullanırlar. Yürüyüş sırasında arabalar öküzler tarafından çekilir. Bacaklarının yaralanmaması ve ateşlenmemesi ve arabaları çekerken ruhlarının gitmemesi için atlar yularla yönlendirilir. Arabacının yanında arabanın içinde kendi tarafında dövüşen iki savaşçı vardır. Filin yanında sürücü ve filin sırtından ok atan üç okçu toplam dört kişi vardır.

εὐτελεῖς δὲ κατὰ τὴν δίαιταν Ἴνδοι πάντες, μᾶλλον δ' ἐν ταῖς στρατείαις: οὐδ' ὄχλω περιττῶ χαίρουσι, διόπερ εὐκοσμοῦσι. πλείστη δ' ἐκεχειρία περὶ τὰς κλοπὰς: γενόμενος γοῦν ἐν τῷ Σανδροκόττου στρατοπέδῳ φησὶν ὁ Μεγασθένης, τετταράκοντα μυριάδων πλήθους ἰδρυμένου μηδεμίαν ἡμέραν ἰδεῖν ἀνηνεγμένα κλέμματα πλειόνων ἢ διακοσίων δραχμῶν ἄξια, ἀγράφοις καὶ ταῦτα νόμοις χρωμένοις. οὐδὲ γὰρ γράμματα εἰδέναι αὐτούς, ἀλλ' ἀπὸ μνήμης ἕκαστα διοικεῖσθαι: εὐπραγεῖν δ' ὅμως διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν εὐτέλειαν: οἶνόν τε γὰρ οὐ πίνειν ἀλλ' ἐν θυσίαις μόνον, πίνειν δ' ἀπ' ὀρύζης ἀντὶ κριθίνων συντιθέντας: καὶ σιτία δὲ τὸ πλεόν ὄρυζαν εἶναι ῥοφητήν. καὶ ἐν τοῖς νόμοις δὲ καὶ συμβολαίοις τὴν ἀπλότητα ἐλέγχεσθαι ἐκ τοῦ μὴ πολυδίκους εἶναι: οὔτε γὰρ ὑποθήκης οὔτε παρακαταθήκης εἶναι δίκας, οὐδὲ μαρτύρων οὐδὲ σφραγίδων αὐτοῖς δεῖν, ἀλλὰ πιστεύειν παραβαλλομένους: καὶ τὰ οἴκοι δὲ τὸ πλεόν ἀφρουρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ σωφρονικά, τᾶλλα δ' οὐκ ἂν τις ἀποδέξαιτο, τὸ μόνους διαιτᾶσθαι ἀεὶ καὶ τὸ μὴ μίαν εἶναι πᾶσιν ὄραν κοινήν δεῖπνου τε καὶ ἀρίστου, ἀλλ' ὅπως ἐκάστῳ φίλον: πρὸς γὰρ τὸν κοινωνικὸν καὶ τὸν πολιτικὸν βίον ἐκείνως κρεῖττον.

[53]

Tüm Hintler yaşam tarzları bakımından basitlerdir, özellikle de kamp sırasında (ordugâhta). İşe yaramaz disiplinsiz kalabalıklara tahammülleri yoktur ve sonuç olarak iyi düzen gözetirler. Hırsızlık bunlar arasında oldukça nadirdir. Sandrokottos'un 400000 kişiden oluşan ordugâhında bulunan Megasthenes hiçbir gün 200 drakhmai'dan fazla bir hırsızlık vakasına tanık olmamıştır kaldı ki, bu insanların yazılı kuralları yoktur, yazmayı bile bilmezler ve her şeyin düzenlenmesini hafızadan yaparlar. Ancak bunlar basit tutum ve yaşam tarzları dolayısıyla oldukça mutludurlar. Adak törenleri dışında asla şarap içmezler. İçkileri arpa yerine pirinçten yapılır ve yiyecekleri ise büyük oranda pirinç çorbasıdır. Kanunlarının ve anlaşmalarının basitliği çok fazla davaları olmamasından bellidir. Teminat veya depozitoyla ilgili davaları yoktur, tanıklara veya mühürlere ihtiyaç duymazlar, ancak depozitolarını verip, birbirlerine emanet verirler. Evleri ve mülkleri korunaksızdır. Bunlar ölçülülük ve gösterişsizlik belirtisidir, ancak tek başlarına yemek yemeleri gibi diğerlerini ise hiç kimse onaylamaz, zira bunlar sosyal (ortak) ve sivil hayat için daha güçlüdür.

γυμνασίων δὲ μάλιστα τρῖνιν δοκιμάζουσι καὶ ἄλλως καὶ διὰ σκυταλίδων ἐβενίνων λείων ἐξομαλίζονται τὰ σώματα. λιταὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ καὶ μικρὰ χώματα: ὑπεναντίως δὲ τῇ ἄλλῃ λιτότητι κοσμοῦνται: χρυσοφοροῦσι γὰρ καὶ διαλίθῳ κόσμῳ χρῶνται σινδόνας τε φοροῦσιν εὐανθεῖς, καὶ σκιάδια αὐτοῖς ἔπεται: τὸ γὰρ κάλλος τιμῶντες ἀσκοῦσιν ὅσα καλλωπίζει τὴν ὄψιν: ἀλήθειαν τε ὁμοίως καὶ ἀρετὴν ἀποδέχονται, διόπερ οὐδὲ τῇ ἡλικίᾳ τῶν γερόντων προνομίαν διδῶσιν ἂν μὴ καὶ τῷ φρονεῖν πλεονεκτῶσι. πολλὰς δὲ γαμοῦσιν ὠνητὰς παρὰ τῶν γονέων, λαμβάνουσί τε ἀντιδιδόντες ζευγὸς βοῶν, ὧν τὰς μὲν εὐπειθείας χάριν τὰς δ' ἄλλας ἡδονῆς καὶ πολυτεκνίας: εἰ δὲ μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσαιεν, πορνεύειν ἔξεστι. θύει δὲ οὐδεὶς ἐστεφανωμένος οὐδὲ θυμιᾷ οὐδὲ σπένδει, οὐδὲ σφάπτουσι τὸ ἱερεῖον ἀλλὰ πνίγουσιν, ἵνα μὴ λελωβημένον ἀλλ' ὀλόκληρον διδῶται τῷ θεῷ: ψευδομαρτυρίας δ' ὁ ἀλοῦς ἀκρωτηριάζεται, ὃ τε πηρώσας οὐ τὰ αὐτὰ μόνον ἀντιπάσχει ἀλλὰ καὶ χειροκοπεῖται: ἐὰν δὲ καὶ τεχνίτου χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν ἀφέληται, θανατοῦται. δούλοις δὲ οὗτος μὲν φησι μηδένα Ἴνδῶν χρῆσθαι, Ὀνησίκριτος δὲ τῶν ἐν τῇ Μουσικανοῦ τοῦτ' ἴδιον ἀποφαίνει καὶ ὡς κατόρθωμά γε: καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ λέγει τῆς χώρας ταύτης κατορθώματα ὡς εὐνομοτάτης.

[54]

Beden egzersizi olarak çeşitli şekillerde ovalanmayı tercih ederler, ancak özellikle abanoz ağacından düz çıtalı kullanırlar, bunları bedenlerinin üzerinden geçirirler. Mezarları sade, tümülüsleri alçaktır. Diğer şeylerdeki tutumluluklarına rağmen süslenmekten keyif alırlar. Altın ve değerli taşlarla işlenmiş elbiseler, çiçekli kaftanlar giyerler, şemsiye taşıyan kimseler bunlara eşlik ederler; zira bu kişiler güzelliğe oldukça önem verdiği için görünüşlerini güzelleştirecek her şeyi yanlarına alırlar. Doğruluk ve erdeme aynı şekilde saygı duyarlar, sonuç olarak daha üstün bir bilgiye haiz değillerse yaşlılara karşı ayrıcalıkları yoktur. Ailelerinden satın alıp karşılığında bir çift öküz verdikleri pek çok kadınla evlenirler. Bazıları itaatkâr hizmetçiler edinmek için bazıları ise zevk ve sayısız çocuk düşüncesiyle evlenir, kadınlar da şayet bekâret dayatılmıyorsa, (erkeklerine) fahişelik yaparlar. Adak, yakma veya libasyon törenlerinde kimse çelenk (taç?) takmaz. Kurbanı bıçaklamazlar, ancak boğarlar ki, hiçbir şeyi tahrip edilmesin ve kalan bütün tanrıya sunulabilsin. Yanlış ifade vermekle suçlanan bir kimsenin uzuvları kesilir. Birini sakatlayan bir kimse aynı organını kaybeder ve de eli kesilir. Şayet bir çalışanın (işçinin) elini veya gözünü kaybetmesine neden olmuşsa ölüme mahkûm edilir. Megasthenes hiçbir Hint'nin köle çalıştırmadığını söyler; ancak Onesikritos'a göre, bu Musikanos'un teritoryumunda yaşayan insanlara özgüdür. Bunun mükemmel bir kural olduğunu söyler ve iyi kanunlarla yönetilen bir ülkenin sonuçları olarak bu ülkede bunlardan pek çoğunun olduğundan bahseder.

τῷ βασιλεῖ δ' ἢ μὲν τοῦ σώματος θεραπεία διὰ γυναικῶν ἐστίν, ὠνητῶν καὶ αὐτῶν παρὰ τῶν πατέρων: ἔξω δὲ τῶν θυρῶν οἱ σωματοφύλακες καὶ τὸ λοιπὸν στρατιωτικόν: μεθύοντα δὲ κτείνασα γυνὴ βασιλέα γέρας ἔχει συνεῖναι τῷ ἐκείνῳ διαδεξαμένῳ: διαδέχονται δ' οἱ παῖδες: οὐδ' ὑπνοῖ μεθ' ἡμέραν ὁ βασιλεύς: καὶ νύκτωρ δὲ καθ' ὥραν ἀναγκάζεται τὴν κοίτην ἀλλάττειν διὰ τὰς ἐπιβουλὰς. τῶν τε μὴ κατὰ πόλεμον ἐξόδων μία μὲν ἐστίν ἢ ἐπὶ τὰς κρίσεις, ἐν αἷς διημερεῖ διακούων οὐδὲν ἦττον κἂν ὥρα γένηται τῆς τοῦ σώματος θεραπείας: αὕτη δ' ἐστίν ἢ διὰ τῶν σκυταλίδων τρίψις: ἅμα γὰρ καὶ διακούει καὶ τρίβεται τεττάρων περιστάντων τριβέων: ἑτέρα δ' ἐστίν ἢ ἐπὶ τὰς θυσίας ἐξοδος: τρίτη δ' ἐπὶ θήραν βακχική τις κύκλῳ γυναικῶν περικεχυμένων, ἔξωθεν δὲ τῶν δορυφόρων: παρεσχοίνισται δ' ἢ ὁδός, τῷ δὲ παρελθόντι ἐντὸς μέχρι γυναικῶν θάνατος: προηγοῦνται δὲ τυμπανισταὶ καὶ κωδωνοφόροι. κυνηγετεῖ δ' ἐν μὲν τοῖς περιφράγμασιν ἀπὸ βήματος τοξεύων (παρεστᾶσι δ' ἔνοπλοι δύο ἢ τρεῖς γυναῖκες), ἐν δὲ ταῖς ἀφράκτοις θήραις ἀπ' ἐλέφαντος: αἱ δὲ γυναῖκες αἱ μὲν ἐφ' ἀρμάτων, αἱ δ' ἐφ' ἵππων αἱ δὲ καὶ ἐπ' ἐλεφάντων, ὡς καὶ συστρατεύουσιν, ἡσκημέναι παντὶ ὄπλῳ.

ἔχει μὲν οὖν καὶ ταῦτα πολλὴν ἀήθειαν πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν, ἔτι μέντοι μᾶλλον τὰ τοιάδε. φησὶ γὰρ τοὺς τὸν Καύκασον οἰκοῦντας ἐν τῷ φανερῷ γυναιξὶ μίσησθαι καὶ σαρκοφαγεῖν τὰ τῶν συγγενῶν σώματα: πετροκυλιστὰς δ' εἶναι κερκοπιθήκους, οἱ λίθους κατακυλίουσι κρηνοβατοῦντες ἐπὶ τοὺς διώκοντας: τά τε παρ' ἡμῖν ἡμερᾶ ζῶα τὰ πλεῖστα παρ' ἐκείνοις ἄγρια εἶναι: ἵππους τε λέγει μονοκέρωτας ἐλαφοκράνους: καλάμους δέ, μῆκος μὲν τριάκοντα ὀργυιῶν τοὺς ὀρθίους, τοὺς δὲ χαμαικλινεῖς πενήκοντα, πάχος δὲ ὥστε τὴν διάμετρον τοῖς μὲν εἶναι τρίπηχυν τοῖς δὲ διπλασίαν.

[55]

Kralın bakımı (ilgilenilmesi) yine ailelerinden satın alınan kadınların sorumluluğundadır. Muhafızlar ve diğer askerler kapıların dışına tayin edilir. Kral alkollüyken onu öldüren bir kadın ardılın karısı yapılarak ödüllendirilir. Oğullar babalarının yerine geçer. Kral gün içinde uyumaz, ancak geceleri ihanet korkusuyla zaman zaman yatağını (yattığı yeri) değiştirebilir. Kral savaş halinde sarayını terk eder, ayrıca mahkemede hâkimlik yapacağı zaman da sarayından çıkar. Sarayından ayrıldığı diğer bir durum ise kurban törenleridir. Bu üçüncü ayrılış bir çeşit Bakkhos avı içindir. Kalabalık halinde pek çok kadın onun etrafını sarar, bunların da dışında mızrakçılar vardır. Yol kayışlarla (iplerle) belirlenir, her kim bu ipi aşmış kadınlara kadar yaklaşırsa ölüme mahkûm edilir. Kral davullar ve gonglardan önce gelir. Etrafı çevrili bir yerden avlanır ve yüksek bir yerden oklarını atar. Hemen onun yanında iki veya üç tane silahlı kadın bulunur. Açık alanda avlanırken, oklarını bir filin üzerinden atar ve kadınlardan bazıları arabalarda, bazıları atların üstünde diğerleri ise fillerin sırtındadır. Sanki askeri bir sefere çıkıyorlarmış gibi her türlü silahları vardır.

[56]

Bizimkilerle kıyaslandığında bu adetler oldukça tuhaftır; ancak yine de şunlar daha olağandıdır: zira Kaukasos'u iskân eden halkların halk içinde kadınlarla ticaret yaptıklarını, akrabalarının cesetlerini yediğini, maymunların sarp kayalıklara tırmandığını ve onları takip edenlere büyük taşlar yuvarladığını söyler. Bizim ülkemizde evcilleştirilmiş hayvanların pek çoğu onlarınkinde vahşidirler. Atların tek boynuzu vardır, kafaları geyiğinkine benzer, kamlar 30 kulaç, yerde yetişenler ise 50 kulaç uzunluğuna kadar büyür, kalınlıkta ise bazıları 3 bazıları 6 dirsek çapındadır.

ὑπερεκπίπτων δ' ἐπὶ τὸ μυθῶδες πεντασπιθάμους ἀνθρώπους λέγει καὶ τρισπιθάμους, ὧν τινὰς ἀμύκτηρας, ἀναπνοὰς ἔχοντας μόνον δύο ὑπὲρ τοῦ στόματος: πρὸς δὲ τοὺς τρισπιθάμους πόλεμον εἶναι ταῖς γεράνοις (ὄν καὶ Ὅμηρον δηλοῦν) καὶ τοῖς πέρδιξιν, οὓς χηνομεγέθεις εἶναι: τούτους δ' ἐκλέγειν αὐτῶν τὰ ῥᾶ καὶ φθείρειν: ἐκεῖ γὰρ ῥοτοκεῖν τὰς γεράνους: διόπερ μηδαμοῦ μῆτ' ῥᾶ εὐρίσκεσθαι γεράνων, μῆτ' οὖν νεόττια: πλειστάκις δ' ἐκπίπτειν γέρανον χαλκῆν ἔχουσαν ἀκίδα ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν πληγμάτων. ὅμοια δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν ἐνωτοκοιτῶν καὶ τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων καὶ ἄλλων τερατωδῶν. τοὺς μὲν οὖν ἀγρίους μὴ κοιμισθῆναι παρὰ Σανδρόκοττον: ἀποκαρτερεῖν γάρ: ἔχειν δὲ τὰς μὲν πτέρνας πρόσθεν, τοὺς δὲ ταρσοὺς ὀπισθεν καὶ τοὺς δακτύλους. ἀστόμους δὲ τινὰς ἀχθῆναι ἡμέρους ἀνθρώπους: οἰκεῖν δὲ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Γάγγου, τρέφεσθαι δ' ἀτμοῖς ὀπτῶν κρεῶν καὶ καρπῶν καὶ ἀνθέων ὀσμαῖς, ἀντὶ τῶν στομάτων ἔχοντας ἀναπνοὰς, χαλεπαίνειν δὲ τοῖς δυσώδεσι, καὶ διὰ τοῦτο περιγίνεσθαι μόλις καὶ μάλιστα ἐν στρατοπέδῳ. περὶ δὲ τῶν ἄλλων διηγεῖσθαι τοὺς φιλοσόφους, ὠκύποδάς τε ἱστοροῦντας ἵππων μᾶλλον ἀπιόντας, ἐνωτοκοίτας τε ποδήρη τὰ ὄτα ἔχοντας ὡς ἐγκαθεύδειν, ἰσχυροὺς δ' ὥστ' ἀνασπᾶν δένδρα καὶ ῥήττειν νευράν, μονομάτους τε ἄλλους ὄτα μὲν ἔχοντας κυνὸς ἐν μέσῳ δὲ τῷ μετώπῳ τὸν ὀφθαλμόν, ὀρθοχαίτας, λασίους τὰ στήθη: τοὺς δὲ ἀμύκτηρας εἶναι παμφάγους ὠμοφάγους ὀλιγοχρονίους πρὸ γήρωσ θνήσκοντας: τοῦ δὲ στόματος τὸ ἄνω προχειλότερον εἶναι πολύ. περὶ δὲ τῶν χιλιετῶν Ὑπερβορέων τὰ αὐτὰ λέγει Σιμωνίδη καὶ Πινδάρῳ καὶ ἄλλοις μυθολόγοις. μῦθος δὲ καὶ τὸ ὑπὸ Τιμαγένους λεχθὲν ὡς ὅτι χαλκὸς ὕοιτο σταλαγμοῖς χαλκοῖς καὶ σύροιτο. ἐγγυτέρῳ δὲ πίστεώς φησιν ὁ Μεγασθένης ὅτι οἱ ποταμοὶ καταφέροιν ψῆγμα χρυσοῦ καὶ ἀπ' αὐτοῦ φόρος ἀπάγοιτο τῷ βασιλεῖ: τοῦτο γὰρ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ συμβαίνει.

[57]

Sonra hikâyelere döner ve 5 ve 3 karış boyundaki insanlardan bahseder, bunların bazılarının burun delikleri yoktur, yalnızca ağızlarının üstünde nefes almak için iki delik vardır. 3 karışlık olanlar, turnalarla ve kekliklerle savaşırlar (Homeros'un anlattığı gibi) ki, bunlar kazlar kadar büyüktür. Bu insanlar yumurtalarını buraya bırakan turnaların yumurtalarını toplayıp yokerler ve hiçbir yerde turna yumurtası veya yavru turna bulunmaz. Bu insanlar tarafından pirinçten bir silahla yaralanarak turnalar sık sık bu ülkeden kaçar. Enotokoitosların hikayesi de buna benzer, bunlar vahşi insanlar ve diğer yaratıklardır. Vahşi insanlar Sandrokottos'a getirilemiyordu, zira bunlar yemek yemedikleri için ölüyorlardı. Topukları öne doğru ve ayağın üst kısmı ve parmaklar arkaya doğruydular. Ağzı olmayanlar alınıp evcilleştiriliyordu. Ganges Nehri'nin kaynaklarına yakın yerde yaşıyorlardı ve rendelenmiş et kokusu ve meyve ve çiçek kokuları ile besleniyorlardı, zira bunların ağızları yerine nefes aldıkları delikler vardı. Ağır madde kokuları bunlara acı veriyordu ve sonuç olarak yaşamlarını güçlüklerle bir kampta sürdürüyorlardı. İstisnai hayvanlara ilişkin olarak ise filozoflar onu, atlarını geride bırakacak kadar hızlı koşan Okypodesler; kulakları ayaklarına kadar uzanan Enotokitesler ki bunlar kulaklarının üzerine yatıp uyuyabiliyorlar ve ağaçları yerinden sökecek ve bir yayın telini koparacak kadar güçlü olabiliyorlardı; tek gözlü ve köpek kulaklı Monommatioi'ler ki, bunların gözü alınlarının tam ortasında olup saçları dik durur ve göğüsleri oldukça tüylüdür ve Amykteresler hakkında bilgilendirmiştir bunların da burun delikleri yoktur, her şeyi bir çırpıda bitirir, çiğ et yer, kısa yaşar ve geç bir yaşa ermeden ölürlerdiler, ağızlarının üst kısmı alt dudaklarına kadar gelirdi. Hyperboreialılara ilişkin olarak ise ki bunlar bin yıl kadar yaşardı, onun aktarımı Simonides, Pindaros ve diğer mitoloji yazarlarınıninkiyle aynıdır. Timagenes tarafından anlatılan pirinç taneleri yağışı, ki bunlar sonradan tırmıkla toplanır, bir hikayedir. Megasthenes'in anlatımı daha olasıdır, buna göre nehirler altın tozu getirir bunun bir bölümü krala vergi olarak verilir, zira Iberia'da böyle olur.

περὶ δὲ τῶν φιλοσόφων λέγων τοὺς μὲν ὄρεινους αὐτῶν φησὶν ὑμνητὰς εἶναι τοῦ Διονύσου, δεικνύοντας τεκμήρια τὴν ἀγρίαν ἀμπελον παρὰ μόνοις φυομένην καὶ κιττὸν καὶ δάφνην καὶ μυρρίνην καὶ πύξον καὶ ἄλλα τῶν ἀειθαλῶν, ὧν μηδὲν εἶναι πέραν Εὐφράτου πλὴν ἐν παραδείσοις σπάνια καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας σωζόμενα. Διονυσιακὸν δὲ καὶ τὸ σινδονοφορεῖν καὶ τὸ μιτροῦσθαι καὶ μυροῦσθαι καὶ βάπτεσθαι ἄνθινα καὶ τοὺς βασιλέας κωδωνοφορεῖσθαι καὶ τυμπανίζεσθαι κατὰ τὰς ἐξόδους. τοὺς δὲ πεδιασίους τὸν Ἡρακλέα τιμᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθώδη καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐλεγχόμενα, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου: πέραν γὰρ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐστὶ πολλὴ καὶ ἡ Μεσοποταμία ὅλη καὶ ἡ Μηδία ἐξῆς μέχρι καὶ Περσίδος καὶ Καρμανίας: τούτων δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκάστου πολὺ μέρος εὐάμπελον καὶ εὐοῖνον λέγεται.

[58]

Filozoflarla ilgili olarak ise, dağlarda yaşayanların Dionysos'a taptığını ve kanıt olarak yabani şarabı ki, bu yalnızca onların ülkesinde yetişir, sarmaşığı, defneyi, mersin ağacını, şimşiri ve diğer yeşil bitkileri gösterirler ki, bunların hiçbiri büyük bir özenle korundukları birkaç alan dışında Euphrates'in ötesinde bulunmaz. Kaftan ve başörtüsü takmak, parfüm sürmek, boyalı ve çiçekli giysiler giymek Dionysos geleneğidir. Ancak ovalarda yaşayan filozoflar Herakles'e taparlar. Bunlar efsanevi hikâyelerdir. Özellikle üzüm ve şarapla ilgili söylenenler diğer yazarlarla çelişir, zira mükemmel asmaları olduğu ve iyi şarap üretildiği söylenen Armenia'nın büyük kısmı, Persia ve Karmania'ya kadar Mezopotamya ve Media'nın tamamı Euphrates'in ötesindedir.

ἄλλην δὲ διαίρεσιν ποιεῖται περὶ τῶν φιλοσόφων, δύο γένη φάσκων, ὧν τοὺς μὲν Βραχυμᾶνας καλεῖ τοὺς δὲ Γαρμᾶνας. τοὺς μὲν οὖν Βραχυμᾶνας εὐδοκιμεῖν μᾶλλον: μᾶλλον γὰρ καὶ ὁμολογεῖν ἐν τοῖς δόγμασιν: ἤδη δ' εὐθὺς καὶ κυομένους ἔχειν ἐπιμελητὰς λογίους ἄνδρας, οὓς προσιόντας λόγῳ μὲν ἐπάδειν δοκεῖν καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸν κυόμενον εἰς εὐτεκνίαν, τὸ δ' ἀληθὲς σωφρονικὰς τινὰς παραινέσεις καὶ ὑποθήκας διδόναι: τὰς δ' ἥδιστα ἀκροωμένας μάλιστα εὐτέκνους εἶναι νομίζεσθαι. μετὰ δὲ τὴν γένεσιν ἄλλους καὶ ἄλλους διαδέχεσθαι τὴν ἐπιμέλειαν, ἀεὶ τῆς μείζονος ἡλικίας χαριεστέρων τυγχανούσης διδασκάλων. διατρίβειν δὲ τοὺς φιλοσόφους ἐν ἄλλει πρὸ τῆς πόλεως ὑπὸ περιβόλῳ συμμετρω, λιτῶς ζῶντας ἐν στιβάσι καὶ δοραῖς, ἀπεχομένους ἐμψύχων καὶ ἀφροδισίων, ἀκροωμένους λόγων σπουδαίων, μεταδιδόντας καὶ τοῖς ἐθέλουσι: τὸν δ' ἀκροώμενον οὔτε λαλῆσαι θέμις οὔτε χρέμψασθαι ἀλλ' οὐδὲ πτύσαι, ἢ ἐκβάλλεσθαι τῆς συνουσίας τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὡς ἀκολασταίνοντα. ἔτη δ' ἐπτὰ καὶ τριάκοντα οὕτως ζήσαντα ἀναχωρεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κτῆσιν ἕκαστον καὶ ζῆν ἀδεῶς καὶ ἀνειμένως μᾶλλον, σινδονοφοροῦντα καὶ χρυσοφοροῦντα μετρίως ἐν τοῖς ὡσὶ καὶ ταῖς χερσί, προσφερόμενον σάρκας τῶν μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν συνεργῶν ζῶν, δριμέων καὶ ἀρτυτῶν ἀπεχόμενον: γαμεῖν δ' ὅτι πλείστας εἰς πολυτεκνίαν: ἐκ πολλῶν γὰρ καὶ τὰ σπουδαῖα πλείω γίνεσθαι ἄν, ἀδουλοῦσί τε τὴν ἐκ τέκνων ὑπηρεσίαν ἐγγυτάτω οὖσαν πλείω δεῖν παρασκευάζεσθαι. ταῖς δὲ γυναῖξι ταῖς γαμεταῖς μὴ συμφιλοσοφεῖν τοὺς Βραχυμᾶνας, εἰ μὲν μοχθηραὶ γένοιτο, ἵνα μὴ τι τῶν οὐ θεμιτῶν ἐκφέροιν εἰς τοὺς βεβήλους εἰ δὲ σπουδαῖαι, μὴ καταλείποιεν αὐτούς. οὐδένα γὰρ ἡδονῆς καὶ πόνου καταφρονοῦντα, ὡς δ' αὐτῶς ζωῆς καὶ θανάτου, ἐθέλειν ὑφ' ἑτέρῳ εἶναι: τοιοῦτον δ' εἶναι τὸν σπουδαῖον καὶ τὴν σπουδαίαν. πλείστους δ' αὐτοῖς εἶναι λόγους περὶ τοῦ θανάτου: νομίζειν γὰρ δὴ τὸν μὲν ἐνθάδε βίον ὡς ἂν ἀκμὴν κυομένων εἶναι, τὸν δὲ θάνατον γένεσιν εἰς τὸν ὄντως βίον καὶ τὸν εὐδαίμονα τοῖς φιλοσοφήσασιν: διὸ τῆ ἀσκήσει πλείστη χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐτοιμοθάνατον: ἀγαθὸν δὲ ἢ κακὸν μηδὲν εἶναι τῶν συμβαινόντων ἀνθρώποις: οὐ γὰρ ἂν τοῖς αὐτοῖς τοὺς μὲν ἄχθεσθαι τοὺς δὲ χαίρειν ἐνυπνιώδεις ὑπολήψεις ἔχοντας, καὶ τοὺς αὐτοὺς τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν ἄχθεσθαι τοτὲ δ' αὖ χαίρειν μεταβαλλομένους. τὰ δὲ περὶ φύσιν τὰ μὲν εὐήθειαν ἐμφαίνειν φησίν: ἐν ἔργοις γὰρ αὐτοὺς κρείττους ἢ λόγοις εἶναι, διὰ μύθων τὰ πολλὰ πιστουμένους: περὶ πολλῶν δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ὁμοδοξεῖν:

[59]

Megasthenes filozofları Brakhmanlar ve Garmanlar olarak ikiye ayırır. Brakhmanlar daha iyi şekilde bilinir; zira bunlar düşüncelerinde daha hemfikirdirler. Rahimdeki başlangıçlarından beri bilge adamların koruması altındadır; zira bunlar anneye giderler ve annenin ve doğmamış çocuğun mutluluğu ve huzuru için görünürde birtakım efsunlar yaparlar. Ancak bunlar gerçekte sağduyulu tavsiyelerde bulunurlar ve oldukça istekli bir şekilde bunları dinleyen annenin de yavruları konusunda oldukça talihli olduğu düşünülür. Çocukların doğumundan sonra yıllar içinde büyüdükçe onlara bakan kişiler birbiri ardına gelir. Filozoflar kentin önündeki korulukta makul ölçüde kapalı (etrafi çevrili) bir yerde yaşarlar. Beslenmeleri basittir ve hasır yataklar üstünde uyurlar. Hayvansal gıdadan, kadınlarla cinsel ilişkiden uzak dururlar. Zamanları mezar söylevleri ile geçer. Kendilerini dinleyenlerle iletişime geçerler, ancak dinleyicinin konuşması öksürmesi; hatta yere tükürmesi yasaktır, aksi takdirde kendisini kontrol edemediği gerekçesiyle o gün topluluktan uzaklaştırılır. Bu şekilde 37 yıl yaşadıktan sonra her bir birey kendi mülkiyetlerine çekilir, hayatları daha az kısıtlıdır, kaliteli ketenden kaftan giyip müsrif olmamak kaydıyla ellerine ve kulaklarına altın yüzük (halka) takarlar. Hayvan eti yerler, özellikle de insanlara iş gücü olarak yardımcı olmayanları. Ancak sıcak ve olgunlaşmış ürün yemezler. Çok sayıda çocuk için istedikleri kadar kadınla evlenirler zira pek çok kadınla daha fazla avantaj gelir. Hiç köleleri olmadığı için, yanlarında çocuklardan daha fazla hizmet gelmesine ihtiyaç duyarlar. Brakhmanlar karılarıyla felsefe konuşmazlar. Ölüm hakkında daha çok konuşurlar, zira onların düşüncesi şu anki yaşamın rahimde tasarlanmış bir durum olduğu yönündedir ve filozoflara göre ölüm gerçek ve mutlu bir yaşamdır. Sonuç olarak kendilerini ölüme hazırlamak için disipline ederler ve bir insanın başına gelen şeyin iyi veya kötü olmadığını; zira aksi takdirde aynı şeylerin bazılarına keder bazılarına neşe getireceğini, düşüncelerin yalnızca rüya olduğunu, aynı kişilerin aynı şeylerden kaynaklı olarak farklı durumlarda keder ve neşeye etkilenmeyeceğini düşünürler. Fiziksel olaylar hakkındaki görüşlerine ilişkin olarak, Megasthenes, büyük bir basitlik sergilediklerini, hareketlerinin düşüncelerinden daha iyi olduğunu, zira inançlarının genel olarak efsaneler üzerine kurulu olduğunu söyler. Pek çok konuda düşünceleri Hellenlerinkiyle aynıdır.

ὅτι γὰρ γενητὸς ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς λέγειν κάκεινους, καὶ ὅτι σφαιροειδῆς ὁ τε διοικῶν αὐτὸν καὶ ποιῶν θεὸς δι' ὅλου διαπεφοίτηκεν αὐτοῦ: ἀρχαὶ δὲ τῶν μὲν συμπάντων ἕτεροι, τῆς δὲ κοσμοποιίας τὸ ὕδωρ: πρὸς δὲ τοῖς τέτταρσι στοιχείοις πέμπτη τις ἐστὶ φύσις, ἐξ ἧς ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἄστρα: γῆ δ' ἐν μέσῳ ἴδρυται τοῦ παντός: καὶ περὶ σπέρματος δὲ καὶ ψυχῆς ὅμοια λέγεται καὶ ἄλλα πλείω: παραπλέκουσι δὲ καὶ μύθους, ὥσπερ καὶ Πλάτων περὶ τε ἀφθαρσίας ψυχῆς καὶ τῶν καθ' ἄδου κρίσεων καὶ ἄλλα τοιαῦτα. περὶ μὲν τῶν Βραχμάνων ταῦτα λέγει.

[60]

τοὺς δὲ Γαρμᾶνας τοὺς μὲν ἐντιμοτάτους ὑλοβίους φησὶν ὀνομάζεσθαι, ζῶντας ἐν ταῖς ὕλαις ἀπὸ φύλλων καὶ καρπῶν ἀγρίων, ἐσθῆτος φλοιῶν δενδρείων, ἀφροδισίων χωρὶς καὶ οἴνου: τοῖς δὲ βασιλεῦσι συνεῖναι, δι' ἀγγέλων πυνθανομένοις περὶ τῶν αἰτίων καὶ δι' ἐκείνων θεραπεύουσι καὶ λιτανεύουσι τὸ θεῖον. μετὰ δὲ τοὺς ὑλοβίους δευτερεύειν κατὰ τιμὴν τοὺς ἰατρικοὺς καὶ ὡς περὶ τὸν ἄνθρωπον φιλοσόφους, λιτοὺς μὲν μὴ ἀγραύλους δέ, ὀρύζη καὶ ἀλφίτοις τρεφομένους, ἃ παρέχειν αὐτοῖς πάντα τὸν αἰτηθέντα καὶ ὑποδεξάμενον ξενία: δύνασθαι δὲ καὶ πολυγόνους ποιεῖν καὶ ἀρρενογόνους καὶ θηλυγόνους διὰ φαρμακευτικῆς: τὴν δὲ ἰατροίαν διὰ σιτίων τὸ πλεόν, οὐ διὰ φαρμάκων ἐπιτελεῖσθαι: τῶν φαρμάκων δὲ μάλιστα εὐδοκιμεῖν τὰ ἐπίχριστα καὶ τὰ καταπλάσματα, τᾶλλα δὲ κακουργίας πολὺ μετέχειν. ἀσκεῖν δὲ καὶ τούτους κάκεινους καρτερίαν τὴν τε ἐν πόνοις καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐπιμοναῖς, ὥστ' ἐφ' ἐνὸς σχήματος ἀκίνητον διατελέσαι τὴν ἡμέραν ὅλην. ἄλλους δ' εἶναι τοὺς μὲν μαντικοὺς καὶ ἐπωδοὺς καὶ τῶν περὶ τοὺς κατοικομένους λόγων καὶ νομίμων ἐμπείρους, ἐπαιτοῦντας καὶ κατὰ κώμας καὶ πόλεις, τοὺς δὲ χαριεστέρους μὲν τούτων καὶ ἀστειοτέρους, οὐδ' αὐτοὺς δὲ ἀπεχομένους τῶν καθ' ἄδην θρυλουμένων ὅσα δοκεῖ πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὀσιότητα: συμφιλοσοφεῖν δ' ἐνίοις καὶ γυναικας ἀπεχομένας καὶ αὐτὰς ἀφροδισίων.

Brakhmanlara göre ise dünya yaratılmıştır, bozulmaya eğilimlidir, küresel bir şekli vardır, bunu yaratan ve yöneten tanrı ise tamamına hâkimdir. Her şeyin prensibi farklıdır, ancak evrenin yapısının prensibi sudur. Dört elemente ek olarak gökyüzünün ve yıldızların oluşturduğu bir beşinci doğa vardır. Dünya (yeryüzü) evrenin merkezinde yer alır. Yaratılış ve ruh prensibine dair pek çok tuhaf şey söylerler. Platon'dan sonra ruhun ölümsüzlüğü ve Hades'teki cezalandırmalara ve bu çeşit başka şeylere ilişkin efsaneler uydururlar. Megasthenes'in Brakhmanlar hakkında anlattıkları bunlardır.

[60]

Garmanlar içinden en onurlularının Hylobioslar olduğunu söyler, bunlar ormanlarda yaşarlar, yapraklarla ve yabani meyvelerle geçinirler. Ağaç kabuklarından kıyafetler giyerler ve kadınlarla ticaretten ve şaraptan kaçınırlar. Krallar, gerçekleşen durumların nedenlerine ilişkin olarak, onlarla haberciler aracılığıyla iletişime geçerler ve onlar aracılığıyla tanrıya tapınırlar ve yalvarırlar. Hylobioslar'dan sonra onurda ikinci olanlar fizikçilerdir. Zira bunlar insan doğası çalışmalarına da felsefeyi uygularlar. Basit alışkanlıkları vardır, ancak tarlalarda yaşamazlar ve pirinç ve yemek yerler ki bunları, istendiğinde herkes verir ve onları misafirperver bir şekilde kabul eder. Bazı büyüler aracılığıyla insanların çok sayıda erkek veya kız çocuk sahibi olmasını sağlarlar. Tıbbi ilaçlardan ziyade diyetlerle hastalıkları tedavi ederler. Bu tıbbi ilaçlar arasında en ünlüsü merhemler (unguent) ve yakılardır. Tüm diğerlerinin tehlikeli yapıda olduğuna inanırlar. Ancak hem bu hem de diğer gruptaki insanlar acıya katlanmada olduğu gibi cesaret sergilerler, öyle ki aynı postürde hareketsiz bir şekilde tüm gün durabilirler. Ritüeller ve ölümlere ilişkin geleneklerde tecrübeli büyücüler ve kâhinler vardır. Bunlar dilenerek köylere ve kentlere giderler. Bunlardan daha medeni ve bilgili olan başkaları vardır, bunlar da kendilerine göre dindarlık ve kutsallık eğiliminde olan Hades'le ilgili bayağı fikirlerini telkin ederler. Kadınlar bunların bazılarıyla felsefe çalışır, ancak cinsel birliktelikten kaçınırlar.

ἄριστόβουλος δὲ τῶν ἐν Ταξίλοις σοφιστῶν ἰδεῖν δύο φησί, Βραχμᾶνας ἀμφοτέρους, τὸν μὲν πρεσβύτερον ἐξυρημένον τὸν δὲ νεώτερον κομήτην, ἀμφοτέροις δ' ἀκολουθεῖν μαθητάς· τὸν μὲν οὖν ἄλλον χρόνον κατ' ἀγορὰν διατρίβειν, τιμωμένους ἀντὶ συμβούλων, ἐξουσίαν ἔχοντας ὃ τι βούλονται τῶν ὀνίων φέρεσθαι δωρεάν· ὅτω δ' ἂν προσίωσι, καταχεῖν αὐτῶν τοῦ σησαμίνου λίπους ὥστε καὶ κατὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν· τοῦ τε μέλιτος πολλοῦ προκειμένου καὶ τοῦ σησάμου μάζας ποιουμένους τρέφεσθαι δωρεάν· παρερχομένους δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρου τράπεζαν, παραστάντας δειπνεῖν καὶ καρτερίαν διδάσκειν, παραχωροῦντας εἰς τινα τόπον πλησίον, ὅπου τὸν μὲν πρεσβύτερον πεσόντα ὑπτίον ἀνέχεσθαι τῶν ἡλίων καὶ τῶν ὄμβρων (ἤδη γὰρ ὕειν ἀρχομένου τοῦ ἔαρος), τὸν δ' ἐστάναι μονοσκελῆ ξύλον ἐπηρμένον ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ὅσον τρίπηχυν, κάμνοντος δὲ τοῦ σκέλους ἐπὶ θάτερον μεταφέρειν τὴν βάσιν καὶ διατελεῖν οὕτως τὴν ἡμέραν ὅλην· φανῆναι δ' ἐγκρατέστερον μακροῦ τὸν νεώτερον· συνακολουθήσαντα γὰρ μικρὰ τῷ βασιλεῖ ταχὺ ἀναστρέψαι πάλιν ἐπ' οἴκου, μετιόντος τε αὐτὸν κελεῦσαι ἥκειν εἴτου βούλεται τυγχάνειν· τὸν δὲ συναπαῖραι μέχρι τέλους καὶ μεταμφιάσασθαι καὶ μεταθέσθαι τὴν δίαιταν συνόντα τῷ βασιλεῖ· ἐπιτιμώμενον δ' ὑπὸ τινων λέγειν ὡς ἐκπληρώσειε τὰ τετταράκοντα ἔτη τῆς ἀσκήσεως, ἃ ὑπέσχετο, Ἀλέξανδρον δὲ τοῖς παισὶν αὐτοῦ δοῦναι δωρεάν.

τῶν δ' ἐν Ταξίλοις νομίμων καινὰ καὶ ἀήθη λέγει τό τε τοὺς μὴ δυναμένους ἐκδιδόναι τὰς παῖδας ὑπὸ πενίας προάγειν εἰς ἀγορὰν ἐν ἀκμῇ τῆς ὥρας, κόχλω τε καὶ τυμπάνοις οἷσπερ καὶ τὸ πολεμικὸν σημαίνουσιν ὄχλου προσκληθέντος, τῷ δὲ προσελθόντι τὰ ὀπίσθια πρῶτον ἀνασύρεσθαι μέχρι τῶν ὤμων εἶτα τὰ πρόσθεν, ἀρέσασαν δὲ καὶ συμπεισθεῖσαν ἐφ' οἷς ἂν δοκῇ συνοικεῖν· καὶ τὸ γυψὶ ρίπτεσθαι τὸν τετελευτηκότα. τὸ δὲ πλείους ἔχειν γυναῖκας κοινὸν καὶ ἄλλων. παρά τισι δ' ἀκούειν φησὶ καὶ συγκατακαιομένας τὰς γυναῖκας τοῖς ἀνδράσιν ἀσμένας, τὰς δὲ μὴ ὑπομενούσας ἀδοξεῖν. εἴρηται καὶ ἄλλοις ταῦτα.

[61]

Aristobulos Taksila'da her ikisi de Brakhman olan iki sofist gördüğünü, yaşlı olanın kafasının kazınmış olduğunu genç olanın ise saçlı olduğunu, her ikisinin yanında da öğrencileri olduğunu gördüğünü söyler. Başka türlü meşgul değillerse zamanlarını agorada geçirirler. Halk danışmanları olarak onurlandırılırlar ve de satılık olarak ortaya konulan herhangi bir ürünü hiçbir şey ödemedi alıp gitme özgürlüğüne sahiptirler. Biri onlara yanaşıp bir şey söylediğinde onların üzerine gözlerinden aşağı akacak kadar yasemin yağı döker. Büyük miktarlarda satılan bal ve susamdan çörekler yapmalarına yetecek kadar alıp hiçbir şey ödemedi çekip giderler. Bunlar İskender'in masasına gelip, yemeklerini ayakta yemişler ve de komşu (yakın) bir noktaya çekilerek sebatlerinin bir örneğini sergilemişler ki, burada yaşlı olan sırt üstü yere düşmüş ve baharın başlangıcı sayılan güneş ve o an başlayan yağmura dayanmıştır (maruz kalmıştır). Diğerisi ise iki eliyle tuttuğu üç dirsek boyunda bir sobayla tek ayağı üzerinde durmuş, bir ayağı yorulduğunda diğerine dayanmış ve bu şekilde bütün gün devam etmiştir. Genç olanın daha fazla irade gücüne sahip olduğu görülür; zira kısa mesafede kralı takip ettikten sonra hemen evine geri dönmüştür. Kral ona birini göndermiş, ancak o ise kendisinden bir şey istiyorsa kralın ona gelmesini söylemiştir. Diğerisi ise kralın sonuna kadar peşinden gitmiştir. Ziyareti boyunca kıyafetini, yaşam tarzını değiştirmiş, bu davranışı dolayısıyla sitem edildiğinde ise gözeteceğine söz verdiği kırk yıllık disiplini tamamladığını söyleyerek cevap vermiştir, İskender onun çocuklarına hediyeler vermiştir.

[62]

Aristobulos Taksila halkının birtakım tuhaf ve sıradışı geleneklerinden de bahseder. Yoksulluktan dolayı kızlarını evlendiremeyecek olan kişiler onları gençlik çağlarında agorada satışa çıkarırlar; sonunda bir kalabalık toplanır. Önce sırtı omuzlarına kadar sonra da ön taraftaki bölümler bu amaçla gelen birinin incelemesi için açılır. Şayet kız onu tatmin ederse adam onunla, kararlaştırılacak şartlar altında evlenir. Ölüler ise akbalar tarafından yenmek üzere atılır. Çok sayıda kadınla evlenmek hem bunlar hem de diğer halklar arasında yaygın bir gelenektir. Birtakım kişilerden, kadınların ölen kocalarıyla birlikte kendilerini gönüllü olarak yaktıklarını ve de bu geleneğe uymayı reddedenlerin ise gözden düştüğünü duyduğunu söyler. Aynı şeyler başka yazarlar tarafından da söylenmiştir.

Ὀνησίκριτος δὲ πεμφθῆναί φησιν αὐτὸς διαλεξόμενος τοῖς σοφισταῖς τούτοις: ἀκούειν γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον ὡς γυμνοὶ διατελοῖεν καὶ καρτερίας ἐπιμελοῖντο οἱ ἄνθρωποι ἐν τιμῇ τε ἄγοιντο πλείστη, παρ' ἄλλους δὲ μὴ βαδίζοιεν κληθέντες, ἀλλὰ κελεύοιεν ἐκείνους φοιτᾶν παρ' αὐτούς, εἴ του μετασχεῖν ἐθέλοιεν τῶν πραττομένων ἢ λεγομένων ὑπ' αὐτῶν: τοιούτων δὴ ὄντων, ἐπειδὴ οὔτε αὐτῷ πρέπειν ἐδόκει παρ' ἐκείνους φοιτᾶν οὔτε ἐκείνους βιάζεσθαι παρὰ τὰ πάτρια ποιεῖν τι ἄκοντας, αὐτὸς ἔφη πεμφθῆναι. καταλαβεῖν δὲ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἀπὸ σταδίων εἴκοσι τῆς πόλεως, ἄλλον ἐν ἄλλῳ σχήματι ἐστῶτα ἢ καθήμενον ἢ κείμενον γυμνὸν ἀκίνητον ἕως ἑσπέρας, εἴτ' ἀπερχόμενον εἰς τὴν πόλιν: χαλεπώτατον δ' εἶναι τὸ τὸν ἥλιον ὑπομεῖναι οὕτω θερμὸν ὥστε τῶν ἄλλων μηδένα ὑπομένειν γυμνοῖς ἐπιβῆναι τοῖς ποσὶ τῆς γῆς ῥαδίως κατὰ μεσημβρίαν.

[63]

Onesikritos bizzat kendisinin bu sofistlerle görüşmeye gönderildiğini söyler. Zira İskender onların çıplak dolaştığını, sebat ve cesaret sergilediklerini ve de en yüksek onurlara nail olduklarını duymuştu, zira bunlar davet edildiklerinde başka kimselere gitmiyorlar, ancak kendi uygulamalarına veya sohbetlerine katılmak isterlerse bunlara gelmelerini emrediyorlardı. Onların böylesi bir karakteri olduğu için İskender onlara gitmenin veya onların eğilimlerine veya ülkelerinin geleneklerine aykırı bir şey yapmaya mecbur bırakmanın doğru olmayacağını düşündü ve sonuç olarak Onesikritos'u gönderdi. Onesikritos kentten 20 *stadia* uzaklıkta faklı postürlerde çıplak bir şekilde ayakta duran, oturan veya yatan 15 kişiyi buldu ki bunlar akşama kadar bu pozisyonları sürdürdüler sonra da kente döndüler. Dayanması en güç şey ise güneşin sıcaklığıydı, zira öyle güçlüydü ki başka hiç kimse gündüz vakti yalın ayak acısız bir şekilde yerde yürümeye tahammül edemezdi.

διαλεχθῆναι δ' ἐνὶ τούτων Καλάνω, ὃν καὶ συνακολουθηῆσαι τῷ βασιλεῖ μέχρι Περσίδος καὶ ἀποθανεῖν τῷ πατρίῳ νόμῳ τεθέντα ἐπὶ πυρκαϊάν: τότε δ' ἐπὶ λίθων τυχεῖν κείμενον. προσιών οὖν καὶ προσαγορεύσας εἰπεῖν ἔφη, διότι πεμφθεῖη παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκροασόμενος τῆς σοφίας αὐτῶν καὶ ἀπαγγελῶν πρὸς αὐτόν: εἰ οὖν μηδεὶς εἴη φθόνος, ἔτοιμος εἴη μετασχεῖν τῆς ἀκροάσεως. ἰδόντα δ' ἐκεῖνον γλαμύδα καὶ καυσίαν φοροῦντα καὶ κρηπίδα, καταγελᾶσαντα 'τὸ παλαιόν' φάναι 'πάντ' ἦν ἀλφίτων καὶ ἀλεύρων πλήρη καθάπερ νῦν κόνεως: καὶ κρῆναι δ' ἔρρεον αἱ μὲν ὕδατος γάλακτος δ' ἄλλαι καὶ ὁμοίως μέλιτος, αἱ δ' οἴνου τινὲς δ' ἐλαίου: ὑπὸ πλησμονῆς δ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τρυφῆς εἰς ὕβριν ἐξέπεσον. Ζεὺς δὲ μισήσας τὴν κατάστασιν ἠφάνισε πάντα καὶ διὰ πόνου τὸν βίον ἀπέδειξε: σωφροσύνης δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς παρελθούσης εἰς μέσον πάλιν εὐπορία τῶν ἀγαθῶν ὑπῆρξεν: ἐγγὺς δ' ἐστὶν ἤδη νυνὶ κόρου καὶ ὕβρεως τὸ πρᾶγμα, κινδυνεύει τε ἀφανισμὸς τῶν ὄντων γενέσθαι.' ταῦτα εἰπόντα κελεύειν, εἰ βούλοιο ἀκροάσασθαι, καταθέμενον τὴν σκευὴν γυμνὸν ἐπὶ τῶν αὐτῶν λίθων κείμενον μετέχειν τῶν λόγων. ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ, Μάνδανιν ὅσπερ ἦν πρεσβύτατος καὶ σοφώτατος αὐτῶν, τὸν μὲν ἐπιπλήξαι ὡς ὕβριστήν, καὶ ταῦτα ὕβρεως κατηγορήσαντα, αὐτὸν δὲ προσκαλέσασθαι καὶ εἰπεῖν ὡς τὸν μὲν βασιλέα ἐπαινοίη, διότι ἀρχὴν τοσαύτην διοικῶν ἐπιθυμοίη σοφίας: μόνον γὰρ ἴδιοι αὐτὸν ἐν ὄπλοις φιλοσοφοῦντα: ὠφελιμώτατον δ' εἴη τῶν ἀπάντων, εἰ οἱ τοιοῦτοι φρονοῖεν οἷς πάρεστι δύναμις τοὺς μὲν ἐκουσίους πείθειν σωφρονεῖν τοὺς δ' ἀκουσίους ἀναγκάζειν: αὐτῷ δὲ συγγνώμη εἴη, εἰ δι' ἐρμηνέων τριῶν διαλεγόμενος πλὴν φωνῆς μηδὲν συνιέντων πλέον ἢ οἱ πολλοί, μηδὲν ἰσχύσει τῆς ὠφελείας ἐπίδειξιν ποιήσασθαι: ὅμοιον γὰρ ὡς ἂν εἰ διὰ βορβόρου καθαρὸν ἀξιοῖ τις ὕδωρ ῥεῖν.

[64]

Bu sofistlerden biri olan Kalanos ile sohbet etti, bu kişi krala Persia'ya kadar eşlik etmişti. Ve sonra da ülkesinin geleneğine göre odun yığını üzerine yerleştirilerek ölmüştü. Onesikritos geldiğinde o taşlar üzerinde uzanıyordu. Onesikritos yaklaştı ve ona kendisinin bilgeliğini duymuş olan kral tarafından gönderildiğini, bir itirazı yoksa onunla görüşmesinin aktarımını krala vereceğini ve söylevini, dinlemeye hazır olduğunu söyledi. Kalanos onun gömleğini, başındaki örtüyü ve ayakkabılarını görünce güldü ve dedi ki; *“şimdi toz bolluğu olduğu gibi, eskiden her yerde mısır ve arpa bolluğu vardı, çeşmelerden su, süt, bal, şarap ve yağ akardı, ancak insanoğlu bu doygunluk ve lüksle kibirli ve küstah oldu. Bu duruma kızan Zeus her şeyi yok etti ve insana zahmetli bir hayat verdi. Ölçülülük ve diğer erdemlerin tekrar ortaya çıkması üzerine iyi şeyler tekrar bollaştı. Ancak insanoğlunun şu anki durumunda yine doymuşluk ve küstahlık yaklaşıyor ve şu an mevcut olan şeylerin yeniden yok olma tehlikesi var”*. Bitirdiğinde Onesikritos'a şayet söylevini dinlemek istiyorsa kıyafetlerini çıkarıp aynı taşlar üzerine onunla birlikte çıplak şekilde yatmasını ve bu şekilde onu dinlemesini söyledi. Ne yapacağına karar veremezken, sofistlerin en yaşlısı ve en bilgisi olan Mandanis kendisinin de böylesi bir küstahlığı kınamasına rağmen onun bu cüretkârlığı dolayısıyla Kalanos'a sitem etti. Mandanis Onesikritos'u yanına çağırdı ve şöyle dedi; *“kralınızı takdir ediyorum, çünkü her ne kadar büyük bir imparatorluk yönetse de hala bilgelik edinmeye taliptir ki, gördüğüm ordular içinde tek filozof odur, şayet bu kişiler istekli olanları ikna etme ve isteksiz olanları ölçülülüğü öğrenmeye mecbur bırakmaya gücü yeten filozoflar olsalardı bu çok büyük bir avantaj olurdu, ancak dil dışında kaba insanlardan daha çok şey bilmeyen üç yorumcu aracılığıyla sohbet edildiğinde felsefenin yararını göstermeye muktedir değilsem ben müsamaha göstermeye hazırım. Buna kalkışmak suyun çamurdan geçerek temiz bir şekilde akmasını beklemektir”*.

τὰ γοῦν λεχθέντα εἰς τοῦτ' ἔφη συντείνειν ὡς εἴη λόγος ἄριστος, ὃς ἡδονὴν καὶ λύπην ψυχῆς ἀφαιρήσεται· καὶ ὅτι λύπη καὶ πόνος διαφέροι· τὸ μὲν γὰρ πολέμιον τὸ δὲ φίλιον αὐτοῖς τὰ γε σώματα ἀσκοῦσι πρὸς πόνον, ἴν' αἱ γινῶμαι ῥωννύοιτο, ἀφ' ὧν καὶ στάσεις παύοιεν καὶ σύμβουλοι πᾶσιν ἀγαθῶν παρεῖεν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ· καὶ δὴ καὶ Ταξίλη νῦν συμβουλεύσειε δέχεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον· κρείττω μὲν γὰρ αὐτοῦ δεξάμενον εὖ πείσεσθαι, χεῖρω δὲ εὖ διαθήσειν. ταῦτ' εἰπόντα ἐξερέσθαι εἰ καὶ ἐν τοῖς Ἑλλησι λόγοι τοιοῦτοι λέγοντο, εἰπόντος δ' ὅτι καὶ Πυθαγόρας τοιαῦτα λέγοι κελεύοι τε ἐμψύχων ἀπέχεσθαι, καὶ Σωκράτης καὶ Διογένης οὗ καὶ αὐτὸς ἀκροάσαιτο, ἀποκρίνασθαι ὅτι τᾶλλα μὲν νομίζοι φρονίμως αὐτοῖς δοκεῖν, ἐν δ' ἁμαρτάνειν νόμον πρὸ τῆς φύσεως τιθεμένους· οὐ γὰρ ἂν αἰσχύνεσθαι γυμνοὺς ὥσπερ αὐτὸν διάγειν ἀπὸ λιτῶν ζῶντας· καὶ γὰρ οἰκίαν ἀρίστην εἶναι ἥτις ἂν ἐπισκευῆς ἐλαχίστης δέηται· ἔφη δ' αὐτοὺς καὶ τῶν περὶ φύσιν πολλὰ ἐξετάσαι καὶ προσημασιῶν, ὄμβρων ἀνύχμων νόσων· ἀπιόντας δ' εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὰς ἀγορὰς σκεδάννυσθαι· ὅτῳ δ' ἂν κομίζοντι σῦκα ἢ βότρυς παρατύχωσι, λαμβάνειν δωρεὰν παρέχοντος· εἰ δ' ἔλαιον εἴη, καταχεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἀλείφεσθαι· ἅπασαν δὲ πλουσίαν οἰκίαν ἀνεῖσθαι αὐτοῖς μέχρι γυναικωνίτιδος, εἰσιόντας δὲ δείπνου κοινωνεῖν καὶ λόγων· αἴσχιστον δ' αὐτοῖς νομίζεσθαι νόσον σωματικὴν· τὸν δ' ὑπονοήσαντα καθ' αὐτοῦ τοῦτο, ἐξάγειν ἑαυτὸν διὰ πυρὸς νήσαντα πυρὰν, ὑπαλειψάμενον δὲ καὶ καθίσαντα ἐπὶ τὴν πυρὰν ὑφάψαι κελεύειν, ἀκίνητον δὲ καίεσθαι.

[65]

“Söylevinin eğilimi şuydu; en iyi felsefe zihni hazdan ve zahmetten ayrılan acıdan bağımsızlaştırandır ki, burada ilki (acı) düşmandır; zahmet (iş gücü, emek) ise insanın dostudur; zira insanlar zihinsel güçlerini kuvvetlendirmek için bedenlerini iş gücüyle çalıştırırlar ki, bu şekilde anlaşmazlıklara son verirler ve herkese, halka ve bireylere iyi öğüt verirler, o şu an gerçekten de Taksilahlara İskender’i dost kabul etmeyi tavsiye etmelidir, zira eğer o kendisinden daha iyi bir insanı ağırlarsa gelişir, daha kötüsünü ağırlarsa o kişiyi iyiye yönlendirebilir”. Bundan sonra Mandanis bu gibi öğretilerin Hellenler arasında öğretilip öğretilmediğini sordu. Onesikritos ise Pythagoras’ın benzer bir doktrin öğrettiğini ve öğrencilerine canlı olan her şeyden kaçınmalarını tembihlediğini, söylevlerini duyduğu Sokrates ve Diogenes’in de aynı fikirlerde olduğunu söyleyerek cevapladı. Mandanis, “diğer konularda onların bilge olduğunu, ancak bir konuda yanıldıklarını, onun da gelenekleri doğaya tercih etmeleri olduğunu, zira diğer türlü kendisi gibi çıplak dolaşmaktan veya basit yiyecekler yemekten utanmayacaklarını çünkü en iyi evin onarıma en az ihtiyaç duyan ev olduğunu” söyledi. Ayrıca onların kendilerini alametler, yağmur, kuraklık ve hastalıklar gibi doğal konularda çalıştırdıklarını söyler. Kenti onaracakları zaman agorada dağıldıklarını, incir veya üzüm salkımları taşıyan biriyle karşılaşırlarsa kendilerine sunulanı karşılıksız olarak kabul ettiklerini, eğer bu şey yağ ise bunun üzerlerine döküldüğünü ve bununla kutsanmış olduklarını söyler. Varlıklı her ev, kadınların evleri bile, onlara açıktır, içeri girdiklerinde sohbet başlarlar ve yemeğe katılırlar. Bedensel hastalığı en utanç verici şey olarak görürler ve buna yakalanan birisi bir odun yığını hazırlayarak kendisini ateşle yok eder, öncesinde kendisini kutsar, bu yığının üzerinde oturarak yakılmasını emreder ve yanarken de hareketsiz kalır.

νέαρχος δὲ περὶ τῶν σοφιστῶν οὕτω λέγει: τοὺς μὲν Βραχμῶνας πολιτεύεσθαι καὶ παρακολουθεῖν τοῖς βασιλεῦσι συμβούλους, τοὺς δ' ἄλλους σκοπεῖν τὰ περὶ τὴν φύσιν, τούτων δ' εἶναι καὶ Κάλανον: συμφιλοσοφεῖν δ' αὐτοῖς καὶ γυναῖκας, τὰς δὲ διαίτας ἀπάντων σκληράς. περὶ δὲ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους νομίμων τοιαῦτα ἀποφαίνεται: τοὺς μὲν νόμους ἀγράφους εἶναι, τοὺς μὲν κοινούς τοὺς δ' ἰδίους, ἀθήειαν ἔχοντας πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων, οἷον τὸ τὰς παρθένους ἄθλον παρά τισι προκεῖσθαι τῷ πυγμῆν νικήσαντι ὥστ' ἀπροίκους συνεῖναι: παρ' ἄλλοις δὲ κατὰ συγγένειαν κοινῇ τοὺς καρποὺς ἐργασαμένους, ἐπὶ συγκομίσει, αἵρεσθαι φορτίον ἕκαστον εἰς διατροφήν τοῦ ἔτους, τὸν δ' ἄλλον ἐμπιπράναι τοῦ ἔχειν εἰσαῦθις ἐργάζεσθαι καὶ μὴ ἀργὸν εἶναι. ὄπλισμὸν δ' εἶναι τόξον καὶ οἰστὸς τριπήχεις, ἢ σαύνιον, καὶ πέλτην καὶ μάχαιραν πλατεῖαν τρίπηχυν: ἀντὶ δὲ χαλινῶν φιμοῖς χρῆσθαι κημῶν μικρὸν διαφέρουσιν: ἥλοις δὲ τὰ χεῖλη διαπεπάρθαι.

τὴν δὲ φιλοτεχνίαν τῶν Ἰνδῶν ἐμφανίζων σπόγγους φησὶν ἰδόντας παρὰ τοῖς Μακεδόσι μιμήσασθαι, τρίχας καὶ σχοινία λεπτὰ καὶ ἀρπεδόνας διαρράψαντας εἰς ἔρια, καὶ μετὰ τὸ πιλῆσαι τὰ μὲν ἐξελεύσαντας τὰ δὲ βάψαντας χροιαῖς: στλεγγιδοποιούς τε καὶ ληκυθοποιούς ταχὺ γενέσθαι πολλούς: ἐπιστολὰς δὲ γράφειν ἐν σινδόσι λίαν κεκροτημέναις, τῶν ἄλλων γράμμασιν αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι φαμένων: χαλκῷ δὲ χρῆσθαι χυτῷ, τῷ δ' ἐλατῷ μῆ: τὴν δ' αἰτίαν οὐκ εἶπε, καίτοι τὴν ἀτοπίαν εἰπὼν τὴν παρακολουθοῦσαν, ὅτι θραύεται κεράμου δίκην τὰ σκεύη πεσόντα. τῶν δὲ περὶ τῆς Ἰνδικῆς λεγομένων καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὅτι ἀντὶ τοῦ προσκυνεῖν προσεύχεσθαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ καὶ ὑπεροχῇ νόμος. φέρει δὲ καὶ λιθείαν ἢ χῶρα πολυτελῆ κρυστάλλων καὶ ἀνθράκων παντοίων, καθάπερ τῶν μαργαριτῶν.

[66]

Nearkhos sofistler hakkında şunları anlatır: Brakhmanlar kamusal işlerle ilgilenirler ve krala danışmanlık yaparlar. Diğerleri ise doğayla ilgili çalışmalarla ilgilenirler. Kalanos bu ikinci sınıfa aittir. Kadınlar onlarla felsefe çalışır ve sade süssüz bir hayat sürerler. Diğer Hintlerin geleneklerine ilişkin olarak ise bunların kanunlarının, ister toplumsal ister bireysel olsun, yazılı olarak işlenmiş olmadığını ve diğer halklarınkinden tamamen farklı olduğunu söyler. Örneğin, boksta bir yetenek testinde galip gelenlere ödül olarak bakireleri sunmak bazı kabileler arasında var olan bir uygulamadır. Bu sebepten çeyiz olmaksızın evlenirler. Başka kabileler arasında toprak aileler tarafından ve toplu olarak ekilip biçilir, ürün toplandığı zaman her biri yıl boyu kendisine yetecek kadarını alır kalan ise yakılır ki, tekrar aynı zahmete girsinler, pasif kalmasınlar. Silahları 3 dirsek boyunda olan ok ve yaydan, kargıdan, kalkandan veya 3 dirsek uzunluğunda bir kılıçtan ibarettir. Dizgin yerine ağızlık kullanırlar, bu yulardan biraz farklıdır ve hayvanın dudakları sivri uçlu demirlerle delinmiştir.

[67]

Nearkhos sanat çalışmalarında Hintlerin yeteneklerini kanıtlamak için; bunların süngerin Makedonyalılar arasında kullanıldığını gördüklerinde kılları, ince iplikleri, yün sicimleri dikerek onları taklit ettiklerini, yünün keçelendikten sonra kılları ince iplikleri ve sicimleri işlediklerini ve bunu renklere boyadıklarını söyler. Vücut için fırça, yağ için kap üretimi de görülür. İyice dövülerek yumuşatılmış giysi üzerine mektup yazdıklarını söyler ancak diğer yazarlar bunların yazma konusunda hiçbir bilgileri olmadığını söyler. İşlenmiş değil toplanmış pirinç kullanırlar, bunun için bir sebep göstermez, ancak ilginç bir etkiden bahseder şöyle ki, bu tanımda bir kap yere düştüğünde kilden yapılanlar gibi kırılır. Hint ülkesiyle ilgili anlatımlarda şu gelenekten de bahsedilir, kralların önüne yere kapanmaktansa onlara ve otorite ve yüksek mevkideki tüm herkese bir duayla hitap etmek doğaldır. Ülkede kristal, her türden yakut ve inci gibi değerli taşlar üretilir.

τῆς δ' ἀνομολογίας τῶν συγγραφέων ἔστω παράδειγμα καὶ ὁ περὶ τοῦ Καλάνου λόγος: ὅτι μὲν γὰρ συνῆλθεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἀπέθανεν ἐκὼν παρ' αὐτῷ διὰ πυρὸς ὁμολογοῦσι: τὸν δὲ τρόπον οὐ τὸν αὐτόν φασιν οὐδὲ κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἀλλ' οἱ μὲν οὕτως εἰρήκασιν: συνακολουθησάτω γὰρ ὡς ἐγκωμιαστὴν τοῦ βασιλέως ἔξω τῶν τῆς Ἰνδικῆς ὄρων παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἐκεῖ φιλοσόφων: ἐκείνους γὰρ τοῖς αὐτόθι συνεῖναι βασιλεῦσιν ὑφηγουμένους τὰ περὶ τοὺς θεοὺς, ὡς τοὺς μάγους τοῖς Πέρσαις. ἐν Πασαργάδαις δὲ νοσήσαντα, τότε πρῶτον αὐτῷ νόσου γενομένης, ἐξαγαγεῖν ἑαυτὸν, ἄγοντα ἔτος ἑβδομηκοστὸν καὶ τρίτον, μὴ προσέχοντα ταῖς τοῦ βασιλέως δεήσεσι: γενομένης δὲ πυρᾶς καὶ τεθείσης ἐπ' αὐτῆς χρυσῆς κλίνης, κατακλιθέντα εἰς αὐτήν, ἐγκαλυψάμενον ἐμπρησθῆναι: οἱ δὲ ξύλινον οἶκον γενέσθαι, φυλλάδος δ' ἐμπλησθέντος καὶ ἐπὶ τῆς στέγης πυρᾶς γενομένης ἐγκλεισθέντα, ὥσπερ ἐκέλευσε, μετὰ τὴν πομπὴν μεθ' ἧς ἦκε, ρίψαντα ἑαυτὸν ὡς ἂν δοκὸν συνεμπρησθῆναι τῷ οἴκῳ. Μεγασθένος δ' ἐν τοῖς μὲν φιλοσόφοις οὐκ εἶναι δόγμα φησὶν ἑαυτοὺς ἐξάγειν: τοὺς δὲ ποιοῦντας τοῦτο νεανικοὺς κρίνεσθαι, τοὺς μὲν σκληροὺς τῇ φύσει φερομένους ἐπὶ πληγὴν ἢ κρημνόν, τοὺς δ' ἀπόνους ἐπὶ βυθόν, τοὺς δὲ πολυπόνους ἀπαγχομένους, τοὺς δὲ πυρώδεις εἰς: πῦρ ὠθουμένους: οἷος ἦν καὶ ὁ Κάλανος, ἀκόλαστος ἄνθρωπος καὶ ταῖς Ἀλεξάνδρου τραπέζαις δεδουλωμένος: τοῦτον μὲν οὖν ψέγεσθαι, τὸν δὲ Μάνδανιν ἐπαινεῖσθαι, ὃς τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀγγέλων καλούντων πρὸς τὸν Διὸς υἱὸν πειθομένῳ τε δῶρα ἔσσεσθαι ὑπισχνουμένων ἀπειθοῦντι δὲ κόλασιν μήτ' ἐκεῖνον φαίη Διὸς υἱὸν ὃν γε ἄρχειν μηδὲ πολλοστοῦ μέρους τῆς γῆς, μήτε αὐτῷ δεῖν τῶν παρ' ἐκείνου δωρεῶν ὧν οὐδεὶς κόρος, μήτε δὲ ἀπειλῆς εἶναι φόβον ᾧ ζῶντι μὲν ἀρκοῦσα εἶη τροφὸς ἢ Ἰνδική, ἀποθανῶν δὲ ἀπαλλάξαιτο τῆς τετραχωμένης ὑπὸ γήρωσ σαρκός, μεταστὰς εἰς βελτίῳ καὶ καθαρώτερον βίον: ὥστ' ἐπαινέσαι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ συγχωρῆσαι.

[68]

Tarihçiler arasındaki anlaşmazlığa bir örnek olarak Kalanos hakkında yazdıklarını gösterebiliriz. Onun İskender'a eşlik ettiği ve onun önünde gönüllü bir şekilde yanarak öldüğü konusunda hepsi hemfikirdir ancak ölüm şekli ve nedeni konusunda ayrışırlar. Bazıları şunu anlatır: Kalanos övgülerinin nakledicisi olarak, genel Hint geleneğinin aksine Hint ülkesinin sınırları ötesinde krala eşlik etmiştir, zira filozoflar krallarına katılırlar ve onlara tanrıya tapınımında öğretici olarak hareket ederler, tıpkı Magların Pers krallarına katılmaları gibi. Pasargadai'da hayatında ilk kez bir hastalığa yakalanarak, hastalandığında kralın yalvarmalarına rağmen 73 yaşında kendisini öldürmüştür. Bir odun yığını oluşturulur ve altından bir yatak onun üzerine konur. Buraya yatar kendisini kapatır ve yanarak ölür. Diğerleri ise ahşaptan bir oda yapıldığını ve bunun ağaç yapraklarıyla doldurulduğunu, ateşin çatıdan yakıldığını, onun ise bu odanın içine kapatıldığını, onun yönlendirmelerine göre kendisinin de katıldığı tören alayından sonra buraya geldiğini söylerler. Kendisini ateşin içine atar ve odayla birlikte bir odun kütüğü gibi yanar. Megasthenes kendini yok etmenin filozoflar arasında bir dogma olmadığını ve bunu icra eden kişilerin gözükkara (çılgın) olarak görüldüğünü, doğası gereği sert olan bazıların bedenlerinde yaralar açtıklarını veya kendilerini sarp kayalıklardan aşağı attıklarını, acıya dayanamayanların kendilerini suda boğduklarını, acıya dayananların kendilerini boğazladıklarını ve coşkulu olanların ise kendilerini ateşe attıklarını söyler. Bu son tanım Kalanos'tur, onun kendisi üzerinde hiç kontrolü yoktur ve İskender'in sofrasının kölesidir. Mandanis övülürken Kalanos kınanır. İskender'in habercileri Zeus'un oğlunu görmeleri için Mandanis'i davet ettiklerinde ki eğer kabul ederse bir ödül vaat etmişler, reddederse cezayla tehdit etmişlerdir, o "*İskender Zeus'un oğlu değildir, zira o ne yeryüzünün en ufak bir parçasına hükmedebilmiş ne de bir hiçle tatmin olabilen birinden bir armağan alma isteğindedir. O ise (kendisi, bu kişi) onun tehditlerinden korkmaz, zira yaşadığı sürece Hint ülkesi ona yeteri kadar yiyeceği sağlayacaktır öldüğünde ise ihtiyarlıktan ziyan olmuş etinden kurtulacak ve daha iyi ve daha saf bir varlık haline dönüşecektir*" demiştir. İskender onu takdir etmiş ve ondan özür dilemiştir.

λέγεται δὲ καὶ ταῦτα παρὰ τῶν συγγραφέων, ὅτι σέβονται μὲν τὸν ὄμβριον Δία Ἴνδοι καὶ τὸν Γάγγην ποταμὸν καὶ τοὺς ἐγχωρίους δαίμονας. ὅταν δὲ βασιλεὺς λούῃ τὴν τρίχα, μεγάλην ἑορτὴν ἄγουσι καὶ μεγάλα δῶρα πέμπουσι τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἕκαστος ἐπιδεικνύμενος κατὰ ἄμιλλαν. τῶν τε μυρμῆκων τινὰς καὶ πτερωτοὺς λέγουσι τῶν χρυσορῦχων: ψήγματα τε χρυσοῦ καταφέρειν τοὺς ποταμούς, καθάπερ τοὺς Ἰβηρικούς: ἐν δὲ ταῖς κατὰ τὰς ἑορτὰς πομπαῖς πολλοὶ μὲν ἐλέφαντες πέμπονται χρυσοῦ κεκοσμημένοι καὶ ἀργύρω, πολλὰ δὲ τέθριππα καὶ βοῖκὰ ζεύγη: εἴθ' ἢ στρατιὰ κεκοσμημένη: καὶ χρυσώματα δὲ τῶν μεγάλων λεβήτων καὶ κρατήρων ὀργυαίων: καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ χαλκοῦ τράπεζαι τε καὶ θρόνοι καὶ ἐκπώματα καὶ λουτήρες, λιθοκόλλητα τὰ πλεῖστα σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ἄνθραξι Ἰνδικοῖς: καὶ ἐσθῆς δὲ ποικίλη χρυσοπάστος, καὶ βόνασοι καὶ παρδάλεις καὶ λέοντες τιθασοὶ καὶ τῶν ποικίλων ὀρνέων καὶ εὐφθόγγων πλῆθος. ὁ δὲ Κλείταρχος φησιν ἀμάξας τετρακύκλους, δένδρα κομιζούσας τῶν μεγαλοφύλλων, ἐξ ὧν ἀπήρτηται γένη τετιθασευμένων ὀρνέων, ὧν εὐφρονότατον μὲν εἶρηκε τὸν ὠρίωνα, λαμπρότατον δὲ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ πλείστην ἔχοντα ποικιλίαν τὸν καλούμενον κατρέα: τὴν γὰρ ιδέαν ταῶν μάλιστα ἐγγίζειν. τὴν δὲ λοιπὴν εἰκονογραφίαν παρ' ἐκείνου ληπτέον.

φιλοσόφους τε τοῖς Βραχμᾶσιν ἀντιδιαροῦνται Πράμνας, ἐριστικούς τινας καὶ ἐλεγκτικούς: τοὺς δὲ Βραχμᾶνας φυσιολογίαν καὶ ἀστρονομίαν ἀσκεῖν, γελωμένους ὑπ' ἐκείνων ὡς ἀλαζόνας καὶ ἀνοήτους. τούτων δὲ τοὺς μὲν ὀρεινοὺς καλεῖσθαι τοὺς δὲ γυμνήτας τοὺς δὲ πολιτικούς καὶ προσχωρίους: τοὺς μὲν ὀρεινοὺς δοραῖς ἐλάφων χρῆσθαι, πήρας δ' ἔχειν ριζῶν καὶ φαρμάκων μεστάς, προσποιουμένους ἰατρικὴν μετὰ γοητείας καὶ ἐπωδῶν καὶ περιάπτων. τοὺς δὲ γυμνήτας κατὰ τοῦνομα γυμνοὺς διαζῆν, ὑπαιθρίους τὸ πλεόν, καρτερίαν ἀσκούντας ἦν ἔφαμεν πρότερον μέχρι ἐπτὰ ἐτῶν καὶ τριάκοντα: γυναῖκας δὲ συνεχῆσαι μὴ μιγνυμένας αὐτοῖς: τούτους δὲ θαυμάζεσθαι

διαφερόντως. τοὺς δὲ πολιτικούς σινδονίτας κατὰ πόλιν ζῆν ἢ καὶ κατ' ἀγρούς, καθημένους νεβρίδας ἢ δορκάδων δοράς: ὡς δ' εἶπεῖν, Ἴνδου ἐσθῆτι λευκῇ χρῆσθαι καὶ σινδόσι λευκαῖς καὶ καρπάσοις, ὑπεναντίως τοῖς εἰποῦσιν εὐανθέστατα αὐτοὺς ἀμπέχεσθαι φορήματα: κομᾶν δὲ καὶ πωγωνοτροφεῖν πάντας, ἀναπλεκομένους δὲ μιτροῦσθαι τὰς κόμας.

[69]

Tarihçiler ayrıca Hintlerin Zeus Omrios, Ganges Nehri ve ülkenin yerli tanrılarına taptıklarını söylerler. Öyle ki kral saçını yıkadığında büyük bir ziyafet düzenlenir, büyük hediyeler gönderilir herkes servetini sergileyerek komşusuyla bir rekabet içine girer. Altın kazan bazı myrmexlerin kanatları olduğunu ve Iberia'daki gibi nehirlerin altın tozu getirdiğini söylerler. Festivallerindeki tören alaylarında kervanda pek çok fil bulunur, bunlar altın ve gümüşle süslenmiştir, dört at ve pek çok çift öküz tarafından sayısız araba çekilir. Ardından ful kıyafetleriyle, kaplarla altın, büyük leğenler ve bir orguia boyunda kadehler, masalar, sandalyeler, içki kapları, Hint bakırından yataklar ki, bunların pek çoğu yeşil zümrüt, mavi zümrüt, hint yakutu gibi değerli taşlarla doludur; altın işlenmiş giysiler taşıyan katılımcılar; bufalo, panter, evcil aslan gibi yabani hayvanlar ve renkli tüyleri ve hoş sesleri olan çok sayıda kuş gelir. Kleitarkhos büyük yapraklı ağaçlar ve bunlara asılmış farklı türde evcil kuşlar taşıyan dört tekerlekli arabadan bahseder. Bu kuşlar arasında Orion'un en tatlı sese sahip olduğu söylenir. Ancak Katreus görünürde en güzeldir. Ve en renkli tüylere sahiptir. Şekil olarak en çok tavuskuşuna benzer, ancak tanımın kalan kısmı Kleitarkhos'tan alınmıştır.

[70]

Brakhmanların karşısında Pramnai olarak anılan filozoflar vardır. Bunlar kavgacı insanlar olup tartışmalara düşkündürler. Brakhmanlarla palavracılar ve aptallar diye alay ederler; zira kendileri fizyoloji ve astronomiyle ilgilenir. Pramnai'lardan bazıları dağ Pramnai'ları bazıları Gymnetai, bazıları şehirli ve bazıları kırsal kesim olarak anılır. Dağ Pramnai'ları geyik derisi giyerler, bitki kökleri ve ilaçlarla dolu torbalar taşırlar. Efsunlar büyüler ve amuletler yoluyla tıp icra ettiklerini öne sürerler. Gymnetai'lar ise isimlerinin de gösterdiği gibi, çıplaktırlar ve genelde açık havada yaşarlar, 37 yıl boyunca sebat gösterirler ki, bundan daha önce bahsetmiştim. Kadınlar bunların toplumunda yaşar; ancak birlikte ikamet etmezler. Gymnetai'lar istisnai bir saygıya naildirler.

[71]

Kentliler sivil olaylarla ilgilenirler, kentlerde yaşarlar, kaliteli keten giyerler veya tarlalarda yaşayıp yavru geyik veya antilop derisi giyerler. Kısaca Hintler, parlak renkte kıyafetler giydiklerini söyleyen anlatıların aksine beyaz kıyafetler, beyaz keten ve tülbent giyerler. Hepsisi uzun saçlı ve uzun sakallıdır. Saçlarını örerler ve bir bantla bağlarlar.

ἄρτεμίδωρος δὲ τὸν Γάγγην φησὶν ἐκ τῶν Ἡμωδῶν ὁρῶν καταφερόμενον πρὸς νότον, ἐπειδὴν κατὰ τὴν Γάγγην γένηται πόλιν, ἐπιστρέφειν πρὸς ἕω μέχρι Παλιβόθρων καὶ τῆς εἰς τὴν θάλατταν ἐκβολῆς: τῶν δὲ συρρεόντων εἰς αὐτὸν Οἰδάνην τινὰ καλεῖ: τρέφειν δὲ καὶ κροκοδείλους καὶ δελφίνας: λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινά, συγκεχυμένως δὲ καὶ ἀργῶς, ὧν οὐ φροντιστέον. προσθεῖη δ' ἄν τις τούτοις καὶ τὰ παρὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Νικολάου.

φησὶ γὰρ οὗτος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ παρατυχεῖν τοῖς Ἰνδῶν πρέσβεσιν ἀφιγμένοις παρὰ Καίσαρα τὸν Σεβαστόν: οὓς ἐκ μὲν τῆς ἐπιστολῆς πλείους δηλοῦσθαι, σωθῆναι δὲ τρεῖς μόνους, οὓς ἰδεῖν φησι, τοὺς δ' ἄλλους ὑπὸ μήκους τῶν ὁδῶν διαφθαρήναι τὸ πλεόν: τὴν δ' ἐπιστολὴν ἐλληνίζειν ἐν διφθέρα γεγραμμένην, δηλοῦσαν ὅτι Πῶρος εἶη ὁ γράψας, ἐξακοσίων δὲ ἄρχων βασιλέων ὅμως περὶ πολλοῦ ποιοῖτο φίλος εἶναι Καίσαρι, καὶ ἔτοιμος εἶη δίοδόν τε παρέχειν ὅπῃ βούλεται καὶ συμπράττειν ὅσα καλῶς ἔχει. ταῦτα μὲν ἔφη λέγειν τὴν ἐπιστολὴν, τὰ δὲ κομισθέντα δῶρα προσενεγκεῖν ὀκτώ οἰκέτας γυμνοῦς, ἐν περιζώμασι καταπεπασμένους ἀρώμασιν: εἶναι δὲ τὰ δῶρα τὸν τε ἐρμᾶν, ἀπὸ τῶν ὤμων ἀφηρημένον ἐκ νηπίου τοὺς βραχίονας, ὃν καὶ ἡμεῖς εἶδομεν, καὶ ἐχίδνας μεγάλας καὶ ὄφιν πηγῶν δέκα καὶ χελώνην ποταμίαν τρίπηχυν πέρδικά τε μείζω γυπός. συνῆν δέ, ὡς φησι, καὶ ὁ Ἀθήνησι κατακαύσας ἑαυτόν: ποιεῖν δὲ τοῦτο τοὺς μὲν ἐπὶ κακοπραγία ζητοῦντας ἀπαλλαγὴν τῶν παρόντων, τοὺς δ' ἐπ' εὐπραγία, καθάπερ τοῦτον: ἅπαντα γὰρ κατὰ γνώμην πράξαντα μέχρι νῦν ἀπιέναι δεῖν, μὴ τι τῶν ἀβουλήτων χρονίζοντι συμπέσοι: καὶ δὴ καὶ γελῶντα ἀλέσθαι γυμνὸν λίπ' ἀληλιμμένον ἐν περιζώματι ἐπὶ τὴν πυράν: ἐπιγεγράφθαι δὲ τῷ τάφῳ 'Ζαρμανοχηγὰς Ἰνδὸς ἀπὸ Βαργόσης κατὰ τὰ πάτρια Ἰνδῶν ἔθη ἑαυτὸν ἀπαθανάτισας κεῖται.'

[72]

Artemidoros Ganges Nehri'nin Emodoi Dağları'ndan döküldüğünü güneye yöneldiğini, Ganges kentine vardığında ise sağa dönerek bu doğrultuyu Palibothra'ya ve kendisini denize döktüğü ağza kadar koruduğunu söyler. Buna karışan nehirlerden birinin timsah ve yunus besleyen Oidanes Nehri olduğunu söyler. Bunun yanında başka durumlardan da bahsedilir. Ancak bunlar öyle karışık ve ihmalkâr bir şekildedir ki, dikkate alınmamalıdır. Bu anlatımlara Nikolaos Damaskenos'un anlatımları da eklenebilir.

[73]

Zira bu yazar Daphne yakınındaki Antiokheia'da Caesar Augustus'a gönderilen Hint elçilerle tanıştığını söyler. Mektuptan anlaşıldığına göre burada pek çok insandan bahsedilir, ancak bunlar arasından, bu yazarın gördüğü üç kişi hayatta kalmıştır. Geri kalanı genel olarak bu yolculuğun uzunluğu dolayısıyla ölmüştür. Mektup Hellence olarak bir deri üzerine yazılmıştır, anlamı ise, yazarının Poros olmasıdır, zira o 600 kralın hâkimi olmasına rağmen Caesar'ın dostluğuna oldukça önem verir ve ona ülkesinden istediği herhangi bir bölümden geçiş yapması için izin verme ve ona adil olan her şeyi yerine getirmede yardım etme niyetindedir. 8 çıplak hizmetçi bellerini çevreleyen kuşaklarla ve parfüm kokularıyla getirilen hediyeleri sunarlar. Hediyeler, kolsuz doğmuş bir Hermes ki, ben bunu gördüm, büyük yılanlar, 10 dirsek uzunluğunda bir yılan, 3 dirsek uzunluğunda bir nehir kaplumbağası, bir akbabadan daha büyük bir kekliktir. Söylendiğine göre bunlar yanlarındaki kişiyle birlikte gelmişler ve bu kişi de kendisini Atina'da yakarak öldürmüştür. Bu sıkıntılı kişilerin ve bu kişide olduğu gibi oldukça müreffeh şartlardaki kişilerin mevcut musibetlerden kaçmak için yerine getirdiği uygulamadır. Zira bu kişi şimdiye kadar her şeyi başardığı için yaşamaya devam ederek beklenmedik musibetler onu bulmasın diye ayrılmanın vaktinin geldiğini düşünür ve sonuç olarak bir gülümsemeyle çıplak kutsanmış ve belinde bir kuşakla odun yığınının üzerine atlar. Mezarında ise şu yazıt vardır: *bir Hint ve Bargosa yerlisi olan Zarmanohegas ülkesinin geleneklerine uygun olarak kendisini ölümsüzleştirdi ve burada yatıyor.*

II

[1]

μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐστὶν ἡ Ἀριανή, μερὶς πρώτη τῆς ὑπὸ Πέρσαις τῆς μετὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν τῶν ἐκτὸς τοῦ Ταύρου, τὰ μὲν νότια καὶ τὰ ἀρκτικά μέρη τῆ αὐτῆς θαλάττης καὶ τοῖς αὐτοῖς ὄρεσιν ἀφοριζομένη οἷσπερ καὶ ἡ Ἰνδική, καὶ τῶ αὐτῶ ποταμῶ τῶ Ἰνδῶ, μέσον ἔχουσα αὐτὸν ἑαυτῆς τε καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐκτεινομένη μέχρι τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Καρμανίαν γραφομένης γραμμῆς, ὥστε εἶναι τετράπλευρον τὸ σχῆμα. τὸ μὲν οὖν νότιον πλευρὸν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν ἄρχεται τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τῆς Παταληνῆς, τελευτᾷ δὲ πρὸς Καρμανίαν καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου τὸ στόμα, ἄκραν ἔχον ἐκκειμένην ἰκανῶς πρὸς νότον: εἶτα εἰς τὸν κόλπον λαμβάνει καμπὴν ὡς ἐπὶ τὴν Περσίδα. οἰκοῦσι δὲ Ἄρβιες πρῶτον, ὁμώνυμοι τῶ ποταμῶ Ἄρβει τῶ ὀρίζοντι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐξῆς Ὠριτῶν, ὅσον χιλίων σταδίων ἔχοντες παραλίαν, ὡς φησι Νέαρχος: Ἰνδῶν δ' ἐστὶ μερὶς καὶ αὕτη: εἴτ' Ὠρίται ἔθνος αὐτόνομον: τούτων δ' ὁ παράπλους χιλίων ὀκτακοσίων, ὁ δὲ τῶν ἐξῆς Ἰχθυοφάγων ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι, ὁ δὲ τῶν Καρμανίων τρισχίλιοι ἑπτακόσιοι μέχρι Περσίδος: ὥσθ' οἱ σύμπαντες μύριοι τρισχίλιοι ἑννακόσιοι.

[2]

ἄλιτενης δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἰχθυοφάγων καὶ ἄδενδρος ἡ πλείστη πλὴν φοινίκων καὶ ἀκάνθης τινὸς καὶ μυρίκης: καὶ ὑδάτων δὲ καὶ τροφῆς ἡμέρου σπάνις: τοῖς δ' ἰχθύσι χρῶνται καὶ αὐτοὶ καὶ θρέμματα καὶ τοῖς ὀμβρίοις ὕδασι καὶ ὀρυκτοῖς: καὶ τὰ κρέα δὲ τῶν θρεμμάτων ἰχθύων προσβάλλει: οἰκήσεις δὲ ποιοῦνται τοῖς ὀστέοις τῶν κητῶν χρώμενοι καὶ κόγχαις ὀστρέων τὸ πλέον, δοκοῖς μὲν ταῖς πλευραῖς καὶ ὑπερείσμασι, θυρώμασι δὲ ταῖς σιαγόσιν: οἱ σπόνδυλοι δ' αὐτοῖς εἰσὶν ὄλμοι, ἐν οἷς πτίττουσι τοὺς ἰχθύας ἐν ἡλίῳ κατοπτήσαντες, εἴτ' ἄρτοποιοῦνται σίτου μικρὰ καταμίξαντες: καὶ γὰρ μύλοι αὐτοῖς εἰσι, σιδήρου μὴ ὄντος. καὶ τοῦτο μὲν ἦττον θαυμαστόν: καὶ γὰρ ἄλλοθεν ἐνέγκασθαι δυνατόν: ἀλλὰ πῶς ἐπικόπτουσι ἀποτριβέντα; λίθοις μέντοι φασίν, οἷς καὶ τὰ βέλη καὶ τὰ ἀκοντίσματα πεφυρακτωμένα ἀποξύνουσι. τοὺς δ' ἰχθύας τοὺς μὲν ἐν κλιβάνοις κατοπτῶσι, τοὺς δὲ πλείστους ὠμοφαγοῦσι: περιβάλλονται δὲ καὶ δικτύοις φλοιοῦ φοινικίνου.

II

[1]

Hint ülkesinin hemen bitişiğinde Ariana vardır. Burası Indos ötesine uzanan Perslerin hâkimiyeti altındaki ülkenin ilk bölümü ve de Tauros dışında en önemli satraplık merkezidir. Kuzeyinde Hint ülkesiyle aynı dağlarla sınırlıdır, güneyinde aynı denizle ve aynı Indos Nehri ile sınırlıdır ki bu nehir onu Hint ülkesinden ayırır. Oradan batıya doğru Kaspia Kapıları'ndan Karmania'ya kadarki hatta kadar uzanır. Bu yüzden onun şekli dörtgendir. Güney kısım Indos ağzlarından ve Patalene'den başlar ve güneye doğru hatrisayılır uzunlukta çıkıntı yapan bir burun ile Karmania ve Pers Körfezi ağzında son bulur. Daha sonra o Persia istikametindeki körfeze doğru bükülür. Arbisliler ki, bunlar Arbis Nehri ile aynı isme sahiptirler, bu topraklarda (ülkede) karşılaştığımız ilk sakinleridir. Onlar Nearkhos'a göre, bir sonraki kabile olan Oriteslerden ayırdılar, sahilde yaklaşık 1000 *stadia* genişliğinde toprak işgal eder. Bu ülke ayrıca Hint ülkesinin bir parçasıdır. Hemen bitişiğinde Oritailer vardır, bunlar kendi yasaları tarafından yönetilen bir millettir. Bu insanlara ait olan kıyı boyunca deniz yolculuğu 1800 *stadia* uzunluğundadır ve hemen ardından gelen Ikththyophagosların ülkesi boyunca (sürer), burası da 7400 *stadia*'dır, Persia'a kadar olan Karmania ülkesi ise 3700 *stadia*'dır, bu da toplam 13900 *stadia* eder.

[2]

Ikththyophagoslar tarafından iskân edilen ülkenin büyük bir kısmı denizle aynı seviyededir. Palmiyeler ve bir akasya türü (bir çeşit diken) ve ılgın ağacı dışında hiç ağaç yetişmez. Ayrıca su kıtlığı ve tarımla üretilen yiyecek kıtlığı vardır. Hem onlar hem de onların sürüleri (sığırları) balıkla beslenirler ve yağmur suyu ve kuyulardan yararlanırlar. Hayvanların etleri balık kokar. Onların konutları büyük balinaların kemikleri ve deniz kabuklarıyla inşa edilir. Kaburga kemikleri mobilyaların kirişlerini ve altlıkları, çene kemikleri ise kapı aralığını oluşturur. Balığın omurga kemikleri harç olarak hizmet eder ki, bunun içinde önceden güneşte kurutulan balık dövülmüştür. Buna un eklenmesiyle çörekler yapılır demirleri olmamasına rağmen öğütme değirmenine sahiptirler. Bununla birlikte bu şaşırtıcı değildir. Çünkü onların bunu diğer bölgelerden ithal etmesi mümkündür. Fakat onlar aşındırılmış taşları tekrar nasıl oyuyorlar? Ateşte sertleştirdikleri oklarını ve kargularını keskinleştirdikleri bu aynı taşlarla olduğunu söylüyorlar. Bazı balıklar ocaklarda işleniyor fakat büyük bir çoğunluğu çiğ olarak yeniyor. Balıklar palmye ağacının kabuklarından yapılan ağlarla yakalanıyor.

[3]

ὑπέγκειται δὲ τούτων ἡ Γεδρωσία, τῆς μὲν Ἰνδικῆς ἦττον ἔμπυρος τῆς δ' ἄλλης Ἀσίας μᾶλλον, καὶ τοῖς καρποῖς καὶ τοῖς ὕδασι ἐνδεὴς πλὴν θέρους, οὐ πολὺ ἀμείνων τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων: ἀρωματοφόρος δὲ νάρδου μάλιστα καὶ σμύρνης, ὥστε τὴν Ἀλεξάνδρου στρατιὰν ὀδεύουσιν ἀντὶ ὀρόφου καὶ στρωμάτων τούτοις χρῆσθαι, εὐωδιαζομένην ἅμα καὶ ὑγιεινότερον τὸν ἀέρα ἔχουσαν παρὰ τοῦτο: γενέσθαι δ' αὐτοῖς θέρους τὴν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἄφοδον ἐπίτηδες συνέβη: τότε γὰρ ὄμβρους ἔχειν τὴν Γεδρωσίαν καὶ πούς ποταμοὺς πληροῦσθαι καὶ τὰ ὑδρεῖα, χειμῶνος δ' ἐπιλείπειν: πίπτειν δὲ τοὺς ὄμβρους ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῖς προσαρκτίοις καὶ ἐγγὺς τῶν ὀρῶν: πληρουμένων δὲ τῶν ποταμῶν καὶ τὰ πεδία τὰ πλησιάζοντα τῇ θαλάττῃ ποτίζεσθαι καὶ ὑδρείων εὐπορεῖν. προέπεμψε δ' εἰς τὴν ἔρημον μεταλλευτὰς τῶν ὑδρείων ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ναύσταθμα αὐτῶ καὶ τῶ στόλῳ κατασκευάσοντας.

[4]

τριχῆ γὰρ διελὼν τὰς δυνάμεις, τῇ μὲν αὐτὸς ὥρμησε διὰ τῆς Γεδρωσίας, ἀφιστάμενος τῆς θαλάττης τὸ πλεῖστον πεντακοσίους σταδίους, ἴν' ἅμα καὶ τῶ ναυτικῶ τὴν παραλίαν ἐπιτηδεῖαν παρασκευάζοι, πολλάκις δὲ καὶ συνάπτων τῇ θαλάττῃ καίπερ ἀπόρους καὶ τραχείας ἐχούση τὰς ἀκτάς: τὴν δὲ προέπεμψε μετὰ Κρατεροῦ διὰ τῆς μεσογαίας, ἅμα χειρουμένου τε τὴν Ἀριανὴν καὶ προϊόντος ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους ἐφ' οὓς Ἀλέξανδρος τὴν πορείαν εἶχε: τὸ δὲ ναυτικὸν Νεάρχῳ καὶ Ὀνησικρίτῳ τῶ ἀρχικυβερνήτῃ παραδοὺς ἐκέλευσεν οἰκείας στάσεως ἐπιλαμβανομένους ἐπακολουθεῖν καὶ ἀντιπαραπλεῖν αὐτοῦ τῇ πορείᾳ.

[3]

İkhthyophagosların hemen üzerinde güneş sıcaklığına Hint ülkesinden daha az ancak Asia'nın geri kalanından daha fazla maruz kalan bir ülke olan Gedrosia yer alır. Yaz dışında burada hiç meyve ve su olmadığı için, İkhthyophagosların ülkesinden daha iyi durumda değildir. Ancak özellikle Hint sümbülü ve laden reçinesi gibi aromatikler öyle büyük miktarlarda yetişir ki, İskender'in ordusu sefer sırasında bunları çadır örtüleri ve yatak olarak kullanmıştır ve böylesi kokularla dolu ve aynı zamanda sağlığa yararlı bir havayı solumuşlardır. Hint ülkesinden ayrılmak için yaz mevsimi özellikle seçilmiştir, zira bu mevsimde Gedrosia'da yağmur yağar ve nehirler, kuyular dolar, ancak kışın bunlar gider. Yağmur kuzeye doğru daha yüksek kesimlere ve dağların yakınlarına yağar. Nehirler kabardığında denize yakın ovalar suyla dolar ve kuyular da aynı zamanda dolar. İskender kuyu açmaları ve kendisi ve donanması için istasyonlar hazırlamaları için kendisinden önce bu çöl ülkesine adamlarını göndermiştir.

[4]

Birliklerini üçe bölüme ayırdıktan sonra bir bölümüyle birlikte Gedrosia içlerinden harekete geçer. Donanması için sahil şeridini güvenlik altına almak adına denizden 500 *stadia*'dan fazla uzaklaşmaz. Ancak sahil uygunsuz ve kayalık olmasına rağmen sık sık deniz kıyısına yaklaşır. İkinci bölümü Krateros'un emri altında Ariana'yı daha az gören ve kendi rotasını yönelttiği aynı yerlere doğru ilerleyen iç kesimlere doğru göndermiştir. Donanmasını Nearkhos'a ve başdümenci Onesikritos'a emanet etmiştir, onlara kendisini takip etmeleri için uygun pozisyonlar almaları ve onun yürüyüşüne paralel olarak sahil şeridinden seyretmeleri yönünde emirler vermiştir.

[5]

καὶ δὴ καὶ φησιν ὁ Νέαρχος, ἤδη τοῦ βασιλέως τελοῦντος τὴν ὁδὸν, αὐτὸς μετοπώρου κατὰ πλειάδος ἐπιτολὴν ἐσπερίαν ἄρξασθαι τοῦ πλοῦ, μήπω μὲν τῶν πνευμάτων οἰκείων ὄντων, τῶν δὲ βαρβάρων ἐπιχειρούντων αὐτοῖς καὶ ἐξελαυνόντων: καταθαρρῆσαι γὰρ ἀπελθόντος τοῦ βασιλέως καὶ ἐλευθεριάσαι. κρατερὸς δ' ἀπὸ τοῦ Ὑδάσπου ἀρξάμενος δι' Ἀραχωτῶν ἦει καὶ Δραγγῶν εἰς Καρμανίαν. πολλὰ δ' ἐταλαιπώρει ὁ Ἀλέξανδρος καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν διὰ λυπρᾶς ἰῶν: πόρρωθεν δ' ὁμοίως ἐπεχορηγεῖτο μικρὰ καὶ σπάνια ὥστε λιμώττειν τὸ στράτευμα: καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε, καὶ τὰ σκεύη κατελείπετο ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς στρατοπέδοις: ἀπὸ δὲ τῶν φοινίκων ἦν ἡ σωτηρία τοῦ τε καρποῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. φασὶ δὲ φιλονεικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον καίπερ εἰδότα τὰς ἀπορίας πρὸς τὴν κατέχουσαν δόξαν, ὡς Σεμίραμις μὲν ἐξ Ἰνδῶν φεύγουσα σωθεῖη μετὰ ἀνδρῶν ὡς εἴκοσι, Κῦρος δὲ ἑπτὰ, εἰ δύναίτο αὐτὸς τοσοῦτο στράτευμα διασῶσαι διὰ τῆς αὐτῆς χώρας, νικῶν καὶ ταῦτα.

[6]

πρὸς δὲ τῇ ἀπορίᾳ χαλεπὸν ἦν καὶ τὸ καῦμα καὶ τὸ βάθος τῆς ψάμμου καὶ ἡ θερμότης, ἔστι δ' ὅπου καὶ θῖνες ὑψηλοὶ ὥστε πρὸς τῷ δυσχερῶς ἀναφέρειν τὰ σκέλη καθάπερ ἐκ βυθοῦ καὶ ἀναβάσεις εἶναι καὶ καταβάσεις: ἀνάγκη δ' ἦν καὶ σταθμοὺς ποιεῖσθαι μακροὺς διὰ τὰ ὑδρεῖα διακοσίων καὶ τετρακοσίων σταδίων, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἑξακοσίων, νυκτοποροῦντας τὸ πλεόν. πόρρω δὲ τῶν ὑδρείων ἐστρατοπεδεύοντο ἐν τριάκοντα σταδίοις πολλάκις τοῦ μὴ ἐμπορεῖσθαι κατὰ δίψος: πολλοὶ γὰρ ἐμπίπτοντες σὺν ὄπλοις ἔπινον ὡς ἂν ὑποβρύχιοι, φουσώμενοι δ' ἐπέπλεον ἐκπεπνευκότες καὶ τὰ ὑδρεῖα βραχέα ὄντα διέφθειρον: οἱ δ' ἐν τῷ ἡλίῳ κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν ἀπηγορευκότες ἔκειντο ὑπὸ δίψους: ἔπειτα τρομῶδεις μετὰ παλμοῦ χειρῶν καὶ σκελῶν ἔθνησκον παραπλησίως ὡς ἂν ὑπὸ ῥίγους καὶ φρίκης ἐχόμενοι. συνέβαινε δὲ τισι καὶ ἐκτραπομένοις τὴν ὁδὸν καταδαρθεῖν κρατουμένοις ὑπὸ ὕπνου καὶ κόπου, ὑστερήσαντες δ' οἱ μὲν ἀπώλοντο πλάνη τῶν ὁδῶν καὶ ὑπὸ ἀπορίας ἀπάντων καὶ καύματος, οἱ δ' ἐσώθησαν πολλὰ ταλαιπωρήσαντες: πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρηστηρίων ἐπιπεσῶν χειμάρρους νύκτωρ: καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη πολλή: καὶ τῶν καθοδηγῶν δὲ κατ' ἄγνοιαν πολὺ εἰς τὴν μεσόγαιαν ἐκτραπομένων ὥστε μηκέτι ὄραν τὴν θάλατταν, συνεῖς ὁ βασιλεὺς ἐξαυτῆς ὥρμησε ζητήσων τὴν ἡόνα, καὶ ἐπειδὴ εὔρε καὶ ὀρύξας εἶδεν ὕδωρ πότιμον, μεταπέμπεται τὸ στρατόπεδον, καὶ λοιπὸν μέχρι ἡμερῶν ἑπτὰ πλησίον ἦει τῆς ἡόνος εὐπορῶν ὑδρείας: ἔπειτ' αὐθις εἰς τὴν μεσόγαιαν ἀνεχώρησεν.

[5]

Nearkhos İskender'in yürüyüşü sırasında deniz seyrini bizzat kendisinin sonbaharda pleiadesin yükselişi sırasında başlattığını söyler. Barbarlar ise kralın ayrılışından cesaret alarak ona bağımlılıklarından vazgeçmişler, onlara saldırmışlar ve onları ülkeden kovmaya çalışmışlardır. Ancak Krateros Hydaspes'ten yola çıkmış ve Arakhotoslar ve Drangesler ülkesi içlerinden Karmania'ya doğru ilerlemiştir. İskender tüm yürüyüş boyunca oldukça sıkıntılıdır, zira yolu çorak bir ülkeden geçmektedir. Yanına aldıkları erzaklar tükenmeye başlamış, yetersiz ve seyrekleşmiştir. Öyle ki, ordu açlık çekmiş, yük hayvanları yere yığılmış ve hem yürüyüş sırasında hem de kampta yükler terk edilmiştir. Ordu hurma ve palmiye ağacı özleri yiyerek kurtulmuştur. Ancak Nearkhos bu girişimin zorluklarıyla karşılaşmış olmasına rağmen İskender'in bu büyük orduyu Semiramis'in yaklaşık 20 Kyros'un ise yaklaşık 7 adamıyla kaçtığı bu aynı yerlerden bir fatih olarak güven içinde geçirmek konusunda hırslı olduğunu söyler.

[6]

Erzak ihtiyacının yanında kavurucu sıcak derin ve yanan kum da sıkıntılıydı. Bazı yerlerde kum tepeleri olurdu öyle ki bacakları çukurdan kaldırmanın zor olmasına ek olarak inişler ve çıkışlar da vardı. Ayrıca sulama yerleri dolayısıyla büyük bölümü geceleyin olmak üzere 200 400 hatta bazen 600 *stadia*'lık uzun yürüyüşler yapmak gerekiyordu. Ordugâh genelde sulama alanından 30 *stadia* uzakta kurulurdu ki, askerler aşırıya kaçacak kadar su içmek için güdülenmesinler (içlerinden sürekli su içmek gelmesin). Bunların pek çoğu zırhlarıyla suya dalıp boğulana kadar su içmeye devam ettikleri için öldükten sonra şiştiklerinden su yüzeyinde kalırlardı ve bu şekilde sarnıç sularının sıgıllıklarına zarar verirlerdi. Susuzluktan bitkin düşmüş diğerleri ise yolun ortasına güneşe maruz kalmış şekilde yatarlardı. Sonra titremeye başlar, elleri ve ayakları titrer ve tıpkı soğuk ve titremeye kapılan insanlar gibi bunlar ölürlardı. Bazıları kendisini uykuya bırakıp rehavet ve yorgunluğun üstesinden gelirdi. Bazıları ise geride bırakılır ve bunlar yolu bilmemeleri her şeyden mahrum kalmaları nedeniyle mahvolurlar ve sıcaklık bunları alt ederdi. Bazıları büyük sıkıntılardan sonra kaçıp giderdi. Gece boyunca yağın bir sağanak pek çoklarını ve pek çok bagajı boğmuş ve yok etmiş kraliyet ekipmanlarından büyük bir bölüm silinip süpürülmüştü. Rehberler cahilliklerinden dolayı iç kesimlere o kadar girmişlerdi ki, deniz artık görünmüyordu. Kral ise tehlikeyi sezerek sahili aramak üzere yola koyuldu. Bulduğunda kuyularla içme suyu buldu ve ordusunu buraya gönderdi sonraları yanlarında iyi su temin ederek 7 gün daha kıyıda devam etti sonra ise tekrar iç kesimlere döndü.

ἦν δέ τι ὅμοιον τῇ δάφνη φυτόν, οὗ τὸ γευσάμενον τῶν ὑποζυγίων ἀπέθνησκε μετὰ ἐπιληψίας καὶ ἀφροῦ: ἄκανθα δὲ τοὺς καρποὺς ἐπὶ γῆς κεχυμένη, καθάπερ οἱ σίκυοι, πλήρης ἦν ὀποῦ: τούτου δὲ ράνιδες εἰς ὀφθαλμὸν ἐμπεσοῦσαι πᾶν ἀπετύφλουν ζῶον: οἳ τε ὠμοὶ φοίνικες ἔπνιγον πολλοὺς. ἦν δὲ κίνδυνος καὶ ἀπὸ τῶν ὄφρων: ἐν γὰρ τοῖς θισὶν ἐπεφύκει βοτάνη, ταύτη δ' ὑποδεδυκότες ἐλάνθανον τοὺς δὲ πληγέντας ἀπέκτεινον. ἐν δὲ τοῖς Ὠρίταις τὰ τοξεύματα χρίεσθαι θανασίμοις φαρμάκοις ἔφασαν, ξύλινα ὄντα καὶ πεπυρακτωμένα: τρωθέντα δὲ Πτολεμαῖον κινδυνεύειν: ἐν ὕπνῳ δὲ παραστάντα τινὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ δεῖξαι ῥίζαν αὐτόπρεμνον, ἣν κελεῦσαι τρίβοντα ἐπιτιθέναί τῳ τρωθέντι: ἐκ δὲ τοῦ ὕπνου γενόμενον, μεμνημένον τῆς ὄψεως εὐρεῖν ζητοῦντα τὴν ῥίζαν πολλὴν πεφυκυῖαν καὶ χρήσασθαι καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους: ἰδόντας δὲ τοὺς βαρβάρους εὐρημένον τὸ ἀλέξιμα ὑπηκόους γενέσθαι τῷ βασιλεῖ. εἰκὸς δὲ τινα μνηῦσαι τῶν εἰδότην, τὸ δὲ μυθῶδες προσετέθη κολακείας χάριν. ἐλθὼν δ' εἰς τὸ βασίλειον τῶν Γεδρωσίων ἐξηκοσταῖος ἀπὸ Ὠρῶν, διαναπαύσας τὰ πλήθη μικρόν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Καρμανίαν.

[7]

Burada defneye benzer bir bitki vardı ve bu bitki yük hayvanları tarafından yenirse ağızlarında bir köpürmeyle beraber bunların epilepsiden ölmelerine neden oluyordu. Akasya da ayrıca bunun kabağa benzer meyveleri olur, yere saçılır ve içi su doludur. Şayet bunun damlaları herhangi bir türden hayvanın gözlerine gelirse o hayvan tamamen kör olur. Pek çok kişi olgunlaşmamış hurma yiyerek boğularak ölmüştür. Yılanlardan kaynaklı tehlikeler de vardı zira burada kum tepelerinde bir bitki yetişirdi bunun altında yılanlar sürünür ve kendilerini gizlerdi. Bunlar tarafından sokulan kişi ölürdü. Söylenir ki, Oritesler oklarının uçlarını ölümcül zehirlere bularlar ki, bu oklar ateşte güçlendirilen tahtadan yapılmıştır. Ptolemaios yaralandığında ve hayati tehlike altındayken bir kişi rüyasında İskender'e görünmüş ve yaprakları ve dalları olan bir bitki kökü göstererek bunu ezerek yaranın üzerine koymasını söylemiştir. İskender rüyasından uyanmış ve gördüklerini hatırlayarak bolca yetişen bu kökü arayıp bulmuştur. Bunu hem kendisi hem de başkaları kullanmıştır. Barbarlar bu zehir için bir panzehir bulunduğunu anladıklarında kralın çevresini sarmışlardır. Ancak bitkiyle ilgili bilgisi olan birinin İskender'i bunun faydalarından haberdar etmiş olması ve hikâyenin bu efsanevi tarafının onu pohpohlama amacıyla uydurulmuş olması olasıdır. Oradan ayrılmasından altmışıncı gününde Gedrosialıların sarayına varınca kral ordusuna kısa süre dinlenmeleri için izin vermiş ve Karmania'ya yola çıkmıştır.

τὸ μὲν δὴ νότιον τῆς Ἀριανῆς πλευρὸν τοιαύτην τινὰ ἔχει τὴν τῆς παραλίας διάθεσιν καὶ τῆς ὑπερκειμένης πλησίον γῆς τῆς τῶν Γεδρωσίων καὶ Ὠριτῶν. πολλή δ' ἐστὶ καὶ εἰς τὴν μεσόγειαν ἀνέχουσα καὶ ἡ Γεδρωσία μέχρι τοῦ συνάψαι Δράγγαις τε καὶ Ἀραχωτοῖς καὶ Παροπαμισάδαις, περὶ ὧν Ἐρατοσθένης οὕτως εἴρηκεν: οὐ γὰρ ἔχομέν τι λέγειν βέλτιον περὶ αὐτῶν. ὀρίζεσθαι μὲν γὰρ φησι τὴν Ἀριανὴν ἐκ μὲν τῶν πρὸς ἕω τῷ Ἰνδῷ, πρὸς νότον δὲ τῆς μεγάλης θαλάττης, πρὸς ἄρκτον δὲ τῷ Παροπαμισῶ καὶ τοῖς ἐξῆς ὄρεσι μέχρι Κασπίων πυλῶν, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν τοῖς αὐτοῖς ὄροις οἷς ἡ μὲν Παρθυηνὴ πρὸς Μηδίαν ἡ δὲ Καρμανία πρὸς τὴν Παιραιτικηνὴν καὶ Περσίδα διώρισται: πλάτος δὲ τῆς χώρας τὸ τοῦ Ἰνδοῦ μῆκος τὸ ἀπὸ τοῦ Παροπαμισοῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν μύριοι καὶ δισχιλίοι στάδιοι (οἱ δὲ τρισχιλίους φασί): μῆκος δὲ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν, ὡς ἐν τοῖς Ἀσιατικοῖς σταθμοῖς ἀναγράφεται, διπτόν. μέχρι μὲν Ἀλεξανδρείας τῆς ἐν Ἀρίοις ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ τῆς Παρθυαίας μία καὶ ἡ αὐτὴ ὁδός: εἴθ' ἡ μὲν ἐπ' εὐθείας διὰ τῆς Βακτριανῆς καὶ τῆς ὑπερβάσεως τοῦ ὄρους εἰς Ὀρτόσπανα ἐπὶ τὴν ἐκ Βάκτρων τρίοδον ἣτις ἐστὶν ἐν τοῖς Παροπαμισάδαις: ἡ δ' ἐκτρέπεται μικρὸν ἀπὸ τῆς Ἀρίας πρὸς νότον εἰς Προφθασίαν τῆς Δραγγιανῆς: εἶτα πάλιν ἡ λοιπὴ μέχρι τῶν ὄρων τῆς Ἰνδικῆς καὶ τοῦ Ἰνδοῦ: ὥστε μακροτέρα ἐστὶν αὕτη ἢ διὰ τῶν Δραγγῶν καὶ Ἀραχωτῶν, σταδίων μυρίων πεντακισχιλίων τριακοσίων ἢ πᾶσα. εἰ δὴ τις ἀφέλοι τοὺς χιλίους τριακοσίους, ἔχοι ἂν τὸ λοιπὸν τὸ ἐπ' εὐθείας μῆκος τῆς χώρας, μυρίων καὶ τετρακισχιλίων: οὐ πολὺ γὰρ ἔλαττον τὸ τῆς παραλίας, κἂν παραύξωσί τινες αὐτὸ πρὸς τοῖς μυρίοις τὴν Καρμανίαν ἐξακισχιλίων τιθέντες: ἡ γὰρ σὺν τοῖς κόλποις φανοῦνται τιθέντες ἢ σὺν τῇ ἐντὸς τοῦ Περσικοῦ κόλπου παραλίᾳ τῆς Καρμανικῆς. ἐπεκτείνεται δὲ τοῦνομα τῆς Ἀριανῆς μέχρι μέρους τινὸς καὶ Περσῶν καὶ Μήδων καὶ ἔτι τῶν πρὸς ἄρκτον Βακτρίων καὶ Σογδιανῶν: εἰσὶ γὰρ πῶς καὶ ὁμόγλωττοι παρὰ μικρόν.

[8]

Ariana'nın güney kısmının konumu bu şekildedir sahil şeridinde gelince ise Gedrosilerin ülkesi ve Oriteslerin ülkesi denize yakın ve üstünde uzanır. Gedrosia'nın büyük bölümü Drangae Arakhoti Paropamisadai'a dek iç kesimlere doğru uzanır. Eratosthenes Paropamisadeslerden şu şekilde bahseder ki biz daha iyi bir tanım yapamayız: Ariana doğuda Indos ile, güneyde büyük denizle, kuzeyde Paropamisos ile ve Kaspia kapılarına kadar uzanan dağ zincirleriyle, batıda ise Parthialıların Media'dan ve Karmania'nın Paraetakeneden ve Persia'dan ayrıldığı aynı sınırlarla sınırlıdır. Ülkenin genişliği Indos Nehri'nin uzunluğudur bu da Paropamisos'tan bu nehrin ağızlarına kadar uzanan ve 12000 veya başkalarına göre 13000 *stadia* olarak düşünülür. Kaspia Kapıları'ndan başlayan uzunluk ki bu asiyatik stathmosta bulunur, iki şekilde hesaplanır: Kaspia Kapıları'ndan İskenderiye, Arioiolar arasından Parthia içlerinden olan yol tek ve aynı yoldur. Sonra bu yol Baktriana içlerine doğru ve Ortospana dağ geçidini aşarak, Baktria'dan gelen üç yolun ki bunlar Paropamisadai arasında kalır, keştiği yere kadar düz bir hatta devam eder. Diğer kol Ariadan güneye Drangiana'daki Prophthasia'ya doğru biraz döner, sonra kalanı Hint ülkesi ve Indos sınırlarına kadar devam eder ve böylece Drangai ve Arakhoti'dan geçen yol daha uzundur zira toplam 15300 *stadia* eder. Ancak 1300 *stadiayı* çıkarırsak geri kalanını yani 14000 *stadiayı*, ülkenin düz hattaki uzunluğu olarak alabiliriz zira sahilin uzunluğu daha az değildir. Ancak bazı kişiler Karmania'yı 10000 *stadia* olarak ekleyerek bu sayıyı biraz artırır ancak burası 6000 *stadia* olarak düşünülür. Bunlar burayı ya körfezlerle birlikte ya da Karmania sahilini Pers Körfezi'yle birlikte düşündüğü için böyledir. Ayrıca Ariana ismi de Persia'nın bir kısmını Media'yı ve Baktria ve Sogdia'nın kuzeyini kapsayacak kadar genişletir; zira bu halklar neredeyse aynı dili konuşur.

ἡ δὲ τάξις τῶν ἐθνῶν τοιαύτη: παρὰ μὲν τὸν Ἰνδὸν οἱ Παροπαμισάδαι, ὧν ὑπέρκειται ὁ Παροπαμισὸς ὄρος, εἴτ' Ἀραχωτοὶ πρὸς νότον, εἴτ' ἐφεξῆς πρὸς νότον Γεδρωσηνοὶ σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς τὴν παραλίαν ἔχουσιν: ἅπασιν δὲ παρὰ τὰ πλάτη τῶν χωρίων παράκειται ὁ Ἰνδός. τούτων δ' ἐκ μέρους τῶν παρὰ τὸν Ἰνδὸν ἔχουσι τινα Ἰνδοὶ πρότερον ὄντα Περσῶν, ἃ ἀφείλετο μὲν ὁ Ἀλέξανδρος τῶν Ἀριανῶν καὶ κατοικίας ἰδίας συνεστήσατο, ἔδωκε δὲ Σέλευκος ὁ Νικάτωρ Σανδροκόττω, συνθέμενος ἐπιγαμίαν καὶ ἀντιλαβὼν ἐλέφαντας πεντακοσίους. τοῖς Παροπαμισάδαις δὲ παράκεινται πρὸς τὴν ἐσπέραν Ἄριοι, τοῖς δὲ Ἀραχωτοῖς Δράγγαι καὶ τοῖς Γεδρωσίοις: οἱ δ' Ἄριοι τοῖς Δράγγαις ἅμα καὶ πρὸς ἄρκτον παράκεινται καὶ πρὸς ἐσπέραν, ἐγκυκλούμενοι μικρὰ πῶς: ἡ δὲ Βακτριανὴ τῇ τε Ἀρίᾳ πρὸς ἄρκτον παράκειται καὶ τοῖς Παροπαμισάδαις, δι' ὧνπερ Ἀλέξανδρος ὑπερέβαλε τὸν Καύκασον ἐλαύνων τὴν ἐπὶ Βάκτρων: πρὸς ἐσπέραν δὲ ἐφεξῆς εἰσι τοῖς Ἀρίοις Παρθυαῖοι καὶ τὰ περὶ τὰς Κασπίους πύλας: πρὸς νότον δὲ τούτοις ἡ ἔρημος τῆς Καρμανίας, εἴθ' ἡ λοιπὴ Καρμανία καὶ Γεδρωσία.

[9]

Bu halkların dizilişii şöyledir: Indos boyunca Paropamisadai ki, bunların üstünde Paropamisos dağı vardır, sonrasında güneye doğru Arakhotoi vardır, bunların hemen yanında güneye doğru Gedrosenoi vardır ki, bunlar diğer kabilelerle birlikte sahil şeridini işgal ederler ve Indos bu yerlerin genişliğine paralel olarak akar. Hintler ise Indos boyunca konumlanan bazı ülkelerde ikamet ederler ki Indos önceden Perslere aittir. İskender onlardan Ariana'yı almış ve burada kendi yerleşimlerini kurmuştur. Ancak Seleukos Nikator bunları bir evlenme anlaşması sonucunda Sandrokottos'a vermiş ve karşılığında 500 adet fil almıştır. Arioi batıda Paropamisai'in yanında Drangai ise Arakhotoi ve Gedrosioi yanında yer alır. Arioi Drangai'a hem kuzeyde hem batıda komşudurlar; neredeyse onların etrafını sararlar. Baktriana kuzeyde Aria'ya katılır, sonra Paropamisadai ki bunların teritoryumundan İskender Baktria yolundayken Kaukasosları aşarken buradan geçmiştir. Arioi'un hemen yanında batıya doğru Parthialılar ve Kaspia Kapıları'nın bazı kısımları yer alır. Parthia'nın güneyine doğru Karmania çölü vardır ardından Karmania ve Gedrosia takip eder.

γνοίη δ' ἄν τις τὰ περὶ τὴν λεχθεῖσαν ὀρεινὴν ἔτι μᾶλλον προσιστορήσας τὴν ὁδὸν ἢ ἐχρήσατο διώκων τοὺς περὶ Βησσὸν ὡς ἐπὶ Βάκτρων Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς Παρθυηνῆς: εἰς γὰρ τὴν Ἀρίαν ἤκεν, εἴτ' εἰς Δράγγας, ὅπου Φιλώταν ἀνεῖλε τὸν Παρμενίωνος υἱὸν φωράσας ἐπιβουλήν: ἔπεμψε δὲ καὶ εἰς Ἐκβάτανα τοὺς καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀνελοῦντας ὡς κοινωνὸν τῆς ἐπιβουλῆς: φασὶ δ' αὐτοὺς ἐπὶ δρομάδων καμήλων ὁδὸν ἡμερῶν τριάκοντα ἢ καὶ τετταράκοντα ἑνδεκαταίους διανύσαι καὶ τελευτῆσαι τὴν πρᾶξιν. οἱ δὲ Δράγγαι περσίζοντες τᾶλλα κατὰ τὸν βίον οἴνου σπανίζουσι, γίνεται δὲ παρ' αὐτοῖς καττίτερος. εἴτ' ἐκ Δραγγῶν ἐπὶ τε τοὺς Εὐεργέτας ἤκεν, οὓς ὁ Κῦρος οὕτως ὠνόμασε, καὶ τοὺς Ἀραχωτοὺς, εἴτα διὰ τῶν Παροπαμισαδῶν ὑπὸ πλειάδος δύσιν: ἔστι δ' ὀρεινὴ καὶ κεχιονοβόλητο τότε ὥστε χαλεπῶς ὠδεύετο: πυκναὶ μέντοι κῶμαι δεχόμεναι πάντων εὐποροὶ πλὴν ἐλαίου παρεμυθοῦντο τὰς δυσκολίας: εἶχόν τε ἐν ἀριστερᾷ τὰς ἀκρωρείας. ἔστι δὲ τὰ μεσημβρινὰ μὲν τοῦ ὄρους τοῦ Παροπαμισοῦ Ἰνδικὰ τε καὶ Ἀριανά: τὰ δὲ προσάρκτια τὰ μὲν πρὸς ἐσπέραν Βάκτρια ... τοῖς Βακτρίοις βαρβάρων. διαχειμάσας δ' αὐτόθι ὑπερδέξιον ἔχων τὴν Ἰνδικὴν καὶ πόλιν κτίσας ὑπερήκρισεν εἰς τὴν Βακτριανὴν διὰ ψιλῶν ὁδῶν πλὴν τερμίνθου θαμνώδους ὀλίγης, ἀπορούμενος καὶ τροφῆς ὥστε ταῖς τῶν κτηνῶν σαρξὶ χρῆσθαι, καὶ ταύταις ὠμαῖς διὰ τὴν ἀξυλίαν: πρὸς δὲ τὴν ὠμοσιτίαν πεπτικὸν ἦν αὐτοῖς τὸ σίλφιον πολὺ πεφυκός. πεντεκαίδεκαταῖος δὲ ἀπὸ τῆς κτισθείσης πόλεως καὶ τῶν χειμαδίων ἤκεν εἰς Ἄδρασα, πόλιν τῆς Βακτριανῆς.

περὶ ταῦτα δὲ που τὰ μέρη τῆς ὁμόρου τῆ Ἰνδικῆ καὶ τὴν Χααρηνὴν εἶναι συμβαίνει: ἔστι δὲ τῶν ὑπὸ τοῖς Παρθυαίοις αὕτη προσεχεστάτη τῆ Ἰνδικῆ: διέχει δὲ τῆς Ἀριανῆς δι' Ἀραχωτῶν καὶ τῆς λεχθείσης ὀρεινῆς σταδίους μυρίουσιν ἑνακισχιλίους. ταύτην δὲ τὴν χώραν διεξιῶν Κρατερός καταστρεφόμενος ἅμα τοὺς ἀπειθοῦντας ἦει συμμῖξαι τὴν ταχίστην σπεύδων τῷ βασιλεῖ: καὶ δὴ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους σχεδόν τι συνέδραμον εἰς τὴν Καρμανίαν αἱ πεζαὶ δυνάμεις ἀμφοτέραι: καὶ μικρὸν ὕστερον οἱ περὶ Νέαρχον εἰσέπλεον εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, πολλὰ ταλαιπωρήσαντες διὰ τὴν ἄλην καὶ τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὰ μεγέθη τῶν κητῶν.

[10]

Dağlık bölgede oldukları bahsedilen bu yerlerin konumu daha iyi anlarsanız şayet İskender'in Bessos'u kovalarken Parthia teritoryumundan Baktria'ya doğru rotasını daha iyi incelersek. Önce Drangai yanındaki Ariana'ya geldi, burada Parmenion'un oğlu Philotas'ı kendisine karşı ihanet düşünceleri beslemesi gerekçesiyle öldürdü. Askerlerini Ekbatana'ya gönderdi ve komploya karıştığı gerekçesiyle babasını da öldürttü. Söylenir ki bu kişiler 30-40 günlük bu yolu hecin develeriyle 10 günde gidip infazı gerçekleştirmişlerdir. Çok az şarap içmeleri dışında [p. 1010] Drangai yaşam tarzlarının tüm yönleri bakımından Perialılara çok benzerler. Bu ülkede kalay bulunur. İskender Drangai'dan *euergetes*'lere ki, bunlara bu ismi Kyros vermiştir ve Arakhotoi'a gitmiştir sonra Paropamisadai'nin teritoryumu içinden geçmiştir. Burası dağlık bir ülkedir ve ozamanlar karla kaplıydı öyle ki, yürüyüş güçlükle gerçekleştiriliyordu. Ancak yürüyüşlerinde yağ dışında her şeyden fazlasıyla bulunan çok sayıda köy onlara bu sıkıntılarda yardım etmişti. Dağların zirveleri sollarında kalıyordu. Paropamisos'un güney kısımları Hint ülkesi ve Ariana'ya aittir. Kuzey kısımları ise Baktria'ya aittir. Kral burada kışı geçirdikten sonra Hint ülkesini sağına alarak burada bir kent kurduktan sonra Baktria dağlarını aşmıştır. Birkaç ağaç dışında yol neredeyse çıplaktır. Ordu yiyecek ihtiyacından yük hayvanlarının etlerini yeme noktasına gelmiştir. Ancak ateş de olmadığı için çiğ olarak. Ancak bol miktarda silfium yetiştiğinden bu çiğ etin sindirimini kolaylaştırır. Kenti kurduktan ve kış mevsimini geride bıraktıktan 15 gün sonra bir Baktriana kenti olan Adrapsa'ya gelmiştir.

[11]

Khaarene Hint ülkesinin üst sınırını oluşturan bu ülkede bir yerde konumlanır. Parthialılara boyun eğen tüm yerler arasından burası Hint ülkesine en yakın olandır. Baktriana'dan 10000 veya Arakhotoi ülkesinin içlerinden ve yukarıda bahsedilen dağlık kesimden gidilirse 9000 *stadia* uzaklıktadır. Krateros bu ülkenin bir ucundan öbür ucuna gitmiş boyun eğmeyi reddedenlere boyun eğdirmiş, kralla yolunu kesiştirmek için yolculuğunu oldukça hızlandırmıştır. Neredeyse aynı anda piyadelerden oluşan her iki ordu da Karmania ya birlikte girmişler, sonradan kısa süre sonra Nearkhos da donanmasını Pers Körfezi'ne doğru getirmiş ve bu şekilde diğer tehlikelerin yanında büyük balinalardan dolayı da büyük bir tehlike ve sıkıntı yaşamıştır.

[12]

εἰκὸς μὲν οὖν πρὸς ὑπερβολὴν ἠδολεσχηκέναι πολλὰ τοὺς πλεύσαντας, ὅμως δ' οὖν εἰρήκασι παραδηλοῦντες ἅμα καὶ τὸ παραστὰν αὐτοῖς πάθος, διότι προσδοκία μᾶλλον ἢ κίνδυνος ὑπῆρχε τοῖς ἀληθέσι. τὸ δὲ μάλιστα ταράττον φυσητήρων μεγέθη ῥοῦν ἀπεργαζομένων μέγαν ἀθρόον καὶ ἀχλὺν ἐκ τῶν ἀναφουσημάτων, ὥστε τὰ πρὸ ποδῶν μέρη μὴ ὀρᾶσθαι: ἐπεὶ δ' οἱ καθηγεμόνες τοῦ πλοῦ, δεδιότων ταῦτα τῶν ἀνθρώπων τὴν δ' αἰτίαν οὐχ ὀρώντων, ἐμήνυσαν ὅτι θηρία εἶη, τάχα δ' ἀπαλλάττοιο σάλπιγγος ἀκούσαντα καὶ κρότου, ἐκ τούτου Νέαρχος ταῖς ναυσὶν ἐπῆγε μὲν τὸ ῥόθιον καθ' ἅπερ ἐκώλυον, καὶ ἅμα ταῖς σάλπιγξιν ἐφόβει, τὰ δὲ θηρία ἔδυνεν: εἴτ' ἀνεφαίνετο κατὰ πρύμναν ὥστε ναυμαχίας ἀγωνίαν παρεῖχεν, ἀλλ' αὐτίκα ἀφίστατο.

[13]

λέγουσι μὲν οὖν καὶ οἱ νῦν πλέοντες εἰς Ἰνδοὺς μεγέθη θηρίων καὶ ἐπιφανείας, ἀλλ' οὔτε ἀθρόων οὔτ' ἐπιφερομένων πολλάκις, ἀλλ' ἀποσοβηθέντα τῇ κραυγῇ καὶ τῇ σάλπιγγι ἀπαλλάττεσθαι. φασὶ δ' αὐτὰ μὲν μὴ πλησιάζειν τῇ γῆ, τὰ δ' ὅστ' αἰ διαλυθέντων ψιλωθέντα ἐκκυμαίνεσθαι ῥαδίως καὶ χορηγεῖν τὴν λεχθεῖσαν ὕλην τοῖς Ἰχθυοφάγοις περὶ τὰς καλυβοποιίας. μέγεθος δὲ τῶν κητῶν φησὶν ὁ Νέαρχος τριῶν καὶ εἴκοσιν ὀργυιῶν. πιστευθέντι δὲ ἱκανῶς ὑπὸ τῶν ἐν τῷ στόλῳ φησὶν ὁ Νέαρχος ἐξελέγξαι ψεῦδος ὄν, ὡς εἶη τις ἐν τῷ πόρῳ νῆσος ἢ ἀφανίζοι τοὺς προσορμισθέντας: κέρκουρον γάρ τινα πλέοντα, ἐπειδὴ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἐγεγόνει, μηκέτι ὀραθῆναι: πεμφθέντας δὲ τινὰς ἐπὶ τὴν ζήτησιν ἐκβῆναι μὲν μὴ θαρρεῖν εἰς τὴν νῆσον, ἐκπλέοντας δ' ἀνακαλεῖν κραυγῇ τοὺς ἀνθρώπους, μηδενὸς δ' ὑπακούοντος ἐπανελθεῖν. ἀπάντων δ' αἰτιωμένων τὴν νῆσον αὐτὸς ἔφη πλεῦσαι καὶ προσορμισθεὶς ἐκβῆναι μετὰ μέρος τῶν συμπλευσάντων καὶ περιελθεῖν τὴν νῆσον: ὡς δ' οὐδὲν εὔρισκεν ἴχνος τῶν ζητουμένων, ἀπογόνοντα ἐπανελθεῖν καὶ διδάξαι τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἢ μὲν νῆσος ψευδῆ τὴν αἰτίαν ἔχοι (καὶ γὰρ αὐτῷ καὶ τοῖς συνεκβᾶσιν ὁ αὐτὸς ὑπάρξαι ἂν φθόρος), ἄλλος δὲ τις τῷ κερκούρῳ τρόπος τοῦ ἀφανισμοῦ συμβαίη, μυρίων ὄντων δυνατῶν.

[12]

Bu seferde seyretmiş olanların pek çok durumu abartmış olabileceği muhtemeldir; ancak yine de onların ifadeleri maruz kaldıkları sıkıntıları kanıtlar ve endişeleri gerçek tehlikeden çok daha büyüktür. Onları en çok dehşete düşüren balinaların büyüklüğüdür ki, bu sayıları dolayısıyla denizde büyük kargaşaya yol açmış püskürtmelerinin yanında öyle büyük bir karanlık ortaya çıkmış ki, denizciler onların nerede durduklarını görememişler. Ancak dümenciler bu görüntüden korkan ve nedenini bilmeyen bu denizcileri bunların trompet ve gürültülü seslerle kolayca uzaklaştırılabilen hayvanlar olduğu konusunda bilgilendirince Nearkhos da gemileri şiddetli bir şekilde bu yöne yöneltmiş ve aynı anda hayvanları trompet sesleriyle korkutmuştur. Balinalar dalmış ve sonra gemilerin burnuna doğru tekrar ortaya çıkmışlar, bir deniz savaşı görüntüsü vermişler, ancak kısa sürede kaçmışlardır.

[13]

Şu an Hint ülkesine doğru seyredenler bu hayvanların boyutundan görünüşlerinden bahsederler, ancak bağırışmalarla ve trompet sesleriyle geri püskürttüklerini anlatırlar. Onların asla karaya yanaşmadıklarını doğrularlar ancak ölenlerin kemikleri etlerinden sıyrılmış olarak dalgalar tarafından sürüklenir ve yukarıda bahsedildiği gibi ikhtyphagosların evlerini inşa ederken kullandığı malzemeyi oluştururlar. Nearkhos'a göre bu hayvanların boyutları 23 kulaç uzunluğundadır. Nearkhos, denizcilerin bu geçitte yer alan bir adanın varlığına dair güvenilir inançlarını kanıtladığını söyler: bu yolculuk sırasında adanın tam karşısına gelen bir gemi bir daha hiç görülmemiştir. Birtakım denizciler araştırmak üzere buraya gönderilmiş ancak karaya çıkarak kendilerini tehlikeye atmamışlar ancak bağırıp mürettebata seslenmişler fakat hiç cevap alamayınca da geri dönmüşlerdir. Ancak herkes bu yok oluşu adaya atfeder. Nearkhos da bizzat kendisinin buraya gittiğini kıyıya gittiğini, tayfasının bir kısmıyla karaya çıktığını ve etrafını dolaştığını söyler. Ancak aradığı kişileri bulamayarak bu girişiminden vazgeçer ve adamlarını adanın bir hatası olmadığını zira diğer türlü bu yıkımın kendisini ve beraberindekileri de etkilemiş olacağını söyler ve bu geminin kaybolmasına başka şeylerin neden olduğunu söyler.

ἡ δὲ Καρμανία τελευταία μὲν ἐστὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ παραλίας, ἀρκτικωτέρα δ' ἐστὶ πολὺ τῆς τοῦ Ἰνδοῦ ἐκβολῆς: τὸ μέντοι πρῶτον αὐτῆς ἄκρον ἔκκεται πρὸς νότον εἰς τὴν μεγάλην θάλατταν, ποιήσασα δὲ τὸ στόμα τοῦ Περσικοῦ κόλπου πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ἄκραν ἐν ἀπόψει οὖσαν, κάμπτεται πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον ἕως ἂν συνάψῃ τῇ Περσίδι: πολλὴ δὲ κὰν τῇ μεσογαίᾳ ἐστὶν ἐκτεινομένη μεταξὺ τῆς Γεδρωσίας καὶ τῆς Περσίδος, παραλλάττουσα πλέον τῆς Γεδρωσίας πρὸς τὴν ἄρκτον. δηλοῖ δ' ἡ εὐκαρπία: καὶ γὰρ πάμφορος καὶ μεγαλόδενδρος πλὴν ἐλαίας καὶ ποταμοῖς κατάρρυτος. ἡ δὲ Γεδρωσία διαφέρει μικρὸν τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων, ὥστ' ἀκαρπία κατέχει πολλάκις: διὸ φυλάττουσι τὸν ἐνιαύσιον καρπὸν εἰς ἔτη πλείω ταμιευόμενοι. Ὀνησίκριτος δὲ λέγει ποταμὸν ἐν τῇ Καρμανίᾳ καταφέροντα ψήγματα χρυσοῦ: καὶ ὀρυκτοῦ δὲ εἶναι μέταλλον καὶ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ καὶ μίλτου: ὄρη τε εἶναι δύο τὸ μὲν ἀρσενικοῦ τὸ δὲ ἀλός. ἔχει δὲ τινα καὶ ἔρημον συνάπτουσιν ἤδη τῇ Παρθυαίᾳ καὶ τῇ Παραϊτακηνῇ. γεώργια δ' ἔχει παραπλήσια τοῖς Περσικοῖς τὰ τε ἄλλα καὶ ἄμπελον: ταύτης δ' ἡ Καρμανία λεγομένη παρ' ἡμῖν καὶ δίπηχυν ἔχει πολλάκις τὸν βότρυον πυκνορρῶγά τε ὄντα καὶ μεγαλορρῶγα, ἣν εἰκὸς ἐκεῖ εὐερνεστέραν εἶναι. χρῶνται δ' ὄνοις οἱ πολλοὶ καὶ πρὸς πόλεμον σπάνει τῶν ἵππων: ὄνον τε θύουσι τῷ Ἄρει, ὄνπερ σέβονται θεῶν μόνον, καὶ εἰσὶ πολεμισταί: γαμῆ δ' οὐδεὶς πρὶν ἂν πολεμίου κεφαλὴν ἀποτεμῶν ἀνελέγκῃ ἐπὶ τὸν βασιλέα: ὁ δὲ τὸ κρανίον μὲν ἐπὶ τῶν βασιλείων ἀνατίθησι, τὴν δὲ γλῶτταν λεπτοτομήσας καὶ καταμίξας ἀλεύρω γευσάμενος αὐτὸς δίδωσι τῷ ἀνελέγκαντι καὶ τοῖς οἰκείοις κατασιτήσασθαι: ἐνδοξότατος δ' ἐστὶν ὃ πλεῖστα κεφαλαὶ ἀνηνέχθησαν. Νέαρχος δὲ τὰ πλεῖστα ἔθη καὶ τὴν διάλεκτον τῶν Καρμανιτῶν Περσικά τε καὶ Μηδικὰ εἴρηκε. τὸ δὲ στόμα τοῦ Περσικοῦ κόλπου οὐ μείζον διάρματος ἡμερησίου.

[14]

Karmania Industan başlayan sahil şeridinin son kısmıdır. Bunun ilk burnu güneye büyük denize doğru çıkıntı yapar. Görünürdeki Arabia Felix burnuna doğru Persia Körfezini oluşturduktan sonra Persia Körfezine doğru kıvrılır ve Persiaya kadar devam eder. Karmania büyüktür ve iç kısımda yer alır. Gedrosia ve Persiaya kadar yayılır. Ancak kuzeye doğru Gedrosia'dan daha çok yayılır. Bunun göstergesi verimliliğidir zira yalnızca her şeyi üretmekle kalmaz zeytin hariç büyük ebatlardaki ağaçları da yetiştirir ve nehirleriyle bunları sular. Gedrosia ayrıca ikhtyafosların ülkesinden biraz farklıdır öyle ki sık sık toprak üretimi olmaz. Sonuç olarak bunlar uzun yıllar için yıllık ürünlerini depolarlar. Onesikritos Karmaniada bir nehrin altın tozu getirdiğini ve gümüş bakır minium gibi madenler olduğunu ve burada birinin arsenik birinin tuz barındırdığı iki dağın olduğunu söyler. Burada bir çöl vardır, Parthia ve Paraetaceneyle sınırdır. Toprak ürünleri Persianinkine benzer. Diğer ürünler arasında asma da vardır. armania asması ki böyle anılır, daima iki dirsek boyunda salkımlar verir bunların çekirdekleri çok fazla ve büyük olurlar. Muhtemelen bu bitki doğal toprağında büyük bir bollukla yetişir. Atlar çok nadir olduğundan savaşlarda bile eşeklerden yararlanılır. Ares'e bir eşek adarlar ki taptıkları tek tanrı budur, çünkü bunlar savaşçı bir halktır. Kimse birinin kafasını kesip bunu krala sunmadan biriyle evlenemez. Kral da bu kafatasını kraliyet hazinesine koyar. Dil doğranır ve unla karıştırılır, kral bunu tattıktan sonra bunu getiren kişiye verir. O ve ailesi bunu yer. Bu krala oldukça saygı gösterildiği için sayısız kafa sunulur ona. Nearkhos'a göre Karmania'nın sakinlerinin geleneklerinin pek çoğu ve dilleri Perslerin ve Medlerinkine çok benzer. Pers Körfezinin ağzını geçmek bir günden fazla sürmez.

III

[1]

μετὰ δὲ Καρμανίαν ἢ Περσίς ἔστι, πολλὴ μὲν ἐν τῇ παραλία τοῦ ἀπ' αὐτῆς ὀνομαζομένου κόλπου, πολὺ δὲ μείζων ἐν τῇ μεσογαίᾳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ μῆκος τὸ ἀπὸ τοῦ νότου καὶ τῆς Καρμανίας ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὰ περὶ Μηδίαν ἔθνη. τριττὴ δ' ἔστι καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ τῶν ἁέρων κράσει. ἡ μὲν γὰρ παραλία καυματηρά τε καὶ ἀμμώδης καὶ σπανιστὴ καρποῖς ἔστι πλὴν φοινίκων, ὅσον ἐν τετρακισχίλοις καὶ τετρακοσίοις ἢ τριακοσίοις ἑξεταζομένη σταδίοις, καταστρέφουσα εἰς ποταμὸν μέγιστον τῶν ταύτη καλούμενον Ὀρόατιν: ἡ δ' ὑπὲρ ταύτης ἔστι πάμφορος καὶ πεδινὴ καὶ θρεμμάτων ἀρίστη τροφός, ποταμοῖς τε καὶ λίμναις πληθύει. τρίτη δ' ἔστιν ἢ πρὸς βορρᾶν χειμέριος καὶ ὀρεινὴ: πρὸς δὲ ταῖς ἐσχατιαῖς εἰσὶν οἱ καμηλοβοσκοί. μῆκος μὲν οὖν ἔστι κατ' Ἐρατοσθένη τὸ ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὰς Κασπίους πύλας περὶ ὀκτακισχιλίων ... κατὰ τινὰς προπιπτούσας ἄκρας. λοιπὴ δ' ἔστιν ἐπὶ Κασπίους πύλας οὐ πλεῖον ἢ τῶν τρισχιλίων. πλάτος δὲ τὸ ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ ἀπὸ Σούσων εἰς Περσέπολιν στάδιοι τετρακισχίλιοι διακόσιοι, κἀντεῦθεν ἐπὶ τοὺς τῆς Καρμανίας ὄρους ἄλλοι χίλιοι ἑξακόσιοι. φύλα δὲ οἰκεῖ τὴν χώραν οἳ τε Πατεισχορεῖς λεγόμενοι καὶ οἳ Ἀχαιμενίδαι καὶ οἳ Μάγοι: οὗτοι μὲν οὖν σεμνοῦ τινός εἰσι βίου ζηλωταί, Κύρτιοι δὲ καὶ Μάρδοι ληστρικοί, ἄλλοι δὲ γεωργικοί.

III

[1]

Karmania'nın hemen yanında Persis vardır. Bunun büyük bir bölümü körfez sahili boyunca uzanır ki bu körfez de adını bu ülkeden almıştır. Ancak daha büyük bir bölümü ise güneyden düşünüldüğünde özellikle boyuna olarak iç kısımlara doğru, kuzeyde Karmania'ya doğru Media halklarına doğru uzanır. Üç bölümden oluşan bir yapısı vardır eğer doğal durumunu ve hava kalitesini düşünürsek. İlk kısım olarak, sahil 4400 veya 4300 *stadia* boyunca uzanır sıcağın kavrulur kumludur palmiye dışında çok az şey üretir ve bu bölgelerde yer alan Oroatis isimli nehirde son bulur. İkinci olarak, sahilin üstündeki ülke her şeyi üretir ve bir ova'dır suru bakmaya oldukça uygundur ve nehirler ve göllerle sınırlıdır. Üçüncü kısım kuzeye doğru uzanır ve kasvetli ve dağlıktır. Sınırlarında deve yetiştiricileri yaşarlar. Eratosthenes'e göre bunun uzunluğu kuzeye ve Media'ya doğru 8000 çıkıntı yapan bazı burunları da dâhil edersek 9000 *stadiadır*. Geri kalan ise Kaspian kapılarına kadar 3bin *stadiadan* fazla değildir. Ülkenin üç kısmının genişliği Susa'dan Persepolis'e kadar 4200 *stadiadır* buradan Karmania sınırlarına kadar ise 1600 *stadia* daha fazladır. Bu ülkede iskân eden kabileler Pateiskhoreis, Akhaimenides ve Maglar olarak anılan kabilelerdir. Bu sonuncusu ağırbaşlı bir yaşam tarzında görünürler Kurtiiler ve Mardiler hırsızlardır geri kalanlar ise çiftçilerdir.

[2]

σχεδὸν δέ τι καὶ ἡ Σουσίς μέρος γεγένηται τῆς Περσίδος μεταξύ αὐτῆς κειμένη καὶ τῆς Βαβυλωνίας, ἔχουσα πόλιν ἀξιολογωτάτην τὰ Σοῦσα. οἱ γὰρ Πέρσαι κρατήσαντες Μήδων καὶ ὁ Κῦρος, ὀρῶντες τὴν μὲν οἰκείαν γῆν ἐπ' ἐσχάτοις που ταπτομένην, τὴν δὲ Σουσίδα ἐνδοτέρω καὶ πλησιαιτέραν τῇ Βαβυλωνίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν, ἐνταῦθα ἔθεντο τὸ τῆς ἡγεμονίας βασιλείον: ἅμα καὶ τὸ ὄμορον τῆς χώρας ἀποδεξάμενοι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ κρεῖττον τὸ μηδέποτε καθ' ἑαυτὴν τὴν Σουσίδα πραγμάτων μεγάλων ἐπήβολον γεγονέναι, ἀλλ' ἀεὶ ὑφ' ἑτέροις ὑπάρξει καὶ ἐν μέρει τετάχθαι συστήματος μείζονος, πλὴν εἰ ἄρα τὸ παλαιὸν τὸ κατὰ τοὺς ἥρωας. λέγεται γὰρ δὴ κτίσμα Τιθωνοῦ τοῦ Μέμνονος πατρός, κύκλον ἔχουσα ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων, παραμήκης τῷ σχήματι: ἡ δ' ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Μεμνότιον: λέγονται δὲ καὶ Κίσσιοι οἱ Σούσιοι: φησὶ δὲ καὶ Αἰσχύλος τὴν μητέρα Μέμνονος Κισσίαν. ταφῆναι δὲ λέγεται Μέμνωνος περὶ Πάλτον τῆς Συρίας παρὰ Βαδᾶν ποταμόν, ὡς εἶρηκε Σιμωνίδης ἐν Μέμνονι διθυράμβῳ τῶν Δηλιακῶν. τὸ δὲ τεῖχος ὠκοδόμητο τῆς πόλεως καὶ ἱερὰ καὶ βασιλεία παραπλησίως ὥσπερ τὰ τῶν Βαβυλωνίων ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, καθάπερ εἰρήκασιν τινες: Πολύκλειτος δὲ διακοσίων φησὶ τὸν κύκλον καὶ ἀτείχιστον.

[3]

κοσμήσαντες δὲ τὰ ἐν Σούσις βασιλεία μάλιστα τῶν ἄλλων οὐδὲν ἦττον καὶ τὰ ἐν Περσεπόλει καὶ τὰ ἐν Πασαργάδαις ἐξετίμησαν: καὶ ἡ γε γάζα καὶ οἱ θησαυροὶ καὶ τὰ μνήματα ἐνταῦθα ἦν τοῖς Πέρσαις, ὡς ἐν τόποις ἐρμυνοτέροις καὶ ἅμα προγονικοῖς. ἦν δὲ καὶ ἄλλα βασιλεία τὰ ἐν Γάβαις ἐν τοῖς ἀνωτέρω που μέρεσι τῆς Περσίδος καὶ τὰ ἐν τῇ παραλίᾳ τὰ κατὰ τὴν Ταόκην λεγομένην: ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν, οἱ δ' ὕστερον ἄλλοις καὶ ἄλλοις ἐχρήσαντο, ὡς εἰκός, εὐτελεστέροις τισίν, ἅτε καὶ τῆς Περσίδος ἠλαττωμένης ὑπὸ τε τῶν Μακεδόνων καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῶν Παρθυαίων. καὶ γὰρ εἰ βασιλεύονται μέχρι νῦν ἴδιον βασιλεῖα ἔχοντες οἱ Πέρσαι, τῇ γε δυνάμει πλεῖστον ἀπολείπονται καὶ τῷ Παρθυαίων προσέχουσι βασιλεῖ.

[2]

Susis de neredeyse Persisin bir bölümüdür. Persis ve Babylonia arasında uzanır. Susa adında kaydadeğer bir kente sahiptir. Persler ve Kyros için Medlerin fethedilmesinden sonra kendi ülkelerinin sınırlara doğru uzandığını ancak Susis'in daha iç kesimde hem de Babylonia ve diğer halklara daha yakın olduğunu anlayarak buraya bir kraliyet sarayı yapmışlardır. Buranın Persis sınırlarındaki konumundan kentün öneminden çok memnun kalmışlar ve bunun yanında κρεῖττον τὸ μηδέποτε καθ' ἑαυτὴν τὴν Σουσίδα πραγμάτων μεγάλων ἐπήβολον γεγονέναι, ἀλλ' αἰεὶ ὑφ' ἑτέροις ὑπάρξαι καὶ ἐν μέρει τετάχθαι συστήματος μείζονος, πλὴν εἰ ἄρα τὸ παλαιὸν τὸ κατὰ τοὺς ἥρωας. Memnon'un babası Tithonuis tarafından kurulduğu söylenir çapı 120 *stadia* ve dörtgen şeklindedir. Akropolis Memnonium adındadır. Susalıların diğer bir adı Kissiidir. Aiskhylos Memnon'un annesinin Kissia olduğunu söyler. Memnon'un Syria'daki Paltus yakınlarında Badass nehrinin yanına gömüldüğü söylenir zira Simonides Deliaka arasında dityrambik bir şiir olan Memnon adlı eserinde söylediği gibi. Kentin surları tapınakları ve sarayları Babylonialılarla aynı tarzda inşa edilmiştir. Bazı yazarların söylediği gibi pişmiş tuğladan ve asfalttan. Ancak Polykletus bunun çevresinin surlar hariç 200 *stadia* olduğunu söyler.

[3]

Susa'daki sarayı diğerlerinden daha çok süslediler güzelleştirdiler ancak Persepolis ve Pasargadae'daki sarayları saygı ve onurda daha aşağı tutmadılar. Bu miras olarak kalan ve daha güçlü olan saraylarda Perslerin hazine odası servetleri ve mezarları vardı. Persia'nın üst kısımlarında Gabaeda diye bir başka yer daha vardır ve Taoce olarak anılan yerin yakınlarında sahil şeridinde başka bir tane daha vardır. Pers imparatorluğu döneminde bunların durumu böyleydi. Sonraları farklı prensler farklı sarayları işgal etti bazıları doğal olarak daha az gösterişli hale geldi Pers gücü ilk olarak Makedonyalılar ikinci olarak daha fazla olarak Parthialılar tarafından kırıldıktan sonra. Çünkü Perslerin hala krali bir devleti ve kendi kralları olmasına rağmen güçleri çok azalmıştı ve Parthia kralına boyun eğmişlerdi.

[4]

τὰ μὲν οὖν Σοῦσα ἐν μεσογαίοις κεῖται ἐπὶ τῷ Χοάσπῃ ποταμῷ περαιτέρω κατὰ τὸ ζεῦγμα, ἢ δὲ χώρα μέχρι τῆς θαλάττης καθήκει: καὶ ἔστιν αὐτῆς ἡ παραλία μέχρι τῶν ἐκβολῶν σχεδὸν τι τοῦ Τίγριος ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς Περσικῆς παραλίας σταδίων ὡς τρισχιλίων. ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας ὁ Χοάσπης εἰς τὴν αὐτὴν τελευτῶν παραλίαν, ἀπὸ τῶν Οὐξίων τὰς ἀρχὰς ἔχων. παρεμπίπτει γὰρ τις ὄρεινὴ τραχεῖα καὶ ἀπότομος μεταξὺ τῶν Σουσίων καὶ τῆς Περσίδος, στενὰ ἔχουσα δυσπάροδα καὶ ἀνθρώπους ληστὰς, οἱ μισθοὺς ἐπράττοντο καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλέας κατὰ τὴν ἐκ Σούσων εἰς Πέρσας εἰσβολὴν. φησὶ δὲ Πολύκλειτος εἰς λίμνην τινὰ συμβάλλειν τὸν τε Χοάσπην καὶ τὸν Εὐλαιὸν καὶ ἔτι τὸν Τίγριν, εἴτ' ἐκεῖθεν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόναι: πρὸς δὲ τῇ λίμνῃ καὶ ἐμπόριον εἶναι, τῶν ποταμῶν μὲν οὐ δεχομένων τὰ ἐκ τῆς θαλάττης, οὐδὲ καταπεμπόντων διὰ τοὺς καταράκτας ἐπίτηδες γενομένους, πεζῇ δ' ἐμπορευομένων: ὀκτακοσίους γὰρ εἶναι σταδίους εἰς Σοῦσα λέγουσιν ἄλλοι: ἄλλοι δὲ φασὶ τοὺς διὰ Σούσων ποταμοὺς εἰς ἓν ῥεῦμα τὸ τοῦ Τίγριος συμπίπτειν κατὰ τὰς μεταξὺ διώρυγας τοῦ Εὐφράτου: διὰ δὲ τοῦτο κατὰ τὰς ἐκβολὰς ὀνομάζεσθαι Πασίτιγριν.

[5]

νέαρχος δὲ τὸν παράπλου τῆς Σουσίδος τεναγώδη φήσας πέρασ αὐτοῦ λέγει τὸν Εὐφράτην ποταμόν: πρὸς δὲ τῷ στόματι κόμην οἰκεῖσθαι τὴν ὑποδεχομένην τὰ ἐκ τῆς Ἀραβίας φορτία: συνάπτειν γὰρ ἐφεξῆς τὴν τῶν Ἀράβων παραλίαν τῷ στόματι τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Πασίτιγριος, τὸ δὲ μεταξὺ πᾶν ἐπέχειν λίμνην τὴν ὑποδεχομένην τὸν Τίγριν. ἀναπλεύσαντι δὲ τῷ Πασίτιγρει σταδίους πενήκοντα καὶ ἑκατὸν τὴν σχεδίαν εἶναι τὴν ἄγουσαν ἐπὶ Σούσων ἐκ τῆς Περσίδος, ἀπέχουσαν Σούσων σταδίους ἑξήκοντα: τὸν δὲ Πασίτιγριν ἀπὸ τοῦ Ὀροάτιδος διέχειν περὶ δισχιλίους σταδίους: διὰ δὲ τῆς λίμνης ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ Τίγριος τὸν ἀνάπλου εἶναι σταδίων ἑξακοσίων: πλησίον δὲ τοῦ στόματος κόμην οἰκεῖσθαι τὴν Σουσιανὴν διέχουσαν τῶν Σούσων σταδίους πεντακοσίους: ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τοῦ Εὐφράτου καὶ μέχρι Βαβυλῶνος τὸν ἀνάπλου εἶναι διὰ γῆς οἰκουμένης καλῶς σταδίων πλειόνων ἢ τρισχιλίων. Ὀνησίκριτος δὲ πάντας φησὶν ἐκβάλλειν εἰς τὴν λίμνην τὸν τε Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν, ἐκπεσόντα δὲ πάλιν τὸν Εὐφράτην ἐκ τῆς λίμνης ἰδίῳ στόματι πρὸς τὴν θάλατταν συνάπτειν.

[4]

Susa Khoaspes nehri üzerinde köprünün ötesinde iç kesimlerde yer alır. Ancak teritoryumu denize kadar uzanır ve bu teritoryumun sahil kısmı Persia sahili sınırlarından neredeyse Tigris ağzlarına kadar uzanıp yaklaşık 3000 *stadia* uzunluğundadır. Khoaspes Susis içlerinden akıp aynı sahilde sona erer. Kaynağını Uxii teritoryumundan alır. Geçmesi zor dar geçitleri olan, İnişli çıkışlı ve sarp, bir dağ silsilesi Susalılar ve Persis arasında yer aldığından buralarda hırsızlar yaşar ki bunlar sürekli olarak bazen kralların kendilerinden bile zorla haraç alırlar Susisten Persise girişte. Polycletus, Khoaspesin Eulaeusun ve Tigris'in de bir göle girdiğini ve buradan kendilerini denize boşalttıklarını söyler. Ki bu gölün kıyısında bir pazar yeri, olur zira nehirler buralara bilinçli olarak inşa edilen barajlar dolayısıyla denizden ürün kabul etmezler veya ürünleri denize taşımazlar. Mallar karadan 800 *stadialık* bir mesafedeki Susa'ya taşınır diğer yazarlara göre ise Susis içinden akan nehirler kendilerini Euphrates'in orta kanalları aracılığıyla Tigris'in tek bir akıntısına boşaltılırlar ki bu nedenle bu ağzın adı Pasitigris'tir.

[5]

Neakhos ise, Susis sahilinin bataklık olduğunu, Euphrates nehrinde sona erdiğini ve ağızda bir köy olduğunu ki bunun da Arabiadan mal aldığını zira Arabia sahilinin Euphrates ve Pasitigris ağzlarına yakın olduğunu ve tüm ara alanın Tigris'i alan bir gölün kapladığını söyler. Pasitigrise doğru 150 *stadia* seyredildiğinde Persis'ten Susaya doğru uzanan bir köprü vardır. Susa'dan 60 *stadia* uzaklıktadır. Pasitigris Oroatisten yaklaşık 2000 *stadia* uzaktadır. Tigris ağzındaki göle doğru çıkış ise 600 *stadiadır*. Ağzın yanında Susadan 500 *stadia* uzakta Susa köyü Aginis yer alır. Euphrates ağzından ülkenin iyi iskân edilmiş bir bölgesinden geçerek Babylona denizde yolculuk 3000 *stadiadan* fazla sürer. Onesikritos tüm nehirlerin hem Euphrates hem de Tigrisin kendilerini bir göle boşalttıklarını ve Euphratesin bu gölden tekrar çıkıp kendisini ayrı bir ağızdan denize döktüğünü söyler.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πλείω στενὰ διεκβάλλοντι τὰ ἐν τοῖς Οὐξίοις κατ' αὐτὴν τὴν Περσίδα, ἃ καὶ αὐτὰ βία διήλθεν Ἀλέξανδρος, κατὰ τε τὰς Περσικὰς πύλας καὶ κατ' ἄλλους τόπους διεξιῶν τὴν χώραν, καὶ κατοπτεῦσαι σπεύδων τὰ κυριώτατα μέρη καὶ τὰ γαζοφυλάκια, ἃ τοσοῦτοις χρόνοις ἐξεπεπλήρωτο, οἷς ἐδασμολόγησαν Πέρσαι τὴν Ἀσίαν: ποταμοὺς δὲ διέβη πλείους τοὺς διαρρέοντας τὴν χώραν καὶ καταφερομένους εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. μετὰ γὰρ τὸν Χοάσπην ὁ Κοπράτας ἐστὶ καὶ ὁ Πασίτιγρις, ὃς ἐκ τῆς Οὐξίας καὶ αὐτὸς ῥεῖ: ἔστι δὲ καὶ Κῦρος ποταμὸς διὰ τῆς κοίλης καλουμένης Περσίδος ῥέων περὶ Πασαργάδας, οὗ μετέλαβε τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἀντὶ Ἀγραδάτου μετονομασθεὶς Κῦρος. πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ Περσεπόλει τὸν Ἀράξην διέβη: ἦν δὲ ἡ Περσέπολις μετὰ Σοῦσα κάλλιστα κατεσκευασμένη μεγίστη πόλις, ἔχουσα βασιλεία ἐκπρεπῆ, καὶ μάλιστα τῇ πολυτελείᾳ τῶν κειμένων. ῥεῖ δ' ὁ Ἀράξης ἐκ τῶν Παραϊτακῶν: συμβάλλει δ' εἰς αὐτὸν ὁ Μῆδος ἐκ Μηδίας ὀρμηθεὶς. φέρονται δὲ δι' αὐλῶνος παμφόρου συνάπτοντος τῇ Καρμανίᾳ καὶ τοῖς ἐθθινοῖς μέρεσι τῆς χώρας, καθάπερ καὶ αὐτὴ ἡ Περσέπολις. ἐνέπρησε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὰ ἐν Περσεπόλει βασιλεία τιμωρῶν τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κάκείνων ἱερὰ καὶ πόλεις οἱ Πέρσαι πυρὶ καὶ σιδήρῳ διεπόρθησαν.

[6]

Uxii teritoryumundan geçip Persise girerken pek çok dar geçit vardır. İskender Persisin önemli yerlerini ve hazine odalarını görmek için acele ederken ki bu hazineler Asia'nın Persis'e vergi ödediği uzun dönemde toplanmıştır, Pers kapılarından ülke içlerine doğru ilerlerken bunları zorlamıştır. Kral pek çok nehir geçmiş ki bunlar ülke içinden akarak kendilerini Pers körfezine boşaltmışlardır. Khoaspesin hemen yanında Kopratas ve Pasitigris vardır. Bu da kaynağını Uxii ülkesinden alır. Ayrıca Kyrus? adında bir nehir de vardır bu da Koela Persis'ten akar Pasargard yakınlarındadır. Kral önceden Agradatus olan bu nehrin adını değiştirmiştir. İskender Persepolis yakınlarındaki Arakses'e gelir. Persepolis içerdiği hazinelerinin büyüklüğü bakımından diğerlerinden ayrılır. Arakses Paraitakene'den dışarı akar ve Medus'u alır; bunun da kaynağı Media'dadır. Bu nehirler oldukça verimli bir vadiden geçerler ki bu da Persepolis gibi Karmania'ya ve ülkenin doğu bölümlerine yakındır. İskender Hellenlerin intikamını almak için Perseopolis'teki sarayı yakmıştır zira bunların tapınaklarını ve kentlerini Persler ateşle ve kılıçla yok etmişlerdi.

[7]

εἶτ' εἰς Πασαργάδας ἦκε: καὶ τοῦτο δ' ἦν βασιλείον ἀρχαῖον. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον εἶδεν ἐν παραδείσῳ, πύργον οὐ μέγαν, τῷ δάσει τῶν δένδρων ἐναποκεκρυμμένον, κάτω μὲν στερεὸν ἄνω δὲ στέγην ἔχοντα καὶ σηκὸν στενὴν τελέως ἔχοντα τὴν εἴσοδον, δι' ἧς παρελθεῖν εἴσω φησὶν Ἀριστόβουλος κελεύσαντος τοῦ βασιλέως καὶ κοσμηῆσαι τὸν τάφον: εἶδεν δὲ κλίνην τε χρυσοῦν καὶ τράπεζαν σὺν ἐκπώμασι καὶ πύελον χρυσοῦν καὶ ἐσθῆτα πολλὴν κόσμον τε λιθοκόλλητον: κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐπιδημίαν ταῦτ' εἶδεν, ὕστερον δὲ συληθῆναι, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐκκομισθῆναι τὴν δὲ κλίνην θραυσθῆναι μόνον καὶ τὴν πύελον, μεταθέντων τὸν νεκρὸν, δι' οὗ δῆλον γενέσθαι διότι προνομευτῶν ἔργον ἦν, οὐχὶ τοῦ σατράπου, καταλιπόντων ἃ μὴ δυνατὸν ἦν ῥαδίως ἐκκομίσαι: συμβῆναι δὲ ταῦτα, καίπερ φυλακῆς περικειμένης Μάγων, σίτισιν λαμβανόντων καθ' ἡμέραν πρόβατον, διὰ μηνὸς δ' ἵππον. ἀλλ' ὁ ἐκτοπισμὸς τῆς Ἀλεξάνδρου στρατιᾶς εἰς Βάκτρα καὶ Ἰνδοὺς πολλὰ τε ἄλλα νεωτερισθῆναι παρεσκεύασε, καὶ δὴ καὶ τοῦθ' ἐν τῶν νεωτερισθέντων ὑπῆρξεν. οὕτω μὲν οὖν Ἀριστόβουλος εἶρηκε, καὶ τὸ ἐπίγραμμα δὲ ἀπομνημονεύει τοῦτο 'ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κῦρός εἰμι, ὁ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτησάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύς: μὴ οὖν φθονήσης μοι τοῦ μνήματος.' Ὀνησίκριτος δὲ τὸν μὲν πύργον δεκάστεγον εἶρηκε: καὶ ἐν μὲν τῇ ἀνωτάτῳ στέγῃ κεῖσθαι τὸν Κῦρον: ἐπίγραμμα δ' εἶναι Ἑλληνικόν, Περσικοῖς κεχαραγμένον γράμμασιν 'ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλῆων.' καὶ ἄλλο περσίζον πρὸς τὸν αὐτὸν νοῦν.

[8]

μέμνηται δ' Ὀνησίκριτος καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Δαρείου τάφῳ γράμμα τόδε 'φίλος ἦν τοῖς φίλοις: ἵπευς καὶ τοξότης ἄριστος ἐγενόμην: κυνηγῶν ἐκράτουν: πάντα ποιεῖν ἠδυνάμην.' Ἄριστος δ' ὁ Σαλαμίνιος πολὺ μὲν ἐστὶ νεώτερος τούτων, λέγει δὲ δίστεγον τὸν πύργον καὶ μέγαν, ἐν δὲ τῇ Περσῶν διαδοχῇ ἰδρῦσθαι, φυλάττεσθαι δὲ τὸν τάφον: ἐπίγραμμα δὲ τὸ λεχθὲν Ἑλληνικὸν καὶ ἄλλο Περσικὸν πρὸς τὸν αὐτὸν νοῦν. τοὺς δὲ Πασαργάδας ἐτίμησε Κῦρος, ὅτι τὴν ὑστάτην μάχην ἐνίκησεν Ἀστυάγην ἐνταῦθα τὸν Μῆδον, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας μετήνεγκεν εἰς ἑαυτὸν καὶ πόλιν ἔκτισε καὶ βασιλείον κατεσκεύασε τῆς νίκης μνημεῖον.

[7]

Ardından Pasargad gelir ki burası yine bir kraliyet sarayıdır. Burada bir parkta Kyros'un mezarını görür. Bu küçük bir kuledir ve kalın bişr ağaç plantasyaonuyla gizlenmiştir, altı serttir, δὲ στέγην ἔχοντα καὶ σηκὸν στενὴν τελέως ἔχοντα τὴν εἴσοδον, δι' ἧς παρελθεῖν εἴσω. Aristobulos onun İskender'in emriyle bu açıklıktan içeri girdiğini ve mezarı süslediğini söyler. Burada altından bir koltuk üzerinde kupalar olan bir masa altından bir tabut ve çok fazla değerli taşlarla süslenmiş kıyafet ve süsler görmüştür. Bu şeyleri ilk ziyaretinde görmüş ancak bir sonraki ziyaretinde burası soyulmuştur koltuk ve tabut hariç her şey çalınmıştır. Bunlar ise kırılmıştır. Ceset yerinden alınmış ki bu da bunun bir satrapın işi değil bir hırsızın işi olduğunun kanıtıdır, bunlar da kolayca taşıyamadıkları şeyleri geride bırakmışlardır. Ve tüm bunlar burada bekleyen bir Mag olmasına rağmen gerçekleşmiştir. Bu kişi burada günlük vazifesi karşılığında bir koyun ve her ay bir at almaktadır. Bir mezar yazıtını aktaran Aristobulos'un anlattığı şeyler böylesi bir şeydir: “*ey adam, ben Kyros, Pers imparatorluğunu kurdum ve Asia'nın kralyım. Beni veya bu anıtı kıskanma*”. Ancak Onesikritos ise, kulenin on katlı olduğunu ve Kyros'un en üstte yattığını orada, “*ben Kralların Kralı Kyros burada yatıyorum*” şeklinde Pers harflerinde Hellence bir yazıt ile Pers dilinde aynı anlama gelen bir başka yazıt olduğunu söyler.

[8]

Onesikritos ayrıca Dareios'un mezarındaki şu yazıttan da baheseder: “*Dostlarımın dostuydum, ilk atlı ve ilk okçuydum, mükemmel bir avcıydım, her şeyi yapabilirdim*”. Salamisli Aristos bunlardan çok sonraki dönemin bir yazarıdır, kulenin iki katlı olduğunu ve büyük olduğunu ve de onun Perslerin Med krallığını ele geçirdikleri zaman inşa edildiğini ve de mezarın muhafaza edilip yukarıda bahsedilen yunanca bir yazıt ve de Pers dilinde aynı anlama gelen başka bir yazıtın bulunduğunu söyler. Kyros Pasargadları onurlandırır zira o son savaşında Med Astyages'i burada yenmiş ve kendisini Asia imparatorluğuna yükseltmiştir. Burayı bir kent statüsüne yükselterek kendi zaferinin anısına bir saray inşa etmiştir.

[9]

πάντα δὲ τὰ ἐν τῇ Περσίδι χρήματα ἐξεσκευάσατο εἰς τὰ Σοῦσα καὶ αὐτὰ θησαυρῶν καὶ κατασκευῆς μεστά: οὐδὲ τοῦθ' ἠγεῖτο τὸ βασιλείον, ἀλλὰ τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διενοεῖτο ταύτην προσκατασκευάζειν: κάνταῦθα δ' ἔκειντο θησαυροί. φασὶ δὲ χωρὶς τῶν ἐν Βαβυλῶνι καὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν παρὰ ταῦτα μὴ ληφθέντων αὐτὰ τὰ ἐν Σούσοις καὶ τὰ ἐν Περσίδι τέτταρας μυριάδας ταλάντων ἐξετασθῆναι: τινὲς δὲ καὶ πέντε λέγουσιν: ἄλλοι δὲ πάντα πάντοθεν συναχθῆναι παραδεδώκασιν εἰς Ἐκβάτανα ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ταλάντων: τὰ δὲ Δαρεῖω φυγόντι ἐκ τῆς Μηδίας συνεκκομισθέντα τάλαντα ὀκτακισχίλια διήρπασαν οἱ δολοφονήσαντες αὐτόν.

[10]

τὴν γοῦν Βαβυλῶνα ὁ Ἀλέξανδρος προέκρινεν ὄρων καὶ τῷ μεγέθει πολὺ ὑπερβάλλουσαν καὶ τοῖς ἄλλοις. εὐδαίμων δ' οὔσα ἢ Σουσίς ἔκφυρον τὸν ἀέρα ἔχει καὶ καυματηρὸν καὶ μάλιστα τὸν περὶ τὴν πόλιν, ὥς φησιν ἐκεῖνος: τὰς γοῦν σαύρας καὶ τοὺς ὄφεις θέρους ἀκμάζοντος τοῦ ἡλίου κατὰ μεσημβρίαν διαβῆναι μὴ φθάνειν τὰς ὁδοὺς τὰς ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἐν μέσαις περιφλέγεσθαι, ὅπερ τῆς Περσίδος μηδαμοῦ συμβαίνειν καίπερ νοτιωτέρας οὔσης: λουτρὰ δὲ ψυχρὰ προτεθέντα ἐκθερμαίνεσθαι παραχρῆμα, τὰς δὲ κριθὰς διασπαρείσας εἰς τὸν ἥλιον ἄλλεσθαι καθάπερ ἐν τοῖς ἵπνοῖς τὰς κάχρυσ: διὸ καὶ ταῖς στέγαις ἐπὶ δύο πῆχεις γῆν ἐπιτίθεσθαι, ὑπὸ δὲ τοῦ βάρους ἀναγκάζεσθαι στενοὺς μὲν μακροὺς δὲ ποιεῖσθαι τοὺς οἴκους, ἀπορουμένους μακρῶν μὲν δοκῶν δεομένους δὲ μεγάλων οἴκων διὰ τὸ πνῖγος. ἴδιον δὲ τι πάσχειν τὴν φοινικίνην δοκόν: στερεὰν γὰρ οὔσαν, παλαιουμένην οὐκ εἰς τὸ κάτω τὴν ἔνδοσιν λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἄνω μέρος κυρτοῦσθαι τῷ βάρει καὶ βέλτιον ἀνέχειν τὴν ὀροφήν. αἴτιον δὲ τῶν καυμάτων λέγεται τὸ ὑπερκεῖσθαι πρὸς ἄρκτον ὄρη ὑψηλὰ τὰ προεκδεχόμενα ἅπαντας τοὺς βορείους ἀνέμους: ὑπερπετεῖς δὴ πνέοντες ἀπὸ τῶν ἀκρωτηρίων μετέωροί τε τῶν πεδίων οὐ προσάπτονται, ἀλλὰ παρελαύνουσιν εἰς τὰ νοτιώτερα τῆς Σουσίδος: αὕτη δὲ νηνεμίαις κατέχεται, καὶ μάλιστα τότε ἠνίκα ἐτησίαι τὴν ἄλλην γῆν καταψύχουσιν ἐκκαομένην ὑπὸ τῶν καυμάτων.

[9]

İskender Persis'te değerli ne kadar şey varsa hepsini Susa'ya taşıdı ki bunlar hazinelerle ve maddi şeylerle doluydu. Ancak o Babylon hariç hiçbir yeri kraliyet merkezi olarak düşünmedi. Hazinesi orada da saklandı. Derler ki Babylon ve İskender'in ordugâhında bulunan hazinelerin yanında ki bunlar toplama dâhil değildir, Susa ve Persis'te bulunan hazineler 40000 bazı yazarlara göre 50000 talanta değerindedir. Ancak diğer yazarlar her köşeden toplanan ve Ekbatanaya getirilen tüm hazinenin 180000 talanta olduğunu ve Darios'un Media'dan kaçarken yanında götürdüğü 8000 talantanın da onu öldürecek olanların ödülü olduğunu söylerler.

[10]

İskender Babylon'u tercih etmiştir zira buranın büyüklük bakımından diğer pek çok şehirden üstün olduğunu ve başka avantajlara da sahip olduğunu görmüştür. Susis verimli olmasına rağmen hararetli ve kavurucu bir havası vardır, özellikle de Aristobulos'un söylediği gibi şehrin yakınlarında. Kertenkeleler ve yılanlar güneş en yüksek sıcaklığına ulaştığında kentin caddelerinden bedenlerinin yolun yarısında yanarak ölmekten kurtaracak kadar hızlı geçemezler. Bu daha güneyde olmasına rağmen Persis'te hiçbir yerde görülmez. Hamamlardaki soğuk sular güneşe maruz kalmalarından ötürü birden ısınırlar. Güneşte etrafa saçılan arpa fırınlarda işlenen arpa gibi kavrulur. Bu nedenlerle evlerin çatıları iki dirsek kalınlığında toprakla kapatılır. Bu kişiler evlerini dar bir şekilde inşa etmek zorundadırlar zira üzerlerinde ağırlık vardır ve uzun kirişlere ihtiyaç vardır. Ancak boğucu sıcağın önüne geçmek için de evler uzundur. Palmiye ağaçlarından yapılan kirişlerin ilginç bir özelliği vardır, zira bu dayanıklılığı kısıtlasa da bunlar eskidikçe aşağı sarkmaz fakat ağırlıkla birlikte yukarı doğru kıvrılır ve çatı için daha iyi bir destekçidir. Kavurucu sıcağın nedeninin kuzeydeki yüksek ve sarkık dağlar olduğu söylenir bunlar kuzey rüzgârlarını durdururlar. Epeyce yüksekte dağların tepelerinden esen bu rüzgârlar ovalara değmeden Susis'in daha güney bölümlerine doğru geçer. Burada hava durgundur özellikle de *etesia* rüzgârları sıcaktan kavru lan ülkenin diğer bölümlerini serinletirken.

[11]

πολύσιτος δ' ἄγαν ἐστὶν ὥστε ἑκατοντάχουν δι' ὀμαλοῦ καὶ κριθὴν καὶ πυρὸν ἐκτρέφειν, ἔστι δ' ὅτε καὶ διακοσιοντάχουν: διόπερ οὐδὲ πυκνάς τὰς αὐλακάς τέμνουσι: πυκνούμεναι γὰρ κωλύουσιν αἱ ῥίζαι τὴν βλάστην. τὴν δ' ἄμπελον οὐ φυομένην πρότερον Μακεδόνες κατεφύτευσαν κάκεϊ καὶ ἐν Βαβυλῶνι, οὐ ταφρεύοντες ἀλλὰ παττάλους κατασεσιδηρωμένους ἐξ ἄκρων πῆττοντες, εἴτ' ἐξαιροῦντες, ἀντὶ δ' αὐτῶν τὰ κλήματα καθιέντες εὐθέως. ἡ μὲν δὴ μεσόγαια τοιαύτη: ἡ δὲ παραλία τεναγώδης ἐστὶ καὶ ἀλίμενος: διὰ τοῦτο γοῦν καὶ φησὶν ὁ Νέαρχος μηδὲ καθοδηγῶν ἐπιχωρίων τυγχάνειν ἡνίκα τῷ στόλῳ παρέπλει πρὸς τὴν Βαβυλωνίαν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, ὅτι προσόρμους οὐκ εἶχεν, οὐδ' ἀνθρώπων εὐπορεῖν οἴος τ' ἦν τῶν ἡγησομένων κατ' ἐμπειρίαν.

[12]

γεινιᾷ δὲ τῇ Σουσίδι τῆς Βαβυλωνίας ἡ Σιτακηὴ μὲν πρότερον Ἀπολλωνιάτις δὲ ὕστερον προσαγορευθεῖσα. ἀπὸ τῶν ἄρκτων δ' ὑπέρκεινται ἀμφοῖν πρὸς ἕω Ἐλυμαῖοί τε καὶ Παραιτακηνοί, ληστρικοὶ ἄνδρες καὶ ὀρεινῆ τραχείᾳ πεποιθότες: μᾶλλον δ' οἱ Παραιτακηνοὶ τοῖς Ἀπολλωνιάταις ἐπικέινται, ὥστε καὶ χειρὸν ἐκείνους διατιθέασιν. οἱ δὲ Ἐλυμαῖοι κάκεινοις καὶ τοῖς Σουσίοις, τούτοις δὲ καὶ οἱ Οὕξιοι προσπολεμοῦσιν: ἦττον δὲ νῦν, ὡς εἰκός, διὰ τὴν τῶν Παρθυαίων ἰσχύν, ὑφ' οἷς εἰσὶν ἅπαντες οἱ ταύτη. εὖ μὲν οὖν πρᾶττόντων ἐκείνων, εὖ πρᾶττουσιν ἅπαντες καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτῶν: στασιαζόντων δέ, ὅπερ συμβαίνει πολλάκις, καὶ δὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν, ἄλλοτ' ἄλλως συμβαίνει καὶ οὐ τὰ αὐτὰ πᾶσι: τοῖς μὲν γὰρ συνήνεγκεν ἡ ταραχὴ, τοῖς δὲ παρὰ γνώμην ἀπήντησεν. ἡ μὲν δὴ χώρα ἢ τε Περσίς καὶ ἡ Σουσιανὴ τοιαύτη.

[13]

τὰ δ' ἔθνη τὰ Περσικὰ καὶ τούτοις καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ καὶ ἄλλοις πλείοσι, περὶ ὧν εἰρήκασιν μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἰδρύονται, θύουσι δ' ἐν ὑψηλῷ τόπῳ τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία: τιμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην, καὶ σελήνην καὶ Ἀφροδίτην καὶ πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀνέμους καὶ ὕδωρ: θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ κατευξάμενοι παραστησάμενοι τὸ ἱερεῖον ἐστεμμένον: μελίσσαντος δὲ τοῦ Μάγου τὰ κρέα τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν ἀπίασιν διελόμενοι, τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος: τῆς γὰρ ψυχῆς φασὶ τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεόν, ἄλλου δὲ οὐδενός: ὁμῶς δὲ τοῦ ἐπίπλου τι μικρὸν τιθέασιν, ὡς λέγουσιν τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ.

[11]

Susis tahıl konusunda verimlidir arpa ve buğday ürünleri genelde 100 bazen 200 birim olabilir. Dolayısıyla sabanlar birbirine yakın sürülmez. Zira kökler yoğun olduğunda bitkinin filizlenmesine engel olurlar. Makedonyalılar hem burada hem de Babylon'da ekmeden önce burada asma yetişmezdi. Bunlar çukur kazmazlar ancak toprağa demir başlı kazıklar saplarlar bunlar da yerinden söküldüğünde yerine bitkiler dikilebilir. İç kısımların özellikleri böyledir. Sahil ise bataklık ve limansızdır. Dolayısıyla Nearkhos donanmasını Hint ülkesinden Babylona götürürken hiç yerli rehberle tanışmadığını söyler zira gemilerini koyacak hiçbir yer bulamamış ve kendisine bilgi ve tecrübeleriyle yol gösterecek kimseyi bulamamıştır.

[12]

Önceden Sitakene sonra ise Apolloniatis olarak anılan Babylonia'nın bu bölgesi ise Susis yakınlarında konumlanır. Kuzeyde ve doğuya doğru her iki kısımda Elymaioslar ve Paraitakenoslar yaşar. Bunlar güvenlik için dağlık ülkelere güvenen avcı halklardır. Paraitakenoslar Apolloniateslerin hemen üzerinde yer alır ve dolayısıyla onları daha çok rahatsız ederler. Savaş zamanında Elymaioslar bu kişilerle ve Susialılarla birlikte, Uksioslar da Elymaioslar ile birlikte ancak Parthialıların gücünden dolayı beklenildiği gibi şu an sürekli birlikte değildirler. Zira bu bölgelerdeki tüm halklar onların tebaasıdır. Sonuç olarak Parthialılar sakinleştiğinde ve durulduğunda tüm tebaaları da öyle olur. Ancak sıklıkla olduğu gibi isyanlar baş gösterdiğinde ki bunlar şimdi bizim zamanımızda bile yaşanır, bu olaylar herkes için aynı değildir, tüm halklar için farklıdır. Zira bu rahatsızlık bazılarının işine yararken diğerlerinin beklentilerini kırar. İşte Persis ve Susiane ülkeleri böylesi yerlerdir.

[13]

Persialıların adetleri Susialılar, Medler ve diğer pek çok halkın adetleriyle aynıdır ve pek çok yazar tarafından anlatılmıştır, ancak ben de amacıma uygun olanlardan bahsetmek zorundayım. Persialılar heykel veya altar dikmezler ancak gökyüzünü Zeus olarak kabul ederek yüksekçe bir yerde kurban sunarlar. Mithras olarak adlandırdıkları güneşe; aya, Aphrodite'ye, ateşe, toprağa, rüzgârlara ve suya taparlar. Kirlilikten arınmış bir yerde dualarını ettikten sonra kurban keserler ve kurbanı taçlandırılmış olarak sunarlar. Kurban törenini yöneten Magus, eti kestikten sonra herkes kendi payını alır, tanrılar için bir pay ayırmazlar zira onlara göre tanrının kurbanın ruhundan başka bir şeye ihtiyacı yoktur. Yine de bazı yazarlar, ateşin üzerine de küçük bir parça bıraktıklarını söyler.

[14]

διαφερόντως δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ, προστιθέντες ξηρὰ ξύλα τοῦ λέπους χωρὶς πιμελὴν ἐπιτιθέντες ἄνωθεν: εἴθ' ὑφάπτουσιν ἔλαιον καταχέοντες, οὐ φουσῶντες ἀλλὰ ρίπίζοντες: τοὺς δὲ φουσήσαντας ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας ἢ βόλβιτον θανατοῦσι: τῷ δ' ὕδατι, ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μὴ τι τοῦ πλησίον ὕδατος αἵμαχθείη, ὡς μισοῦντες: εἴτ' ἐπὶ μυρρίνην ἢ δάφνην διαθέντες τὰ κρέα ράβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ Μάγοι καὶ ἐπάδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον οὐκ εἰς πῦρ οὐδ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τοῦδαφος: τὰς δ' ἐπιδάς ποιοῦνται πολὺν χρόνον ράβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες.

[15]

ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γὰρ ἐκεῖ τὸ τῶν Μάγων φῦλον, οἳ καὶ πύραιθοι καλοῦνται: πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά), οὐδὲ μαχαίρα θύουσιν, ἀλλὰ κορμῷ τινι ὡς ἂν ὑπέρω τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ πυραιθεῖα, σηκοὶ τινες ἀξιόλογοι: ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμός, ἐν ᾧ πολλή τε σποδός, καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ Μάγοι: καὶ καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥραν σχεδὸν τι πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ράβδων ἔχοντες, τιάρας περικείμενοι πλωτὰς καθεικυίας ἐκατέρωθεν μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χεῖλη τὰς παραγναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὠμάνου ἱεροῖς νενόμισται: τούτων δὲ καὶ σηκοὶ εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὠμάνου πομπεύει. ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἐωράκαμεν, ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἱστορίαις λέγεται καὶ τὰ ἐφεξῆς.

[16]

εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσιν οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μισαρῶν: ὅτῳ δ' ἂν θύσῃσι θεῶ, πρῶτῳ τῷ πυρὶ εὐχονται.

[14]

Özellikle de ateşe ve suya kurban sunarlar. Kuru odunu kabuğunu sıyırmadan ateşin üstüne atarlar. Üzerine hayvanın yağlarını yerleştirirler. Sonra zeytinyağı dökerler ve altından ateşe verirler. Ateşe nefeslerini üflemezler ancak havalandırırlar. Ateşe nefeslerini verenler veya ateşin üzerine ölü bir şey veya pislik atanlar ölüm cezasına çarptırılırlar. Göl, nehir veya çeşmenin yanına giderek suya kurban sunarlar. Bir hendek kazarak kurbanı burada öldürürler. Yakınlarındaki temiz suyun hiçbir şekilde kanla kirletilmemesine özen gösterirler. Daha sonra eti mersin ağacı veya defne ağacı dalları üzerine sırayla koyarlar. Maglar büyü yapar ve buna ince dallarla dokunur; süt ve bal ile karıştırılmış zeytinyağını ateşe veya suya değil toprağa dökerler. Elllerinde çubuk demetler tutarken uzun bir süre daha büyülerine devam ederler.

[15]

Kappadokia'da (bü ülkede Pyraithos olarak anılan çok sayıda Mag ve Pers tanrılarına adanmış çok sayıda tapınak olmasından dolayı) kurban adama işlemi bıçakla olmaz ancak kurban ölünceye kadar odun kütükleri ile dövülürdü. Perslerin kendilerine has olan Pyraitheia adında mabetleri vardı. Bunların tam ortasında bir altar yer alıp, bunun üzerinde de büyük miktarda kül olurdu. Maglar bu şekilde ateşi devam ettirirlerdi. Her gün buraya girerler ve bu büyülerini neredeyse bir saat boyunca sürdürürlerdi. Ateşin önünde çubuklardan (dallardan) oluşan bir demet tutarlar ve kafalarına dudaklarını ve yanaklarını kapatacak şekilde örtüler örterlerdi. Bu aynı adetler Anaitis ve Omanous tapınaklarında da gözlemlenmiştir. Mabetler ve bu tapınaklara aitti ve ahşap bir Omanos heykeli tören alayı sırasında taşınırdı. Bunları biz bizzat kendimiz gördük. Aşağıdaki gibi diğer kullanımlar tarihçiler tarafından aktarılmıştır.

[16]

Persler bir nehri asla idrarları ile kirletmez, burada yıkanmaz veya bir şeylerini yıkamazlar. Suyu asla ölü şey veya temiz olmayan bir şey atmazlar. Hangi tanrıya kurban sunmaya niyetlenseler öncelik olarak ateşe dua ederler.

ἄπο δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τετάρτου καὶ εἰκοστοῦ παιδεύονται τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν καὶ ἰπάζεσθαι καὶ ἀληθεύειν, διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθῶδες πρὸς τὸ συμφέρον ἀνάγοντες παραπλέκουσι, καὶ μέλους χωρὶς καὶ μετ' ᾠδῆς ἔργα θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. συνάγουσι δ' εἰς ἓνα τόπον, ψόφω χαλκοῦ πρὸ ὄρθρου διεγείροντες ὡς ἐπὶ ἐξοπλισίαν ἢ θήραν: τάξαντες δ' ἀνὰ πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων αὐτοῖς ἢ σατράπου τρέχοντι κελεύουσιν ἔπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τριάκοντα ἢ τετταράκοντα σταδίων. ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ λόγον ἐκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφονίαν καὶ πνεῦμα καὶ πλευρὰν ἀσκοῦντες, καὶ πρὸς καῦμα δὲ καὶ πρὸς ψῦχος καὶ ὄμβρους καὶ χειμάρρων διαβάσεις ὥστ' ἄβροχα φυλάττειν καὶ ὄπλα καὶ ἐσθῆτα, καὶ ποιμαίνειν δὲ καὶ ἀγραυλεῖν καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ δρυοβαλάνοις ἀγράδι. καλοῦνται δ' οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλοπείας τρεφόμενοι: κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἢ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα ἄρτος μετὰ τὸ γυμνάσιον καὶ μᾶζα καὶ κάρδαμον καὶ ἄλων χόνδρος καὶ κρέα ὀπτὰ ἢ ἐφθὰ ἐξ ὕδατος, ποτὸν δ' ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαῦνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες καὶ τοξεύματα καὶ σφενδονῶντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν καὶ ρίζοτομεῖν ἀσκοῦσι καὶ ὀπλοποιεῖν καὶ λῖνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχεῖν. οὐχ ἄπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. τίθεται δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἄθλα δρόμου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. κοσμοῦνται δ' οἱ παῖδες χρυσοῦ, τὸ πυρωπὸν τιθεμένων ἐν τιμῇ: διὸ οὐδὲ νεκρῶ προσφέρουσι καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ κατὰ τιμὴν.

στρατεύονται δὲ καὶ ἄρχουσιν ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα πεζοί τε καὶ ἵππεις: ἀγορᾶς δὲ οὐχ ἄπτονται: οὔτε γὰρ πωλοῦσιν οὔτ' ὠνοῦνται. ὀπλίζονται δὲ γέρρω ῥομβοειδεῖ, παρὰ δὲ τὰς φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας, περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πύλημα πυργωτόν, θώραξ δ' ἐστὶν αὐτοῖς φολιδωτός. ἐσθῆς δὲ τοῖς ἡγεμόσι μὲν ἀναξυρίς τριπλῆ, χιτῶν δὲ χειριδωτός διπλοῦς ἕως γόνατος, ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκός, ἄνθινος δ' ὁ ἐπάνω: ἱμάτιον δὲ θέρους μὲν πορφυροῦν ἢ ἰάνθινον, χειμῶνος δ' ἄνθινον, τιᾶραι παραπλήσια ταῖς τῶν Μάγων, ὑπόδημα κοῖλον διπλοῦν, τοῖς δὲ πολλοῖς χιτῶν ἕως μεσοκνημίου καὶ διπλοῦς, ῥάκος δὲ σινδόνιον τι περὶ τῇ κεφαλῇ: ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι δὲ πολυτελεῶς Πέρσαι τιθέντες καὶ ὀλομελῆ καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα: κόσμος τε λαμπρὸς στρωμνῆς ἐκπωμάτων τε καὶ τῶν ἄλλων ὥστε χρυσοῦ καὶ ἀργύρω καταλάμπεσθαι.

[18]

Çocuklara beş yaşından yirmi dört yaşlarına kadar yay kullanmaları, cirit atmaları ata binmeleri ve doğruyu söylemeleri gerektiği öğretilir. Söylevlerinde fablları kullanan, bazen müzikli bazen de müziksiz olarak tanrıların ve ünlü kişilerin taklitlerini yapan oldukça erdemli hocaları vardır. Gençler gün ağarmasından önce müzik aletleri sesleri ile uyandırılır ve bir noktada toplanırlar. Elli kişilik gruplara ayrılırlar ve bunlardan her birinin başında kral veya satrapın oğlu lider olarak seçilir ve kendisinin emriyle diğerleri ile birlikte otuz-kırk *stadia* boyunca koşarlar. Konuşma yeteneklerini geliştirirken ve nefes ve ciğer egzersizleri yaparken her bir ders üzerine bir aktarımda bulunmaları gerekir. Sıcağa, soğuğa, yağmurlara karşı nasıl dayanıklı olacakları, sağanağı nasıl geçecekleri, zırhlarını ve kıyafetlerini nasıl kuru tutacakları, hayvanları nasıl otlatacakları, açık havada tüm gece nasıl nöbet tutacakları, terminthus, meşe palamutu ve yabani armut gibi yabani meyveleri nasıl yiyecekleri öğretilir. Beden egzersizleri sonrası günlük öğünleri ekmek, kek, kakule, bir parça tuz, ızgara veya haşlanmış olarak rendelenmiş et yerler, içecekleri ise sudur. Avlanma yöntemleri at sırtında mızrak atmak veya yay veya sapan kullanmak şeklindedir. Akşamşarı ise, ağaç dikme, ağaç köklerini kesme, zırh imal etme işleriyle uğraşırlar. Kral koşular için ve pentathlon'da galip gelen gençler için ödül verir. Gençler altınla süslenir, ancak ölümler süslenmez hatta onları yakmazlar zira onları bir saygı unsuru olarak görürler.

[19]

Bunlar yirmi-elli yaşları arasında hem piyade hem de süvari olarak alt rütbelerde asker olarak hizmet verirler. Ticaretle ilgilenmezler zira alım satım yapmazlar. Dörtgen şeklinde bir kalkan kuşanırlar. Sadaklarının yanında, savaş baltaları ve kısa kılıçlar taşırlar. Kafalarında kule gibi yükselen bir başlık vardır. Zırhları demirdendir. Hegemonların kıyafetleri üç parçalıdır: dizlere kadar uzanan ikili tunik; altlarında beyaz, üstlerinde ise renkli bir giysi. Yazlık pelerinleri (*Himation*) menekşe renginde veya mordur. Başlarına taktıkları *tiara* ve ayakkabuları Maglarınkilere benzer. Halkın büyük çoğunluğu yarı bacaklarına kadar ulaşan iki parçalı tunikler giyer. Başlarına da ince keten sararlar. Herkesin yayı ve sapanı vardır. Perslerin eğlence şekilleri pahalıdır. Masalarında çok sayıda ve çok çeşitli hayvanlar olur. Sofaları, içki kapları ve diğer eşyaları altın ve gümüşle parlayacak şekilde süslenmiştir.

ἔν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλευόνται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν νήψει τίθενται. τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς συναντῶντων τοὺς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντες, τοῖς δὲ ταπεινότεροις παραβάλλουσι τὴν γνάθον καὶ δέχονται ταύτη τὸ φίλημα: οἱ δ' ἔτι ταπεινότεροι προσκυνοῦσι μόνον. θάπτουσι δὲ κηρῷ περιπλάσαντες τὰ σώματα, τοὺς δὲ Μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἔῳσι: τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι πάτριον νενόμισται. τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθνη.

ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησι Πολύκλειτος. ἐν γὰρ Σούσοις ἐκάστῳ τῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς ἄκρας ἰδίᾳ πεποιῆσθαι οἴκησιν καὶ θησαυροὺς καὶ παραθέσεις ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας: πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας ἃ φέρει ἐκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα καὶ τρίχα ἢ ἐρέαν ἢ τι τοιοῦθ' ἕτερον καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ διατάξαντα τοὺς φόρους Δαρεῖον εἶναι. τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων πλὴν τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων καὶ τῶν πήχεων: ἄπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸν δὲ πλεῖστον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς εἶναι, νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ: πρὸς τε τὰς δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον καὶ πρὸς κειμηλίων ἀπόθεσιν: τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν ἰκανὸν εἶναι, κόπτειν δὲ πάλιν τὸ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον.

τὰ μὲν οὖν ἔθνη σωφρονικὰ τὰ πλείω, διὰ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφήν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετήεσαν, οἶνον δ' ἐκ Συρίας τὸν Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου πάντων ἐλαφρότατον ὥστ' ἐν Ἀττικῇ κοτύλη δραχμῇ ἀφολκότερον εἶναι.

[20]

En önemli konulardaki kararlarını içki içerken verirler. O anda verdikleri kararların ayık oldukları zaman verdiklerinden daha güvenilir olduğunu düşünürler. Kendileriyle aynı seviyede bir tanıdıkları ile karşılaştıklarında onları (dudaklarından) öperler ancak kendilerinden alt seviyede bir tanıdıklarıyla karşılaştıklarında ise onları yanaklarından öperler. Çok daha aşağı konumda olanlara ise sadece eğilerek selam verirler. Cesetleri mumlarla sararak gömerler (= mummyalarlar). Maglar ise gömülmez ancak kuşların onların cesetlerini yemesine izin verilir. Ülkedeki geleneğe göre bu insanlar anneleriyle bile evlenebilirler. (Perslerin) böylesi gelenekleri vardır.

[21]

Polykleitos'un söylediği bu şeyler (bu halkın) alışılmış uygulamalardır: Susa'da her kral kendi hükümlerlik zamanından hatıralar (yapılan işler, akılda kalanlar), kendisi için bir oda, hazine deposu ve toplanan vergilere ilişkin dosyalar ile birlikte bir kaleye yerleşir. Deniz kıyısından gümüş elde ederler, iç kısımlardan ise her bil bölgeden kendi ürünlerini alırlar: boya, ilaç, kıl, yün ve bunlar gibi başka şeyler. Vergi dağılımı ise Dareios tarafından belirlenmiştir. Altın ve gümüşün büyük bir bölümü işlenir ve çok fazla para basılmaz. İlkini (işlenmiş madeni) hediye vermek veya evde saklamak için en uygun şey olarak düşünürler. Basılı olan paranın kendi ihtiyaçlarına yettiğini düşünürler ancak diğer yandan masraflar için ihtiyaç olduğu ölçüde para basılır.

[22]

Alışkanlıkları genellikle makul ölçüdedir ancak kralları sahip oldukları büyük servetten dolayı lüks bir yaşam tarzına sahiptir. Assos ve Aiolia'dan buğday, Syria'dan Khalybonion şarabı Eulaiostan su alırlar ki en hafifi budur, zira bir Attika litresi bir drakhme'den daha hafiftir (tartıda daha az çekmektedir).

συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἀρξάντων Ἑλλήνων ἤρξαν, οὐδ' ἠδειςαν οὐτ' ἐκεῖνοι τούτους οὐθ' οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους ἀλλ' ἐπὶ μικρὸν μόνον ἐκ τῆς πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὅμηρος γοῦν οὔτε τὴν τῶν Σύρων οὔτε τὴν τῶν Μήδων ἀρχὴν οἶδεν: οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων καὶ τὸν ἐκεῖ καὶ τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις παρεσιώπησε. πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν, Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μὲν, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ τοῦ ἐντὸς Ἄλως μόνον, καὶ ταῦτ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον τὸν κατὰ Κροῖσον καὶ Ἀλυάττην. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἰ καὶ τι τῆς δόξης ἦν αὐτοῖς, ἀφῆρέθησαν τοῦθ' ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τὰ Μήδων εὐθὺς καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον: ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἠττηθέντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν ὁμῶς διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν.

ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας αὐτοὺς Κῦρος ἦν: διαδεξάμενος δὲ τοῦτον Καμβύσης υἱὸς ὑπὸ τῶν Μάγων κατελύθη: τούτους δ' ἀνελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι Δαρεῖω τῷ Ὑστάσπεω παρέδοσαν τὴν ἀρχήν: εἴθ' οἱ ἀπὸ τούτου διαδεχόμενοι κατέληξαν εἰς Ἄρσην, ὃν ἀποκτείνας Βαγῶς ὁ εὐνοῦχος κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος αὐτὸς ἤρξε δέκα ἢ ἑνδεκα ἔτη: εἴτ' εἰς πλείους τοὺς διαδεξαμένους καὶ τοὺς ἐπιγόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη: συνέμεινε δ' ὅσον πενήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις ἔτη. νῦν δ' ἤδη καθ' αὐτοὺς συνεστῶτες οἱ Πέρσαι βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι, πρότερον μὲν Μακεδόσι νῦν δὲ Παρθυαίοις.

[23]

Barbarlar arasından Hellenler nezdinde en ünlü olanları Perslerdir. Zira Asia'da hüküm süren diğer barbarlardan hiçbirisi Hellas'ı da egemenlik altına almamıştır. (Bundan önce) ne barbarlar Hellenleri ne de Hellenler barbarları eski raporlar dışında bir şekilde tanıyordu. Örnek olarak, Homeros ne Syria imparatorluğunu ne de Medleri tanıyordu: çünkü Mısır, Thebai ve Phonikia'nın zenginliklerinden bahsederken Babylon, Ninus ve Ekbatana zenginlikleri konusunu sessizce geçmişti. Persler Hellenleri hâkimiyetleri altına alan ilk halktı. Onlardan önce Lydialılar da aynı şeyi yapmışlardı ancak onlar Asia'nın, Halys Irmağının berisinde kalan küçük bir bölümünü yönetmişlerdi. İmparatorlukları Kroisos ve Alyattes zamanında kısa süre hayatta kalmış, bir parça ün elde ettiler de Persler tarafından egemenlik altına alınca onu da kaybetmişlerdi. Persler ise Medleri yok eder etmez Lydialılara boyun eğdirmişleri, Asia'daki Hellenleri egemenlikleri altına almışlardı. Sonraki dönemlerde Hellas'a kadar ilerlemişler, pek çok büyük savaşta yenilmişlerdi ancak yine de Makedonlar tarafından tamamen kontrol altına alınana kadar, deniz kıyısındaki yerlere kadar Asia'nın bir bölümünü ellerinde tutmaya devam ettiler.

[24]

İmparatorluğun kurucusu Kyros'tu. Kendisinden sonra yerine oğlu Kambyzes geçmişti ki o da Maglar tarafından öldürülmüştü. Magları öldüren yedi Pers krallığı Hystaspes oğlu Dareios'a teslim ettiler. Bu veraset Arses ile son buldu öv ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Asia imparatorluğu onun ardılları tarafından bölüştü ve onların soylarından gelenlere aktarıldı. Ancak yaklaşık iki yüz elli yıl kadar devam ettikten sonra sona erdi. Bugün Persler, önceki zamanlarda Makedon krallarına şu an ise Parthia krallarına bağlı olan krallar tarafından yönetilen ayrı bir halktır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada ilk olarak antikçağda teritoryal büyüme hareketleri genel hatlarıyla ele alınmış ve ardından coğrafya yazım türlerinden *periplous* formatında yazılmış bir eser olan ‘*Stadiasmus Maris Magni*’ adlı eser inceleme altına alınmıştır. Bu yapılırken de *periplous* formatının diğer türlerden net olarak ayrıştırılabilmesi için *chorographia* formatında yazılmış bir metin olan Strabon’un *Geographika* adlı eserinin XV. kitabı ile bir karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır.

Stadiasmus Maris Magni antikçağın iskân edilmiş tüm topraklarının bilindiği bir dönemde yazılmıştır. Dolayısıyla bu dönemdeki coğrafya bilgisi ihtiyaçları, bu gibi uzak bölgeleri sıfırdan tanımaya değil, daha ziyade hâlihazırda tanınan bu ülkelerde yapılacak ticari, kültürel faaliyetler için gereksinim duyulan nitelikli ulaşım bilgilerini edinmeye yöneliktir.

Geographika XV. kitap ise *chorographia*’nın amacına uygun olarak iki ülke tanıtmaktadır. Augustus çağının bir yazarı olarak Strabon o dönemde çok iyi bilinmeyen bu yerleri tanıtmak amacı gütmüş ve güvenilir bulmamasına rağmen eski kayıtlardan yararlanarak bu anlatımı ortaya koymuştur.

Strabon ve eseri ele alındığında, Büyük İskender’in Doğu Seferi sırasında tanınmış olan yerlerin, insanın bilinmeyi anlama güdüsünden hareketle *chorographik* bir tanıtımı yapıldığı görülmektedir. Başka bir deyişle, bir Augustus Dönemi yazarı olarak Strabon, yaşadığı dönem toplumuna söz konusu uzak toprakları coğrafyası, topografyası, halkları, kültürleri gibi somut ve soyut tüm detaylarıyla belirli bir sentez içerisinde anlatmayı tercih etmiştir. Bu durum eserinin diğer tüm kitapları için geçerlidir. Diğer yandan bizzat bu kitabı ilginç kılan bir özellik ise Strabon’un, Hindistan ve Pers ülkesine ilişkin anlatımında yararlandığı kaynakları, bunların söz konusu bölgeler özelinde yazılmış sayılı kaynaklar olmaları sebebiyle kullanmak zorunda olduğunu; esasen bu kayıtları güvenilir bulmadığını belirtmesi ve bu güç durumun yine de yazarı *chorographik* türde bir anlatımdan alıkoymamış olmasıdır. Söz konusu kaynakların, İskender’in seferi sırasında beraberinde bulunan orduya mensup birtakım kişilere ait *sefer günceleri* olmaları ise, bu seferin, dönemin Akdeniz dünyasını siyasal düzlemde kökten etkilediği gibi sosyal ve kültürel anlamda da pek çok sonuç doğurduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadırlar. Nitekim yüzyıllar sonra bir Augustus dönemi yazarı bu eserin kayıtlarından istifade ederek uzak coğrafyaların tasvirini yapabilmektedir.

Sonuç olarak *Stadiasmus Maris Magni* adlı *periplous* oldukça geniş bir coğrafi alanı kapsaması ve yalnızca pratik amaçlara yönelik olarak bir kaptan kılavuzu işlevi görmesi bakımından önemlidir. Biçimsel ve terminolojik içerikleri yazıldığı dönemin gerek politik gerekse sosyo-kültürel yapısına ilişkin zengin bilgiler verebilmektedir. Bu eserle karşılaştırılmaya çalışılan diğer eser de yazıldıkları dönemlerin coğrafya bilgisi ihtiyacını yansıtıyor olmaları itibariyle bu çalışmanın odağını oluşturmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA

Antik Kaynaklar ve Kısaltmalar Listesi

- Amm. Marc. (= Ammianus Marcellinus, *Rerum Gestarum Libri*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Ammianus Marcellinus, History*. Trans. J. C. Rolfe. Cambridge – Massachusetts – London 1940 (The Loeb Classical Library).
- Aristot. *Mir.* (= Aristoteles, *Mirabilium Auscultationes*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Aristoteles, Minor Works: On Marvellous Things Heard*. Trans.: W. S. Hett, vol. XIV. Cambridge - Massachusetts - London 1955² (The Loeb Classical Library).
- Arr. *Anab.* (= Arrianus, *Anabasis*)
Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Arrian, Anabasis Alexandri*. Trans.: P. A. Brunt. Cambridge - Massachusetts - London 1976-1983 (The Loeb Classical Library). Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Arrian, İskender'in Seferleri*. Çev.: M. Mete. İstanbul 2005.
- Curt. (= Quintus Curtius Rufus, *Historiarum Alexandri Magni Macedonis*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Quintus Curtius Rufus, Historiarum Alexandri Magni Macedonis*. Trans.: J. C. Rolfe. Cambridge - Massachusetts - London 1946 (The Loeb Classical Library).
- Diod. (= Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historike*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Diodorus of Sicily*. Trans.: C. H. Oldfather. Cambridge – Massachusetts – London 1939 (The Loeb Classical Library).
- Hdt. (=Herodotos, *Historiai*)
Kullanılan Metin ve Çeviriler: Herodotos, *The Persian Wars*. Trans.: A. D. Godley. Cambridge – Massachusetts – London 1920-2004¹² (The Loeb Classical Library). Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Herodotos, Tarih*. Çev.: M. Ökmen. İstanbul 1991³.
- Hes. *Op.* (=Hesiodos, *Opera et Dies*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: Hesiod, *Theogony, Works and Days Testimonia*. Trans.: Glenn W. Most, Cambridge – Massachusetts – London 2006 (The Loeb Classical Library).

- Hom. *Od.* (= Homeros, *Odyseia*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: Homer, *Odyssey*. Trans.: A. T. Murray. London 1998 (The Loeb Classical Library).
- Liv. (= Titus Livius, *Ab Urbe Condita*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: Livy. Trans.: B. O. Foster. London 1947. (The Loeb Classical Library).
- Mela. (= Pomponius Mela, *De Chorographia*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Pomponius Mela's Description of the World*. Trans.: F. E. Romer. Ann Arbor 1998.
- Ovid. *Met.* (= Ovidius, *Metamorphoses*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Metamorphoses*. Trans.: F. J. Miller. Cambridge - Massachusetts - London 2005¹⁷ (The Loeb Classical Library).
- Paus. (= Pausanias, *Periegesis tes Hellados*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Description of Greece*. Trans.: W. H. Jones – H. A. Ormerod – R. E. Wycherley. New York 1918-2004¹⁰ (The Loeb Classical Library).
- Ps.-Skymnos *periegesis*
(= Pseudo-Skymnos, *Periegesis*)
Kullanılan Metin: Pseudo-Skymnos, *Anonymi [Scymni Chii, ut fertur] Orbis Descriptio*. Ed. C. Mullerus, *Geographi Graeci Minores*, vol. I. Hildesheim – Zurich – New York (1990²) 196-237.
- Plut. (= Plutarkhos, *Bioi Paralleloi*)
Alex. (= *Alexandros*)
Ages. (= *Agesilaos*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: Plutarkhos, *Plutarch's Lives*. Trans.: B. Perrin. Cambridge - Massachusetts - London 1954³-1968 (The Loeb Classical Library).
- de Isis et Osiris* Kullanılan Metin ve Çeviri: Plutarkhos, *Moralia*. Trans.: F. C. Babbitt. Cambridge – Massachusetts – London 1931 (The Loeb Classical Library).
- Polyb. (= Polybios, *Historiai*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: Polybios, *The Histories*. Trans.: W. R. Paton. Cambridge - Massachusetts - London 2010-2012 (The Loeb

Classical Library).

Polyain. *Strat.*

(= Polyainos, *Strategemata*)

Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Strategemata*. Eds. E. Woelfflin – J. Melber, Polyainos *Strategematon*. Leipzig (1887; repr. Stuttgart 1970).
Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Strategems of War*. Trans.: R. Shepherd. Chicago 1974.

Plin. *Nat.*

(= Gaius Plinius Secundus “Yaşlı”, *Naturalis Historia*)

Kullanılan Metin ve Çeviri: *Gaius Plinius Secundus, Natural History*.
Trans.: H. Rackham. Cambridge – Massachusetts – London 1961³-
1999⁶ (The Loeb Classical Library).

Ps.-Skyl.

(= Pseudo-Skylaks)

Kullanılan Metin ve Çeviri: Pseudo-Skylaks, *Seyrüsefer*. Trans.: M. Arslan. *Libri II* (2016) 246-307. DOI: 10.20480/lbr.2016015.

Ptol. *geo.*

(= Claudius Ptolemaios, *Geographike Hyphegesis*)

Kullanılan Metin ve Çeviri: *Claudii Ptolemaei Geographia*. Ed. C. F. A. Nobbe. Lipsiae 1845. Kullanılan Metin ve Çeviri: Claudius Ptolemy, *The Geography*. Trans. & Ed.: E. L. Stevenson. New York 1991.

Sall. *Bell. Iug.*

(= Gaius Sallustius Crispus, *Bellum Iugurthinum*)

Kullanılan Metin ve Çeviri: *Sallust, The War with Jugurtha*. Trans.: J. C. Rolfe. Rev.: J. T. Ramsey. Cambridge – Massachusetts – London 2013 (The Loeb Classical Library).

Steph. Byz.

(= Stephanos Byzantios, *Ethnika*)

Kullanılan Metin: *Stephanos Byzantios, Stephani Byzantii, Ethnikon*.
Ed. A. Westermann. Lipsiae 1839.

Strab.

(= Strabon, *Geographika*)

Kullanılan Metin ve Çeviri: Strabon, *The Geography of Strabo*.
Trans.: H. L. Jones. London - New York 1917 (The Loeb Classical
Library).

Thuk.

(= Thukydides)

Kullanılan Metin ve Çeviriler: Thucydides, *History of the Peloponnesian War*. Trans.: C. F. Smith, vols. I-III. Cambridge – Massachusetts 2003¹¹ (the Loeb Classical Library). Kullanılan Metin ve Çeviriler: *Peloponnesos Savaşı*. Çev.: T. Gökçöl. İstanbul 1976.

- Vell. (= Velleius Paterculus, *Historia Romana*)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Velleius Paterculus, Compendium of Roman History, Res Gestae Divi Augusti*. Trans.: W. Shipley. Cambridge - Massachusetts 1961³ (The Loeb Classical Library).
- Verg. *Aen.* (= Vergilius, Aeneis)
Kullanılan Metin ve Çeviri: *Vergilius, Eclogues, Georgics, Aeneid*. Trans.: H. R. Fairclough. Cambridge – Massachusetts – London 1938 (The Loeb Classical Library). Kullanılan Metin ve Çeviri: Vergilius, *Aeneas*. Çev.: İ. Z. Eyuboğlu. Ankara 1995.

Modern Literatür

- Arnaud 2009 P. Arnaud, “Notes sur le Stadiasme de la Grande Mer (1): la Lycie et la Carie”. *Geographia Antiqua* 18 (2009) 165-193.
- Arnaud 2015 P. Arnaud, “Marcus Vipsanius Agrippa and his Geographical Work”. Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill’s Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 205-222.
- Arslan 2007 M. Arslan, *Mithradates VI Eupator: Roma’nın Büyük Düşmanı*. İstanbul 2007.
- Avram *et al.* 2004 A. Avram – J. Hind – G. Tsetschladze, “The Black Sea Area”. Eds. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 924-973.
- Ball 2015 W. Ball, *Avrupa’daki Asya ve Batı’nın Şekillenışı Cilt 2, Tek Dünyaya Doğru, Antik İran ve Batı*. Çev.: A. Çağlayan. İstanbul 2015.
- Barletta 2010 V. Barletta, *Death in Babylon*. Chicago – London 2010.
- Bauer 1905 A. Bauer, *Die Chronik des Hippolytos, im Matritensis Graecus 121*. Leipzig 1905.
- Bianchetti 2015 S. Bianchetti, “The Invention of Geography: Eratosthenes of Cyrene”. Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill’s Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 132-149.
- Bichler 2015 R. Bichler, “Persian Geography and the Ionians: Herodotus”. Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill’s Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 3-20.
- Bosworth 2005 A. B. Bosworth, *Büyük İskender’in Yaşamı ve Fetihleri: Fetih ve İmparatorluk*. Çev.: H. Çalışkan. İstanbul 2005.

- Boussac 2015 M.-F. Boussac, "Recent Works at Taposiris and Plinthine". Ed. M. Haggag, *Proceedings of the International Conference: Alexandria: Current Archaeological Activities and Future Perspectives, organized on the occasion of the 120th Anniversary of the Archaeological Society of Alexandria, 7-9 April 2013*. Alexandria (2015) 189-217.
- Boussac *et al.* 2012 M.-F. Boussac – O. Callot – P. Georges – C. Harlaut, "Approche pluridisciplinaire de la nécropole hellénistique de Plinthine (Égypte): L'exemple de la tombe 3". Ed. P. Ballet, *Grecs et Romains en Égypte: Territoires, espaces de la vie et de la mort, objets de prestige et du quotidien*. Paris (2012) 187-219.
- Boussac *et al.* 2015 M.-F. Boussac – S. Dhennin – B. Redon, "Plinthine et la Maréotide pharaonique". *BIFAO* 115 (2015) 15-21.
- Cataudella 2015 M. R. Cataudella, "Some Scientific Approaches: Eudoxus of Cnidus and Dicaearchus of Messene". Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill's Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 115-131.
- Cuntz 1905 O. Cuntz, "Abhandlung über den Stadiasmus Maris Magni". Ed. A. Bauer, *Die Chronik des Hippolytos, im Matritensis Graecus 121*. Leipzig (1905) 243-276.
- Çelgin 1990 G. Çelgin, *Eski Yunan Edebiyatı*. İstanbul 1990.
- de Angelis 2008 F. de Angelis, "Ancient Greek Colonization in the 21st Century: Some Suggested Directions". *Bollettino di Archeologia Online, Volume Speciale* (2008) 18-30.
- de Romilly 2007 J. de Romilly, *Homeros*. Çev.: I. Ergüden. Ankara 2007.
- de Vries 2015 E. de Vries, "On the location of Aziris, the earliest Greek settlement on the Libyan mainland". *BABESCH* 90 (2015) 1-11.
- Dominguez 2004 A. J. Dominguez, "Spain and France (Including Corsica)". Eds. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 157-172.
- Droysen 2007 Droysen, *Büyük İskender Tarihi*. Çev.: Prof. B. S. Baykal. İstanbul 2007.
- Dueck 2000 D. Dueck, *Strabo of Amaseia: A Greek Man of Letters in Augustan Rome*. London – New York 2000.
- Dueck 2012 D. Dueck, *Geography in Classical Antiquity*. New York 2012.

- Eder *et al.* 2006 W. Eder – S. Deger-Jalkotzy – C. Briese – G. Bieg, “Colonization”. *Brill’s New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 11 November 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e618410.
- Ellis 2005 W. M. Ellis, *Ptolemy of Egypt*. London – New York 2005.
- Erhat – Kadir 2004¹⁸ A. Erhat – A. Kadir, *Homeros, İlyada*. İstanbul 2004¹⁸.
- Fischer-Hansen *et al.* 2004a T. Fischer-Hansen – T. H. Nielsen – C. Ampolo, “Sikelia”. Eds. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 172-248.
- Fischer-Hansen *et al.* 2004b T. Fischer-Hansen – T. H. Nielsen – C. Ampolo, “Italia and Kampania”. Eds. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 249-320.
- Fraser 2003 P. M. Fraser, *Cities of Alexander the Great*. 2003.
- Friedell 2004² E. Friedell, *Antik Yunan’ın Kültür Tarihi*. Çev.: N. Aça. Ankara 2004².
- Gärtner 2006 H. A. Gärtner, “Scymnus”. *Brill’s New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 20 November 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e1115540.
- Gates 2015 C. Gates, *Antik Kentler: Antik Yakınoğu, Mısır, Yunan ve Roma’da Kentsel Yaşamın Arkeolojisi*. Çev.: B. Cezar. İstanbul 2015.
- Gehrke – Wirbelauer 2004 H. J. Gehrke – E. Wirbelauer, “Akarnania and Adjacent Areas”. Eds. M. H. Hansen & T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 351-378.
- Geus 2015 K. Geus, “Progress in the Sciences: Astronomy and Hipparchus”. Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill’s Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 150-160.
- Graham 2006⁷ A. J. Graham, “The colonial expansion of Greece”. Eds. J. Boardman & N. G. L. Hammond, *The Cambridge Ancient History* Vol. 3/3. Cambridge (2006) 83-162.
- Greco 2006 E. Greco, “Greek Colonisation in Southern Italy: A Methodological Essay”. Ed. G. R. Tsetschladze, *Greek Colonisation, An Account of*

- Greek Colonies and Other Settlements Overseas*. vol. I. Leiden-Boston (2006) 169-200.
- Hansen 2004 M. H. Hansen, "Part I, Introduction". Eds. M. H. Hansen & T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 1-153.
- Hansen 2006 M. H. Hansen, "Emporion. A Study of the Use and Meaning of the Term in the Archaic and Classical Periods". Ed. G. R. Tsetskhladze, *Greek Colonisation, An Account of Greek Colonies and Other Settlements Overseas*. vol. I. Leiden-Boston (2006) 1-39.
- Heckel 2006 W. Heckel, *Who's Who in the Age of Alexander the Great*. Oxford 2006.
- Hurst 2015 H. Hurst, "Kartaca: Fenike ve Roma Kentleri". Ed. J. J. Norwich, *Antik Dünyayı Şekillendiren Kentler*. Çev.: N. Elhüseyni (2015) 94-95.
- Huss 2006a W. Huss, "Bagradas". *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 20 November 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e211570
- Huss 2006b W. Huss, "Utica". *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 09 December 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e1226470.
- Huss 2006c W. Huss, "Carpis". *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 09 December 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e227460.
- Huss – Toral-Niehoff 2006 W. Huss – I. Toral-Niehoff, "Tunes". *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 09 December 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e1222820.
- Jansen-Winkel 2006 K. Jansen-Winkel, "Taposiris." *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 09 March 2016.
- Kaya 2009 M. A. Kaya, "Anadolu'da Roma Egemenliği (İÖ 205-25)". *Doğu Batı* 49 (2009) 195-234.
- Kileci 2016 Ş. Kileci, *Pseudo-Skymnos'un 'Periegesis' Adlı Eseri Işığında Akdeniz Havzası Hellenistik Dönem Tarihi Coğrafyası ve Kentleri*.

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya 2016.
- Malkin 2009 I. Malkin, “Foundations”. Eds. K. A. Raaflaub – H. van Wees, *A Companion to Archaic Greece*. Oxford (2009) 373-394.
- Marcotte 2015 D. Marcotte, “The Indian Ocean from Agatharchides of Cnidus to the Periplus Maris Erythraei”. Eds. S. Bianchetti – M. R. Cataudella – H.-J. Gehrke, *Brill’s Companion to Ancient Geography*. Leiden – Boston (2015) 163-183.
- Medas 2009 S. Medas, “Il piu antico testo portolanico attualmente noto: lo ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΣ ΗΤΟΙ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ - Stadiasmo o Periplo del Mare Grande”. *Mayurqa* 33 (2009-2010) 333-364.
- Metzler 1999 J. B. Metzler, *Antike Stätten am Mittelmeer*. Stuttgart 1999
- Mullerus 1990² C. Mullerus, *Geographi Graeci Minores, vol. I*. Hildesheim – Zurich – New York 1990².
- Nawotka 2010 K. Nawotka, *Alexander the Great*. Cambridge 2010.
- Plath 2006 R. Plath, “Linear B”. *Brill’s New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 04 December 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e706020.
- Pollard 2015 N. Pollard, “Leptis Magna: Kuzey Afrika’daki İhtişam ve Güzellik”. Ed. J. J. Norwich, *Antik Dünyayı Şekillendiren Kentler*. Çev.: N. Elhüseyni (2015) 104-109.
- Pothecary 2005 S. Pothecary, “Kolossourgia: A Colossal Statue of a Work”. Eds. D. Dueck – H. Lindsay – S. Pothecary, *Strabo’s Cultural Geography: The Making of a Kolossourgia*. Cambridge (2005) 5-26.
- Pretzler 2005 M. Pretzler, “Comparing Strabo with Pausanias: Greece in Context vs. Greece in Depth”. Eds. D. Dueck – H. Lindsay – S. Pothecary, *Strabo’s Cultural Geography: The Making of a Kolossourgia*. Cambridge (2005) 144-160.
- Rockman 2003 M. Rockman, “Knowledge and Learning in the Archaeology of Colonization”. Eds. M. Rockman – J. Steele, *Colonization of Unfamiliar Landscapes*. London (2003) 3-24.
- Roseman 2005 C. H. Roseman, “Reflections of Philosophy: Strabo and Geographical Sources”. Eds. D. Dueck – H. Lindsay – S. Pothecary, *Strabo’s*

- Cultural Geography: The Making of a Kolossourgia*. Cambridge (2005) 27-41.
- Scott 2013 M. Scott, *Space and Society in the Greek and Roman Worlds*. Cambridge 2013.
- Sevin 2016⁴ V. Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. Ankara 2016⁴.
- Squillace 2010 G. Squillace, "Consensus Strategies under Philip and Alexander: The Revenge Theme". Eds. E. Carney – D. Ogden, *Philip II and Alexander the Great*. Oxford (2010) 69-80.
- Stevenson 1975 G. H. Stevenson, *Roman Provincial Administration, till the Age of the Antonines*. New York 1975.
- Tekin 2003⁵ O. Tekin, *Eski Yunan Tarihi*. İstanbul 2003.
- Tiverios 2008 M. Tiverios, "Greek Colonisation of the Northern Aegan". Ed. G. R. Tsetschladze, *Greek Colonisation, An Account of Greek Colonies and Other Settlements Overseas*. vol. II. Leiden-Boston (2008) 1-154.
- Tsetschladze 2006 G. R. Tsetschladze, "Revisiting Ancient Greek Colonisation". Ed. G. R. Tsetschladze, *Greek Colonisation, An Account of Greek Colonies and Other Settlements Overseas*. vol. I. Leiden-Boston (2006) xxx-lxxxiii.
- Uggeri *et al.* 2006 G. Uggeri – W. Huss – Y. Lafond – K. Dietz – M. Todd – M. Šašel-Kos, "Aquae". *Brill's New Pauly, Antiquity volumes*, Eds. H. Cancik & H. Schneider. Consulted online on 09 December 2016. DOI: http://dx.doi.org/10.1163/1574-9347_bnp_e130050.
- Vaan 2008 M. de Vaan, *Etymological Dictionary of Latin and the Other Italic Languages*. Leiden-Boston 2008.
- Whitley 2007⁶ J. Whitley, *The Archaeology of Ancient Greece*. Cambridge 2007.
- Wilkes – Fischer-Hansen 2004 J. Wilkes – T. Fischer-Hansen, "The Adriatic". Eds. M. H. Hansen – T. H. Nielsen, *An Inventory of Archaic And Classical Poleis*. New York (2004) 321-337.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Özge ACAR

Doğum Tarihi: 24 Aralık 1990

Doğum Yeri: Gaziosmanpaşa – İSTANBUL

Medeni Durumu: Bekâr

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Mezun Olunan Lise	Yabancı Dil	Kuşadası Derici Mustafa Gürbüz Anadolu Lisesi	2004-2008
Lisans Derecesi	Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü, Eski Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	Akdeniz Üniversitesi	2010-2014

YABANCI DİL BİLGİSİ

İNGİLİZCE, İyi Derecede, YDS 2015 Sonbahar Dönemi Belgeli, 95 Puan.

ALMANCA, Orta Derecede.

ESKİ YUNANCA, İyi Derecede, Lisans Dil Eğitimi, Transkript ile belgeli.

LATİNCE, İyi Derecede, Lisans Dil Eğitimi, Transkript ile belgeli.

YAYINLAR

KİTAP TANITIMLARI

N. TÜNER ÖNEN, Plutarkhos, *Agesilaos & Pompeius: Giriş, Değerlendirme ve Açıklayıcı Notlar*. Antalya 2015. Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Yayınları, 539 sayfa. Ed. Murat ARSLAN. Libri Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi, Vol. I (2015) 1-2.

W. BALL, *Avrupa'daki Asya ve Batı'nın Şekillenışı Cilt 2, Tek Dünyaya Doğru – Antik İnan ve Batı*. İstanbul 2015. Ayrıntı Yayınları, 319 sayfa (95 resim, 11 harita ve plan ile birlikte). Çev.: Ahmet Aybars ÇAĞLAYAN. Libri Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi, Vol. I (2015) 51-52.

ÇEVİRİLER

Neoklaudiopolis Antik Kenti (Vezirköprü-Samsun) Tarihsel ve Arkeolojik Rehber, Arkeoloji Sanat Yayınları, 2015, İngilizce-Türkçe çevirisi.

SEMPOZYUM BİLDİRİSİ

“Bir Atina Demokrasisi Eleştirisi: Platon’un Karşı Devleti” I. Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Öğrenci Sempozyumu Akdeniz Üniversitesi (21-23/05/2013).

BİLİMSEL FAALİYETLER

2015- PHASELIS, Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları Dergisi, Redaktör

2015- LIBRI, Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi, Redaktör

2015- Ksanthos Kazısı, Epigraf

2015- Uylupınar Yüzey Araştırması, Epigraf

2015 “Akdeniz Mitolojisi’nde Tanrılar ve Kahramanlar” adlı Resim Sergisinde Çevirmen olarak Ekip Üyeliği

2014- Akdeniz Üniversitesi, Phaselis ve Territoryumu Yüzey Araştırmaları, Ekip Üyesi

2014- MJH, Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi, Redaktör

2014- CEDRUS, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Dergisi, Redaktör